બિખરે મોતી

ભાગ - આઠ (૮)

તસ્હીહ વ ઈઝાફા શુદા એડીશન

بکھرے موتی جلد (۸)

પ્રકાશક

બિખરે મોતી

ભાગ - આઠ (૮)

(۸) بکھرے موتی جلد

❖ ઈન્તિખાબ વ તરતીબ ❖

હઝરત મૌલાના મુહમ્મદ યૂનુસ સાહબ પાલનપુરી

❖ સઆદતમંદ ફરઝંદ ❖

મુબલ્લિગે આ'ઝમ હઝરત મૌલાના મુહમ્મદ ઉમર સાહબ પાલનપુરી

❖ લિપ્યાંતર ❖

(મૌલવી) સુલેમાન મજાદરી

પ્રકાશક

નુરાની કુતુબખાના

રેલ્વે સ્ટેશનની સામે, મેઈન બજાર,
મુ. પો. છાપી, જિ. બનાસકાંઠા, પીન - ૩૮૫૨૧૦
ફોન નં. : (૦૨૭૩૯) ૨૭૦૧૧૨

અમારી બીજી કોઈ પણ જગ્યાએ શાખા નથી

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيْمِ

અપની બાત

આજકે ઝમાનેમેં ઈન્સાન જહાં ખાને-પીને ઔર લિબાસ વગૈરહમેં મુખ્તલિફ ક્સિમકી ચીઝોંકા મિઝાજ રખતા હૈ, વહાં દીની મઆમલાતમેં ભી મુખ્તલિફ ક્સિમકે વાકેઆત, મુફીદ ઔર નાયાબ બાતેં સુનનેકા શૌક રખતા હૈ. મૌલાના મુહમ્મદ યૂનુસ સા. પાલનપુરીકી કઈ સાલકે કિતાબોંકે મુતાલઆકે દૌરાન નઝરસે ગુઝરી હુઈ મુખ્તલિફ મઝામીનર્કા મુફીદ ઔર અનમોલ બાતેં અપની કાપીમેં મહેફૂઝ ફરમાકર આપને "બિખરે મોતી" કે નામસે પેશ કિયા હૈ, જિસમેં ઉમ્મતકે દીની મઆમલાતમેં મુખ્તલિફ મિઝાજ રખનેવાલે લોગોંકે લિયે મુફીદ મા'લૂમાત હાસિલ કરનેકા કીમતી ઝખીરા મૌજૂદ હૈ.

ઈસ દુનિયામેં જહાં ઈન્સાનોંકે મિઝાજ જુદા જુદા હૈં ઈસી તરહ ઝબાનેં ભી જુદા જુદા હૈં. લિહાઝા ગુજરાતી ઝબાન જાનનેવાલોંકી દીની પ્યાસ બુઝાનેકે લિયે હમને ગુજરાતી લીપીમેં "બિખરે મોતી ભાગ આઠ (૮)" તસ્હીહકે સાથ શાએઅ કિયા હૈ જો આપકે હાથોંમેં હૈ.

ઔર અબ અન્કરીબ બિખરે મોતી જિલ્દ નંબર નવ (૯) અગર ખુદા તઆલાકી તૌફીક ઔર આપકી તલબ ઔર દુઆએં શામિલે હાલ રહીં તો બહોત જલ્દ ઈન્શા અલ્લાહ મંઝરે આમ પર આ જાએગી. અલ્લાહ તઆલા હમ સબકો ઈસસે ઝિયાદાસે ઝિયાદા ફાઈદા ઉઠાનેકી તૌફીક અતા ફરમાવે. આમીન!

મૌ. સુલેમાન મજાદરી
નુરાની કુતુબખાના છાપી.

બિખરે મોતી - ભાગ - આઠ (૮)

ફેહરિસ્ત

મઝમૂન	સફા

મઝમૂન	સફા

મઝમૂન	સફા

મઝમૂન	સફા

મઝમૂન	સફા

મઝમૂન	સફા

સવાનેહ હઝરત મૌલાના મુહમ્મદ ઉમર સાહબ પાલનપુરી (રહ.)

મઝમૂન	સફા

તા'ઝિયતનામે

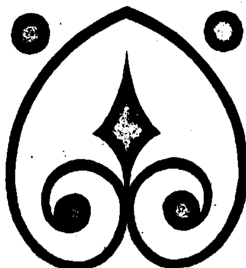
દીન ઔર દઅવત ઔર દાઈકી દિલનશીં તશરીહ

મઝમૂન	સફા

મઝમૂન	સફા

મઝમૂન	સફા

મઝમૂન	સફા

તકરીઝ

મુફસ્સિરે કુરઆન, મુહદ્દિસે કબીર, ફકીહુન નફસ હઝરત મૌલાના મુફતી સઈદ અહમદ સાહબ પાલનપુરી દામત બરકાતુહુમ, ઉસ્તાઝે હદીસ દારૂલ ઉલૂમ દેવબંદ ઔર શારેહે હુજ્જતુલ્લાહુલ બાલિગા

અલ્હમ્દુ લિલ્લાહિ રબ્બિલ્ આલમીન, વલ આકિબતુ લિલ્ મુત્તકીન, વસ્સલાતુ વસ્સલામુ અલા સય્યિદિલ્ મુર્સલીન, વ અલા આલિહી વ સહ્બિહી અજ્મઈન, અમ્મા બા'દ :

"બિખરે મોતી" મેં જનાબ મુકર્રમ મૌલાના મુહમ્મદ યૂનુસ સાહબ પાલનપુરીને ગુલ્હાએ રંગ રંગ ચુનકર હસીન ગુલદસ્તા તૈયાર કિયા હૈ. યે કિતાબ મૌલાના સાહબકા કશ્કોલ હૈ જિસમેં આપને કીમતી મોતી ઈખટ્ઠા કિયે હૈં. યે એક હસીન દસ્તરખ્વાન હૈ જિસ પર કિસમ કિસમકે લઝીઝ ખાને ચુને ગયે હૈં. ઈસ કિતાબમેં જહાં તફસીરી ફવાઈદ ઔર નુકાત હૈં, હદીસી નસાએહ વ ઈરશાદાત ભી હૈં. દઅવતી ઔર તબ્લીગી ચાશની લિયે હુએ સહાબા ઔર બાદકે અકાબિરકે વાકિઆત ભી હૈં જિનસે દિલ જલ્દ અસર પઝીર હોતા હૈ. નીઝ ઐસી દુઆએં ભી કિતાબમેં શામિલ કી ગઈ હૈં જો મુખ્તલિફ અમલિયાતકા રંગ લિયે હુએ હૈં. ઈસ તરહ કિતાબ બહોત દિલચસ્પ બન ગઈ હૈ.

નીઝ મૌલાના મુફતી મુહમ્મદ અમીન સાહબ પાલનપુરી ઉસ્તાઝે હદીસ વ ફિકહ દારૂલ ઉલૂમ દેવબંદકી નઝરે સાનીને ઈસકી એ'તિબારિયતમેં ઈઝાફા કિયા હૈ, ગોયા કિતાબમેં ચાર ચાંદ લગાએ હૈં. ઈસ લિયે ઉમ્મીદ હૈ કે કિતાબ લોગોંકે લિયે બેહદ મુફીદ સાબિત હોગી. અલ્લાહ તઆલા કબૂલ ફરમાએં ઔર મુસન્નિફકે લિયે ઝખીરએ આખિરત બનાએં ઔર ઉમ્મતકો ઈસસે ફૈઝયાબ ફરમાએં. વસ્સલામ.

સઈદ અહમદ અફલ્લાહુ અન્હુ પાલનપુરી
ખાદિમે દારૂલ ઉલૂમ દેવબંદ

તઆરૂફ વ તબ્સિરહ

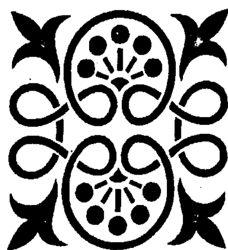
અઝ : હઝરત મૌલાના શમ્સુલ હક સાહબ નદવી

મૌલાના મુહમ્મદ યૂનુસ સાહબ પાલનપુરી, દઅવત વ તબ્લીગકે નામવર ખતીબ વ વાઈઝ મૌલાના મુહમ્મદ ઉમર સાહબ પાલનપુરી (જિન્હોંને અપની પૂરી ઉમર દઅવત વ તબ્લીગકે લિયે વકફ ફરમા દી થી, જો હઝરત જી મૌલાના મુહમ્મદ યૂસુફ સાહબ (રહ.) કે ખાસ તરબિયત યાફતા થે, ઔર હઝરત જીકી વફાતકે બાદ તો બડે ઈજતિમાઆતકો ઉમૂમન મૌલાના હી ખિતાબ ફરમાતે થે, મૌલાનાકી તકરીર બડી મુઅસ્સિર ઔર લોગોંકો સમઝમેં આનેવાલી હોતી થી, દુઆ ભી લંબી ફરમાતે થે, મૌલાના યૂનુસ સાહબ ઉનહીં) કે ફરઝંદ (બેટે) હૈં ઔર મૌલાનાકી વફાતકે બાદ અપને વક્તકા બડા હિસ્સા મરકઝ નિઝામુદ્દીનમેં ગુઝારતે હૈં, મૌલાનાકો મુફક્કિરે ઈસ્લામ હઝરત મૌલાના સૈયદ અબુલ હસન અલી નદવી (રહ.) સે બૈઅત વ ખિલાફતકા શર્ફ ભી હાસિલ હૈ જિસકી વજહસે હઝરતકી તસ્નીફાતકા (કિતાબોંકા) ભી ઝૌક વ શૌકકે સાથ મુતાલઆ ફરમાતે હૈં, બડે ઈજતિમાઆતમેં શિરકતકા પૂરા એહતિમામ રેહતા હૈ. જિસ વક્ત યે સતરેં લિખ્ખી જા રહી હૈં, દો અહમ ઈજતિમાઆતમેં શિરકતકે બાદ ઉસ વક્ત યાની ૯/ ઝિલ હજ્જહકો ઈશ્ક વ સરમસ્તીકે આલમમેં અરફાતમેં હોંગે. અલ્લાહ તઆલા હજ્જે મબરૂર નસીબ ફરમાએ. યે એક દૂર ઉફતાદાકી દુઆ હૈ. **રબ્બના તકબ્બલ મિન્ના, ઈન્નક અન્તસ્સમીઉલ અલીમ.**

મૌલાના અપની તકારીરમેં અહાદીસે શરીફા ઔર તકારીર ઔર બુઝુર્ગોંકે તઝકિરોંમેં મઝકૂર મુઅસ્સિર વાકિઆત વ હિકાયાત ઔર નસાએહ વ હિકમકો બયાન કરતે ઔર સામિઈનકે દિલોંકો ગરમાતે ઔર દીની ગૈરત વ હમિય્યતકો જગાતે હૈં. મૌલાના અરસાસે ઐસે મુઅસ્સિર વાકિઆત તા'લીમાત ઔર બા'ઝ જરૂરી મસાઈલ ઔર ફતાવાકી બયાઝ (કાપી) ભી તૈયાર કરતે જાતે હૈં, જો વાકઈ બિખરે મોતિયોંકા બડા ખૂબસૂરત વ દિલકશ હાર હૈ, જો પઢનેવાલેકે

દિલકો ખીંચતા હૈ ઔર રૂહકો બાલીદગી અતા કરતા હૈ, ખુસૂસન રમઝાનુલ મુબારકમેં મૌલાના મૌસૂફકા તરાવીહકે બાદ મુંબઈમેં દો જગહ વઅઝ ઔર તફસીરે કુરઆન પાક કરનેકા મા'મૂલ હૈ, જિસકા સિલસિલા ૧૨ બજે રાત તક જારી રેહતા હૈ ઔર ખતમ ગ્લોગીર આવાઝમેં લંબી દુઆ પર હોતા હૈ, લોગોંને દૂર દૂર કનેકશન લે રખ્ખે હૈં જિસસે ઘરોંમેં ઔરતેં ભી શૌકકે સાથ મૌલાનાકે મુઅસ્સિર વઅઝકો સુનતી હૈં, ઉન તકરીરોં ઔર બયાનમેં મૌલાના ઈનહીં બિખરે મોતિયોંકો મૌકા વ મુનાસિબતસે ઝીનતે બયાન વ તકરીર બનાતે જાતે હૈં જો અબ કિતાબી શકલમેં આ ગયે હૈં, ઈન બિખરે મોતિયોંકા મુતાલઆ બડા મુફીદ ઔર દિલકો ગરમાનેવાલા હૈ, ઝબાન વ બયાન આસાન હૈ, અલ્લાહ તઆલાસે દુઆ હૈ કે ઈસસે ઝિયાદાસે ઝિયાદા ફાઈદા પહોંચાએ.

(તામીરે હયાત, ૨૫/જાન્યુઆરી ૨૦૦૫, સફા ૨૬)

તકરીઝ

હઝરત મૌલાના મુફતી મુહમ્મદ અમીન સાહબ પાલનપુરી દામત બરકાતુહુમ, ઉસ્તાઝે હદીસ વ ફિકહ દારૂલ ઉલૂમ દેવબંદ

અલ્હમ્દુ લિલ્લાહિ વહ્દહૂ, વસ્સલાતુ વસ્સલામુ અલા મન્ લા નબિય્ય બઅ્દહૂ, અમ્મા બઅ્દ :

મૌલાના મુહમ્મદ યૂનુસ સાહબ પાલનપુરી, હઝરત મૌલાના મુહમ્મદ ઉમર સાહબ પાલનપુરી (રહ.) કે બડે સાહબઝાદા હૈં, મૌસૂફને સન ૧૩૯૩/ હિજરી મુતાબિક સન ૧૯૭૩ ઈસવીમેં મઝાહિરે ઉલૂમ સહારનપુરસે ઉલૂમે મુતદાવલાસે ફરાગત હાસિલ કી હૈ, તાલિબે ઈલ્મીકે ઝમાનાસે આપકા મહેબૂબ મશગલા અસ્લાફ વ અકાબિરકી કિતાબોંકા મુતાલઆ ઔર પસંદીદા બાતોંકો કાપીમેં મહેફૂઝ કરના હૈ.

ઉલૂમે મુતદાવલાસે ફરાગતકે બાદ એક લંબે અરસા તક વાલિદે મોહતરમકે ઝેરે સાયા દઅવત વ તબ્લીગકે કામમેં શબો રોઝ (રાત-દિન) લગે રહે, ઔર વાલિદે મોહતરમકે ઔસાફ વ કમાલાતકો જઝબ કરતે રહે, જિન હઝરાતને હઝરત મૌલાના મુહમ્મદ ઉમર સાહબ પાલનપુરી (રહ.) કે બયાનાત સુને હૈં ઔર ઉનકો કરીબસે દેખા હૈ, વો ઈસ બાતકી ખુલે દિલસે ગવાહી દેંગે કે મૌલાના મુહમ્મદ યૂનુસ સાહબ અખ્લાક વ આદાત ઔર ઔસાફ વ કમાલાતમેં ઉમરે સાની હૈં.

દઅવત વ તબ્લીગકે કામસે મૌલાના જો દિલચસ્પી રખતે હૈં વો સૂરજસે ઝિયાદહ રોશન હૈ, ઔર રમઝાનુલ મુબારકમેં તરાવીહકે બાદ મુંબઈમેં મૌસૂફકે જો બયાનાત હોતે હૈં ઉનસે આપકી ઉલૂમે કુરઆનકે સાથ મુનાસિબત ઝાહિર હૈ. હજારોં આદમી અપને ઘરોંમેં કનેક્શન સિર્ફ મૌલાનાકે બયાનાત સુનનેકે લિયે રખતે હૈં. ઈસી તરહ મરદોંકે સાથ મસ્તૂરાત (ઔરતેં) ભી આપકે બયાનોંસે ખૂબ ફાઈદા ઉઠાતી હૈં.

દૂસરી તરફ મૌલાના સાહબ ઉન પસંદીદા બાતોંકો જો આપ તાલિબે ઈલ્મીકે

ઝમાનાસે અબ તક મુન્તખબ વ મહેફૂઝ ફરમા રહે હૈં “બિખરે મોતી” કે નામસે શાએઅ ફરમાકર પૂરી ઉમ્મતે મુસ્લિમાકો ફાઈદા પહોંચા રહે હૈં, બિલાશુબહ યે કિતાબ ઈસ્મે બા-મુસમ્મા હૈ, જો ખૂશ કિસ્મત ઈસકો દેખતા હૈ ખતમ કિયે બગૈર દમ નહીં લેતા.

મૌલાના મુહમ્મદ યૂનુસ સાહબ પાલનપુરીને ઈસ કિતાબમેં બડી કીમતી ઔર અનમોલ બાતેં કિસી તરતીબકા લિહાઝ કિયે બગૈર જમા કર દી હૈં, ઈસ લિયે ઈસકા નામ “બિખરે મોતી” રખ્ખા ગયા હૈ. અલ્લાહ તઆલા ઈસ કિતાબકો ઉમ્મતકે લિયે રુશ્દ ઔર હિદાયતકા ઝરીઆ બનાએ ઔર મૌસૂફકો અજરે અઝીમ અતા ફરમાએ. આમીન યા રબ્બલ આલમીન.

મુહમ્મદ અમીન પાલનપુરી
ખાદિમે હદીસ વ ફિકહ દારૂલ ઉલૂમ દેવબંદ

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيْمِ

બિસ્મિલ્લા હિર્રહમા નિર્રહીમ

રહમતે બારગાહે રિસાલત

રહમતે બારગાહે રિસાલત ભૂલ જાનેકે કાબિલ નહીં હૈ
કૈસે કૈસે ઈનાયત હુઈ હૈ યે બતાનેકે કાબિલ નહીં હૈ

તાબ દીદારકી ભી નહીં હૈ ઝબ્તે ગમકા ભી યારા નહીં હૈ
પાસ આનેકે કાબિલ નહીં દૂર જાનેકે કાબિલ નહીં હૈ

દૌલતે દર્દે દિલ દેનેવાલે હૌસલે ઝબ્તે ગમકા ભી દે દે
નાતવાં હૈ મરીઝે મદીના ગમ ઉઠાનેકે કાબિલ નહીં હૈ

મૈં હૂં બંદા તૂ ખાલિક મેરા હૈ મૈં ભી ક્યા મેરા સિજદહ ભી ક્યા
સર ઝુકાના ફરીઝા હૈ વરના સર ઝુકાનેકે કાબિલ નહીં હૈ

બારગાહે નબીમેં પહોંચકર દેર તક હમ યે સોચા કિયે હૈં
સામને કૌન મુંહ લે કે જાએં મુંહ દિખાનેકે કાબિલ નહીં હૈ

ફર્દે ઈસ્યાંમેં લિખ્ખે હુએ થે ચંદ આંસૂ ભી યાદે નબીકે
ઔર હુકમ હુવા રોઝે મેહશર યે જલાનેકે કાબિલ નહીં હૈ

હર નફસ તેરે લુત્ફો કરમકી હૈ યે મોહતાજ દોનોં જહાંમેં
ઉમ્મતે મુસ્તફા મેરે મૌલા આઝમાનેકે કાબિલ નહીં હૈ

દેખકર મેરી પથરાઈ આંખેં કાફલેવાલે કેહને લગે હૈં
છોડ દો ઈસકો શેહરે નબીમેં અબ યે જાનેકે કાબિલ નહીં હૈ

એક નઝર અય તમન્નાએ હર દિલ જાનિબે યૂનુસ દિલ શિકસ્તા
સર ઝુકાએ હુએ આ ગયા હૈ સર ઉઠાનેકે કાબિલ નહીં હૈ

દુનિયામેં હર વક્ત ગુંજનેવાલી આવાઝ "અઝાન" હૈ

દુનિયામેં હર વક્ત ગુંજનેવાલી આવાઝ અઝાન કી આવાઝ હૈ. રિપોર્ટકે મુતાબિક ઈન્ડોનેશિયાકે મશરિકમેં વાકેઅ જઝાઈરસે તુલૂએ આફતાબકે સાથ હી ફજરકી અઝાન શુરૂ હો જાતી હૈ ઔર બયક વક્ત હજારોં મુઅઝ્ઝિન અલ્લાહ તઆલાકી તૌહીદ ઔર રસૂલુલ્લાહ (સ.અ.વ.) કી રિસાલતકા એલાન કરતે હૈં. મશરિકી જઝાઈરસે યે સિલસિલા મગરિબી જઝાઈર તક ચલા જાતા હૈ. ડેઢ ઘંટે બાદ યે સિલસિલા સુમાટ્રામેં શુરૂ હો જાતા હૈ ઔર સુમાટ્રાકે કસ્બોં ઔર દેહાતોંમેં અઝાનેં શુરૂ હોનેસે પેહલે હી મલાયાકી મસ્જિદમેં અઝાનોંકા સિલસિલા શુરૂ હો જાતા હૈ ઔર એક ઘંટેકે બાદ ઢાકા પહોંચતા હૈ. રિપોર્ટકે મુતાબિક બંગલાદેશમેં અભી અઝાનેં ખતમ નહીં હોતીં કે કલકત્તાસે શ્રીલંકા તક ફજરકી અઝાનેં શુરૂ હો જાતી હૈં. દૂસરી તરફ યે સિલસિલા કલકત્તાસે મુંબઈ તક પહોંચતા હૈ ઔર પૂરે હિન્દુસ્તાનકી ફિઝા તૌહીદ ઔર રિસાલતકે એલાનસે ગૂંજ ઉઠતી હૈ. રિપોર્ટકે મુતાબિક શ્રીનગર ઔર સિયાલકોટમેં ફજરકી અઝાનકા વક્ત એક હી હૈ. સિયાલકોટસે કોઈટા કરાચી ઔર ગવાદર તક ચાલીસ મિનિટ હૈં ઈસ અરસામેં ફજરકી અઝાનેં પાકિસ્તાનમેં ગૂંજતી રેહતી હૈં. પાકિસ્તાનમેં યે સિલસિલા શુરૂ હોનેસે પેહલે અફઘાનિસ્તાન ઔર મસ્કતમેં અઝાનેં શુરૂ હો જાતી હૈં. મસ્કતસે બગદાદ તક એક ઘંટેકા ફર્ક હૈ. ઈસ અરસામેં અઝાનેં સઊદી અરબ, યમન, મુત્તહિદા અરબ અમારાત, કુવેત ઔર ઈરાક તક ગુંજતી રેહતી હૈં. બગદાદસે ઈસ્કંદરિયા તક ફિર એક ઘંટાકા ફર્ક હૈ. ઉસ વક્ત શામ, મિસર, સોમાલિયા, ઔર સૂડાનમેં અઝાનેં શુરૂ હો જાતી હૈં ઈસ્કંદરિયાસે તરાબુલુસ તક એક ઘંટાકા ફર્ક હૈ. ઈસ અરસામેં ઉત્તર અમેરીકા, લીબિયા ઔર ટ્યૂનિશમેં અઝાનોંકા સિલસિલા શુરૂ હો જાતા હૈ. રિપોર્ટકે મુતાબિક ફજરકી અઝાન જિસકા આગાઝ

ઈન્ડોનેશિયાકે મશરિકી જઝાઈરસે શુરૂ હુવા થા સાડે નવ ઘંટેકા સફર તય કરકે બહરે ઉકયાનૂસકે મશરિકી કિનારા તક પહોંચતી હૈં.

ફજરકી અઝાન બહરે ઉકયાનૂસ તક પહોંચનેસે પેહલે મશરિકી ઈન્ડોનેશિયામેં ઝોહરકા સિલસિલા શુરૂ હો જાતા હૈ ઔર ઢાકામેં ઝોહરકી અઝાનેં શુરૂ હોને તક ઈન્ડોનેશિયામેં અસરકી અઝાનેં બુલંદ હોને લગતી હૈં. યે સિલસિલા ડેડ ઘંટેમેં બમુશ્કિલ જકારતા તક પહોંચતા હૈ ઔર મશરિકી જઝાઈરમેં મગરિબકી અઝાનોંકા સિલસિલા શુરૂ હો જાતા હૈ. મગરિબકી અઝાનેં ભી સેલ્બ્સે સુમાત્રા તક હી પહોંચતી હૈં કે ઈતનેમેં ઈન્ડોનેશિયાકે મશરિકી જઝાઈરમેં ઈશાકી અઝાનેં શુરૂ હો જાતી હૈં. રિપોર્ટકે મુતાબિક જમીન પર એક ભી સેકન્ડ ઐસા નહીં ગુઝરતા હોગા જબ સેંકડોં હજારોં બલ્કે લાખોં મુઅઝ્ઝિન અલ્લાહ તઆલાકી તૌહીદ ઔર રસૂલકી રિસાલતકા એ'લાન ન કરતે હોં.

હરમે મક્કા ઔર હરમે મદીનાકા એહતિરામ

હઝરત ઉમર ફારૂક (રદિ.) કે પોતે સાલિમ (રહ.) એક મરતબા હરમે મક્કામેં તશરીફ લાએ. મતાફમેં આપકી મુલાકાત વક્તકે બાદશાહ હિશામ બિન અબ્દુલ મલિકસે હુઈ. હિશામને સલામકે બાદ અર્ઝ કિયા કે હઝરત! કોઈ જરૂરત હો તો હુકમ ફરમાઈયે તાકે મૈં આપકી ખિદમત કર સકૂં. આપને ફરમાયા : હિશામ! મુઝે બૈતુલ્લાહકે સામને ખડે હોકર ગૈરૂલ્લાહસે હાજત બયાન કરતે હુએ શરમ આતી હૈ. ખુદાકે અદબકા તકાઝા હૈ કે યહાં ફક્ત ઉસીકે સામને હાથ ફૈલાયા જાએ. હિશામ લાજવાબ હોકર ખામોશ હો ગયા. કુદરતન જબ આપ હરમ શરીફસે બાહિર નિકલે, તો હિશામ ભી ઐન ઉસી વક્ત બાહિર નિકલા. આપકો દેખકર કરીબ આયા. ઔર કેહને લગા કે હઝરત! અબ ફરમાઈયે મૈં આપકી ક્યા ખિદમત કર સકતા હૂં? આપને ફરમાયા : હિશામ બતાઓ મૈં તુમસે ક્યા માંગું, દીન યા દુનિયા? હિશામ જાનતા થા કે દીનકે મૈદાનમેં તો આપકા શુમાર વક્તકી બુઝુર્ગ તરીન હસ્તિયોંમેં હોતા હૈ. લિહાઝા કેહને લગા : હઝરત!

આપ મુઝસે દુનિયા માંગેં. આપને ફૌરન જવાબ દિયા કે દુનિયા તો મૈંને કભી ખાલિક વ માલિકસે નહીં માંગી, ભલા તુમસે કહાં માંગૂંગા. યે સુનતે હી હિશામકા ચેહરા લટક ગયા. સચ હૈ જિન હઝરાતકો બારગાહે રબ્બુલ આલમીનમેં ફરિયાદ પેશ કરનેકે આદાબ આતે હૈં વો દુનિયા વાલોંકે સામને હાથ લંબા નહીં કરતે.

બાઝ મશાઈખે ઉઝ્ઝામ સફરે મદીનાકે લિયે પ્યાદાપા (ચલકર) અપને ઘરોંસે રવાના હુએ. જબ પૂછા ગયા તો ફરમાયા : ભાગા હુવા ગુલામ અપને આકાકે દરવાઝે પર સવાર હોકર નહીં આતા. અગર હમમેં તાકત હોતી તો સરકે બલ ચલકર આતે.

હઝરત ઉમર બિન અબ્દુલ અઝીઝ (રહ.) કા જબ વફાતકા વક્ત આયા, બાઝ લોગોંને સોચા કે ઉનહેં ગુંબદે ખિઝરામેં (યાની નબી સ.અ.વ. કે પાસ) દફન કરેંગે. જબ યે બાત ઉનકે કાનોંમેં પડી તો મના કરતે હુએ ફરમાયા :

"મેરા નબીએ અકરમ (સ.અ.વ.) કે કરીબ દફન હોના બડી ગુસ્તાખી ઔર નબી (સ.અ.વ.) કી બેઅદબી હૈ. મેરી ઔકાત ક્યા હૈ કે મેરી કબર ઉનકે કરીબ હો."

તિલાવતે કુરઆનકે આદાબ

કુરઆન મજીદકી તિલાવતકે આદાબ દો તરહકે હૈં. એક આદાબે ઝાહિરી ઔર દૂસરે આદાબે બાતિની. દોનોં તરહકે આદાબકી તફસીલ યે હૈ :

આદાબે ઝાહિરી :

- બાવુઝૂ ઔર કિબ્લા રૂ હોકર બૈઠે અગર ખૂશ્બૂ લગા લે તો બેહતર હૈ.
- તિલાવત કરતે વક્ત લિબાસ ભી પાકીઝા હોના ચાહિયે.
- ઐસી જગહ ન બૈઠે જહાં આને જાનેવાલોંકો તંગી હો યા ઉનકી પીઠ હોનેકા ઈમકાન હો.
- કુરઆન મજીદકો તકિયા, રહલ યા ઊંચી જગહ પર રંખ્ખે.
- તિલાવતે કુરઆનકી શરૂઆત અઊઝુબિલ્લાહ ઔર બિસ્મિલ્લાહસે કરે.

● જબ તિલાવતકે દૌરાન કોઈ સૂરત આ જાએ, તો અઊઝુબિલ્લાહ પળ્હનેકી જરૂરત નહીં સિર્ફ બિસ્મિલ્લાહ પળ્હા જાએ.

● જબ તિલાવતકી શરૂઆત સૂરએ તૌબા હો, તો અઊઝુબિલ્લાહ જરૂરી હૈ ઔર બિસ્મિલ્લાહમેં ઈખ્તિયાર હૈ ચાહે પળ્હે યા ન પળ્હે.

● જબ દૌરાને તિલાવત સૂરએ તૌબા આ જાએ તો અઊઝુબિલ્લાહ ઔર બિસ્મિલ્લાહ દોનોંકા પળ્હના જરૂરી નહીં.

● જહાં મુખ્તલિફ લોગ અપને અપને કામોંમેં મશ્ગૂલ હોં વહાં હોઠોંમેં પળ્હના બેહતર હૈ.

● અગર તન્હાઈ નસીબ હો તો ઊંચી આવાઝસે તિલાવત કર સકતા હૈ. અગર કિસીકો તકલીફકા અંદેશા હો તો આહિસ્તા પળ્હે.

● ઊંચી આવાઝસે તિલાવત કરતે હુએ અપને કાન યા ગાલ પર હાથ ન રખ્ખે, ક્યૂંકે યે ગાનેવાલોંકા તરીકા હૈ.

● કુરઆન મજીદકો તજવીદકે ઉસૂલોંકે મુતાબિક ઉમદા ઔર સહીહ મખારિજ ઔર સિફાતકા લિહાઝ રખતે હુએ પળ્હે.

● જિતના મુમકિન હો કુરઆન મજીદકો તરતીલસે (ઠહેર ઠહેરકર) પળ્હે.

● રૂમૂઝ ઔર વક્ફાકા ખયાલ રખકર તિલાવત કરે.

● અપની તાકતકે મુતાબિક અચ્છે આવાઝસે કુરઆન મજીદકી તિલાવત કરે, તાહમ રાગ ઔર ગાનેકા તર્ઝ લગાના બેઅદબી હૈ.

● આયાતે રહમત પર રહમતકી દુઆ કરે જબકે આયાતે વઈદ પર મગફિરતકી દુઆ કરે.

● દૌરાને તિલાવત ઈધર ઉધર દેખના બેઅદબીમેં દાખિલ હૈ.

● તિલાવત કરતે વક્ત અપને પાંવ પર હાથ ન રખ્ખે ઔર ન ઈધર ઉધરકી ચીઝોંકે સાથ ખેલે. અગર વરક ઉલટના પડે તો ઉન્ગલી પર થૂક ઝબાનસે ન લગાએ કે યે બેઅદબી હૈ.

● દૌરાને તિલાવત નાકમેં ઉન્ગલી ડાલના અદબકે ખિલાફ હૈ.

● દૌરાને તિલાવત કિસીસે બાત ન કરે. અગર જરૂરી હો તો આયત

મુકમ્મલ કરકે બાત કરે. અગર મુમકિન હો તો રૂકૂઅ મુકમ્મલ કરકે બાત કરે. દો બારહ તિલાવત કરનેસે પેહલે અઊઝુબિલ્લાહ જરૂર પઢે.

● દૌરાને તિલાવત આયાતે અઝાબ પર રોનેકી કોશિશ કરે તો બેહતર હૈ.

● આયાતે સિજદહ પર સિજદહ કરે અગર ફૌરન નહીં તો બાદમેં પેહલી ફુરસતમેં સિજદહ કરે. યે ઈન આયાતકા હક હૈ.

● જબ તબીઅત તિલાવત કરતે કરતે થક જાએ તો રૂક જાએ. તિલાવતકે દૌરાન તબીઅતકા ઈન્શેરાહ બેહતર હૈ.

● કુરઆન મજીદ મુકમ્મલ કરને પર દુઆ કરના સુન્નતે નબવી (સ.અ.વ.) હૈ.

આદાબે બાતિની :

કુરઆન મજીદકી તિલાવતકે બાતિની આદાબ યે હૈં :

● કલામે પાકકી અઝમત દિલમેં રખ્ખે કે કૈસા આલી મરતબા કલામ હૈ.

● અલ્લાહ તઆલાકી અઝમત વ કિબ્રિયાઈકો દિલમેં રખ્ખે કે જિસકા કલામ હૈ.

● દિલકો વસાવિસ ઔર ખતરાતસે પાક રખ્ખે.

● મઆનીકા તદબ્બુર કરે ઔર લઝ્ઝતકે સાથ પઢે.

● જિન આયાતકી તિલાવત કર રહા હૈ દિલકો ઉનકે તાબેઅ બના દે મસલન અગર આયતે અઝાબ ઝબાન પર હૈ તો દિલ લરઝ જાએ.

● અપને કાનોંકો ઈસ દરજા મુતવજ્જેહ બના દે કે ગોયા અલ્લાહ તઆલા કલામ ફરમા રહે હૈં ઔર યે સુન રહા હૈ.

કુરઆન મજીદકી બેઅદબીકી મુખ્તલિફ સૂરતેં

કુરઆન મજીદકી બે અદબીકી મુખ્તલિફ સૂરતેં યે હૈં. હર મુસલમાનકો ઈનસે બચના ચાહિયે :

● બગૈર વુઝૂ કુરઆન મજીદકો છૂના.

● તફસીરકી યા આમ કિતાબોંમેં લિખ્ખી હુઈ કુરઆની આયાત પર બગૈર વુઝૂ હાથ લગાના.

● નાપાક જગહ પર બૈઠે હુએ ઝબાની યા નાઝિરહ કુરઆન મજીદ પઢના.

● જબ તિલાવતકી આવાઝ કાનોંમેં પડ રહી હો તો ઉસકો ખામોશીસે ન સુનના.

● કુરઆન મજીદ યાદ કરકે ભૂલ જાના.

● કુરઆન મજીદકે ઉપર કોઈ કિતાબ રખના ચાહે હદીસ યા ફિકહ હીકી કિતાબ ક્યૂં ન હો.

● કુરઆન મજીદકે ઉપર અપની ઐનક (ચશ્મા), કલમ યા ટોપી વગૈરહ રખના.

● કુરઆન મજીદકી તરફ પાંવ ફૈલાના.

● કુરઆન મજીદ નીચે હોના ઔર ખૂદ કરીબ હી ઊંચી જગહ બૈઠના.

● કુરઆન મજીદ ઐસી જગહ પર રખના જહાં આને જાને વાલોંકી પીઠ હોતી હો.

● તિલાવતકે દૌરાન પાંવકો હાથ લગાના યા નાકમેં ઉન્ગલી ડાલના.

● બગૈર શરઈ ઉઝરકે લેટકર કુરઆન મજીદ પઢના, ચાહે નાઝિરહ હો યા ઝબાની.

● કુરઆન મજીદકા મુતાલઆ કરતે વક્ત હુક્કા યા સિગરેટ પીના યા મુંહમેં નસ્વાર (તમ્બાકુ) રખ્ખે હુએ તિલાવત કરના.

● નાજાઈઝ કારોબારમેં બરકતકે લિયે કુરઆન મજીદ પઢના યા પઢવાના.

● કુરઆની હુરૂફવાલી અંગૂઠી પહેનકર બૈતુલખલા (સંડાસ) મેં જાના.

● અખ્બારાત (પેપર) મેં કુરઆની આયાતકો છપવાના ઔર ફિર ઉનહેં આમ કાગઝોંકી તરહ જમીન પર ફેંક દેના.

● અખ્બાર ઔર રિસાલે વગૈરહ જિનમેં આયાતે કુરઆની હોં ઉનકો

દસ્તરખ્વાન વગૈરહકે લિયે ઈસ્તેમાલ કરના.

● કુરઆને કરીમકે નુકૂશવાલે કેલેન્ડર યા કિતાબોંકી તરફ પાંવ ફૈલાના.

● મોનોગ્રામ યા ગિફટકી ચીઝેં વગૈરહ પર આયાત લિખના કે જિસસે બેઅદબીકા અંદેશા હો.

● કુરઆન મજીદકી આયાતકો તસ્વીર ઔર મુખ્તલિફ ડીઝાઈનોંમેં ઈસ તરહ લિખના કે પઢનેવાલે ન સમઝ સકેં ઔર ગલત પઢેં સખ્ત બેઅદબી હૈ.

● કુરઆન મજીદકો મય્યિતકે સાથ કબ્રમેં રખના.

● કુરઆન મજીદકે બોસીદા (ફટે પુરાને) પત્તોંકો આમ કોડા કરકટકે ઢેરમેં ફેંકના (અગર જરૂરત પેશ આએ તો ઐસે પત્તે જમા કરકે નહેર યા દરિયાકે પાનીમેં બહા દેના ચાહિયે.)

● કુરઆની આયાતવાલા કાગઝ ખુલી હાલતમેં બૈતુલખલા લે જાના (ચાંદી ચમડે વગૈરહમેં બંદ હો તો અલગ બાત હૈ).

● આયાતે કુરઆની યા કુરઆન મજીદકો હકીર સમઝતે હુએ આગમેં ડાલના.

● લહવો લઈબકી મજલિસકી શરૂઆત તિલાવતે કુરઆનસે કરના.

● જિસને કુરઆન પાકકી તિલાવત કી ઔર ગુમાન કિયા કે કોઈ શખ્સ ઈસસે અફઝલ ચીઝકા હામિલ હૈ તો ઉસને કલામુલ્લાહકી તૌહીન કી.

વાલિદૈનકે આદાબકે સમરાત

બની ઈસરાઈલકા એક યતીમ બચ્ચા હર કામ અપની વાલિદાસે પૂછકર ઉનકી મરઝીકે મુતાબિક કિયા કરતા થા. ઉસને એક ખૂબસૂરત ગાય પાલી ઔર હર વક્ત ઉસકી દેખભાલમેં મસરૂફ થા. એક મરતબા એક ફરિશ્તા ઈન્સાની શકલમેં ઉસ બચ્ચેકે સામને આયા ઔર ગાય ખરીદનેકા ઈરાદા ઝાહિર કિયા. બચ્ચેને કીમત પૂછી તો ફરિશ્તેને બહોત થોડી કીમત બતાઈ. જબ બચ્ચેને માંકો ખબર દી તો ઉસને ઈન્કાર કર દિયા. ફરિશ્તા હર બાર કીમત બઢાતા રહા ઔર બચ્ચા હર બ

અપની માંસે પૂછકર જવાબ દેતા રહા. જબ કઈ મરતબા ઐસા હુવા તો બચ્ચેને મહેસૂસ કિયા કે મેરી વાલિદા ગાય બેચને પર રાઝી નહીં હૈં. લિહાઝા ઉસને ફરિશ્તેકો સાફ ઈન્કાર કર દિયા કે ગાય કિસી કીમત પર નહીં બેચી જા સકતી. ફરિશ્તેને કહા તુમ બડે ખૂશ બખ્ત ઔર ખૂશ નસીબ હો કે હર બાત અપની વાલિદાસે પૂછકર કરતે હો. અન્કરીબ તુમહારે પાસ કુછ લોગ ઈસ ગાયકો ખરીદનેકે લિયે આએંગે તો તુમ ઈસ ગાયકી ખૂબ કીમત લગાના.

દૂસરી તરફ બની ઈસરાઈલમેં એક આદમીકે કતલકા વાકિઆ પેશ આયા ઔર ઉનહેં જિસ ગાયકી કુરબાનીકા હુકમ મિલા વો ઈસી બચ્ચેકી ગાય થી. ચુનાંચે બની ઈસરાઈલકે લોગ જબ ઉસ બચ્ચેસે ગાય ખરીદનેકે લિયે આએ તો ઉસ બચ્ચેને કહા કે ઈસ ગાયકી કીમત ઈસકે વજનકે બરાબર સોના અદા કરનેકે બરાબર હૈ. બની ઈસરાઈલકે લોગોંને ઈતની ભારી કીમત અદા કરકે ગાય ખરીદ લી. તફસીરે અઝીઝી ઔર તફસીરે મઆલિમુલ ઈરફાન ફી દુરૂસિલ કુરઆનમેં લિખ્ખા હૈ કે ઉસ બચ્ચેકો યે દૌલત વાલિદૈનકે અદબ ઔર ઉનકી ઈતાઅતકી વજહસે મિલી. તફસીરે તબરીમેં ભી ઈસી તરહકા વાકિઆ મન્કૂલ હૈ. ઈસસે માલૂમ હુવા કે વાલિદૈનકી ખિદમત ઔર અદબકા કુછ બદલા ઈસ દુનિયામેં ભી દે દિયા જાતા હૈ.

એક નૌજવાન અપને વાલિદૈનકા બડા અદબ કરતા થા ઔર હર વક્ત ઉનકી ખિદમતમેં મશ્ગૂલ રેહતા થા. જબ વાલિદૈન કાફી ઉમર રસીદા (બુઢ્ઢે) હો ગયે તો ઉસકે ભાઈયોંને મશ્વરા કિયા કે ક્યૂં ન અપની જાઈદાદકો વાલિદૈનકી ઝિંદગીમેં હી તકસીમ કર લિયા જાએ તાકે બાદમેં કોઈ ઝગડા ખડા ન હો. ઉસ નૌજવાનને કહા કે આપ જાઈદાદકો આપસમેં તકસીમ કર લેં ઔર ઉસકે બદલે મુઝે અપને વાલિદૈનકી ખિદમતકા કામ સુપુર્દ કર દેં. દૂસરે ભાઈયોંને રઝામંદીસે યે કામ ઉસકે સુપુર્દ કર દિયા. યે નૌજવાન સારા દિન મહેનત મઝદૂરી કરતા ફિર ઘર આકર બકિય્યા વક્ત અપને વાલિદૈનકી ખિદમત ઔર બીવી બચ્ચોંકી દેખભાલમેં ગુઝારતા. વક્ત ગુઝરતા રહા હત્તાકે ઉસકે વાલિદૈન ઈન્તેકાલ કર ગયે.

એક મરતબા યે નૌજવાન રાતકો સો રહા થા કે ઉસને ખ્વાબમેં દેખા કે કોઈ કેહનેવાલા ઉસે કેહ રહા હૈ, અય નૌજવાનહ તુમને અપને વાલિદૈનકા અદબ કિયા, ઉનકો રાઝી ઔર ખૂશ રખ્ખા, ઉસકે બદલે તુમહેં ઈન્આમ દિયા જાએગા. જાઓ ફલાં ચટાનકે નીચે એક દીનાર પડા હૈ વો ઉઠા લો. ઉસમેં તુમહારે લિયે બરકત રખ દી ગઈ હૈ. યે નૌજવાન સુબહકે વક્ત બેદાર હુવા તો ઉસને ચટાનકે નીચે જાકર દેખા તો ઉસે એક દીનાર પડા હુવા મિલ ગયા. ઉસને દીનાર ઉઠા લિયા ઔર ખૂશી ખૂશી ઘરકી તરફ રવાના હુવા. રાસ્તેમેં એક મછલી બેચનેવાલેકી દુકાનકે કરીબ ગુઝરતે હુએ ઉસે ખયાલ આયા કે ઈસ દીનારકે બદલેમેં એક બડી મછલી ખરીદ લી જાએ તાકે બીવી બચ્ચે આજ ઉસકે કબાબ બનાકર ખાએં. ચુનાંચે ઉસને દીનારકે બદલે એક બડી મછલી ખરીદ લી. જબ ઘર વાપસ આયા તો ઉસકી બીવીને મછલીકો પકાનેકે લિયે કાટના શુરૂ કિયા. પેટ ચાક કિયા તો ઉસમેંસે એક કીમતી હીરા નિકલા. નૌજવાન ઉસ હીરેકો દેખકર ખૂશીસે ફૂલા ન સમાયા. જબ બાઝાર જાકર ઉસ હીરેકો બેચા તો ઉસકી ઈતની કીમત મિલી કે ઉસકી સારી ઝિંદગીકા ખર્ચા પૂરા હો ગયા.

વાલિદૈનકા અદબ ઔર બડોંકે નુકૂશ

હઝરત ઈમામે આ'ઝમ અબૂ હનીફા (રહ.) અપની વાલિદાકા બહોત અદબ વ એહતિરામ કિયા કરતે થે. જબ કભી ઉનકી વાલિદા સાહિબાકો મસ્અલા માલૂમ કરના હોતા તો વો એક સન રસીદા (બૂઢે) ફકીહસે દરિયાફ્ત કરતીં. ઐસે મૌકા પર ઈમામે આ'ઝમ અબૂ હનીફા (રહ.) અપની વાલિદાકો ઊંટ પર સવાર કરતે ઔર ખૂદ ઊંટકી નકીલ પકડકર પૈદલ ચલતે. જબ લોગ દેખતે તો અદબ ઔર એહતિરામકી વજહસે રાસ્તેકે દોનોં તરફ ખડે હોકર સલામ કરતે. ઈમામે આ'ઝમ અબૂ હનીફા (રહ.) કી વાલિદા ઉનસે મસ્અલા દરિયાફ્ત કરતીં. કઈ મરતબા ઐસા હોતા કે મુઅમ્મર (બૂઢે) ફકીહકો મસ્અલાકા સહીહ હલ માલૂમ ન હોતા તો વો હોઠોં હોઠોંમેં ઈમામે આ'ઝમ અબૂ હનીફા (રહ.) સે પૂછ લેતે ફિર ઊંચી આવાઝસે

આપકી વાલિદાકો બતા દેતે. ઈમામે આ'ઝમ અબૂ હનીફા (રહ.) કી તવાઝોઅ ઔર ઉનકે અદબકા યે આલમ થા કે સારી ઝિંદગી અપની વાલિદા પર યે ઝાહિર ન હોને દિયા કે જો મસાઈલ આપ ઉનસે પૂછતી હૈં વો મૈં હી તો બતાતા હૂં. યે સબ ઈસ લિયે થા કે વાલિદા સાહિબાકી તબીઅત જિસ તરહ મુત્મઈન હોતી હૈ હોની ચાહિયે. ઈસ અદબ વ એહતિરામકે સદકે હી ઈમામે આ'ઝમ બને.

બાતકા ખુલાસા

અગરચે વાલિદૈનકા અદબ વ એહતિરામ ઉમ્રકે હર હિસ્સેમેં વાજિબ હૈ લેકિન જબ દોનોં જવાનીકી બહારોં, રોઅનાઈયોં ઔર તવાનાઈયોંસે મહેરૂમ હોકર બુઢ્ઢાપેકી ઝિંદગી ગુઝાર રહે હોં તો ઔલાદકો ચાહિયે કે ઉનકા ઝિયાદા ખયાલ રખ્ખે. ઐસા ન હો કે ઔલાદકી ઝરાસી બેરૂખી વાલિદૈનકે લિયે દિલકા રોગ બન જાએ. જબ વાલિદૈન ઔલાદકે રહમો કરમકે મોહતાજ હોં તો હાલાતકે ઉન બેરહમ થપેડોંમેં ઔલાદ પર ઝિમ્મેદારી આઈદ હોતી હૈ કે ઐસા કોઈ કૌલી યા ફેઅલી તરીકા ઈખ્તિયાર ન કરે જિસસે વાલિદૈનકો તકલીફ પહોંચે. બલ્કે ઉસ વક્ત ઈન્સાન અપને બચપનકો યાદ કરે કે જબ વો અપને વાલિદૈનકી શફકત ઔર અચ્છે બરતાવકા ઈસસે ઝિયાદા મોહતાજ થા. અપને નંગે બદનકો ઢાંપ નહીં સકતા થા, ખૂદ અપની મરઝીસે કરવટ નહીં બદલ સકતા થા, અપની ગિઝાકા બંદોબસ્ત નહીં કર સકતા થા, હત્તાકે અપને બદનકે સાથ લગી નાપાકીકો નહીં ધો સકતા થા. ઉસ બેબસીકે આલમમેં બાપકી શફકત ઔર માંકી મામતાને સાયાદાર દરખ્તકી તરહ ઉસે અપની મુહબ્બતકી ઘની છાંવસે નવાઝા. યે માં હી તો થી જો બચ્ચેકો પેહલે ખિલાતી થી ફિર ખૂદ ખાતી થી. જો બચ્ચેકો પેહલે પિલાતી થી બાદમેં ખૂદ પીતી થી. જો બચ્ચેકો પેહલે સુલાતી થી બાદમેં ખૂદ સોતી થી. જો અપને સરકી એક ચાદરકે એક કોનેસે બેટેકે જૂતોંકો સાફ કરતી થી. જો અપને હાથોંસે બચ્ચેકે પાંવમેં જૂતા પહેનાતી થી. આજ ઉસ માં કે એહસાનાતકા બદલા ચુકાનેકા વક્ત આ પહોંચા. પસ ઔલાદકો ચાહિયે કે વાલિદૈનકા અદબ વ એહતિરામકા ખયાલ રખ્ખે. નબીએ કરીમ

(સ.અ.વ.) ને ઈરશાદ ફરમાયા :

અલ જન્નતુ તહ્‌ત અક્‌દામિલ્‌ ઉમ્મહાતિ. જન્નત માંઓંકે કદમોં તલે હૈ.

દૂસરી જગહ ઈરશાદ ફરમાયા : રબકી રઝા વાલિદકી રઝામેં હૈ ઔર રબકી નારાઝગી વાલિદકી નારાઝગીમેં હૈ. (મિશ્કાત : જિ. ૨, સ. ૪૧૯)

સચ તો યે હૈ કે ઔલાદ અપને વાલિદૈનકી જિતની ખિદમત કરે ઉનકે એહસાનાતકા હક અદા નહીં કર સકતી. બલ્કે અગર સારી કાઈનાતકી નેઅમતોંકા એક લુકમા બના બનાકર વાલિદૈનકે મુંહમેં દે દે તો ભી વાલિદાકે સીનેસે પિએ હુએ દૂધકા બદલા નહીં ચુકા સકતી.

એક બુઝુર્ગસે કિસીને પૂછા કે બાપ બેટેકી મુહબ્બતમેં કિતના ફર્ક હૈ? ફરમાયા : બેટા બીમાર હો ઔર લાઈલાજ બીમારીમેં ગિરિફતાર હો જાએ તો બાપ ઉસકી ઉમ્ર લંબી હોનેકી રો રોકર દુઆએં કરતા હૈ ઉસકે બસમેં હો તો અપની બકિય્યા ઝિંદગીકે દિન અપને બેટેકો દેકર ખૂદ મૌતકો કુબૂલ કર લે, લેકિન જબ બાપ બીમાર હુવા ઔર લાઈલાજ હો જાએ તો ચંદ દિન હીમેં બેટા માયૂસ હોકર દુઆ માંગતા હૈ કે યા અલ્લાહ! મેરે બુઢ્ઢે બાપકો અપને પાસ બુલા લે. કિતની અજીબ બાત હૈ કે વફાકે બદલે ઈતની જફા.

અલ્લાહ તઆલા હમેં વાલિદૈનકે અદબ વ એહતિરામ ઔર ખિદમત વ ઈતાઅતકી તૌફીક અતા ફરમા દે.

ઈઝ્ઝત ઉસે મિલી જો ઘરસે નિકલ ગયા
વો ફૂલ સર ચઢ્ઢા જો ચમનસે નિકલ ગયા

તાલિબે ઈલ્મકો ઈલ્મકા લાલચી હોના ચાહિયે

અગર વતનમેં મવાકેઅ મયસ્સર ન હોં તો સફરસે ઘભરાના નહીં ચાહિયે

હઝરત અબૂ સઈદ ખુદરી (રદિ.) સે રિવાયત હૈ કે નબીએ કરીમ

(સ.અ.વ.) ને ફરમાયા કે "મોમિનકો ઈલ્મસે સૈરી હાસિલ નહીં હોતી યહાં તકકે જન્નતમેં પહોંચ જાએ"

હઝરત ઈસા (અલૈ.) સે પૂછા ગયા કે ઈલ્મ કબ તક હાસિલ કરના ચાહિયે? ફરમાયા : જબ તક ઝિંદગી હૈ. સઈદ બિન મુસય્યિબ (રહ.) કેહતે હૈં કે મૈં એક હદીસકે લિયે કઈ દિન ઔર કઈ રાત સફર કરતા થા. શઅબી (રહ.) કા કૌલ હૈ કે "અગર કોઈ શખ્સ મુલ્કે શામકે આખિરસે ચલકર યમનકે આખિર તક મહઝ ઈસ લિયે સફર કરે કે ઈલ્મકી એક બાત સુને તો મેરે નઝદીક ઉસકા સફર ઝાએઅ નહીં હુવા."

હઝરત અબૂ દરદા (રદિ.) સે મન્કૂલ હૈ : "જો કોઈ તલબે ઈલ્મકે સફરકો જિહાદ નહીં સમઝતા ઉસકી અકલમેં નુક્સ (ખામી) હૈ."

ઈબ્ને અબી ગસ્સાનકા કૌલ હૈ : "આદમી ઉસ વક્ત તક આલિમ હૈ જબ તક તાલિબે ઈલ્મ હૈ. જબ તાલિબે ઈલ્મીકો ખૈરબાદ કેહ દે તો જાહિલ હૈ."

અબૂ ઉસામા હઝરત અબ્દુલ્લાહ બિન મુબારક (રહ.) કે મુતઅલ્લિક લિખતે હૈં :

મૈંને અબ્દુલ્લાહ બિન મુબારકસે ઝિયાદા મુલ્ક દર મુલ્ક ઘૂમકર ઈલ્મ હાસિલ કરનેવાલા નહીં દેખા.

ઈમામ ઝહબી (રહ.) જબ પેહલી મરતબા ઈલ્મ હાસિલ કરનેકે લિયે નિકલે, તો સાત સાલ તક સફર હીમેં રહે. બહરૈનસે મિસર ફિર રમ્લહ વહાંસે તરતૂસકા સફર પૈદલ કિયા. ઉસ વક્ત ઉનકી ઉમ્ર બીસ સાલકી થી. ઈબ્નુલ મકરી ફરમાતે હૈં કે મૈંને સિર્ફ એક નુસ્ખાકી ખાતિર સત્તર (૭૦) મંઝિલકા સફર કિયા. ઉન બુઝુર્ગોંકે દિલમેં ઈલ્મકે શૌકકી ઐસી બેતાબી થી જો ઉનકો કિસી શહેર યા મુલ્કમેં કરાર નહીં લેને દેતી થી. એક સમંદરસે દૂસરે સમંદર ઔર એક બર્રે આ'ઝમસે દૂસરે બર્રે આ'ઝમકા સફર ઈલ્મ હાસિલ કરનેકે લિયે કરતે થે.

હઝરત ઈમામ અબૂ હનીફા (રહ.) કે હાલાતે ઝિંદગીમેં લિખ્ખા હૈ કે ઈમામ અબૂ યૂસુફ (રહ.) કો ઉનકી વાલિદાને રોઝી કમાનેકે લિયે ભેજા. યે કમાનેકે લિયે મુખ્તલિફ કામ કરતે રહે. વાલિદાકા મશ્વરા થા કે અગર કપડે

ધોનેકા ફન સીખ લેં તો કુછ ગુઝર ઔકાતકા બંદોબસ્ત હો જાએ. એક મરતબા ઈમામ અબૂ યૂસુફ (રહ.) હઝરત ઈમામ અબૂ હનીફા (રહ.) કે દર્સમેં શરીક હુએ, તો ઉનહેં ઈલ્મ હાસિલ કરનેકા શૌક પૈદા હુવા. વાલિદા સાહિબાકી તરફસે ઈસરાર થા કે મહેનત મઝદૂરી કરકે પૈસા કમાએં ઔર ઉનકા દિલ ચાહતા થા કે ઈલ્મ હાસિલ કરકે આલિમ બનૂં, ઉનહોંને સારા હાલ ઈમામ અબૂ હનીફા (રહ.) કો બતલા દિયા. ઈમામ સાહબ (રહ.) ને શાગિર્દ રશીદમેં નેકીકે આસાર દેખે, તો ફરમાયા કે આપ દર્સમેં પાબંદીસે આતે રહેં, હમ આપકો કુછ માહાના વઝીફા દે દિયા કરેંગે, વો આપ અપની વાલિદાકો દે દિયા કરેં. ચુનાંચે ઈમામ અબૂ યૂસુફ (રહ.) સારા મહીના ઈમામ સાહબકી મજલિસે દર્સમેં શરીક રેહતે ઔર ઈમામ સાહબ (રહ.) અપની ગિરહ (જેબ) સે કુછ વઝીફાકે તૌર પર પૈસે દે દેતે જો ઈમામ અબૂ યૂસુફ (રહ.) અપની વાલિદાકે સુપુર્દ કર દેતે, કાફી અરસા યે સિલસિલા ઈસી તરહ ચલતા રહા. એક દિન ઈમામ અબૂ યૂસુફ (રહ.) કી વાલિદાકો પતા ચલા કે બેટા મહેનત મઝદૂરીકે બજાએ ઈલ્મ હાસિલ કરનેમેં મશ્ગૂલ હૈ તો વો ગુસ્સા હુઈ. બેટેકો સમઝાયા કે તુમહારે વાલિદ ફૌત હો ગયે હૈં, ઘરમેં કોઈ દૂસરા મર્દ નહીં જો કમા સકે. લિહાઝા તુમ અગર કોઈ કામકાજ કરતે તો અચ્છા હોતા. બેહતર થા કે કોઈ ફન સીખ લેતે. ઈમામ અબૂ યૂંસુફ (રહ.) ને યે માજરા ઈમામ સાહબકી ખિદમતમેં પેશ કર દિયા. ઈમામ સાહબ (રહ.) ને કહા કે અપની વાલિદાસે કેહના કે કિસી વક્ત આકર મેરી બાત સુનેં. ચુનાંચે ઈમામ સાહબ (રહ.) અપની વાલિદાકો લેકર હાઝિરે ખિદમત હુએ. વાલિદાને ઈમામ સાહબકી ખિદમતમેં વોહી સૂરતે હાસલ પેશ કી જો આપ પેહલે સુન ચુકે થે. આપને ઈરશાદ ફરમાયા કે મૈં આપકે બેટેકો એક ફન સિખા રહા હૂં કે જિસસે યે પિસ્તાકા બના હુવા ફાલૂદા ખાયા કરેગા. ઈમામ અબૂ યૂસુફ (રહ.) કી વાલિદા સમઝીં કે શાયદ ઈમામ સાહબ (રહ.) ખૂશ તબ્ઈ (મઝાક) ફરમા રહે હૈં ફિર ભી ખામોશ હો ગઈ. ક્યૂંકે ઘરકા ખર્ચ તો વઝીફાકી વજહસે ચલ રહા થા.

જબ ઈમામ અબૂ યૂસુફ (રહ.) ને તકમીલે ઈલ્મસે ફરાગત હાસિલ કર

લી ઔર અબૂ યૂસુફ (રહ.) ઈમામ બન ગયે, તો ઉનકે ઈલ્મકી શૌહરત દૂર દૂર તક ફૈલ ગઈ. હુકૂમતે વક્તને ઈમામે આ'ઝમ અબૂ હનીફા (રહ.) કો કાઝીઉલ કુઝાત (ચીફ જસ્ટિસ) કા ઓહદા પેશ કિયા, તો ઉનહોંને ઈલ્મી મશ્ગૂલિયતકી વજહસે મઅઝિરત કર દી. અલબત્તા ઈમામ અબૂ યૂસુફ (રહ.) કો ફરમાયા કે વો યે ઓહદા કુબૂલ કર લેં. ઈમામ અબૂ યૂસુફ (રહ.) વક્તકે ચીફ જસ્ટિસ (કાઝીઉલ કુઝાત) બન ગયે. પૂરે મુલ્કમેં ઉનકી કુબૂલિયત આમ હો ગઈ. હુકૂમતે વક્તને યે ઝિમ્મે લિયા કે કામકે દૌરાન ખાનેકા બંદો બસ્ત હુકૂમતકી તરફસે હોગા. એક દફા ખલીફએ વક્ત ઉનકો મિલનેકે લિયે આયા ઔર અપને સાથ પ્યાલેમેં ફાલૂદા લાયા. જબ ઈમામ અબૂ યૂસુફ (રહ.) કો પેશ કિયા તો કહા, હઝરત! યે કુબૂલ ફરમાએં, યે વો નેઅમત હૈ જો હમેં કભી કભી મિલતી હૈ મગર આપકો રોઝાના મિલા કરેગી. આપને પૂછા યે ક્યા હૈ? ખલીફાને કહા યે પિસ્તાકા બના હુવા ફાલૂદા હૈ. ઈમામ અબૂ યૂસુફ (રહ.) હૈરાન હુએ કે ઉસ્તાદે મુકર્રમકે મુંહસે નિકલી હુઈ બાત હૂ બહૂ પૂરી હો ગઈ.

દસ્તરખ્વાન મુનાસિબ જગહ પર ઝાડા જાએ

હઝરત મુફતી મુહમ્મદ શફીઅ સાહબ (રહ.) એક મરતબા મૌલાના સૈયદ અસગર હુસૈન (રહ.) કે યહાં મહેમાન હુએ. ખાનેસે ફરાગત પર મુફતી સાહબને દસ્તરખ્વાન સમેટના ચાહા. મૌલાના અસગર (રહ.) ને પૂછા : ક્યા કરના ચાહતે હૈં? બતાયા કે દસ્તરખ્વાન ઝાડ દૂં. પૂછા : દસ્તરખ્વાન ઝાડના આતા ભી હૈ? મુફતી સાહબ હૈરાન હુએ કે ઉસમેં જાનનેવાલી કૌનસી બાત હૈ. લિહાઝા યૂં પૂછા કે આપ બતા દીજિયે કૈસે ઝાડતે હૈં? ફરમાયા : યે ભી એક ફન હૈ. ફિર હડ્ડિયોંકો, ગોશ્ત લગી બોટિયોંકો, રોટીકે ટુકડોંકો ઔર છોટે ઝર્રાતકો અલગ અલગ કિયા. ફિર હડ્ડિયોંકો ઐસી જગહ ફેંકા જહાં કુત્તે ખા સકેં. ગોશ્ત લગી બોટિયોંકો ઐસી જગહ ફેંકા જહાં બિલ્લી ખા સકે. રોટીકે ટુકડોંકો દીવાર પર રખ દિયા તાકે પરિંદે ખા સકેં. છોટે છોટે ઝર્રાતકો ઐસી જગહ ડાલા જહાં ચ્યૂંટિયોંકા

બિલ (દર) કરીબ થા. ફિર ફરમાયા : યે અલ્લાહકા રિઝક હૈ ઉસકા કોઈ હિસ્સા ઝાએઅ નહીં હોના ચાહિયે.

હઝરત મૌલાના હુસૈન અહમદ મદની (રહ.) કે યહાં એક સાહબ મહેમાન હુએ, તો ઉનકે ખાનેમેં ફલ પેશ કિયે. ફરાગત પર ઉસ આલિમ સાહબને કહા : હઝરત! ફલોંકે છિલ્કે મૈં બાહિર ફેંક દેતા હૂં. પૂછા : ફેંકને આતે હૈં? ઉનહોંને કહા : ઉસમેં આનેવાલી બાત ક્યા હૈ? ફરમાયા : મેરે પડોસમેં ગરીબ રેહતે હૈં. અગર સબ છિલકે એક જગહ ફેંક દિયે, તો ઉનહેં દેખકર હસરત હોગી. પસ થોડે થોડે છિલકે ઈસ તરહ અલગ અલગ જગહોં પર ફેંક દિયે કે દેખને વાલોંકો એહસાસ ભી ન હો.

બાઝ લોગ રોટીકે બડે ટુકડે કોડા કરકટમેં ડાલ દેતે હૈં. યે સખ્ત બેઅદબી હૈ. દેખને વાલોંકો ચાહિયે કે વો ઉન ટુકડોંકો ઉઠાકર ઊંચી જગહ રખ દેં.

એક બુઝુર્ગ અપની સવારી પર બૈઠે કહીં જા રહે થે ઔર ચને ભી ખા રહે થે. એક ચના હાથસે ગિર ગયા. ઉનહોંને સવારી રોકી ઔર નીચે ઉતરકર ચના ઉઠાકર ખા લિયા. અલ્લાહ તઆલાને ઉનકે તમામ ગુનાહોંકી મગફિરત ફરમા દી કે ઉસ બંદેને મેરે રિઝકકા અદબ કિયા.

આજકલ મશરૂબ પીતે હુએ થોડાસા મશરૂબ બરતનમેં બચા દેના ફેશન બન ગયા હૈ. યે તકબ્બુરકી અલામત હૈ ઔર રિઝકકી બેઅદબી હૈ. હઝરત થાનવી (રહ.) એક મરતબા બીમાર હુએ તો આપકે લિયે દૂધ લાયા ગયા. ઔર થોડાસા બચા હુવા દૂધ સરહાને રખ દિયા. ઉસ દૌરાન આપકી આંખ લગ ગઈ. જબ બેદાર હુએ તો ગ્લાસ અપની જગહસે ગાઈબ પાયા. ખાદિમસે પૂછા કે બચે હુએ દૂધકા ક્યા મઆમલા બના? ઉસને કહા : હઝરત! એક ઘૂંટ હી તો થા ફેંક દિયા. આપ બહોત નારાઝ હુએ. ફરમાયા : તુમને અલ્લાહ તઆલાકી નેઅમતકી નાકદરી કી. ખૂદ હી પી લેતે, યા તોતે, બિલ્લી વગૈરહકો પિલા દેતે તાકે ખુદાકી મખ્લૂકકો ફાઈદા પહોંચતા. ફિર એક ઉસૂલ સમઝાયા કે જિન ચીઝોંકી ઝિયાદા મિકદારસે ઈન્સાન અપની ઝિંદગીમેં ફાઈદા ઉઠાતા હૈ ઉસકી થોડી મિકદારકી કદર ઔર તા'ઝીમ ઉસકે ઝિમ્મે વાજિબ હોતી હૈ.

હઝરત ખ્વાજા ફઝલ અલી શાહ કુરેશી મિસ્કીનપુરી (રહ.) કી ખાનકાહ પર સાલિકીનકા હર વક્ત હુજૂમ (ભીડ) રેહતા થા. એક મરતબા જબ સાલિકીનકે લિયે દસ્તરખ્વાન બિછાયા ગયા ઔર ખાના ચુન દિયા ગયા, તો હઝરતને ફરમાયા: ફકીરો! યે રોટી જો તુમહારે સામને રખ્ખી હૈ ઉસકે ગંદુમ (ગેહૂં) કે લિયે ખેતમેં બાવુઝૂ હલ ચલાયા ગયા, બાવુઝૂ પાની દિયા ગયા, જબ ગંદુમકી ફસલ પકકર તૈયાર હો ગઈ તો ઉસે બાવુઝૂ કાટા ગયા ફિર ગંદુમકો ભૂસેસે બાવુઝૂ જુદા કિયા ગયા. ઉસ ગંદુમકો બાવુઝૂ પીસકર આટા બનાયા ગયા, ફિર ઉસ આટેકો બાવુઝૂ ગોંદા ગયા, ઉસકી રોટી બાવુઝૂ બનાઈ ગઈ ફિર બાવુઝૂ આપકે સામને લાકર રખ્ખી ગઈ. કાશ! કે આપ ઉસે બાવુઝૂ ખા લેતે.

ઔરતોંકે લિયે મખ્સૂસ આદાબ

રાસ્તેમેં ચલતે હુએ મરદોંસે અલાહિદા હોકર ચલેં.

રાસ્તોંકે દરમિયાન ન ગુઝરેં બલ્કે કિનારોં પર ચલેં. (અબૂ દાઉદ)

બજનેવાલા ઝેવર ન પેહનેં. (અબૂ દાઉદ)

જો ઔરત શાન (બડાઈ) ઝાહિર કરનેકે લિયે ઝેવર પહેનેગી તો ઉસકો અઝાબ હોગા.

ચાંદીકે ઝેવરસે કામ ચલાના બેહતર હૈ. (અબૂ દાઉદ)

ઔરતકો અપને હાથોંમેં મહેંદી લગાતે રેહના ચાહિયે.

ઔરતકી ખૂશ્બૂ ઐસી હો જિસકા રંગ ઝાહિર હો મગર ઝિયાદા ન ફૈલે. (અબૂ દાઉદ)

ઔરત ઐસા બારીક કપડા ન પેહને જિસમેંસે નઝર આએ. (અબૂ દાઉદ)

અગર દોપટ્ટા બારીક હો તો ઉસકે નીચે મોટા કપડા લગા લેં. (અબૂ દાઉદ)

જો ઔરતેં મરદોંકી શકલ ઈખ્તિયાર કરેં ઉન પર લા'નત હૈ. (બુખારી)

કોઈ (નામહરમ) મર્દ હરગિઝ કિસી ઔરતકે સાથ તન્હાઈમેં ન રહે. હરગિઝ કોઈ ઔરત સફર ન કરે મગર ઈસ હાલમેં કે ઉસકે સાથ મહરમ હો.

(બુખારી)

ઔરત હૈઝ (માસિક) કે દિનોંમેં મુકદ્દસ મકામાત મસલન મસ્જિદમેં નહીં જા સકતી. કુરઆન મજીદકો નહીં છૂ સકતી, ફિર ભી વો કિસી ચીઝકો છૂ લે તો વો ચીઝ નાપાક નહીં હોતી. ખાના પકા સકતી હૈ. શરીઅતકે મુતાબિક મર્દ ઐસી હાલતમેં ઔરતસે જિમાઅકે અલાવા સબ કામ લે સકતે હૈં. સૈયિદા આઈશા (રદિ.) ફરમાતી હૈં.

"મૈં ઈસ હાલતમેં નબીએ કરીમ (સ.અ.વ.) કે બાલોંમેં કંઘી કરતી થી, આપ (સ.અ.વ.) કે સરકો ધોતી થી. એક મરતબા આપ (સ.અ.વ.) ને મુઝસે કોઈ ચીઝ ઉઠાકર લાનેકે લિયે કહા. મૈંને નાપાકીકા ઉઝર કિયા, તો ફરમાયા નાપાકી તુમહારે હાથમેં નહીં હૈ."

અલ્લાહ તઆલાકો સફાઈ સુથરાઈ પસંદ હૈ. લિહાઝા ઘરોંસે બાહિર જો જગહેં ખાલી પડી હૈં ઉનકો સાફ રખ્ખો. (તિરમિઝી)

ઔરતેં ઘરકે અંદર સફાઈ ખૂદ રખ્ખેં ઔર બાહિર બચ્ચોંસે સફાઈ કરા લિયા કરેં.

મુતફર્રિક આદાબ

(૧) અકડ અકડકર ઈતરાતે હુએ ન ચલે.

(૨) કોઈ મર્દ ઔરતોંકે દરમિયાન ન ચલે. (અબૂ દાઉદ)

(૩) ઉસ ઘરમેં ફરિશ્તે દાખિલ નહીં હોતે જિસમેં કુત્તા યા (જાનદારકી) તસ્વીરેં હોં. (બુખારી)

(૪) જબ કિસીકા દરવાઝા ખિટખિટાઓ ઔર અંદરસે પૂછેં કૌન હો? તો યે ન કહો કે મૈં હૂં (બલ્કે અપના નામ બતાઓ). (બુખારી)

(૫) છુપકર કિસીકી બાતેં ન સુનિયે. (બુખારી)

(૬) જબ કિસીકો ખત લિખ્ખો તો શુરૂમેં અપના નામ લિખ દો. (બુખારી)

(૭) જબ કિસીકે ઘર જાઓ તો પેહલે ઈજાઝત લો ફિર દાખિલ હો.
(બુખારી)

(૮) તીન મરતબા ઈજાઝત માંગને પર ભી ન મિલે તો વાપસ હો જાઓ.
(બુખારી)

(૯) ઈજાઝત લેતે વક્ત દરવાઝાકે સામનેકે બજાએ દાંઈ યા બાંઈ જાનિબ ખડે રહો.

(૧૦) અપની વાલિદાકે પાસ જાના હો તબ ભી ઈજાઝત લેકર જાઓ.
(માલિક)

(૧૧) કિસીકી ચીઝ મઝાકમેં લેકર ન ચલ દો. (તિરમિઝી)

(૧૨) ઈસી તરહ છુરી, ચાકૂ વગૈરહકા હુકમ હૈ. અગર ઐસા કરના પડે તો ફલ (ધારવાલા હિસ્સા) અપને હાંથમેં રખ્ખો ઔર દસ્તા ઉનકો પકડાઓ.
(તિરમિઝી)

(૧૩) ઝમાનેકો બુરા મત કહો ક્યૂંકે ઉસકી ઉલટ ફેર અલ્લાહ હીકે કબ્ઝામેં હૈ. (મુસ્લિમ)

(૧૪) હવાકો બુરા મત કહો. (તિરમિઝી)

(૧૫) બુખારકો ભી બુરા મત કહો. (મુસ્લિમ)

(૧૬) જબ રાતકા વક્ત હો જાએ તો બિસ્મિલ્લાહ પઢકર દરવાઝા બંદ કર દો, ક્યૂંકે શયતાન બંદ દરવાઝે નહીં ખોલતા. ફિર બિસ્મિલ્લાહ પઢકર મશ્કીઝોંકે મુંહ તસ્મોંસે બાંધ દો. બરતનોંકો ઢાંપ દો.

(૧૭) જબ રાતકો ગલીકૂચોંમેં આમદો રફ્ત (ચલત ફિરત) બંદ હો જાએ તો ઐસે વક્તમેં બાહિર કમ નિકલો.

(૧૮) આમ લોગોંકે સામને અંગડાઈ ઔર ડકાર લેના તેહઝીબકે ખિલાફ હૈ.

(૧૯) અગર પેટમેં હવાકા દબાવ હો તો બૈતુલખલામેં યા તન્હાઈમેં ઉસકો નિકાલના ચાહિયે.

ઈસ ઝમાનેમેં ઉમ્મતે મુસ્લિમાકી બુરી હાલત

આજ ઉમ્મતે મુસ્લિમા દાખિલી ઈન્તિશાર ઔર અંદરૂની ખલ્ફશાર પૈદા કરનેવાલે ફિક્રી બોહરાનકા શિકાર હૈ. ગો કે ઈલ્મ વ દાનિશકી કોઈ કમી નહીં મગર મફાદ પરસ્તી ઔર નફસ પરસ્તીને ઉમ્મતે મુસ્લિમાકા શીરાઝા બિખેર દિયા હૈ. ઈલ્મ તો પા લિયા મગર આદાબે ઈલ્મસે ગાફિલ રહે. વસીલા તો મિલ ગયા મગર મકસદ હાથસે જાતા રહા. મુસ્તહબ કામોં પર ઈખ્તિલાફાતને ઉમ્મતસે બહોત સારી ચીઝેં છીન લીં. મુસલમાનોંકો ફન્ને ઈખ્તિલાફમેં તો મહારત હાસિલ હો ગઈ મગર **"રુહમાઉ બયૂનહુમ"** કે ઉસૂલ વ આદાબસે અમલન જાહિલ રહે. નતીજા યે નિકલા કે હર મૈદાનમેં મુસલમાન ઈતને ઝવાલ પઝીર હુએ કે હવા હી ઉખડ ગઈ. ઈરશાદે બારી તઆલા હૈ : **(વલા તનાઝઊ ફતફ્શલૂ વ તઝ્હબ રીહુકુમ).**

(સૂ. અન્ફાલ : ૪૬)

આજ મુસલમાન માદ્દી વસાઈલ વ અસ્બાબકે એતિબારસે ખૂદ કફીલ હૈં મગર અફકાર વ નઝરિયાતકે લિહાઝસે કમઝોર કૌમ બન ચુકે હૈં. અપની આલા અકદાર વ રિવાયાતસે અમલી તૌર પર દસ્તબરદાર હોકર શેખી બગારનેકે ઝબાની દા'વોંસે અપના દિલ બેહલા રહે હૈં.

૭ આદમી જિન પર લા'નત કી ગઈ

હઝરત આઈશા સિદ્દીકા (રદિ.) ફરમાતી હૈં કે રસૂલુલ્લાહ (સ.અ.વ.) ને ઈરશાદ ફરમાયા : ૭ (તરહકે) આદમી ઐસે હૈં જિન પર મૈં લા'નત કરતા હૂં ઔર અલ્લાહ તઆલાને ભી ઉન પર લા'નત કી હૈ ઔર હર નબીકી દુઆ કુબૂલ કી જાતી હૈ :

(૧) એક તો અલ્લાહ તઆલાકી કિતાબમેં ઝિયાદતી કરનેવાલા.

(૨) અલ્લાહકી તકદીરકા ઝુઠલાનેવાલા.

(૩) ઝબરદસ્તી તસલ્લુત ઔર ગલ્બા હાસિલ કરનેવાલા તાકે ઉસ શખ્સકો

ઈઝ્ઝત દે જિસકો અલ્લાહ તઆલાને ઝલીલ કિયા હૈ ઔર ઉસ શખ્સકો ઝલીલ કરે જિસકો અલ્લાહ તઆલાને ઈઝ્ઝત દી.

(૪) અલ્લાહકે હરમ (મેં કત્લો કિતાલ ઔર શિકાર વગૈરહ) કો હલાલ સમઝનેવાલા.

(૫) મેરી ઔલાદકે હકમેં ઉસ ચીઝકો હલાલ જાનનેવાલા જિસકો અલ્લાહને હરામ કરાર દિયા.

(૬) મેરી સુન્નતકો છોડનેવાલા.

મોમિનીન ઔર મુશરિકીનકી ઔલાદકા અંજામ

હઝરત અલી (રદિ.) ફરમાતે હૈં કે ઉમ્મુલ મુઅમિનીન હઝરત ખદીજાને નબીએ કરીમ (સ.અ.વ.) સે અપને ઉન (દોનોં કમસિન) બચ્ચોંકે બારેમેં જો (ઉનકે પેહલે શૌહરસે થે) ઝમાનએ જાહિલિયતમેં મર ગયે થે, પૂછા (કે ઉનકા ક્યા અંજામ હૈ?) રસૂલુલ્લાહ (સ.અ.વ.) ને ઈરશાદ ફરમાયા : "વો દોનોં (દોઝખકી આગમેં હૈં." હઝરત અલી (રદિ.) ફરમાતે હૈં કે (યે સુનકર ખદીજા (રદિ.) કુછ મલૂલ ઔર રંજીદાસી હો ગઈ ઔર) આં હઝરત (સ.અ.વ.) ને ઉનકે ચેહરે પર રંજીદગી ઔર નાપસંદીદગીકે અસરાત દેખે તો ઈરશાદ ફરમાયા : "અગર તુમ અપને બચ્ચોંકા હાલ ઠિકાના દેખ લો (કે વો કૈસી ઝિલ્લત ઔર રહમતે ઈલાહીસે કિતને દૂર હૈં) તો ખૂદ તુમ ઉનસે નફરત કરને લગોગી." હઝરત ખદીજા (રદિ.) બોલીં : "યા રસૂલલ્લાહ (સ.અ.વ.)! ઔર મેરે ઉન (કમસિન) બચ્ચોંકા (ક્યા અંજામ હૈ) જો આપસે હુએ થે યાની કાસિમ ઔર અબ્દુલ્લાહ? હુઝૂરને ફરમાયા વો જન્નતમેં હૈં. ઔર ઉસકે બાદ રસૂલુલ્લાહ (સ.અ.વ.) ને ફરમાયા : અહલે ઈમાન ઔર ઉનકી ઔલાદકા ઠિકાના જન્નત હૈ ઔર કાફિરોં ઔર ઉનકી ઔલાદકા ઠિકાના દોઝખ હૈ. ફિર રસૂલુલ્લાહ (સ.અ.વ.) ને (ઈસ બાતકી દલીલમેં) યે આયત (**વલ્લઝીન આમનૂ વત્તબઅત્હુમ્ ઝુર્રિય્યતુહુમ**) તિલાવત ફરમાઈ. (અહમદ)

હઝરત આદમ (અલૈ.) ને અપની ઉમ્રકે ચાલીસ સાલ હઝરત દાઉદ (અલૈ.) કો હદિયા દિયા

હઝરત અબૂ હુરૈરહ (રદિ.) ફરમાતે હૈં : કે રસૂલુલ્લાહ (સ.અ.વ.) ને ઈરશાદ ફરમાયા : "જબ અલ્લાહ તઆલાને હઝરત આદમ (અલૈ.) કો પૈદા કિયા તો ઉનકી પુશ્ત પર હાથ ફેરા (યાની ફરિશ્તેકો હાથ ફેરનેકા હુકમ દિયા) પસ ઉનકી પુશ્તસે વો તમામ જાનેં બાહિર નિકલ આઈં જિનકો અલ્લાહ તઆલા ઉન (આદમ અલૈહિસ્સલામ) કી નસલસે કિયામત તક પૈદા કરનેવાલા થા. ફિર અલ્લાહ તઆલાને ઉનમેંસે હર ઈન્સાનકી દોનોં આંખોંકે દરમિયાન એક નૂરાની ચમક રખ્ખી, ઉસકે બાદ ઉન તમામ જાનોંકો આદમ (અલૈ.) કે સામને પેશ કર દિયા.

હઝરત આદમ (અલૈ.) ને પૂછા પરવરદિગાર યે સબ કૌન હૈં? પરવરદિગારને ઈરશાદ ફરમાયા, યે સબ તુમહારી ઔલાદ હૈં (જિનકો પુશ્ત બ પુશ્ત કિયામત તક પૈદા હોના હૈ) હઝરત આદમ (અલૈ.) ને ઉનમેંસે એકકો જો દેખા તો ઉસકી દોનોં આંખોંકે દરમિયાનકી ચમક ઉનકો બહોત ભલી લગી. ઉનહોંને પૂછા, "અય મેરે પરવરદિગાર! યે કૌન હૈ?" પરવરદિગારને ઈરશાદ ફરમાયા, યે દાઉદ (અલૈ.) હૈં. હઝરત આદમ (અલૈ.) ને પૂછા, મેરે પરવરદિગાર! તૂને ઉસકી ઉમ્ર કિતની મુકર્રર કી હૈ? પરવરદિગારને ઈરશાદ ફરમાયા, સાઠ બરસ! હઝરત આદમ (અલૈ.) ને અર્ઝ કિયા, મેરે પરવરદિગાર! મેરી ઉમ્રસે ચાલીસ સાલ લેકર ઉસકી ઉમ્રમેં ઈઝાફા કર દીજિયે. (તિરમિઝી)

નોટ :- ઈસ સિલસિલેમેં ઈસસે લંબી ઔર અહમ હદીસ સફા નંબર ૬૦ પર હૈ ઉસે જરૂર પઢેં.

ખુદાયા અપની દાહની મુઠ્ઠીવાલા હમકો બના દે

હઝરત અબૂ દરદા (રદિ.) નબીએ કરીમ (સ.અ.વ.) સે રિવાયત કરતે

હૈં કે આપને ઈરશાદ ફરમાયા : "આદમ (અલૈ.) કો અલ્લાહ તઆલાને જબ પૈદા કિયા તો ઉનકે દાએં મોંઢે પર (દસ્તે કુદરતસે યા ફરિશ્તાકે હાથકે ઝરીઆ) થપકી લગાઈ ઔર ઉનકી ઔલાદ બાહિર નિકાલી જો સફેદ ચમકદાર થીં, ફિર અલ્લાહ તઆલાને (આદમ અલૈ. કી) ઉસ ઔલાદકે બારેમેં જો ઉનકે દાએં મોંઢેકી (તરફસે નિકલી) થીં, ઈરશાદ ફરમાયા કે યે જન્નતમેં જાનેવાલી મખ્લૂક હૈં ઔર મુઝકો ઉસકી પરવાહ નહીં. ફિર (આદમ અલૈ. કી) ઉસ ઔલાદકે બારેમેં, જો ઉનકે બાએં મોંઢેકી (તરફસે નિકલી) થીં, ઈરશાદ ફરમાયા કે યે આગમેં જાનેવાલી મખ્લૂક હૈં ઔર મુઝકો ઉસકી પરવાહ નહીં." (અહમદ)

હઝરત અબૂ નઝરહ (તાબઈ) સે રિવાયત હૈ કે નબીએ કરીમકે સહાબામેંસે એક સહાબી જિનકો અબૂ અબ્દુલ્લાહ કહા જાતા હૈ. જબ (બીમાર હુએ) ઉનકે અહબાબ ઈયાદતકે લિયે ઉનકે પાસ પહોંચે તો (દેખા કે) વો (અલ્લાહકે ખૌફ ઔર આખિરતકી બાઝપુર્સકે ડરસે) રો રહે હૈં. ઉન લોગોંને કહા, કાહેકો રોતે હો? ક્યા રસૂલુલ્લાહ (સ.અ.વ.) ને તુમસે યે નહીં ફરમાયા થા કે અપને લબકે બાલ ખૂબ પસ્ત (કમ) કરો ઔર ઉસ પર કાઈમ રહો યહાં તક તુમ મુઝસે આ મિલો. અબૂ અબ્દુલ્લાહને કહા હાં લેકિન મૈંને રસૂલુલ્લાહ (સ.અ.વ.) કો યે ભી ફરમાતે સુના હૈ, "કે બુઝુર્ગ વ બરતરને (અપની મખ્લૂકમેંસે) એક હિસ્સાકો અપને દાહને હાથકી મુઠ્ઠીમેં લિયા ઔર દૂસરે હિસ્સાકો દૂસરે હાથમેં લિયા, ફિર ફરમાયા, યે (દાઈ મુઠ્ઠી) જન્નતમેં જાનેકે લિયે હૈં ઔર મુઝે ઉસકી પરવાહ નહીં, ઔર યે (બાઈ મુઠ્ઠી) દોઝખમેં જાનેકે લિયે હૈં ઔર મુઝે ઉસકી પરવાહ નહીં." (ફિર અબૂ અબ્દુલ્લાહને કહા) મુઝે માલૂમ નહીં કે મૈં ઉન દોનોં મુઠ્ઠિયોંમેંસે કિસમેં હૂં? (અહમદ)

ઈન્સાનકી ખસ્લત ઔર આદત અટલ હોતી હૈ

હઝરત અબૂ દરદા (રદિ.) બયાન ફરમાતે હૈં કે (એક દિન) હમ (ચંદ સહાબા) રસૂલુલ્લાહ (સ.અ.વ.) કે પાસ બૈઠે હુએ વુકૂઅ પઝીર હોનેવાલી ચીઝોંકે બારેમેં બાતચીત કર રહે થે કે રસૂલુલ્લાહ (સ.અ.વ.) ને (હમારી બાતોંકો સુનકર) ઈરશાદ

ફરમાયા "અગર તુમ સુનો કે કોઈ પહાડ અપની જગહસે સરક ગયા તો ઉસકો (ચાહે) સચ માન લેના, લેકિન અગર તુમ યે સુનો કે કિસી શખ્સકી ખસ્લત ઔર આદત બદલ ગઈ હૈ તો ઉસકા હરગિઝ એ'તિબાર ન કરના, ક્યૂંકે જો શખ્સ જિસ ખસ્લત ઔર આદતકે સાથ પૈદા કિયા ગયા હૈ વો ઉસીકા હોકર રહેગા." (અહમદ)

જન્નતમેં દાખિલ હોનેકે તીન આસાન નબવી નુસ્ખે

હઝરત અબૂ સઈદ ખુદરી (રદિ.) ફરમાતે હૈં : કે રસૂલુલ્લાહ (સ.અ.વ.) ને ઈરશાદ ફરમાયા :

જિસને પાક (રિઝક ખાયા ઔર સુન્નત પર અમલ કિયા ઔર લોગ ઉસકી ઝિયાદતિયોંસે મહેફૂઝ રહેં વો જન્નતમેં જાએગા (યે સુનકર) એક સાહબને કહા યા રસૂલલ્લાહ : આજકલ તો યે બાત બહોત લોગોંમેં હૈ. આં હઝરત (સ.અ.વ.) ને ઈરશાદ ફરમાયા, "ઔર મેરે બાદકે ઝમાનોંમેં ભી ઈસ તરહકે લોગ હોંગે." (તિરમિઝી)

ઝગડાલૂ આદમી ગુમરાહ હો જાતા હૈ

હઝરત અબૂ ઉમામહ (રદિ.) ફરમાતે હૈં : કે રસૂલુલ્લાહ (સ.અ.વ.) ને ઈરશાદ ફરમાયા : "કોઈ ભી કૌમ રાહે હિદાયત પર આનેકે બાદ, ઉસી વક્ત ગુમરાહીકા શિકાર હુઈ જબ ઉસકો ઝગડનેકી આદત હો ગઈ." ઉસકે બાદ રસૂલુલ્લાહ (સ.અ.વ.) ને યે આયત પઢી :

(મા ઝરબૂહુ લક ઈલ્લા જદલન બલ્ હુમ્ કૌમન્ ખસિમૂન)

"વો (કુફ્ફાર) ઈસ બાતકો આપકે સામને સિર્ફ ઝગડનેકે લિયે બયાન કરતે હૈં બલ્કે (દર હકીકત) વો કૌમ ઝગડાલૂ હૈ."

(અહમદ, તિરમિઝી, ઈબ્ને માજા)

એક બિદઅતકી ઈજાદસે એક સુન્નત ઉઠા લી જાતી હૈ ફિરં વો કિયામત તક વાપસ નહીં આતી

હઝરત ગઝીફ બિન હારિસ સમાલી (રદિ.) ફરમાતે હૈં કે રસૂલુલ્લાહ (સ.અ.વ.) ને ઈરશાદ ફરમાયા : "જો ભી કૌમ ઔર જમાઅત કોઈ બિદઅત ઈજાદ કરતી હૈ, તો ઉસ જૈસી કોઈ સુન્નત ઉઠા લી જાતી હૈ. પસ સુન્નતકો મઝબૂતીસે પકડના, બિદઅતકે ઈજાદ કરનેસે બેહતર હૈ." (અહમદ)

હઝરત હસ્સાન ફરમાતે હૈં : કે જબ કોઈ કૌમ ઔર જમાઅત અપને દીનમેં કોઈ બિદઅત નિકાલતી હૈ, તો અલ્લાહ તઆલા ઉતની હી સુન્નત ઉનસે છીન લેતા હૈ ઔર ફિર વો સુન્નત કિયામત તક ઉનકે પાસ લૌટકર નહીં આ સકતી. (દારમી)

દઅવતકે બારેમેં યે મઝમૂન અજીબ હૈ

હઝરત અબૂ સઈદ ખુદરી (રદિ.) ફરમાતે હૈં : કે (એક દિન) રસૂલુલ્લાહ (સ.અ.વ.) ને (હમ સહાબાકો મુખાતબ કરકે) ઈરશાદ ફરમાયા : "દેખો! લોગ તુમહારે તાબેઅ હૈં (યાની મેરે બાદ લોગ તુમહારી પૈરવી કરેંગે, તુમહારે તરીકે પર ચલેંગે) ઔર અતરાફે આલમસે કિતને હી લોગ દીનકા ઈલ્મ ઔર સમઝ હાસિલ કરનેકે લિયે તુમહારે પાસ આએંગે, પસ જબ વો આએં તો ઉનકે સાથ ભલાઈ કરના, ઔર ઉનકો દીની ઈલ્મકી તાલીમ દેના.") (તિરમિઝી)

દિલસે ઈલ્મ કૈસે નિકલ જાતા હૈ?

હઝરત સુફયાન (તાબઈ) સે રિવાયત હૈ કે (એક દિન) હઝરત ઉમર બિન ખત્તાબ (રદિ.) ને (મશ્હૂર તાબઈ આલિમ ઔર તૌરાત વગૈરહકે ઉલૂમ

પર ગેહરી નઝર રખનેવાલે) હઝરત કઅબ બિન અહબાર (રદિ.) સે પૂછા કે તુમહારે નઝદીક અરબાબે ઈલ્મ કૌન હૈં? હઝરત કઅબને જવાબ દિયા, વો લોગ જો ઉન બાતોં પર અમલ કરતે હૈં જિનકો વો જાનતે હૈં (યાની આલિમ બાઅમલ હીકો અરબાબે ઈલ્મમેં શુમાર કિયા જા સકતા હૈ) ફિર હઝરત ઉમર (રદિ.) ને પૂછા, અચ્છા વો કૌનસી ચીઝ હૈ જો ઉલમાકે દિલોંસે ઈલ્મ (કી બરકત વ હૈબત ઔર ઈલ્મકે નૂર) કો નિકાલ દેતી હૈ? હઝરત કઅબ બિન અહબારને જવાબ દિયા, તમઅ (ઔર લાલચ). (દારમી)

કિયામતકે દિન સબસે બદતરીન શખ્સ કૌન હોગા?

હઝરત અબૂ દરદા (રદિ.) સે રિવાયત હૈ કે ઉનહોંને ઈરશાદ ફરમાયા, "કિયામતકે દિન અલ્લાહ તઆલાકે નઝદીક મરતબાકે એ'તિબારસે બદતરીન શખ્સ વો આલિમ હૈ જિસને અપને ઈલ્મસે ફાઈદા હાસિલ નહીં કિયા."
(દારમી)

ગુનેહગાર ઝિમ્મેદારકે ફૈસલે ઈસ્લામકો ઢા દેતે હૈં

હઝરત ઝિયાદ બિન હદીર (તાબઈ) (રહ.) ફરમાતે હૈં : કે અમીરૂલ મુઅમિનીન હઝરત ઉમર ફારૂક (રદિ.) ને મુઝસે પૂછા, જાનતે હો ક્યા ચીઝ ઈસ્લામ (કી ઈમારત) કો ઢા દેતી હૈ? મૈંને અર્ઝ કિયા નહીં. ઈરશાદ ફરમાયા : "આલિમકા ફિસલના (યાની ઉસકા ખતા ઔર ગુનાહમેં મુબ્તલા હો જાના) મુનાફિકકા કિતાબુલ્લાહકે ઝરીઆ ઝગડા કરના ઔર ગુમરાહ કાઈદીનકા અહકામ સાદિર કરના, ઈસ્લામકો ઢા દેતા હૈ." (દારમી)

જન્નતમેં બહોત બહોત મહલ બનાનેકા નબવી નુસ્ખા

હઝરત સઈદ બિન મુસય્યિબ બતરીકે ઈરસાલ નકલ કરતે હૈં : કે રસૂલે ખુદા (સ.અ.વ.) ને ઈરશાદ ફરમાયા : જો સૂરએ કુલ હુવલ્લાહુ અહદ દસ (૧૦) બાર પઢે, ઉસકે લિયે ઉસકી વજહસે જન્નતમેં એક મહેલ બનાયા જાતા હૈ ઔર જો શખ્સ ઉસકો બીસ (૨૦) મરતબા પઢે, ઉસકે લિયે ઉસકી વજહસે દો મહેલ બનાએ જાતે હૈં, ઔર જો શખ્સ ઉસકો તીસ (૩૦) મરતબા પઢે, ઉસકે લિયે જન્નતમેં તીન મહેલ બનાએ જાતે હૈં. નબી (સ.અ.વ.) કી ઝબાન મુબારકસે યે બશારત સુનકર હઝરત ઉમર બિન ખત્તાબ (રદિ.) કેહને લગે "ખુદાકી કસમ! અય અલ્લાહકે રસૂલ ફિર હમ (જન્નતમેં) અપને બહોત ઝિયાદા મહેલ બના લેંગે." (યાની) જબ ઈસ સૂરતકો પઢનેકી યે બરકત હૈ ઔર ઉસકા યે સવાબ હૈ તો હમ ઈસ સૂરતકો પઢેંગે તાકે ઉસકી વજહસે જન્નતમેં હમારે લિયે બહોત ઝિયાદા મહેલ બનેં.) રસૂલે ખુદા (સ.અ.વ.) ને ઈરશાદ ફરમાયા : "અલ્લાહ તઆલા ઉસસે બહોત ઝિયાદા ફરાખ હૈ." (યાની ઈસ સૂરતકી ફઝીલત ઔર ઉસકા સવાબ બહોત અઝીમ ઔર બહોત વસીઅ હૈ લિહાઝા ઈસ બશારત પર તઅજ્જુબ ન કરો બલ્કે ઉસકે હાસિલ કરનેકી કોશિશ કરો.) (દારમી)

હઝરત ઉબય બિન કઅબ (રદિ.) કા નામ અર્શ પર લિયા ગયા

હઝરત અનસ (રદિ.) ફરમાતે હૈં : કે (એક દિન) રસૂલુલ્લાહ (સ.અ.વ.) ને હઝરત ઉબય બિન કઅબસે ફરમાયા : "અલ્લાહ તઆલાને મુઝે

હુકમ દિયા હૈ, કે મૈં તુમહારે સામને કુરઆન પઢ્હૂં." હઝરત ઉબયને અર્ઝ કિયા. "ક્યા અલ્લાહ તઆલાને આપકે સામને મેરા નામ લિયા હૈ?" આપ (સ.અ.વ.) ને ઈરશાદ ફરમાયા : "હાં" હઝરત ઉબયને કહા, "તમામ જહાનોંકે પરવરદિગારકે યહાં મેરા ઝિક્ર કિયા ગયા?" આપ (સ.અ.વ.) ને ઈરશાદ ફરમાયા : "હાં" યે સુનતે હી હઝરત ઉબયકી દોનોં આંખોંસે આંસૂ બેહને લગે.

ઔર એક રિવાયતમેં યૂં આતા હૈ, કે આં હઝરત (સ.અ.વ.) ને હઝરત ઉબયસે ફરમાયા : "મુઝે અલ્લાહ તઆલાને હુકમ દિયા હૈ, કે મૈં તુમહારે સામને (**લમ્ યકુનિલ્લઝીન કફરૂ**) પઢ્હૂં." હઝરત ઉબયને અર્ઝ કિયા, ક્યા અલ્લાહ તઆલાને મેરા નામ લિયા હૈ? આપ (સ.અ.વ.) ને ઈરશાદ ફરમાયા : "હાં" (યે સુનતે હી) હઝરત ઉબય રો પડે. (બુખારી, મુસ્લિમ)

આપસકે ઈખ્તિલાફકી વજહસે હલાક હો ગયે

હઝરત ઈબ્ને મસઊદ (રદિ.) ફરમાતે હૈં : કે મૈંને એક શખ્સકો કુરઆન પઢ્હતે હુએ સુના ઔર રસૂલે ખુદા (સ.અ.વ.) કો ઉસકે ખિલાફ પઢ્હતે હુએ સુના થા, ચુનાંચે મૈં ઉસ શખ્સકો નબીએ કરીમ (સ.અ.વ.) કી ખિદમતમેં લાયા ઔર આપસે સૂરતે હાલ બયાન કી (કે ઈસ શખ્સકી કિરાત આપકી કિરાતસે અલગ હૈ) ફિર મૈંને મહેસૂસ કિયા કે (મેરે ઝગડે ઔર ઈખ્તિલાફકી વજહસે) આપકે ચેહરએ અકદસ પર નાગવારીકે આસાર નુમાયાં હૈં. બહર કૈફ આપ (સ.અ.વ.) ને ઈરશાદ ફરમાયા : તુમ દોનોં સહીહ ઔર અચ્છા પઢ્હતે હો. (દેખો) આપસમેં ઈખ્તિલાફ ન કરો ક્યૂંકે વો લોગ જો તુમસે પેહલે ગુઝર ચુકે હૈં વો આપસકે ઈખ્તિલાફકી વજહસે હલાક હો ગયે. (બુખારી)

દુઆકે બાદ મુંહ પર હાથ ક્યૂં ફેરતે હૈં?

હઝરત માલિક બિન યસાર (રદિ.) રાવી હૈં : કે રસૂલે ખુદા (સ.અ.વ.)

ને ઈરશાદ ફરમાયા : "જિસ વક્ત તુમ અલ્લાહસે દુઆ માંગો તો ઉસસે અપને હાથકે અંદરૂની રૂખકે ઝરીઆ માંગો, ઉસસે અપને હાથોંકે ઉપરકે રૂખકે ઝરીઆ ન માંગો."

ઔર હઝરત ઈબ્ને અબ્બાસ (રદિ.) કી રિવાયતમેં હૈ, કે આં હઝરત (સ.અ.વ.) ને ઈરશાદ ફરમાયા : "અલ્લાહ તઆલાસે અપને હાથોંકે અંદરૂની રૂખકે ઝરીઆ માંગો, ઉસસે અપને હાથોંકે ઉપરકે રૂખકે ઝરીઆ ન માંગો. ઔર જબ તુમ દુઆસે ફારિગ હો જાઓ તો અપને હાથોંકો અપને મુંહ પર ફેર લો (તાકે વો બરકત જો હાથોં પર ઉતરતી હૈ મુંહકો ભી પહોંચ જાએ.)"

(અબૂ દાઉદ)

હઝરત સલમાન (રદિ.) રાવી હૈં : કે રસૂલે ખુદા (સ.અ.વ.) ને ઈરશાદ ફરમાયા : "તુમહારા પરવરદિગાર બહોત હયામંદ હૈ (યાની વો હયામંદોં જૈસા મઆમલા કરતા હૈ) ઔર બડા સખી હૈ, વો અપને બંદેસે હયા કરતા હૈ કે ઉસે ખાલી હાથ વાપસ કરે. જબ ઉસકા બંદા ઉસકી તરફ (દુઆકે લિયે) અપને દોનોં હાથ ઉઠાતા હૈ." (તિરમિઝી, અબૂ દાઉદ, બૈહકી)

હઝરત સાઈબ બિન યઝીદ અપને વાલિદસે નકલ કરતે હૈં : કે નબીએ અકરમ (સ.અ.વ.) જબ દુઆ માંગતે ઔર અપને દોનોં હાથ ઉઠાતે, તો અપને મુંહ પર દોનોં હાથોંકો ફેરતે. (બયહકી)

અલ્લાહસે બહોત દૂર વો શખ્સ હૈ જિસકા દિલ સખ્ત હૈ

હઝરત ઈબ્ને ઉમર (રદિ.) રાવી હૈં કે રસૂલે ખુદા (સ.અ.વ.) ને ઈરશાદ ફરમાયા : "ઝિક્રુલ્લાહકે અલાવા ઝિયાદા બાત ન કરો, ક્યૂંકે ઝિક્રુલ્લાહકે અલાવા બાતકી ઝિયાદતી દિલકી સખ્તીકા સબબ હૈ ઔર યાદ રખ્ખો! આદમિયોંમેં અલ્લાહસે બહોત દૂર વો શખ્સ હૈ જિસકા દિલ સખ્ત હૈ." (તિરમિઝી)

અપની ઝિંદગીમેં અપની જન્નત દેખનેકા નબવી નુસ્ખા

હઝરત ઈમામ માલિક (રહ.) ફરમાતે હૈં : કે મુઝ તક યે રિવાયત પહોંચી હૈ કે રસૂલે ખુદા (સ.અ.વ.) ઈરશાદ ફરમાતે થે. ગાફિલોંકે દરમિયાન ખુદાકા ઝિક્ર કરનેવાલા, ભાગનેવાલોંકે બીચ લડનેવાલેકી તરહ હૈ (યાની ઉસ શખ્સકે માનિંદ હૈ જો કારઝારમેં અપને લશ્કરકે ભાગ ખડે હોનેકે બાદ અકેલા કાફિરોંકે મુકાબલેમેં ડટ રહા હૈ) નીઝ ગાફિલોંકે દરમિયાન ખુદાકા ઝિક્ર કરનેવાલા, ખુશ્ક દરખ્તોંકે બીચમેં સબ્ઝ દરખ્તકી તરહ હૈ. ઔર એક રિવાયતમેં યૂં હૈ કે સર સબ્ઝો શાદાબ દરખ્તકી તરહ હૈ.

ઔર ખુદાકા ઝિક્ર કરનેવાલા, અંધેરે ઘરમેં ચિરાગકી તરહ હૈ, ઔર ગાફિલોંમેં ખુદાકા ઝિક્ર કરનેવાલેકો, અલ્લાહ તઆલા ઉસકી ઝિંદગીમેં જન્નતમેં ઉસકી જગહ દિખા દેતા હૈ. ઔર ગાફિલોંમેં ખુદાકો યાદ કરનેવાલેકે લિયે, હર ફસીહ ઔર ગૈર ફસીહ (યાની તમામ ઈન્સાનોં ઔર ચોપાયોંકી) ગિન્તીકે બકદ્ર ગુનાહ બખ્શે જાતે હૈં. (રઝીન)

કાતિલ ઔર મકતૂલકો દેખકર અલ્લાહ તઆલા હંસતા હૈ

હઝરત અબૂ હુરૈરહ (રદિ.) સે રિવાયત હૈ કે રસૂલે ખુદા (સ.અ.વ.) ને ઈરશાદ ફરમાયા : "અલ્લાહ તઆલા દો શખ્સોંકો દેખકર હંસતા હૈ (યાની ઉનસે રાઝી હોતા હૈ ઔર અપની રહમતકે સાથ ઉનકી તરફ મુતવજ્જેહ હોતા હૈ) ઉનમેંસે એક તો વો હૈ, જો ખુદાકી રાહમેં જિહાદ કરતા હૈ ઔર શહીદ હો જાતા હૈ (યહાં તકકે જન્નતમેં દાખિલ હો જાતા હૈ) ફિર અલ્લાહ તઆલા ઉસકે કાતિલકો તૌબાકી તૌફીક અતા ફરમાતા હૈ (ઔર ફિર વો કુફ્રસે તૌબા કરકે ઈમાન લે આતા

હૈ) ફિર ખુદાકી રાહમેં જિહાદ કરકે શહીદ હો જાતા હૈ (લિહાઝા ઉસકો ભી જન્નતમેં દાખિલ કિયા જાતા હૈ.") (બુખારી વ મુસ્લિમ)

શહીદકે લિયે ખુસૂસી ઈન્આમ

હઝરત મિકદામ બિન મઅદીકરબ (રદિ.) ફરમાતે હૈ : કે રસૂલે ખુદા (સ.અ.વ.) ને ઈરશાદ ફરમાયા : "હક તઆલાકે યહાં શહીદકે લિયે છ ખસ્લતેં (યાની છ ઈમ્તિયાઝી ઈન્આમાત) હૈં :

(૧) ઉસકો અવ્વલ વહલામેં (યાની ખૂનકા પેહલા કતરા ગિરતે હી) બખ્શ દિયા જાતા હૈ ઔર ઉસકો જન્નતમેં અપના ઠિકાના દિખા દિયા જાતા હૈ.

(૨) વો કબ્રકે અઝાબસે મહેફૂઝ રેહતા હૈ.

(૩) વો બડી ઘભરાહટ (યાની આગકે અઝાબ) સે મહેફૂઝ રહેગા.

(૪) ઉસકે સર પર અઝમત ઔર વકારકા તાજ રખ્ખા જાએગા જિસકા એક યાકૂત દુનિયા ઔર દુનિયાકી તમામ ચીઝોંસે બેહતર ઔર કીમતી હોગા.

(૫) ઉસકી ઝૌજિયતમેં બડી આંખવાલી બહત્તર (૭૨) હૂરેં દી જાએંગી.

(૬) ઔર ઉસકે રિશ્તેદારોંમેંસે સત્તર (૭૦) આદમિયોંકે હકમેં ઉસકી શફાઅત કુબૂલ કી જાએગી. (તિરમિઝી, ઈબ્ને માજા)

સવાલ ઔર જવાબકે અંદાઝમેં

હસના બિન્તે મુઆવિયા (બિન સલીમ) ફરમાતી હૈં કે મુઝસે મેરે ચચા હઝરત અસલમ બિન સલીમ (રદિ.) ને બયાન કિયા, કે (એક દિન) મૈંને નબીએ કરીમ (સ.અ.વ.) સે દરિયાફ્ત કિયા : "જન્નતમેં કૌન કૌન લોગ હોંગે?" તો આં હઝરત (સ.અ.વ.) ને ઈરશાદ ફરમાયા : "જન્નતમેં નબી હોંગે, શહીદ હોંગે, જન્નતમેં બચ્ચે હોંગે ઔર જન્નતમેં વો બચ્ચે ભી હોંગે જિનકો જીતે જી ગાડ દિયા ગયા હૈ." (અબૂ દાઉદ)

હાથકા બોસા વગૈરહ લેના કૈસા હૈ?

હઝરત ઈબ્ને ઉમર (રદિ.) ફરમાતે હૈં કે (એક મરતબા) રસૂલે ખુદા (સ.અ.વ.) ને હમેં લશ્કરમેં ભેજા (વહાં પહોંચકર હમારે લશ્કરકે) લોગ ભાગ ખડે હુએ. ચુનાંચે હમ મદીના વાપસ આએ તો (મારે શરમ ઔર નદામતકે) અપને ઘરોંમેં છુપકર બૈઠ ગયે ઔર હમને (અપને દિલમેં) કહા યા રસૂલલ્લાહ! હમ મૈદાન છોડકર ભાગ આનેવાલે લોગ હૈં. આપ (સ.અ.વ.) ને ઈરશાદ ફરમાયા : "(નહીં) બલ્કે તુમ દો બારહ હમ્લા કરનેવાલે લોગ હો ઔર મૈં તુમહારી જમાઅત હૂં."

(તિરમિઝી)

ઔર અબૂ દાઉદને ભી ઐસી હી રિવાયત નકલ કી હૈ. ઔર ઉસમેં યે અલ્ફાઝ હૈં કે "નહીં બલ્કે તુમ દો બારહ હમ્લા કરનેવાલે લોગ હો." હઝરત ઈબ્ને ઉમર (રદિ.) ફરમાતે હૈં કે (જબ હમને દેખા કે આં હઝરત (સ.અ.વ.) ને હમસે કોઈ જવાબ તલબ કરને યા મલામત કરનેકે બજાએ ઈસ શફકત આમેઝ અંદાઝમેં હમારી હિંમત બળ્હાઈ, તો (ફુર્તે અકીદત ઔર મુહબ્બતસે) હમ આપકે કરીબ પહોંચે ઔર આપકે દસ્તે મુબારકકા બોસા લિયા, ફિર આં હઝરત (સ.અ.વ.) ને ઈરશાદ ફરમાયા : "મૈં મુસલમાનોંકી જમાઅત હૂં."

મુરદે ભી ઝિંદોંકી બાત સુનતે હૈં

હઝરત કતાદા (રદિ.) ફરમાતે હૈં કે હઝરત અનસ બિન માલિક (રદિ.) ને હઝરત અબૂ તલ્હા (રદિ.) કે હવાલેસે હમારે સામને યે બયાન કિયા, કે અલ્લાહકે નબી (અલૈ.) ને જંગે બદરકે દિન (મક્કાકે) કુફ્ફારે કુરૈશકે ચોબીસ (મકતૂલ) સરદારોંકે બારેમેં હુકમ દિયા) કે ઉનકો ઠિકાને લગા દિયા જાએ) ચુનાંચે ઉનકી ના'શોંકો બદરકે એક એસે કુંવેંમેં ડાલ દિયા ગયા, જો નાપાક થા ઔર નાપાક કરનેવાલા થા. નબીએ કરીમ (સ.અ.વ.) કી યે આદત થી કે જબ આપ (જંગમેં) કિસી કૌમ (યાની દુશ્મનોં) પર ગલ્બા પા લેતે તો મૈદાને જંગમેં તીન

રાતેં કિયામ ફરમા લેતે.

ચુનાંચે (ઈસી આદતકે મુતાબિક આપ જંગ જીત લેનેકે બાદ બદરકે મૈદાનમેં ભી તીન રાતેં કિયામ ફરમા રહે ઔર) જબ તીન દિન ગુઝર ગયે તો આપને અપની સવારીકે ઊંટ પર કજાવહ (કાઠી) બાંધનેકા હુકમ દિયા. ચુનાંચે કજાવહ (કાઠી) બાંધ દિયા ગયા ઔર આપ વહાંસે રવાના હુએ ઔર આપકે સહાબા ભી આપકે પીછે હો લિયે (જબ ઉસ કુંવેં પર પહોંચે જિસમેં કુરૈશકે સરદારોંકી ના'શેં ડાલી ગઈ થીં તો) આપ ઉસ કુંવેંકે કિનારે ખડે હો ગયે ઔર સરદારોંકો ઉનકા ઔર ઉનકે બાપોંકા નામ લેકર પુકારના શુરૂ કિયા, કે અય ફલાં ઈબ્ને ફલાં ઔર અય ફલાં ઈબ્ને ફલાં! ક્યા (અબ) તુમહેં યે અચ્છા માલૂમ હોતા હૈ કે તુમ અલ્લાહ ઔર ઉસકે રસૂલકી ઈતાઅત કરતે? બિલાશુબહ હમેં તો વો ચીઝ હાસિલ હો ગઈ જિસકા હમસે હમારે પરવરદિગારને વા'દા કિયા થા, ક્યા તુમને ભી વો ચીઝ પા લી જિસકા તુમસે તુમહારે પરવરદિગારને વા'દા કિયા થા? (યાની હમકો તો ખુદાકે વા'દેકે મુતાબિક ફતહ ઔર કામિયાબી હાસિલ હો ગઈ. ક્યા તુમકો ભી અઝાબ મિલા જિસસે તુમહારે પરવરદિગારને તુમહેં ડરાયા થા?)

હઝરત ઉમર (રદિ.) ને અર્ઝ કિયા યા રસૂલલ્લાહ (સ.અ.વ.)! ક્યા આપ ઐસે જિસ્મોંસે બાત કર રહે હૈં, જિનમેં રૂહેં નહીં હૈં? નબીએ કરીમ (સ.અ.વ.) ને ઈરશાદ ફરમાયા : “કસમ હૈ ઉસ ઝાતકી જિસકે હાથમેં મુહમ્મદકી જાન હૈ, ઉન (જિસ્મોં) સે મૈં જો કુછ કેહ રહા હૂં તુમ ઉસકો ઝિયાદા સુનનેવાલે નહીં હો.” ઔર એક રિવાયતમેં યૂં હૈ. કે “તુમ ઉનસે ઝિયાદા સુનનેવાલે નહીં લેકિન (તુમ જવાબ દેને પર કાદિર હો ઔર) યે જવાબ નહીં દે સકતે.” (બુખારી, મુસ્લિમ)

માલે ગનીમતમેં ખયાનત કરનેકા વબાલ

હઝરત અબૂ હુરૈરહ (રદિ.) ફરમાતે હૈં કે રસૂલે ખુદા (સ.અ.વ.) ને એક દિન હમારે સામને ખુત્બા દિયા ઔર (ઉસ ખુત્બાકે દૌરાન) માલે ગનીમતમેં

ખયાનતકા ઝિક્ર ફરમાયા : ચુનાંચે આપને ઉસકો બહોત બડા ગુનાહ બતાયા ઔર બડી અહમિયતકે સાથ ઉસકો બયાન કિયા, ફિર ઈરશાદ ફરમાયા :

(૧) "ખબરદાર!) મૈં તુમમેંસે કિસીકો કિયામતકે દિન ઈસ હાલમેં ન દેખૂં, કે વો અપની ગરદન પર બિલબિલાતે હુએ ઊંટકો લાદે હુએ (મૈદાને હશ્રમેં) આએ (યાની જો શખ્સ માલે ગનીમતસે મસલન : ઊંટકી ખયાનત કરેગા, વો શખ્સ મૈદાને હશ્રમેં ઈસ હાલતમેં આએગા કે ઉસકી ગરદન પર વોહી ઊંટ સવાર હોગા ઔર બિલબિલા રહા હોગા) ફિર મુઝસે યે કહે : યા રસૂલલ્લાહ (સ.અ.વ.) ! મેરી ફરિયાદરસી કીજિયે, ઔર મૈં ઉસકે જવાબમેં યે કેહ દૂં, કે મૈં (અબ) તુમહારી કુછ મદદ નહીં કર સકતા (યાની મૈં તુમહેં અલ્લાહકે અઝાબસે છુટકારા નહીં દિલા સકતા) ક્યૂંકે મૈંને તુમહેં (દુનિયામેં) શરીઅતકે અહકામ પહોંચા દિયે થે."

(૨) (ખબરદાર!) મૈં તુમમેંસે કિસીકો કિયામતકે દિન ઈસ હાલમેં ન દેખૂં, કે વો અપની ગરદન પર હિનહિનાતે હુએ ઘોડેકો લાદે હુએ (મૈદાને હશ્રમેં, આએ) ફિર મુઝસે યે કહે : "યા રસૂલલ્લાહ (સ.અ.વ.)! મેરી ફરિયાદરસી કીજિયે, ઔર મૈં ઉસકે જવાબમેં કેહ દૂં, કે મૈં (અબ) તુમહારી કુછ મદદ નહીં કર સકતા, ક્યૂંકે મૈંને તુમહેં શરીઅતકે અહકામ પહોંચા દિયે થે (યાની તુમહેં પેહલે હી આગાહ કર દિયા થા કે માલે ગનીમતમેં ખયાનત યા કિસી ચીઝમેં નાહક તસર્રુફ કરના બહોત બડા ગુનાહ હૈ.")

(૩) (ઔર ખબરદાર!) મૈં તુમમેંસે કિસીકો કિયામતકે દિન ઈસ હાલમેં ન દેખૂં, કે વો અપની ગરદન પર મૈં મૈં કરતી હુઈ હુઈ બકરી લાદે હુએ (મૈદાને હશ્રમેં) આએ, ઔર ફિર મુઝસે યે કહે : "યા રસૂલલ્લાહ (સ.અ.વ.)! મેરી ફરિયાદરસી કીજિયે, ઔર મૈં જવાબમેં કેહ દૂં, કે મૈં (અબ) તુમહારી કુછ મદદ નહીં કર સકતા, ક્યૂંકે મૈંને તુમહેં શરીઅતકે અહકામ પહોંચા દિયે થે."

(૪) (ઔર ખબરદાર!) મૈં તુમમેંસે કિસીકો કિયામતકે દિન ઈસ હાલમેં ન દેખૂં, કે વો અપની ગરદન પર કિસી ચિલ્લાતે હુએ આદમીકો (યાની કિસી ગુલામ યા બાંદીકો, જો ઉસને ગનીમતકે કૈદિયોંમેંસે ખયાનત કરકે લે લિયા હો)

લાદે હુએ (મૈદાને હશ્કરમેં) આએ, ઔર ફિર મુઝસે કહે : "યા રસૂલલ્લાહ (સ.અ.વ.)! મેરી ફરિયાદરસી કીજિયે, ઔર મૈં ઉસકે જવાબમેં કેહ દૂં, કે મૈં (અબ) તુમહારી કુછ મદદ નહીં કર સકતા, ક્યૂંકે મૈંને તુમહેં શરીઅતકે અહકામ પહોંચા દિયે થે."

(૫) (ખબરદાર!) મૈં તુમમેંસે કિસીકો કિયામતકે દિન ઈસ હાલમેં ન દેખૂં, કે વો અપની ગરદન પર લેહરાતે હુએ કપડે રખ્ખે હુએ (મૈદાને હશ્રમેં) આએ, ફિર મુઝસે કહે : "યા રસૂલલ્લાહ (સ.અ.વ.)! મેરી ફરિયાદરસી કીજિયે, ઔર મૈં ઉસકે જવાબમેં યે કેહ દૂં, કે મૈં (અબ) તુમહારી કુછ મદદ નહીં કર સકતા, ક્યૂંકે મૈંને તુમહેં શરીઅતકે અહકામ પહોંચા દિયે થે."

(૬) (ઔર ખબરદાર!) મૈં તુમમેંસે કિસીકો કિયામતકે દિન ઈસ હાલમેં ન દેખૂં, કે વો અપની ગરદન પર સોના ચાંદી લાદે હુએ (મૈદાને હશ્રમેં) આએ, ફિર મુઝસે કહે, "યા રસૂલલ્લાહ! મેરી ફરિયાદરસી કીજિયે, ઔર મૈં ઉસકો જવાબમેં યે કેહ દૂં, કે (અબ) મૈં તુમહારી કુછ મદદ નહીં કર સકતા, ક્યૂંકે મૈંને તુમહેં શરીઅતકે અહકામ પહોંચા દિયે થે." (બુખારી, મુસ્લિમ)

હઝરત અબૂ હુરૈરહ (રદિ.) ફરમાતે હૈં કે એક શખ્સને રસૂલે ખુદા (સ.અ.વ.) કી ખિદમતમેં એક ગુલામ હદિયાકે તૌર પર પેશ કિયા, જિસકા નામ 'મદઅમ' થા (એક દિન ગાલિબન કિસી મૈદાને જંગમેં) વો રસૂલે ખુદા (સ.અ.વ.) કા કજાવહ (કાઠી) ઉતાર રહા થા કે અચાનક કિસી ના માલૂમ શખ્સકા તીર આકર લગા, જિસસે વો જાં બહક હો ગયા. લોગોંને કહા : 'મદઅમ' કો જન્નત મુબારક હો (યાની મદઅમ ખૂશ કિસ્મત રહા કે આં હઝરત (સ.અ.વ.) કી ખિદમત કરતે હુએ શહીદ હુએ ઔર જન્નતમેં પહોંચ ગયે.)

(યે સુનકર) રસૂલે ખુદા (સ.અ.વ.) ને ફરમાયા : "નહીં! ઐસા નહીં હૈ, ઉસ ઝાતકી કસમ જિસકે હાથમેં મેરી જાન હૈ, વો ચાદર જિસકો મદઅમને ખૈબરકે દિન માલે ગનીમતમેંસે ઉસકી તકસીમસે પેહલે લે લિયા થા, આગ બનકર મદઅમ પર શોઅલે બરસા રહી હૈ."

જબ લોગોંને (ઈસ સખ્ત વઈદકો) સુના, તો એક શખ્સ એક તસ્મા યા

દો તસ્મે (વાપસ કરનેકે લિયે) નબીએ કરીમ (સ.અ.વ.) કી ખિદમતમેં લાયા. આપ (સ.અ.વ.) ને (ઉસકો દેખકર) ફરમાયા : "યે આગકા તસ્મા હૈ યા આગકે દો તસ્મે હૈં." (બુખારી)

હઝરત અબ્દુલ્લાહ બિન ઉમર (રદિ.) ફરમાતે હૈં કે એક શખ્સ જિસકા નામ 'કરકરહ' થા કિસી ગઝવહમેં રસૂલે ખુદા (સ.અ.વ.) કી તરફસે સામાન ઔર અસ્બાબ) કા નિગરાં મુકર્રર હુવા, જબ ઉસકા ઈન્તિકાલ હુવા તો રસૂલે ખુદા (સ.અ.વ.) ને ઈરશાદ ફરમાયા : "વો (કરકરહ) દોઝખમેં હૈ." ચુનાંચે લોગોંને (ઉસકે સામાનકો) દેખના શુરૂ કિયા તો ઉસમેં એક કમલી પાઈ ગઈ જિસકો ઉસને માલે ગનીમતમેંસે ખયાનત કરકે લે લી થી. (બુખારી)

અબૂ જહલકી તલવાર કિસકો મિલી?

હઝરત અબ્દુલ્લાહ બિન મસઊદ (રદિ.) ફરમાતે હૈં કે રસૂલે ખુદા (સ.અ.વ.) ને જંગે બદરકે દિન મુઝકો અબૂ જહલકી તલવાર (મેરે હિસ્સેમેં) ઝાઈદ દી. ઔર અબૂ જહલકો અબ્દુલ્લાહ બિન મસઊદ (રદિ.) ને કતલ કિયા થા. (અબૂ દાઊદ)

હઝરત અબ્દુલ્લાહ ઈબ્ને મસઊદ (રદિ.) કમઝોર થે, પિન્ડલિયાં કમઝોર થીં મગર કામ અલ્લાહને બડા લિયા. (અઝ મુઅલ્લિફ)

દો દિરહમસે કમ ખયાનત કરનેવાલેકી નમાઝે જનાઝા આપ (સ.અ.વ.) ને નહીં પઢાઈ

હઝરત યઝીદ બિન ખાલિદ (રદિ.) રાવી હૈં કે રસૂલે ખુદા (સ.અ.વ.) કે સહાબામેંસે એક શખ્સકા ખૈબરકે દિન ઈન્તિકાલ હો ગયા, સહાબાને રસૂલે ખુદા (સ.અ.વ.) કા ઝિક્ર કિયા (યાની આપકો બતાયા ગયા કે ફલાં શખ્સકા ઈન્તિકાલ હો ગયા હૈ) આં હઝરત (સ.અ.વ.) ને ઈરશાદ

ફરમાયા : "તુમ લોગ ઉસકે જનાઝાકી નમાઝ પળ્હ લો (મૈં ઉસકી નમાઝે જનાઝા નહીં પળ્હૂંગા) યે સુનકર લોગોંકા રંગ બદલ ગયા, તો આં હઝરત (સ.અ.વ.) ને ઈરશાદ ફરમાયા : "(મૈં ઉસકી નમાઝે જનાઝા નહીં પળ્હૂંગા ક્યૂંકે) તુમહારે (ઉસ) સાથીને અલ્લાહકી રાહમેં (યાની માલે ગનીમતમેં) ખયાનતકા ઈરતિકાબ કિયા હૈ." ચુનાંચે હમને ઉસકે સામાનકી તલાશી લી, તો ઉસમેં હમેં યહૂદ (કી ઔરતોં) કે હીરોંમેંસે કુછ હીરે મિલે, જો દો દિરહમોંકે બરાબર ભી નહીં થે (યાની ઉસકી કીમત દો દિરહમસે ભી કમ થી.)

(માલિક અબૂ દાઉદ, નસાઈ)

હઝરત અબ્દુલ્લાહ બિન ઉમર (રદિ.) ફરમાતે હૈં કે રસૂલે ખુદા (સ.અ.વ.) જબ માલકો જમા કરવાકર તકસીમ કરનેકા ઈરાદા ફરમાતે, તો હઝરત બિલાલકો (એલાન કરનેકા) હુકમ દેતે. ચુનાંચે વો લોગોંકે દરમિયાન એલાન કરતે ઔર (ઉસ એલાનકો સુનતે હી) લોગ અપની અપની ગનીમત લે આતે, ફિર આં હઝરત (સ.અ.વ.) (પેહલે) ખુમ્સ યાની પાંચવાં હિસ્સા નિકાલતે ઔર ઉસકે બાદ ઉસ માલે ગનીમતકો લોગોં (યાની મુજાહિદીન) કે દરમિયાન તકસીમ ફરમા દેતે.

(એક દફા ઐસા હુવા કે) એક શખ્સ (માલે ગનીમતમેંસે ખુમ્સ નિકાલને ઔર ઉસકો મુજાહિદીનકે દરમિયાન તકસીમ કરનેકે) એક દિન બાદ બાલોંકી બની હુઈ એક મુહાર લેકર આયા ઔર અર્ઝ કિયા : "યા રસૂલલ્લાહ! જો માલે ગનીમત હમારે હાથ લગા થા ઉસમેં મુહાર ભી થી." આપને ઈરશાદ ફરમાયા : "બિલાલને તીન બાર જો એલાન કિયા થા ઉસકો તુમને સુના થા?" ઉસને કહા હાં મૈંને સુના થા. આપને ઈરશાદ ફરમાયા : "ફિર ઉસકો (ઉસી વક્ત) લાનેસે તુમહેં કિસ ચીઝને રોકા થા?" ઉસને કોઈ ઉઝર બયાન કિયા, ફિર આપને ઈરશાદ ફરમાયા : "બસ (અબ) યૂંહી રહો (અબ ઉસકો અપને હી પાસ રખ્ખો અબ તો) કલ કિયામતકે દિન હી ઈસકો લેકર આના (ઔર ખુદા તઆલાકો ઈસ દેર કરનેકા જવાબ દેના) મૈં (અબ) ઈસકો તુમસે હરગિઝ ન લૂંગા."

(અબૂ દાઉદ)

માલે ગનીમતમેં ખયાનત કરનેવાલેકી સઝા

હઝરત અમ્ર બિન શુઐબ અપને વાલિદ (હઝરત શુઐબ) સે ઔર શુઐબ અપને દાદા (હઝરત અબ્દુલ્લાહ બિન અમ્ર રદિ.) સે રિવાયત કરતે હૈં કે રસૂલે ખુદા (સ.અ.વ.) ને ઔર હઝરત અબૂબક્ર સિદ્દીક ઔર હઝરત ઉમર ફારૂક (રદિ.) ને માલે ગનીમતમેં ખયાનત કરનેવાલેકા સામાન વ અસ્બાબ જલા ડાલા ઔર ઉસકી પિટાઈ (ભી) કી. (અબૂ દાઉદ)

હઝરત અબૂ હુરૈરહ (રદિ.) ફરમાતે હૈં કે નબીએ કરીમ (સ.અ.વ.) ને ઈરશાદ ફરમાયા : "અંબિયા (અલૈ.) મેંસે એક નબી (યાની હઝરત યૂશઅ બિન નૂન અલૈ.) ને જિહાદકા ઈરાદા કિયા ઔર જબ વો જિહાદકે લિયે રવાના હોને લગે, તો ઉનહોંને અપની કૌમસે ફરમાયા : મેરે સાથ વો શખ્સ ન ચલે જિસને કિસી ઔરતસે નિકાહ કિયા હો ઔર ઉસ ઔરતકો અપને ઘર લાકર ઉસસે સોહબતકા ઈરાદા રખતા હો ઔર અભી તક ઉસકો (અપને ઘર ન લાયા હો), ઔર મેરે સાથ ન વો શખ્સ ચલે જિસને ઘર બનાયા હો, લેકિન (અભી તક) ઉસકી છત ન ડાલ સકા હો, નીઝ વો શખ્સ (ભી મેરે સાથ ન ચલે જિસને ગાભન બકરિયાં યા ગાભન ઊંટનિયાં ખરીદી હોં ઔર વો ઉનકે બચ્ચે જનનેકા મુન્તઝિર હો." (ઈસ લિયે કે જિહાદમેં જાએગા તો ઉસકા દિલ બીવી ઔર મકાનમેં ઔર બચ્ચોંકે જનનેમેં અટકા રહેગા.)

ઉસકે બાદ વો નબી (અપને બાકી સાથિયોંકે સાથ) જિહાદકે લિયે રવાના હુએ ઔર જબ ઉસ બસ્તીકે કરીબ પહોંચે જહાં વો જિહાદ કરનેકા ઈરાદા રખતે થે, તો નમાઝે અસરકા વક્ત હો ચુકા થા. ઉસ નબીને આફતાબકો મુખાતબ હોકર ફરમાયા : "તૂ ભી ચલને પર મામૂર હૈ ઔર મૈં ભી (ઉસ બસ્તીકો ફતહ કરને પર મામૂર હૂં) અય અલ્લાહ! તૂ ઉસ આફતાબકો ઠહેરા દે." ચુનાંચે આફતાબ ઠહેર ગયા, યહાં તકકે અલ્લાહ તઆલાને ઉન નબીકો ફતહ અતા ફરમા દી. ફિર જબ માલે ગનીમત જમા કિયા ગયા ઔર ઉસકો જલા ડાલનેકે લિયે આગ આઈ, તો ઉસ

આગને માલે ગનીમતકો નહીં જલાયા. (યે દેખકર) ઉન નબી (અલૈ.) ને અપને સાથિયોંસે ફરમાયા : યકીનન તુમહારે અંદર માલે ગનીમતમેં ખયાનત વાકેઅ હુઈ હૈ. (યાની તુમમેંસે કિસીને માલે ગનીમતકે અંદર ખયાનત કી હૈ જિસકી વજહસે યે આગ અપના કામ નહીં કર રહી હૈ) લિહાઝા તુમમેંસે હર કબીલામેંસે હર શખ્સ મુઝસે બૈઅત હો."

ચુનાંચે (જબ બૈઅત શુરૂ હુઈ તો) એક શખ્સકા હાથ ઉસ નબીકે હાથસે ચિપકકર રેહ ગયા. નબી (અલૈ.) ને (ઉસ શખ્સસે) ફરમાયા : "ખયાનત તુમહારે કબીલેકી તરફસે હુઈ હૈ." ફિર ઉસ કબીલેકે લોગ સોનેકા એક સર લાએ જો બેલકે સરકે માનિંદ થા ઔર ઉસકો રખ દિયા, ઉસકે બાદ આગ આઈ ઔર ઉસને ઉસકો જલા દિયા.

ઔર એક રિવાયતમેં રાવીને યે ઈબારત ભી નકલ કી હૈ (કે આં હઝરત સ.અ.વ. ને ઈરશાદ ફરમાયા) "કે હમસે પેહલે કિસીકે લિયે માલે ગનીમત હલાલ ન થા. ફિર અલ્લાહ તઆલાને માલે ગનીમતકો હમારે લિયે હલાલ કર દિયા. અલ્લાહ તઆલાને હમેં (માલી તૌર પર) ઝઈફ ઔર કમઝોર દેખા તો માલે ગનીમતકો હમારે લિયે હલાલ કર દિયા."

હઝરત ઉમર બિન અબ્દુલ અઝીઝકા અદલ ઔર ઈન્સાફ

હઝરત મુગૈરહ બિન મકસમ ફરમાતે હૈં : જબ હઝરત ઉમર બિન અબ્દુલ અઝીઝ બિન મરવાન બિન હકમ ખલીફા બનાએ ગયે, તો ઉનહોંને મરવાનકે બેટોંકો જમા કિયા ઔર ઈરશાદ ફરમાયા : "રસૂલે ખુદા (સ.અ.વ.) ફિદક (કી જમીન વ જાઈદાદ) પર અપના ઝાતી હક રખતે થે. જિસકે મહાસિલ (આમદની વ પૈદાવાર) કો આપ (સ.અ.વ.) (અપને અહલો અયાલ ઔર ફુકરા વ મસાકીન પર) ખર્ચ કરતે થે. ઉસીમેંસે બનૂ હાશિમકે છોટે બચ્ચોં પર ઔર નાદાર (મોહતાજ) મર્દ

ઔર ઔરતકી શાદીમેં ખર્ચ કરતે થે, ઉનકે સાથ અચ્છા બરતાવ કરતે ઔર ગૈર શાદી શુદા ઔરતોં ઔર મરદોંકી શાદી કરતે થે.

(એક મરતબા) હઝરત ફાતિમા (રદિ.) ને આં હઝરતસે યે દરખ્વાસ્ત કી થી, કે ફિદક (કી જમીન વ જાઈદાદ મેરે નામ કર દીજિયે. લેકિન આપને ઉનકી દરખ્વાસ્તકો રદ કર દિયા. રસૂલે ખુદાકી ઝિંદગીમેં મઆમલા ઈસી તરહ ચલતા રહા યહાં તકકે આપ દુનિયસે તશરીફ લે ગયે.

જબ હઝરત અબૂબક્ર સિદ્દીક (રદિ.) કો ખલીફા બનાયા ગયા, તો ઉનકા મામૂલ ભી વોહી રહા જો રસૂલે ખુદા (સ.અ.વ.) કા અપની હયાતે મુબારકામેં થા (યાની આં હઝરત સ.અ.વ. કે મઝકૂરા મામૂલકી તરહ હઝરત અબૂબક્ર (રદિ.) ભી ફિદકકે મહાસિલ (આમ્દની પૈદાવાર) કો આં હઝરત (સ.અ.વ.) કે અહલો અયાલ ઔર બનૂ હાશિમકે બચ્ચોં પર ઔર નાદાર મર્દોં ઔર ઔરતોંકી શાદીમેં ખર્ચ કરતે થે.) યહાં તકકે હઝરત અબૂબક્ર (રદિ.) અલ્લાહકો પ્યારે હો ગયે ઔર (ઉનકે બાદ) જબ હઝરત ઉમર બિન ખત્તાબ (રદિ.) કો ખલીફા બનાયા ગયા, તો ઈસ સિલસિલેમેં ઉનકા ભી વોહી અમલ રહા જો ઉન દોનોં (યાની આં હઝરત સ.અ.વ. ઔર હઝરત અબૂબક્ર રદિ.) કા રહા થા. યહાં તકકે હઝરત ઉમર (રદિ.) ભી અલ્લાહકો પ્યારે હો ગયે.

ફિર મરવાનને (હઝરત ઉસમાન રદિ. કી ખિલાફતકે ઝમાનેમેં યા અપની હુકમરાનીકે દૌરમેં) ઉસ (ફિદક) કો અપની (ઔર અપને વારિસીનકી) જાગીર કરાર દે દિયા. ચુનાંચે (અબ) વો જાગીર ઉમર બિન અબ્દુલ અઝીઝ બિન મરવાનકી હો ગઈ હૈ. લેકિન મૈં દેખતા હૂં કે જિસ ચીઝકો રસૂલે ખુદા (સ.અ.વ.) ને (અપની બેટી) ફાતિમાકો નહીં દિયા ઉસકા મુસ્તહિક મૈં નહીં હો સકતા. લિહાઝા મૈં તુમહેં (અપને ઈસ ફૈસલાકા ગવાહ બનાતા હૂં કે મૈંને ફિદકકો ઉસકી ઉસી હૈસિયત પર વાપસ કર દિયા જિસ પર વો થા અબ ફિર ઉસી તરીકા પર ખર્ચ કિયા જાએગા ઔર ફિદક કિસી શખ્સકી ઝાતી જાગીર નહીં બનેગા.”) (અબૂ દાઉદ)

યહૂદિયોંકા સલામ ઉન્ગલિયોંસે ઈશારા કરના હૈ, ઔર ઈસાઈયોંકા સલામ હથેલિયોંસે ઈશારા કરના હૈ, ઔર મુસલમાનોંકા સલામ, અસ્સલામુ અલૈકુમ વરહમતુલ્લાહ કેહના હૈ

હઝરત અમ્ર બિન શુઐબ અપને બાપ (હઝરત શુઐબ) સે ઔર શુઐબ અપને દાદા (હઝરત અબ્દુલ્લાહ બિન અમ્ર) સે રિવાયત કરતે હૈં કે રસૂલે ખુદા (સ.અ.વ.) ને ફરમાયા : "જો શખ્સ હમારે ગૈરોંકી મુશાબહત ઈખ્તિયાર કરેગા, વો હમમેંસે નહીં હૈ. તુમ ન યહૂદિયોંકી મુશાબહત ઈખ્તિયાર કરો ઔર ન ઈસાઈયોંકી, યહૂદિયોંકા સલામ ઉન્ગલિયોંસે ઈશારા કરના હૈ ઔર ઈસાઈયોંકા સલામ હથેલિયોંસે ઈશારા કરના હૈ." (તિરમિઝી)

હઝરત અબૂ હુરૈરહ (રદિ.) કેહતે હૈં કે રસૂલે ખુદા (સ.અ.વ.) ને ફરમાયા : "જબ અલ્લાહ તઆલાને હઝરત આદમ (અલૈ.) કો બનાયા ઔર ઉનકે જિસ્મમેં રૂહ ફૂંકી તો ઉનકો છીંક આઈ ઉનહોંને **અલ્હમ્દુ લિલ્લાહ** કહા, ઈસ તરહ ઉનહોંને અલ્લાહ તઆલાકી તૌફીક વ ઈજાઝતસે ખુદા તઆલાકી હમ્દ કી. અલ્લાહ તઆલાને ઉન (કી હમ્દ) કે જવાબમેં ફરમાયા : **યર્હમુકલ્લાહ** યાની તુમ પર અલ્લાહ તઆલાકી રહમત નાઝિલ હો. ફિર ફરમાયા : "આદમ! ફરિશ્તોંકી ઉસ જમાઅતકે પાસ જાઓ જો વહાં બૈઠી હુઈ હૈ ઔર કહો **અસ્સલામુ અલૈકુમ** (ચુનાંચે હઝરત આદમ (અલૈ.) ઉન ફરિશ્તોંકે પાસ ગયે ઔર ઉનકો સલામ કિયા) ફરિશ્તોંને (જવાબમેં) કહા **અલૈક સ્સલામ વ રહમતુલ્લાહ** ઉસકે બાદ હઝરત આદમ (અલૈ.) અપને પરવરદિગારકે પાસ આએ (યાની ઉસ જગહ લૌટકર વાપસ આએ જહાં પરવરદિગારને ઉનસે કલામ કિયા થા, તો અલ્લાહ તઆલાને ઉનસે ફરમાયા : યે **અસ્સલામુ અલૈકુમ વ રહ્મતુલ્લાહ** તુમહારી ઔલાદકા આપસકા સલામ હૈ.

ફિર અલ્લાહ તઆલાને ઉનસે ફરમાયા : ઈસ હાલમેં કે અલ્લાહ તઆલાકે દોનોં હાથ બંદ થે. ઉન દોનોં હાથોંમેંસે જિસકો ચાહો પસંદ કર લો, હઝરત આદમ (અલૈ.) ને કહા : મૈંને અપને પરવરદિગારકે દાહને હાથકો પસંદ કર લિયા ઔર મેરે પરવરદિગારકે દોનોં હાથ દાહને બાબરકત હૈં, ફિર અલ્લાહ તઆલાને ઉસ હાથકો ખોલા તો હઝરત આદમ (અલૈ.) ને દેખા : કે ઉસમેં આદમ ઔર આદમકી ઔલાદકી સૂરતેં થીં. ઉનહોંને પૂછા : પરવરદિગાર! યે કૌન હૈં? પરવરદિગારને ફરમાયા : "યે તુમહારી ઔલાદ હૈં." ઔર હઝરત આદમ (અલૈ.) ને યે ભી દેખા : કે હર ઈન્સાનકી ઉમ્ર ઉસકી દોનોં આંખોંકે દરમિયાન લિખ્ખી હુઈ હૈ. ફિર ઉનકી નઝર એક ઐસે ઈન્સાન પર પડી જો સબસે ઝિયાદા રોશન થા યા રોશન તરીન લોગોંમેંસે થા, હઝરત આદમ (અલૈ.) ને (ઉસ ઈન્સાનકો દેખકર) પૂછા : મેરે પરવરદિગાર! યે કૌન હૈ? પરવરદિગારને ફરમાયા : તુમહારા બેટા દાઉદ હૈ ઔર મૈંને ઉસકી ઉમ્ર ચાલીસ સાલ લિખ્ખી હૈ. હઝરત આદમ (અલૈ.) ને કહા : પરવરદિગાર! ઉસકી ઉમ્ર કુછ ઔર બળ્હા દીજિયે. પરવરદિગારને ફરમાયા : "યે વો ચીઝ હૈ જિસકો મૈં ઉસકે હકકે સાથ લિખ ચુકા હૂં." હઝરત આદમ (અલૈ.) ને કહા : પરવરદિગાર! (અગર ઉસકી ઉમ્ર લિખ્ખી જા ચુકી હૈ તો) મૈં અપની ઉમ્રકે સાઠ સાલ ઉસકો દેતા હૂં. પરવરદિગારને ફરમાયા : "તુમ જાનો ઔર તુમહારા કામ જાને" (યાની ઈસ મઆમલામેં તુમ ખૂદ મુખ્તાર હો).

રસૂલે ખુદા (સ.અ.વ.) ફરમાતે હૈં કે ઉસકે બાદ હઝરત આદમ (અલૈ.) જન્નતમેં રહે જબ તક અલ્લાહને ચાહા, ફિર ઉનકો જન્નતસે (જમીન પર) ઉતારા ગયા ઔર હઝરત આદમ (અલૈ.) બરાબર અપની ઉમ્રકે સાલ ગિનતે થે. (જબ ઉનકી ઉમ્ર નવસો ચાલીસ સાલકી હુઈ તો) મૌતકા ફરિશ્તા (રૂહ કબ્ઝ કરનેકે લિયે) ઉનકે પાસ આયા. હઝરત આદમ (અલૈ.) ને ઉનસે કહા : તુમને જલ્દી કી, મેરી ઉમ્ર તો એક હજાર સાલ મુકર્રર કી ગઈ હૈ. ફરિશ્તેને કહા : (યે સહીહ હૈ) લેકિન આપને અપની ઉમ્રકે સાઠ સાલ અપને બેટે દાઉદ (અલૈ.) કો દે દિયે હૈં. હઝરત આદમ (અલૈ.) ને ઉનસે ઈન્કાર કિયા ઈસ લિયે ઉનકી ઔલાદ ભી ઈન્કાર કરતી હૈ. નીઝ હઝરત આદમ (અલૈ.) ભૂલ ગયે ઈસ લિયે ઉનકી ઔલાદ ભી ભૂલતી હૈ.

આં હઝરત (સ.અ.વ.) ને ફરમાયા : ઉસ દિનસે લિખને ઔર ગવાહ બનાનેકા હુકમ દિયા ગયા હૈ. (તિરમિઝી)

અપને માતહતોંકી તરબિયતકી ખાતિર ઈજાઝત તલબ ન કરને પર તંબીહ

હઝરત કલદહ બિન હમ્બલ (રદિ.) કેહતે હૈં કે સફવાન બિન ઉમૈયાને (મેરે હાથ) રસૂલે ખુદા (સ.અ.વ.) કે લિયે દૂધ, હિરનકા બચ્ચા ઔર કકડિયાં ભેજીં ઔર ઉસ વક્ત રસૂલે ખુદા (સ.અ.વ.) મક્કાકે બાલાઈ (ઊંચે) કિનારા પર (જિસકો મુઅલ્લા કેહતે હૈં) ઠેહરે હુએ થે. કલદહ કેહતે હૈં કે મૈં આપકી ખિદમતમેં હાઝિર હુવા (ઔર દાખિલ હોનેસે પેહલે) ન મૈંને સલામ કિયા, ન ઈજાઝત માંગી. ચુનાંચે આં હઝરત (સ.અ.વ.) ને મુઝસે ફરમાયા : વાપસ જાઓ (યાની યહાંસે નિકલકર દરવાઝા પર જાઓ) ઔર વહાં ખડે હોકર કહો અસ્સલામુ અલૈકુમ, ક્યા અંદર આ સકતા હૂં? (તિરમિઝી, અબૂ દાઉદ)

લોગ કેહતે હૈં : કેહકર બાત ચલતી હૈ મર્દકી બુરી સવારી હૈ

હઝરત અબૂ મસઊદ અન્સારી (રદિ.) સે રિવાયત હૈ ઉનહોંને હઝરત અબૂ અબ્દુલ્લાહસે યા હઝરત અબૂ અબ્દુલ્લાહને હઝરત અબૂ મસઊદ અન્સારીસે દરિયાફ્ત કિયા : કે આપને રસૂલે ખુદા (સ.અ.વ.) સે (ઝઅમૂ) (લોગ કેહતે હૈં) કે બારેમેં ક્યા ફરમાતે હુએ સુના હૈ? ઉનહોંને જવાબ દિયા : મૈંને રસૂલે ખુદા (સ.અ.વ.) કો ફરમાતે હુએ સુના હૈ, કે (યે લફ્ઝ) મર્દકી બુરી સવારી હૈ. (ક્યૂંકે 'લોગ કેહતે હૈં' યે બોલ અકસરો બેશતર ઈન્સાન ઝૂઠી બાતમેં બયાન કરતા હૈ.) (અબૂ દાઉદ)

તકરીરમેં બેફાઈદા બળ્હા ચળ્હાકર બયાન કરનેવાલેકા ન ફર્ઝ કુબૂલ હૈ ન નફલ કુબૂલ હૈ

હઝરત અબૂ હુરૈરહ (રદિ.) કેહતે હૈં કે રસૂલે ખુદા (સ.અ.વ.) ને ફરમાયા : "જો શખ્સ તરહ તરહસે બાત કરનેકા સલીકા સીખે તાકે ઉસકે ઝરીઆ લોગોંકે દિલોં પર કાબૂ પા લે, તો અલ્લાહ તઆલા કિયામતકે દિન ન ઉસકી નફલ ઈબાદત કુબૂલ કરેગા ન ફર્ઝ." (અબૂ દાઉદ)

ઝબાનકી ખૂબ હિફાઝત કરેં

હઝરત અબૂઝર (રદિ.) કેહતે હૈં કે રસૂલે ખુદા (સ.અ.વ.) ને ફરમાયા "જો શખ્સ કિસીકો "કાફિર" કેહકર પુકારે યા કિસીકો "ખુદાકા દુશ્મન" કહે ઔર વો દર હકીકત ઐસા ન હો, તો ઉસકા કહા હુવા ખૂદ ઉસ પર લૌટ જાતા હૈ (યાની કેહનેવાલા ખૂદ કાફિર યા ખુદાકા દુશ્મન હો જાતા હૈ.")

(બુખારી, મુસ્લિમ)

આગકી દો ઝબાનોંસે બચેં

હઝરત અમ્માર (રદિ.) કેહતે હૈં કે રસૂલે ખુદા (સ.અ.વ.) ને ફરમાયા "જો શખ્સ દુનિયામેં દો રૂખા હોગા, કિયામતકે દિન ઉસકે મુંહમેં આગકી દો ઝબાનેં હોંગી." (દારમી)

હઝરત અબૂ હુરૈરહ (રદિ.) કેહતે હૈં કે રસૂલે ખુદા (સ.અ.વ.) ને ફરમાયા : "કિયામતકે દિન સબસે બદતર શખ્સ વો હોગા જો (ફિત્ના અંગેઝીકી ખાતિર) દો મુંહ રખતા હૈ, એક જમાઅતકે પાસ જાતા હૈ તો કુછ કેહતા હૈ, ઔર દૂસરી જમાઅતકે પાસ જાતા હૈ તો કુછ ઔર કેહતા હૈ." (બુખારી, મુસ્લિમ)

અફસોસ હૈ તુમ પર! તુમને અપને ભાઈકી ગરદન કાટ દી

હઝરત મિકદાદ બિન અસ્વદ (રદિ.) કેહતે હૈં કે રસૂલે ખુદા (સ.અ.વ.) ને ફરમાયા : "જબ તુમ તા'રીફ કરનેવાલોંકો દેખો, તો ઉનકે મુંહમેં ખાક ડાલ દો (યાની ઉનકા મુંહ બંદ કર દો ઔર તારીફ કરનેસે રોકો.").	(મુસ્લિમ)

હઝરત અબૂબક્ર (રદિ.) કેહતે હૈં કે (એક દિન) નબીએ કરીમ (સ.અ.વ.) કે સામને એક શખ્સને એક આદમીકી (બહોત હી ઝિયાદહ તારીફ કી ઔર જિસકી વો તારીફ કર રહા થા વો વહાં મૌજૂદ થા) ચુનાંચે આં હઝરત (સ.અ.વ.) ને (તારીફ કરનેવાલેસે) ફરમાયા : "અફસોસ હૈ તુમ પર તુમને અપને ભાઈકી ગરદન કાટ દી." આપને યે અલ્ફાઝ તીન બાર દોહરાએ (ફિર ફરમાયા) "અગર તુમમેંસે કોઈ શખ્સ કિસીકી તારીફ કરના જરૂરી સમઝે, તો યૂં કહે : મૈં ફલાં શખ્સકે બારેમેં યે ગુમાન રખતા હૂં, ઔર અલ્લાહ તઆલા ખૂબ વાકિફ હૈ ઔર વોહી ઉસકે આ'માલકા હિસાબ લેનેવાલા હૈ, અગર તારીફ કરનેવાલા યે ગુમાન રખતા હૈ કે ઉસને જિસ શખ્સકી તારીફ કી વો હકીકતમેં ઐસા હી હૈ. ઔર અલ્લાહ પર (લાઝિમ કરકે) કિસીકી તારીફ ન કરે (યાની પૂરે વુસૂકકે સાથ કિસીકી તારીફ ન કરે વરના અલ્લાહ પર હુકમ કરના લાઝિમ આએગા.")	(બુખારી વ મુસ્લિમ)

દો ચીઝેં જન્નતમેં ઔર દો ચીઝેં દોઝખમેં પહોંચાતી હૈં

હઝરત અબૂ હુરૈરહ (રદિ.) કેહતે હૈં કે રસૂલે ખુદા (સ.અ.વ.) ને ફરમાયા : "જાનતે હો લોગોંકો આમ તૌર પર કૌનસી ચીઝ જન્નતમેં દાખિલ કરતી હૈ?" વો તકવા (યાની અલ્લાહસે ડરના) ઔર અચ્છા ખુલ્ક (અચ્છી આદત) હૈ

ઔર જાનતે હો! લોગોંકો આમ તૌર પર કૌનસી ચીઝ દોઝખમેં લે જાતી હૈ? વો દો ખોખલી ચીઝેં હૈં યાની મુંહ ઔર શરમગાહ." (તિરમિઝી, ઈબ્ને માજા)

અફસોસ હૈ ઉસ શખ્સ પર!
અફસોસ હૈ ઉસ શખ્સ પર!

બહઝ બિન હકીમ અપને વાલિદ (હકીમ બિન મુઆવિયા) સે ઔર હકીમ, બહઝકે દાદા (હઝરત મુઆવિયા બિન હૈદહ) સે રિવાયત કરતે હૈં કે રસૂલે ખુદા (સ.અ.વ.) ને ફરમાયા : "અફસોસ હૈ ઉસ શખ્સ પર જો બાત કરે તો ઝૂઠ બોલે તાકે ઉસકે ઝરીઆસે લોગોંકો હંસાએ, અફસોસ હૈ ઉસ શખ્સ પર! અફસોસ હૈ ઉસ શખ્સ પર!." (અહમદ, તિરમિઝી, અબૂ દાઉદ, દારમી)

હઝરત અબૂ હુરૈરહ (રદિ.) કેહતે હૈં કે રસૂલે ખુદા (સ.અ.વ.) ને ફરમાયા : "બેશક બંદા એક બાત કેહતા હૈ ઔર સિર્ફ ઈસ લિયે કેહતા હૈ કે ઉસકે ઝરીઆ લોગોંકો હંસાએ, તો વો ઉસ બાતકી વજહસે જમીન ઔર આસમાનકે દરમિયાન જિતની દૂરી હૈ ઉસસે ઝિયાદા દૂર (દોઝખમેં) જા ગિરતા હૈ ઔર બિલા શુબહ બંદેકી ઝબાન ઉસકે કદમોંસે ઝિયાદા ફિસલતી હૈ." (બૈહકી)

જો શખ્સ કિસી ઐસી ચીઝ પર લાનત કરે જો લાનતકે કાબિલ ન હો, તો વો લાનત ઉસી પર લૌટ આતી હૈ.

હઝરત અબૂ દરદા (રદિ.) કેહતે હૈં કે મૈંને સૂલે ખુદા (સ.અ.વ.) કો યે ફરમાતે હુએ સુના : કે જબ કોઈ બંદા કિસી ચીઝ (યાની કિસી ઈન્સાન યા ગૈર ઈન્સાન) પર લાનત કરતા હૈ, તો વો લાનત આસમાનકી તરફ જાતી હૈ, તો આસમાનકે દરવાઝે ઉસ લાનત પર બંદ કર દિયે જાતે હૈં, ફિર જમીનકી તરફ ઉતરતી હૈ, તો ઉસ લાનત પર જમીનકે દરવાઝે બંદ કર દિયે જાતે હૈં, ફિર વો લાનત દાઈ બાઈ તરફ જાતી હૈ (મગર ઉધરસે ભી ધુત્કાર દી જાતી હૈ) ચુનાંચે જબ વો કિસી તરફ ભી રાસ્તા નહીં પાતી તો ઉસ ચીઝકી તરફ મુતવજ્જેહ હોતી હૈ જિસ ચીઝ પર લાનત કી ગઈ હૈ અગર વો ચીઝ ઉસ લાનતકી લાઈક હોતી હૈ, તો ઉસ પર વાકેઅ હો જાતી હૈ, વરના

અપને કેહનેવાલેકી તરફ લૌટ જાતી હૈ." (અબૂ દાઉદ)

હઝરત ઈબ્ને અબ્બાસ (રદિ.) સે રિવાયત હૈ કે (એક દિન) એક શખ્સકી ચાદર હવામેં ઉડ ગઈ, તો ઉસને હવાકો લાનત કી. ઉસ પર રસૂલે ખુદા (સ.અ.વ.) ને ફરમાયા : "હવાકો લાનત ન કરો ક્યૂંકે વો તો હુકમકે તાબેઅ હૈ, ઔર ઉસમેં કોઈ શક નહીં કે જો શખ્સ કિસી ઐસી ચીઝ પર લાનત કરે જો લાનતકે કાબિલ ન હો, તો વો લાનત ઉસી પર લૌટ આતી હૈ." (તિરમિઝી, અબૂ દાઉદ)

અપને ઝિમ્મેદારકે સામને કિસી સાથીકી શિકાયત ન કરેં

હઝરત ઈબ્ને અબ્બાસ (રદિ.) કેહતે હૈં કે રસૂલે ખુદા (સ.અ.વ.) ને ફરમાયા : "મેરે સહાબામેંસે કોઈ શખ્સ કિસીકે બારેમેં મુઝ તક કોઈ (ઐસી) બાત ન પહોંચાએ જિસસે ઉસકી બુરાઈ ઝાહિર હોતી હો (યાની મેરે પાસ આકર કિસીકે બારેમેં યે ન કહે કે ફલાં આદમીને યે બુરા કામ કિયા યા યે બુરી બાત કહી હૈ યા વો ઉસ બુરી આદતમેં મુબ્તલા હૈ) ક્યૂંકે મૈં યે પસંદ કરતા હૂં કે મૈં જબ (ઘરસે) નિકલકર તુમહારે પાસ આઉં, તો મેરા સીના સાફ હો (યાની મેરે દિલમેં તુમમેંસે કિસીકી તરફસે નારાઝગી, ગુસ્સા ઔર બુગ્ઝ ન હો)." (અબૂ દાઉદ)

ગીબત દરિયાકો ભી ખરાબ કર દેતી હૈ

હઝરત આઈશા સિદ્દીકા (રદિ.) કેહતી હૈં કે (એક દિન) મૈં નબીએ કરીમ (સ.અ.વ.) સે યે કેહ બૈઠી કે સફિય્યહકે બારેમેં બસ આપકે લિયે ઈતના કાફી હૈ કે વો ઐસી ઐસી હૈં (યાની પસ્તા કદ યાની ઠીગની હૈં) રસૂલે ખુદા (સ.અ.વ.) ને (મેરી યે બાત સુનકર નાગવારીકે સાથ) ફરમાયા : "તુમને અપની ઝબાનસે ઐસી બાત નિકાલી હૈ, કે ઉસકો દરિયામેં મિલાયા જાએ તો બિલા શુબહ યે બાત દરિયા પર ગાલિબ આ જાએ." (અહમદ, તિરમિઝી, અબૂ દાઉદ)

કિસીકો ગુનાહ પર આર ન દિલાએ

હઝરત ખાલિદ બિન મઅદાન, હઝરત મુઆવિયા (રદિ.) સે નકલ કરતે હૈં કે ઉનહોંને કહા : રસૂલે ખુદા (સ.અ.વ.) ને ફરમાયા : જો શખ્સ અપને (મુસલમાન) ભાઈકો કિસી ગુનાહ પર આર દિલાતા હૈ (યાની ઐસે ગુનાહ પર સર્ઝનિશ (મલામત) કરતા હૈ જિસસે ઉસને તૌબા કર લી હૈ) તો વો આર દિલાનેવાલા મરનેસે પેહલે ઉસ ગુનાહમેં (કિસી ન કિસી તરહ જરૂર) મુબ્તલા હોતા હૈ." (તિરમિઝી)

કિસીકી તકલીફ પર ખૂશીકા ઈઝહાર ન કરેં

હઝરત વાસિલહ (રદિ.) કેહતે હૈં કે રસૂલે ખુદા (સ.અ.વ.) ને ફરમાયા "અપને મુસલમાન ભાઈકી તકલીફ પર ખૂશી મત ઝાહિર કરો, હો સકતા હૈ (તુમહારી બેજા ખૂશીસે નારાઝ હોકર) અલ્લાહ તઆલા ઉસ પર રહમત નાઝિલ કર દે (યાની ઉસકો મુસીબત વ આફતસે નજાત દે દે) ઔર તુમહેં ઈસ આફતમેં મુબ્તલા કર દે." (તિરમિઝી)

ફાસિકકી તારીફસે અર્શ ભી કાંપ ઉઠતા હૈ

હઝરત અનસ (રદિ.) કેહતે હૈં કે રસૂલે ખુદા (સ.અ.વ.) ને ફરમાયા : "જબ ફાસિકકી તારીફ કી જાતી હૈ, તો અલ્લાહ તઆલા (તારીફ કરનેવાલે પર) ગુસ્સે હોતા હૈ ઔર ઉસકી તારીફકી વજહસે અર્શે ઈલાહી કાંપ ઉઠતા હૈ. (બૈહકી)

હઝરત મુહમ્મદ (સ.અ.વ.) ને સાત બિખરે મોતી અબૂઝર (રદિ.) કો દિયે

હઝરત અબૂઝર (રદિ.) કેહતે હૈં કે (એક દિન) મૈં રસૂલે ખુદા (સ.અ.વ.)

કી ખિદમતમેં હાઝિર હુવા. ઉસકે બાદ (ખૂદ અબૂઝર (રદિ.) ને યા હઝરત અબૂઝર (રદિ.) સે નકલ કરનેવાલે રાવીને) લંબી હદીસ બયાન કી (જો યહાં નકલ નહીં કી ગઈ હૈ બલ્કે ઉસકે યે આખરી જુમ્લે નકલ કિયે ગયે હૈં) ફિર હઝરત અબૂઝર (રદિ.) ને બયાન કિયા કે મૈંને અર્ઝ કિયા : યા રસૂલલ્લાહ (સ.અ.વ.)! મુઝે કોઈ નસીહત ફરમાઈયે. આપ (સ.અ.વ.) ને ફરમાયા :

મોતી નંબર (૧) : "મૈં તુમકો અલ્લાહસે ડરનેકી નસીહત કરતા હૂં ક્યૂંકે તકવા તુમહારે તમામ (દીની વ દુન્યાવી) ઉમૂર ઔર આ'માલકો બહોત ઝિયાદા ઝીનત વ આરાઈશ બખ્શનેવાલા હૈ."

મોતી નંબર (૨) : મૈંને અર્ઝ કિયા : મુઝે કુછ ઔર (નસીહત) ફરમાઈયે. આપ (સ.અ.વ.) ને ફરમાયા : "તિલાવતે કુરઆન ઔર ઝિકુલ્લાહકો અપને લિયે જરૂરી સમઝો, ક્યૂંકે (તિલાવતે કુરઆન ઔર ઝિકુલ્લાહ) તુમહારે લિયે આસમાનમેં ઝિકકા સબબ હોગા ઔર જમીન પર નૂરકા સબબ હોગા."

મોતી નંબર (૩) : મૈંને અર્ઝ કિયા : મેરે લિયે કુછ ઔર (નસીહત) ફરમાઈયે. આપ (સ.અ.વ.) ને ફરમાયા : "લંબી ખામોશીકો અપને ઉપર લાઝિમ કર લો, ક્યૂંકે ખામોશી શયતાનકો દૂર ભગાતી હૈ ઔર દીની ઉમૂરમેં તુમહારી મદદગાર હોતી હૈ."

મોતી નંબર (૪) : મૈંને અર્ઝ કિયા : મેરે લિયે કુછ ઔર (નસીહત) ફરમાઈયે. આપ (સ.અ.વ.) ને ફરમાયા : "બહોત ઝિયાદા હંસનેસે પરહેઝ કરો, ક્યૂંકે ઝિયાદા હંસના દિલકો મુરદા કરતા હૈ ઔર ચેહરેકી રોનક ખો દેતા હૈ."

મોતી નંબર (૫) : મૈંને અર્ઝ કિયા : મેરે લિયે કુછ ઔર (નસીહત) ફરમાઈયે. આપ (સ.અ.વ.) ને ફરમાયા : "સચ્ચી બાત કહો, અગરચે કડવી હો."

મોતી નંબર (૬) : મૈંને અર્ઝ કિયા : મેરે લિયે કુછ ઔર (નસીહત) ફરમાઈયે. આપ (સ.અ.વ.) ને ફરમાયા : "ખુદાકે દીન ઔર ખુદાકે પૈગામકો ઝાહિર કરને ઔર ઉસકી તાઈદ વ તકવિયતમેં કિસી મલામત કરનેવાલેકી મલામતસે ન ડરો."

મોતી નંબર (૭) : મૈંને અર્ઝ કિયા : મેરે લિયે કુછ ઔર (નસીહત) ફરમાઈયે. આપ (સ.અ.વ.) ને ફરમાયા : "વો ચીઝ તુમહેં લોગોંકે ઐબ (ઝાહિર

કરને) સે રોકે, જિસકો તુમ અપને બારેમેં જાનતે હો (યાની જબ તુમહેં કિસીકે ઐબકા ખયાલ આએ તો ફૌરન અપને ઐબોંકી તરફ દેખો ઔર સોચો કે ખૂદ મેરી ઝાતમેં ઐબ હૈં, દૂસરેકે ઐબ બયાન કરનેસે ક્યા ફાઈદા?)." (બૈહકી)

ગીબતકા કુછ કફ્ફારા અદા કર દીજિયે

હઝરત અનસ (રદિ.) કેહતે હૈં કે રસૂલે ખુદા (સ.અ.વ.) ને ફરમાયા : "ગીબતકા કુછ કફ્ફારા યે હૈ કે તુમ ઉસ શખ્સકે લિયે મગફિરત વ બખ્શિશકી દુઆ માંગો, જિસકી તુમને ગીબત કી હૈ ઔર ઈસ તરહ માંગો (**અલ્લાહુમ્મગ્ફિર્ લના વલહૂ**) અય અલ્લાહ! હમકો ઔર ઉસ શખ્સકો (જિસકી મૈંને ગીબત કી હૈ) બખ્શ દે." (બૈહકી)

વા'દાકે પાસ વ લિહાઝકા અજીબ વાકિઆ

હઝરત અબ્દુલ્લાહ બિન ઉબય હમ્સાઅ (રદિ.) કેહતે હૈં : નબીએ કરીમ (સ.અ.વ.) કે નબી હોનેસે પેહલે (એક મરતબા) મૈંને આપ (સ.અ.વ.) સે એક ચીઝ ખરીદી ઔર કુછ કીમતકી અદાયગી મુઝ પર બાકી રેહ ગઈ, મૈંને આપસે વા'દા કિયા કે મૈં બકિય્યા કીમત લેકર ઉસી જગહ આપકી ખિદમતમેં હાઝિર હોતા હૂં. લેકિન મૈં ઉસ વા'દાકો ભૂલ ગયા ઔર તીન દિનકે બાદ યે બાત યાદ આઈ (તો આપ સ.અ.વ. કી ખિદમતમેં હાઝિર હુવા) તો ક્યા દેખતા હૂં કે આપ (સ.અ.વ.) ઉસી જગહ બૈઠે હુએ થે ઔર (મુઝે દેખકર) ફરમાયા : કે તુમને મુઝે ઝહમતમેં (તકલીફમેં) મુબ્તલા કર દિયા, મૈં તીન દિનસે ઈસી જગહ બૈઠા હુવા તુમહારા ઈન્તિઝાર કર રહા હૂં. (અબૂ દાઉદ)

અચ્છે મુઆશરાકી મિસાલ

હઝરત નોઅમાન બિન બશીર કેહતે હૈં કે (એક દિન) હઝરત અબૂબક્ર

સિદ્દીક (રદિ.) ને નબીએ કરીમ (સ.અ.વ.) (કી ખિદમતમેં હાઝિર હોનેકે લિયે દરવાઝે પર ખડે હોકર આપ (સ.અ.વ.) સે ઈજાઝત તલબ કી. જભી ઉનહોંને હઝરત આઈશા (રદિ.) કી આવાઝ સુની, જો ઝોર ઝોરસે બોલ રહી થીં. ફિર અબૂબક્ર (રદિ.) જબ ઘરમેં દાખિલ હુએ તો ઉનહોંને હઝરત આઈશા (રદિ.) કો તમાંચા મારનેકે ઈરાદાસે પકડા ઔર કહા : (ખબરદાર! આઈન્દા) મૈં તુમહેં રસૂલે ખુદા (સ.અ.વ.) કી આવાઝસે ઊંચી આવાઝમેં બોલતે હુએ ન દેખૂં. ઈધર નબીએ કરીમ (સ.અ.વ.) ને હઝરત અબૂબક્ર (રદિ.) કો મારનેસે રોકના શુરૂ કિયા. ફિર હઝરત અબૂબક્ર (રદિ.) ગુસ્સાકી હાલતમેં બાહિર નિકલકર ચલે ગયે.

નબીએ કરીમ (સ.અ.વ.) ને હઝરત અબૂબક્ર (રદિ.) કે ચલે જાનેકે બાદ (હઝરત આઈશા રદિ. સે) ફરમાયા : "તુમને દેખા મૈંને તુમહેં ઈસ આદમી યાની અબૂબક્ર (રદિ.) કે હાથસે કિસ તરહ બચા લિયા." હઝરત આઈશા (રદિ.) કેહતી હૈં : (ઉસકે બાદ) હઝરત અબૂબક્ર (રદિ.) (મુઝ પર નારાઝગીકી બિના પર યા આં હઝરત સ.અ.વ. સે શરમિંદગીકી વજહસે) કઈ દિન તક આં હઝરત (સ.અ.વ.) કી ખિદમતમેં નહીં આએ, ફિર (એક દિન) ઉનહોંને દરવાઝે પર હાઝિર હોકર (અંદર આનેકી) ઈજાઝત માંગી (ઔર અંદર આએ તો) દેખા કે દોનોં (યાની આં હઝરત સ.અ.વ. ઔર આઈશા (રદિ.)) સુલહકી હાલતમેં હૈં. પસ ઉનહોંને દોનોંકો મુખાતબ કરકે કહા : તુમ દોનોં મુઝકો અપની સુલહમેં શરીક કર લો, જિસ તરહ તુમને મુઝકો અપની લડાઈમેં શરીક કિયા થા. આં હઝરત (સ.અ.વ.) ને (યે સુનકર) ફરમાયા : "બેશક હમને ઐસા હી કિયા, બેશક હમને ઐસા હી કિયા (યાની તુમહેં અપની સુલહમેં શરીક કર લિયા)." (અબૂ દાઉદ)

માં-બાપકે હુકૂક અદા કરનેકી ફઝીલત

હઝરત ઈબ્ને અબ્બાસ (રદિ.) કેહતે હૈં કે રસૂલે ખુદાને ફરમાયા : " જિસ શખ્સને ઈસ હાલતમેં સુબહ કી કે વો માં-બાપકે હકમેં અલ્લાહ તઆલાકી ફરમાંબરદારી કરનેવાલા હૈ (યાની ઉસને માં-બાપકે હુકૂક અદા કરકે અલ્લાહ

તઆલાકે હુકમકી ઈતાઅત કી હૈ) તો વો ઉસ હાલમેં સુબહ કરતા હૈ કે ઉસકે લિયે જન્નતકે દો દરવાઝે ખુલે હોતે હૈં. ઔર અગર ઉસકે માં-બાપમેંસે કોઈ એક (ઝિંદા) હો (ઔર ઉસને ઉસકી ઈતાઅત ઔર ફરમાંબરદારી કી હૈ) તો એક દરવાઝા ખુલા હોતા હૈ. ઔર જિસ શખ્સને ઈસ હાલતમેં સુબહ કી કે વો માં-બાપકે હકમેં અલ્લાહ તઆલાકી નાફરમાની કરનેવાલા હૈ (યાની ઉસને માં-બાપકે હુકૂકકી અદાઈગીમેં કોતાહી (સુસ્તી) કરકે અલ્લાહ તઆલાકે હુકમકી નાફરમાની કી હૈ) તો વો ઈસ હાલતમેં સુબહ કરતા હૈ કે ઉસકે લિયે દોઝખકે દો દરવાઝે ખુલે હોતે હૈં. ઔર અગર માં-બાપમેંસે કોઈ એક (ઝિંદા) હો (ઔર ઉસને ઉસકી નાફરમાની કી હૈ) તો એક દરવાઝા ખુલા હોતા હૈ." (યે ઈરશાદ સુનકર) એક શખ્સને અર્ઝ કિયા : અગરચે માં-બાપ ઉસ પર ઝુલ્મ કરેં? આપને ફરમાયા : "હાં અગરચે માં-બાપ ઉસ પર ઝુલ્મ હી ક્યૂં ન કરેં, અગરચે માં-બાપ ઉસ પર ઝુલ્મ હી ક્યૂં ન કરેં, અગરચે માં-બાપ ઉસ પર ઝુલ્મ હી ક્યૂં ન કરેં."

(બૈહકી)

મુસલમાન ભાઈકે હુકૂક

હઝરત ઈબ્ને ઉમર (રદિ.) સે રિવાયત હૈ કે રસૂલે ખુદા (સ.અ.વ.) ને ફરમાયા : "એક મુસલમાન દૂસરે મુસલમાનકા દીની ભાઈ હૈ, ન ઉસ પર ઝુલ્મ કરતા હૈ, ન ઉસકો દુશ્મનકે હવાલે કરતા હૈ (બલ્કે દુશ્મનકે મુકાબલે પર ઉસકી મદદ કરતા હૈ) ઔર (યાદ રખ્ખો) જો શખ્સ કિસી મુસલમાન ભાઈકી હાજત રવાઈકી સઈ ઔર કશિશ કરતા હૈ, અલ્લાહ તઆલા ઉસકી હાજત રવાઈ કરતા હૈ. નીઝ જો શખ્સ કિસી મુસલમાન ભાઈકે ગમ ઔર તકલીફકો દૂર કરતા હૈ (ચાહે વો ગમ ઔર તકલીફ ઝિયાદા હો યા કમ) તો અલ્લાહ તઆલા ઉસકો કિયામતકે ગમોંમેંસે એક બડે ગમસે નજાત દેગા. ઔર જો શખ્સ કિસી મુસલમાન ભાઈકે ઐબકો છુપાતા હૈ, અલ્લાહ તઆલા કિયામતકે દિન ઉસકે ઐબ છુપાએગા."

(બુખારી, મુસ્લિમ)

જન્નતી ઔર જહન્નમી આદમી

હઝરત અયાઝ બિન હમાર (રદિ.) કેહતે હૈં : કે રસૂલે ખુદા (સ.અ.વ.) ને ફરમાયા : જન્નતી તીન તરહકે હૈં :

(૧) એક તો વો હાકિમ જો અદલ ઔર ઈન્સાફ કરનેવાલા ઔર લોગોંકે સાથ એહસાન કરનેવાલા હૈ ઔર જિસકો નેકિયોં ઔર ભલાઈયોંકી તૌફીક દી ગઈ હૈ.

(૨) દૂસરા વો શખ્સ જો (છોટોં ઔર બડોં પર) મહેરબાન ઔર રિશ્તેદારોં ઔર મુસલમાનોંકે લિયે રકીકુલ કલ્બ યાની નરમ દિલ હૈ.

(૩) ઔર તીસરા વો શખ્સ જો (નાજાઈઝ ચીઝોંસે) બચનેવાલા (કિસીકે આગે સવાલ કરનેસે) પરહેઝ કરનેવાલા ઔર અયાલદાર (બાલ બચ્ચોંવાલા) હૈ (યાની મોહતાજ હોનેકે બાવુજૂદ નાજાઈઝ ચીઝોંસે બચતા હૈ ઔર અલ્લાહકે સિવા કિસીકે સામને સવાલ નહીં કરતા).

ઔર દોઝખી પાંચ તરહકે હૈં

(૧) એક વો કમઝોર આદમી જો ગુનાહોંસે બચનેકી હિંમત નહીં રખતા ઔર તુમહારા તાબેઅ ઔર તુફેલી હૈ, ન બીવી તલાશ કરતા હૈ (તાકે જાઈઝ તરીકા પર અપની ખ્વાહિશકો પૂરા કરે) ન માલ કમાનેકી ફિક્ર કરતા હૈ (બલ્કે દૂસરોંકે ટુકડોં પર ઝિંદગી બસર કરતા હૈ ઔર ગલત કામ કરતા રેહતા હૈ).

(૨) દૂસરા વો ખાઈન ઔર બદ દયાનત આદમી જો પોશીદા ચીઝકો ઢૂંઢ નિકાલતા હૈ ઔર ઉસમેં ખયાનત કરતા હૈ ચાહે લાલચકી ચીઝ મામૂલી ક્યૂં ન હો.

(૩) તીસરા વો આદમી જો સુબહ વ શામ તુમહેં તુમહારે ઘરવાલોં ઔર માલમેં ધોકા દેનેકે ચક્કરમેં રેહતા હૈ.

(૪) ઔર (ચોથે આદમીકે બારેમેં રાવીકો અચ્છી તરહ યાદ ન રહા કે

આપને ઉસકા કિસ તરહ તઝકિરા કિયા ઈસ લિયે રાવી કેહતા હૈ કે) આં હઝરત (સ.અ.વ.) ને બુખ્લ યા ઝૂઠકા તઝકિરા કિયા.

(૫) ઔર પાંચવાં આદમી બદ અખ્લાક ગાલી દેનેવાલા હૈ. (મુસ્લિમ)

તીન દફા આપ (સ.અ.વ.) ને કસમ ખાઈ હૈ પડોસિયોંકો તકલીફ પહોંચાનેવાલા કામિલ મોમિન નહીં

હઝરત અબૂ હુરૈરહ (રદિ.) કેહતે હૈં કે રસૂલે ખુદા (સ.અ.વ.) ને ફરમાયા : "કસમ હૈ ખુદાકી! વો શખ્સ (કામિલ) મોમિન નહીં હૈ, કસમ હૈ ખુદાકી! વો શખ્સ (કામિલ) મોમિન નહીં હૈ, કસમ હૈ ખુદાકી! વો શખ્સ (કામિલ) મોમિન નહીં હૈ." (જબ આપને બારબાર યે અલ્ફાઝ ઈરશાદ ફરમાએ ઔર ઉસ શખ્સકી વઝાહત નહીં કી તો) સહાબાને પૂછા : યા રસૂલલ્લાહ (સ.અ.વ.)! વો કૌન શખ્સ હૈ? હુઝૂર (સ.અ.વ.) ને ફરમાયા : "વો શખ્સ જિસકે પડોસી ઉસકી બુરાઈયોંસે મહેફૂઝ ઔર મામૂન ન હોં." (બુખારી વ મુસ્લિમ)

જન્નતમેં નબી (સ.અ.વ.) કે પડોસમેં રેહનેકા નબવી નુસ્ખા

હઝરત અબૂ ઉમામા (રદિ.) કેહતે હૈં કે રસૂલે ખુદા (સ.અ.વ.) ને ફરમાયા : "જો શખ્સ સિર્ફ ખુદાકી રઝા ઔર ખુશ્નૂદી હાસિલ કરનેકે લિયે કિસી યતીમ બચ્ચે (લડકે યા લડકી) કે સર પર (પ્યાર વ મુહબ્બત ઔર શફકતકે સાથ) હાથ ફેરતા હૈ ઉસકે લિયે હર બાલકે બદલેમેં જિસ પર ઉસકા હાથ લગા હૈ, નેકિયાં લિખ્ખી જાતી હૈં. નીઝ જો શખ્સ ઉસ યતીમ લડકે યા લડકીકે સાથ જો ઉસકી પરવરિશ

ઔર તરબિયતમેં હો, અચ્છા સુલૂક કરતા હૈ, વો શખ્સ ઔર મૈં જન્નતમેં ઈસ તરહ હોંગે, યે કેહકર આપ (સ.અ.વ.) ને અપની દોનોં ઉન્ગલિયોંકો મિલાયા (યાની અંગુશ્તે શહાદત ઔર બીચકી ઉન્ગલીકો મિલાકર દિખાયા કે જિસ તરહ યે દોનોં ઉન્ગલિયાં એક દૂસરેકે કરીબ હૈં ઉસી તરહ મૈં ઔર વો શખ્સ જન્નતમેં એક દૂસરેકુ કરીબ હોંગે)." (અહમદ, તિરમિઝી)

જન્નત વાજિબ કરનેવાલે કામ

હઝરત ઈબ્ને અબ્બાસ (રદિ.) કેહતે હૈં કે રસૂલે ખુદા (સ.અ.વ.) ને ફરમાયા : જો શખ્સ અપને ખાને પીનેમેં કિસી યતીમકો શરીક કરતા હૈ ઉસકે લિયે અલ્લાહ તઆલા બિલાશુબહ જન્નત વાજિબ કર દેતા હૈ, અલબત્તા વો કોઈ ઐસા ગુનાહ કરે જો બખ્શે જાનેકે કાબિલ ન હો (તો ઉસકે લિયે જન્નત વાજિબ નહીં હોતી).

ઔર જો શખ્સ તીન બેટિયોં યા તીન બહેનોંકી પરવરિશ કરે ફિર ઉનકી તરબિયત કરે ઔર ઉનકે સાથ પ્યાર વ શફકતકા બરતાવ કરે યહાં તકકે અલ્લાહ તઆલા ઉનકો બેપરવા બના દે (યાની વો બડી હો જાએં ઔર બિયાહ દી જાએં) ઉસ પર ભી અલ્લાહ તઆલા જન્નત વાજિબ કર દેતા હૈ. યે સુનકર એક સહાબીને અર્ઝ કિયા : ક્યા દો બેટિયોં યા દો બહેનોંકી પરવરિશ કરને પર ભી યે અજર મિલતા હૈ? આપ (સ.અ.વ.) ને ફરમાયા : "હાં દો પર ભી યે અજર મિલતા હૈ." (રાવી કેહતે હૈં) અગર સહાબા એક બેટી યા એક બહેનકે બારેમેં ભી સવાલ કરતે, તો આપ યેહી જવાબ દેતે કે હાં એક પર ભી યેહી અજર મિલતા હૈ.

ફિર હુઝૂર (સ.અ.વ.) ને ફરમાયા : "અલ્લાહ તઆલા જિસ શખ્સકી દો પ્યારી ચીઝેં લે લે, ઉસકે લિયે જન્નત વાજિબ હો જાતી હૈ." પૂછા ગયા : યા રસૂલલ્લાહ (સ.અ.વ.)! દો પ્યારી ચીઝોંસે ક્યા મુરાદ હૈ? આપને ફરમાયા : "ઉસકી દોનોં આંખેં."

બેવા ઔરત બચ્ચોંકી તરબિયત પર ધ્યાન દે

હઝરત ઔફ બિન માલિક અશ્જઈ (રદિ.) કેહતે હૈં કે રસૂલે ખુદા (સ.અ.વ.) ને ફરમાયા:

"મૈં ઔર વો ઔરત જિસકે રૂખ્સાર યાની ગાલ (અપની ઔલાદકી પરવરિશ ઔર દેખભાલકી વજહસે) સિયાહ પડ ગયે હોં, કિયામતકે દિન ઈસ તરહ હોંગે."ઈસ હદીસકે રાવી યઝીદ બિન ઝરીઅને યે અલ્ફાઝ બયાન કરનેકે બાદ અંગુશ્તે શહાદત ઔર બીચકી ઉન્ગલીસે ઈશારા કિયા (જિસ તરહ યે દોનોં ઉન્ગલિયાં એક દૂસરેકે કરીબ કરીબ હૈં, ઈસી તરહ કિયામતકે દિન આપ (સ.અ.વ.) ઔર વો બેવા ઔરત કરીબ કરીબ હોંગે) ઔર (સિયાહ રૂખ્સારવાલી ઔરતકી તશ્રીહ કરતે હુએ બતાયા કે ઉસસે મુરાદ) વો ઔરત હૈ, જો અપને શૌહરકે મર જાને યા ઉસકે તલાક દે દેનેકી વજહસે બેવા હો ગઈ હો ઔર વો હસીન ઔર ખૂબસૂરત ઔર જાહ વ ઈઝ્ઝતવાલી હોનેકે બાવજૂદ સિર્ફ અપને યતીમ બચ્ચોંકી પરવરિશ ઔર ઉનકી ભલાઈકી ખાતિર (દૂસરા નિકાહ કરનેસે) અપને આપકો રોકે રખ્ખે યહાં તકકે વો બચ્ચે જુદા હો જાએં (યાની બડે ઔર બાલિગ હો જાનેકી વજહસે અપની માં કે મોહતાજ ન રહેં) યા મર જાએં. (અબૂ દાઉદ)

પડોસી અચ્છા કહેં તો આપ અચ્છે, પડોસી બુરા કહેં તો આપ બુરે

હઝરત ઈબ્ને મસઊદ (રદિ.) કેહતે હૈં કે એક શખ્સને નબી (સ.અ.વ.) સે અર્ઝ કિયા : યા રસૂલલ્લાહ (સ.અ.વ.)! મૈં કિસ તરહ માલૂમ કર સકતા હૂં કે મૈં અચ્છા હૂં યા બુરા? હુઝૂર (સ.અ.વ.) ને ફરમાયા : "જબ તુમ અપને પડોસિયોંકો યે કેહતે સુનો કે તુમને અચ્છા કિયા, તો બિલાશુબહ તુમ અચ્છે હો. ઔર જબ તુમ પડોસિયોંકો યે કેહતે સુનો! કે તુમને બુરા કિયા, તો

યકીનન તુમ બુરે હો (યાની પડોસી તુમહેં અચ્છા કહેં તો તુમ અચ્છે હો, ઔર પડોસી તુમહેં બુરા કહેં તો તુમ બુરે હો)." (ઈબ્ને માજા)

જરૂરતમંદકી જરૂરત પૂરી કરનેકી ફઝીલત

હઝરત અનસ (રદિ.) કેહતે હૈં : કે રસૂલે ખુદા (સ.અ.વ.) ને ફરમાયા "જો શખ્સ નિહાયત પરેશાન હાલકી મદદ કરતા હૈ, અલ્લાહ તઆલા ઉસકે લિયે તિહત્તર (૭૩) બખ્શિશેં લિખ દેતા હૈ. ઉનમેંસે સિર્ફ એક બખ્શિશસે ઉસકી તમામ (દુન્યાવી ઔર ઉખ્રવી) ઉમૂરકી ઈસ્લાહ હો જાતી હૈ ઔર બાકી બહત્તર (૭૨) બખ્શિશેં કિયામતકે દિન ઉસકે દરજાતકી બુલંદીકા સબબ હોંગી." (બૈહકી)

સત્તર હજાર ફરિશ્તોંકો અપને પીછે ચલાનેકા નબવી નુસ્ખા

હઝરત અબૂ રઝીન (રદિ.) સે રિવાયત હૈ કે રસૂલે ખુદા (સ.અ.વ.) ને ઉનસે ફરમાયા : "મૈં તુમહેં ઉસ અમ્રકી (યાની દીનકી) જડ ન બતા દૂં, જિસકે ઝરીઆ તુમ દુનિયા વ આખિરતકી ભલાઈ હાસિલ કર સકો? (ફિર આપને ફરમાયા) (૧) અહલે ઝિક્રકી મજાલિસમેં જરૂર બૈઠા કરો (તાકે તુમહેં ભી ઝિક્રુલ્લાહકી તૌફીક વ સઆદત નસીબ હો). (૨) ઔર જબ તુમ તન્હા હો, તો જિસ કદર મુમકિન હો અલ્લાહકે ઝિક્રસે અપની ઝબાનકો હરકતમેં રખ્ખો (યાની લોગોંકે સાથ બૈઠકર ભી અલ્લાહકા ઝિક્ર કરો ઔર તન્હાઈમેં ખુદાકી યાદમેં મશ્ગૂલ રહો). (૩) નીઝ અલ્લાહકી રઝા વ ખૂશ્નૂદીકે લિયે મુહબ્બત કરો, (૪) ઔર અલ્લાહકી રઝા વ ખૂશ્નૂદીકે લિયે બુગ્ઝ (દુશ્મની) રખ્ખો.

(ઉસકે બાદ આપને યે ભી ફરમાયા) અબૂ રઝીન! ક્યા તુમહેં માલૂમ હૈ કે જબ કોઈ શખ્સ અપને કિસી મુસલમાન ભાઈકી ઝિયારત વ મુલાકાતકે

ઈરાદાસે ઘરસે નિકલતા હૈ, તો સત્તર (૭૦) હજાર ફરિશ્તે ઉસકે પીછે પીછે ચલતે હૈં ઔર વો (સબ ફરિશ્તે) ઉસકે લિયે દુઆ વ ઈસ્તિગ્ફાર કરતે હૈં ઔર કેહતે હૈં : અય હમારે પરવરદિગાર! ઉસ શખ્સને મહઝ તેરી રઝા ઔર ખૂશ્નૂદીકી ખાતિર (એક મુસલમાન ભાઈસે) મુલાકાત કી હૈ, તૂ ઉસકો અપની રહમત વ મગફિરતકે સાથ જોડ દે. લિહાઝા અગર તુમ ઉન કામોંકો કર સકતે હો તો જરૂર કરો. (બૈહકી)

સાત બુરી ખસ્લતેં મુઆશરાકો બિગાડ દેતી હૈં

હઝરત અબૂ હુરૈરહ (રદિ.) કેહતે હૈં કે રસૂલે ખુદા (સ.અ.વ.) ને ફરમાયા : "(૧) (કિસીકે બારેમેં) બદગુમાની કાઈમ કરનેસે પરહેઝ કરો, ક્યૂંકે યે બદતરીન ઝૂઠ હૈ (૨) કિસીકે હાલાતકી ટોહમેં ન રહો, (૩) ન કિસીકે હાલાતકી ખોદ કુરેદ કરો, (૪) ન કિસીકે સૌદે પર ખરીદનેકા ઈઝહાર કરો, (૫) ન એક દૂસરેસે હસદ કરો, (૬) ન એક દૂસરેસે દુશ્મની રખ્ખો, (૭) ન એક દૂસરેકી ગીબત કરો ઔર તુમ સબ ખુદાકે બંદે ઔર એક દૂસરેકે ભાઈ ભાઈ બનકર રહો."

(બુખારી વ મુસ્લિમ)

કીના ન રખિયે, સુલહ વ સફાઈ કર લીજિયે

હઝરત અબૂ હુરૈરહ (રદિ.) કેહતે હૈં કે રસૂલે ખુદા (સ.અ.વ.) ને ફરમાયા : પીર ઔર જુમે'રાતકે દિન જન્નતકે દરવાઝે ખોલે જાતે હૈં, ફિર હર ઉસ બંદેકી બખ્શિશ કી જાતી હૈ, જો ખુદાકે સાથ કિસીકો શરીક ન કરતા હો. મગર જો શખ્સ અપને મુસલમાન ભાઈસે કીના ઔર દુશ્મની રખતા હો, ઉનકે બારેમેં ફરિશ્તોંસે કહા જાતા હૈ : ઉન દોનોંકો (જો આપસમેં અદાવત વ દુશ્મની રખતે હૈં) મોહલત દો, યહાં તકકે વો આપસમેં સુલહ વ સફાઈ કર લેં."

(મુસ્લિમ)

હર પીર ઔર જુમે'રાતકો જન્નતકે દરવાઝે ખોલ દિયે જાતે હૈં

હઝરત અબૂ હુરૈરહ (રદિ.) કેહતે હૈં : કે રસૂલે ખુદા (સ.અ.વ.) ને ફરમાયા : "હર હફતામેં દો બાર પીર ઔર જુમે'રાતકે દિન પરવરદિગારકે સામને લોગોંકે અમલ પેશ કિયે જાતે હૈં, ફિર હર મોમિનકે બારેમેં ફરિશ્તોંસે કહા જાતા હૈ ઉન દોનોંકો છોડ દો, યહાં તકકે વો (દોનોં અદાવત વ દુશ્મનીસે) બાઝ આ જાએં."
(મુસ્લિમ)

લંબી મુદત તક મુલાકાત છોડનેકા ગુનાહ ઔર નાહક કત્લ કરનેકા ગુનાહ કરીબ કરીબ હૈ

હઝરત ખરાશ અબૂ સલમીસે રિવાયત હૈ કે ઉનહોંને રસૂલે ખુદા (સ.અ.વ.) કો યે ફરમાતે હુએ સુના : કે "જિસ શખ્સને (નારાઝગીકી વજહસે) અપને મુસલમાન ભાઈસે એક સાલ તક મિલના જુલના છોડે રખ્ખા, ઉસને ગોયા ઉસકા ખૂન કિયા (યાની લંબી મુદ્દત તક મુલાકાત છોડનેકા ગુનાહ ઔર નાહક કત્લ કરનેકા ગુનાહ કરીબ કરીબ હૈ)." (અબૂ દાઉદ)

સુલહ કરાનેકી ફઝીલત ઔર ફસાદ ફૈલાનેકી બુરાઈ

હઝરત અબૂ દરદા (રદિ.) કેહતે હૈં કે (એક દિન) રસૂલે ખુદા (સ.અ.વ.) ને ફરમાયા : ક્યા મૈં તુમહેં એક ઐસા અમલ ન બતા દૂં, જિસકા દરજા (ઔર સવાબ) (નફલી) રોઝે, (નફલી) સદકે ઔર (નફલી) નમાઝકે દરજે (ઔર સવાબ)

સે ઝિયાદા હૈ? અબૂ દરદા (રદિ.) કેહતે હૈં : કે હમને અર્ઝ કિયા : હાં, જરૂર બતાઈયે. આપ (સ.અ.વ.) ને ફરમાયા : "આપસમેં દુશ્મની રખનેવાલોંકે દરમિયાન સુલહ કરાના (ઉસકે બાદ ફરમાયા) ઔર આપસમેં ફસાદ ફૈલાના ઐસી ખસ્લત હૈ, જો દીનકો મૂંડનેવાલી ઔર બરબાદ કરનેવાલી હૈ."

(તિરમિઝી, અબૂ દાઉદ)

ઈસ ઉમ્મતકી તરફ યહૂદ ઔર નસારાકી એક બીમારી સરક આઈ હૈ

હઝરત ઝુબેર (રદિ.) સે રિવાયત હૈ : કે રસૂલે ખુદા (સ.અ.વ.) ને ફરમાયા : "તુમહારી તરફ તુમસે પેહલી ઉમ્મતોં (યાની યહૂદ ઔર નસારા) કી બીમારી હસદ ઔર જલન સરક આઈ ઔર બુગ્ઝ વ અદાવત મૂંડનેવાલી હૈ. મૈં નહીં કેહતા કે યે બાલોંકો મૂંડતી હૈ, બલ્કે દીનકો મૂંડતી હૈ ઔર બરબાદ કર દેતી હૈ."

(અહમદ, તિરમિઝી)

જબ કિસી મોમિનસે હયાકો છીન લિયા જાતા હૈ તો ઈમાન ભી રૂખ્સત હો જાતા હૈ

હઝરત ઈબ્ને ઉમર (રદિ.) સે રિવાયત હૈ કે નબીએ કરીમ (સ.અ.વ.) ને ફરમાયા : હયા ઔર ઈમાન એક દૂસરેકે સાથ હૈં. લિહાઝા જબ ઈન દોનોંમેંસે એકકો ઉઠાયા જાતા હૈ, તો દૂસરેકો ભી ઉઠા લિયા જાતા હૈ (યાની જબ કિસી મોમિનસે હયાકો છીન લિયા જાતા હૈ, તો ઈમાન ભી રૂખ્સત હો જાતા હૈ). ઔર હઝરત ઈબ્ને અબ્બાસ (રદિ.) કી રિવાયતમેં યૂં હૈ : કે "જબ ઈન દોનોંમેંસે એકકો છીન લિયા જાતા હૈ, તો દૂસરા ઉસકે પીછે ચલ દેતા હૈ."

તીન ચીઝેં કાબિલે તવજ્જોહ

હઝરત અબૂ હુરૈરહ (રદિ.) કેહતે હૈં કે (એક દિન) નબીએ કરીમ (સ.અ.વ.) તશરીફ ફરમા થે કે એક શખ્સને હઝરત અબૂબક્ર (રદિ.) કો બુરા ભલા કેહના શુરૂ કર દિયા. હુઝૂર (સ.અ.વ.) (ઉસકી બાતેં સુનકર) તઅજ્જુબ ફરમાતે થે ઔર મુસ્કુરાતે થે. જબ ઉસ શખ્સને (હઝરત અબૂબક્ર રદિ. કો) બહોત બુરા ભલા કહા, તો હઝરત અબૂબક્ર (રદિ.) ને ઉસકી બાઝ બાતોંકા જવાબ દિયા. ઉસ પર નબીએ કરીમ (સ.અ.વ.) નારાઝ હુએ ઔર વહાંસે ઉઠ ખડે હુએ. હુઝૂર (સ.અ.વ.) કે પીછે પીછે હઝરત અબૂબક્ર (રદિ.) ભી ગયે ઔર ખિદમતે અકદસમેં હાઝિર હોકર અર્ઝ કિયા : યા રસૂલલ્લાહ (સ.અ.વ.)! જબ વો શખ્સ મુઝકો બુરા ભલા કેહ રહા થા તો આપ વહાં બૈઠે રહે, લેકિન મૈંને જબ ઉસકી બા'ઝ બાતોંકા જવાબ દિયા, તો આપ નારાઝ હો ગયે ઔર વહાંસે ઉઠ ખડે હુએ (ઉસમેં ક્યા હિકમત થી)? હુઝૂર (સ.અ.વ.) ને ફરમાયા : તુમહારે સાથ એક ફરિશ્તા થા, જો (તુમહારી તરફસે) ઉસકો જવાબ દે રહા થા મગર જબ તુમને ખૂદ જવાબ દિયા, તો શયતાન દરમિયાનમેં કૂદ પડા (ઈસ લિયે મૈં વહાંસે ખડા હો ગયા).

ફિર ફરમાયા, "અબૂબક્ર! તીન બાતેં હૈં ઔર વો સબ હક હૈં :-

(૧) જિસ બંદા પર કોઈ ઝુલ્મ કિયા જાતા હૈ, ફિર વો મઝલૂમ બંદા અલ્લાહ (કી રઝા) કે લિયે ઉસ ઝુલ્મસે ચશ્મપોશી (મઆફ) કરતા હૈ, તો અલ્લાહ તઆલા ઉસ (ઝુલ્મસે ચશ્મપોશી) કી વજહસે ઉસકી ભરપૂર મદદ કરતા હૈ.

(૨) જો બંદા અતા ઔર બખ્શિશકા દરવાઝા ખોલતા હૈ, તાકે ઉસકે ઝરીઆ અપને રિશ્તેદારોં ઔર મિસ્કીનોંકે સાથ એહસાન ઔર નેક સુલૂક કરે, તો અલ્લાહ તઆલા ઉસ (અતા ઔર બખ્શિશ) કી વજહસે ઉસકે માલ ઔર દૌલતમેં ઈઝાફા કરતા હૈ.

(૩) ઔર જો શખ્સ સવાલ ઔર ગદાઈકા (ભીખકા) દરવાઝા ખોલતા

હૈ, તાકે ઉસકે ઝરીઆસે અપની દૌલતકો બઢાએ, તો અલ્લાહ તઆલા ઉસ (ગદાઈકી વજહ) સે ઉસકે માલો દૌલતકો કમ કર દેતા હૈ. (અહમદ)

હક બાતકો ઠુકરાના ઔર લોગોંકો હકીર ઔર ઝલીલ સમઝના યે તકબ્બુર હૈ

હઝરત હારિસા બિન વહબ (રદિ.) કેહતે હૈં કે રસૂલે ખુદા (સ.અ.વ.) ને ફરમાયા : ક્યા મૈં તુમહેં જન્નતી લોગ ન બતલા દૂં? (યાની યે બતાઉં કે કૌન લોગ જન્નતી હૈં, સુનો!) હર વો ઝઈફ શખ્સ (જન્નતી હૈ) જિસકો લોગ ઝઈફ ઔર હકીર સમઝેં (ઔર ઉસકી કમઝોરી ઔર મોહતાજગીકી વજહસે ઉસકે સાથ જબ્ર ઔર તકબ્બુરકા મઆમલા કરેં. મગર વો કમઝોર શખ્સ અલ્લાહકે નઝદીક ઈસ કદર ઊંચા મરતબા રખતા હૈ કે) અગર વો અલ્લાહ પર ભરોસા કરકે કિસી બાત પર કસમ ખા બૈઠે, તો અલ્લાહ તઆલા ઉસકી કસમકો સચ્ચા કર દે. ઔર ક્યા મૈં તુમહેં વો લોગ ન બતાઉં જો દોઝખી હૈં (સુનો!) હર વો શખ્સ (દોઝખી હૈ) જો ઝગડાલૂ ઔર અખ્ખડ મિઝાજ હૈ ઔર તકબ્બુર ઔર દુશ્મનીકી વજહસે હક બાતકો કુબૂલ નહીં કરતા. (બુખારી, મુસ્લિમ)

હઝરત ઈબ્ને મસઊદ (રદિ.) કેહતે હૈં : કે રસૂલે ખુદા (સ.અ.વ.) ને ફરમાયા : "વો શખ્સ જન્નતમેં દાખિલ નહીં હોગા, જિસકે દિલમેં ઝર્રા બરાબર તકબ્બુર હોગા." (યે સુનકર) એક શખ્સને અર્ઝ કિયા : કોઈ આદમી યે પસંદ કરતા હૈ કે ઉસકા લિબાસ ઉમદા હો ઔર ઉસકે જૂતે અચ્છે હોં (ઔર વો અપની ઈસ પસંદ ઔર ખ્વાહિશકે તહત અચ્છા લિબાસ પહેનતા હૈ ઔર અચ્છે જૂતે ઈસ્તેમાલ કરતા હૈ તો ક્યા ઉસકો ભી તકબ્બુર કહેંગે)? આપ (સ.અ.વ.) ને ફરમાયા "અલ્લાહ તઆલા જમીલ (યાની અચ્છા ઔર આરાસ્તા હૈ) ઔર જમાલ (આરાસ્તગી) કો પસંદ કરતા હૈ ઔર તકબ્બુર તો હક બાતકો ઠુકરાના ઔર લોગોંકો હકીર ઔર ઝલીલ સમઝના હૈ." (મુસ્લિમ)

હદસે ઝિયાદા તકબ્બુર કરનેકા નતીજા

હઝરત સલમા બિન અકવઅ (રદિ.) કેહતે હૈં કે રસૂલે ખુદા (સ.અ.વ.) ને ફરમાયા : "કોઈ શખ્સ અપને નફસકો બરાબર બુલંદ કરતા રેહતા હૈ (યાની તકબ્બુર કરતા રેહતા હૈ) યહાં તકકે (ઉસકા નામ) સરકશોં (યાની ઝાલિમ ઔર મુતકબ્બિર લોગોંકી ફેહરિસ્ત) મેં લિખ દિયા જાતા હૈ. ફિર જો આફત ઔર બલા ઉન સરકશોંકો પહોંચતી હૈ, વોહી ઉસ શખ્સકો ભી પહોંચતી હૈ." (તિરમિઝી)

હઝરત અમ્ર બિન શુઐબ અપને વાલિદસે ઔર વો અપને દાદાસે, વો રસૂલે ખુદા (સ.અ.વ.) સે રિવાયત કરતે હૈં કે આપ (સ.અ.વ.) ને ફરમાયા : "કિયામતકે દિન તકબ્બુર કરનેવાલોંકો છોટી ચ્યૂંટિયોંકી તરહ આદમીકી સૂરતમેં જમા કિયા જાએગા (યાની ઉનકી શકલો સૂરત તો આદમિયોં જૈસી હોગી, લેકિન જિસ્મ ચ્યૂંટિયોંકે બરાબર હોગા) ઔર હર તરફસે ઝિલ્લત વ ખ્વારી ઉનકો પૂરી તરહ ઘેર લેગી. ફિર ઉનકો જહન્નમકે એક કૈદખાનાકી તરફ જિસકા નામ (બૂલસ) હૈ, હાંકા જાએગા. વહાં આગોંકી આગ ઉન પર છા જાએગી ઔર ઉનકો દોઝખિયોંકા નિચોડ યાની દોઝખિયોંકે બદનસે બેહનેવાલા ખૂન ઔર પીપ પિલાયા જાએગા." (તિરમિઝી)

(૯) નવ બુરે બંદે

હઝરત અસ્મા બિન્તે અમીસ (રદિ.) કેહતી હૈં કે મૈંને રસૂલે ખુદા (સ.અ.વ.) કો યે ફરમાતે હુએ સુના :

(૧) બુરા હૈ વો બંદા જિસને અપને આપકો દૂસરોંસે બેહતર જાના ઔર તકબ્બુર કિયા ઔર ખુદાવંદ બુઝુર્ગ વ બરતરકો ભૂલ ગયા (યાની ઉસને યે ભુલા દિયા કે બુઝુર્ગી ઔર બુલંદી વ બરતરી સિર્ફ અલ્લાહ તઆલાકે લિયે મખ્સૂસ હૈ. યા યે ભૂલ ગયા કે ઉસને દુનિયામેં એહતિયાત ઔર તકવાકી રાહ છોડકર, જિસ બુરે

રાસ્તેકો ઈખ્તિયાર કિયા હૈ, ઉસકી જવાબદહી ઉસકો આખિરતમેં કરની હોગી ઔર વહાં ખુદાકા અઝાબ ભુગતના પડેગા).

(૨) બુરા હૈ વો બંદા જિસને લોગોં પર ઝબરદસ્તી ઔર ઝુલ્મ કિયા ઔર ઝુલ્મો ફસાદરેઝીમેં હદસે બળ્હ ગયા ઔર ખુદાવંદ જબ્બાર કહ્‌હારકો ભૂલ ગયા, જિસકી કુદરત વ ઈઝ્ઝત સબસે બુલંદ હૈ.

(૩) બુરા હૈ વો બંદા જો દીનકે કામોંકો ભૂલ ગયા ઔર દુનિયાદારીમેં મશ્ગૂલ રહા ઔર ઉસને મકબરોંકો ઔર ખાકમેં મિલ જાનેવાલે જિસ્મકી બોસીદગીકો ભુલા દિયા (યાની ઉસને ઈસ બાતસે કોઈ ઈબરત નહીં પકડી કે કૈસે કૈસે લોગ હજારોં મન મિટ્ટીકે નીચે દફન કર દિયે ગયે ઔર ઉનકે જિસ્મ કીડોં મકોડોંકી ખોરાક બન ગયે).

(૪) બુરા હૈ વો બંદા જિસને ફિત્ના વ ફસાદ બરપા કિયા ઔર હદસે તજાવુઝ કર ગયા ઔર અપની ઈબ્તિદાકો ભૂલ ગયા (યાની ન તો ઉસકો યે યાદ રહા કે વો કિતની હકીર ચીઝસે પૈદા કિયા ગયા હૈ ઔર ઈબ્તિદામેં વો કિસ કદર આજિઝ ઔર કમઝોર થા ઔર ન ઉસકો અપના અંજામ યાદ રહા, આખિરકાર પૈવંદે ઝમીં હો જાના હૈ. યાની કબરકે હવાલે હોના હૈ)

(૫) બુરા હૈ વો બંદા જો દીનકે ઝરીઆ દુનિયા હાસિલ કરે (યાની દુનિયાકો હાસિલ કરનેકે લિયે દીનકો વસીલા બનાએ. યા યે મા'ના હૈં કે સુલહા ઔર બુઝુર્ગોં જૈસી શકલ ઈખ્તિયાર કરકે ઔર દીનકા લુબાદા ઓળ્હકર દુનિયાવાલોંકો ધોકા દે, તાકે વો ઉસકે મોઅતકિદ ઔર તારીફ કરનેવાલે હોં ઔર ઉનસે માલો જાહ હાસિલ કરે).

(૬) બુરા હૈ વો બંદા જિસને શુબહાતમેં મુબ્તલા હોકર દીનકો ખરાબ કર દિયા.

(૭) બુરા હૈ વો બંદા જિસને મખ્લૂકસે લાલચ ઔર ઉમ્મીદ કાઈમ કી ઔર લાલચ ઉસકો દુનિદારોંકે દરવાઝોં પર ખીંચે ખીંચે ફિરતી હૈ ઔર જિધર ચાહતી હૈ લે જાતી હૈ.

(૮) બુરા હૈ વો બંદા જિસકો ખ્વાહિશે નફસ ગુમરાહ કરતી હૈ.

(૯) બુરા હૈ વો બંદા જિસકો દુનિયાકી રગબત, હુસૂલે દુનિયાકી હિર્સ ઔર કસરતે માલ વ જાહકી હવસ, ઝલીલ ઔર ખ્વાર કરતી હૈ.

ગુસ્સા ઈમાનકો ખરાબ કર દેતા હૈ

હઝરત બહઝ બિન હકીમ અપને વાલિદસે ઔર વો બહઝકે દાદા હઝરત મુઆવિયા બિન હૈદહ કુશૈરી (રદિ.) સે રિવાયત કરતે હૈં કે રસૂલે ખુદા (સ.અ.વ.) ને ફરમાયા : "બિલા શુબહ ગુસ્સા ઈમાનકો ખરાબ કર દેતા હૈ, જિસ તરહ એલવા (કુંવરપાઠા) શહદકો ખરાબ કર દેતા હૈ." (બૈહકી)

આમ તૌર પર ઝાલિમકી ઉમ્ર લંબી નહીં હોતી

હઝરત અબૂ મૂસા (રદિ.) કેહતે હૈં કે રસૂલે ખુદા (સ.અ.વ.) ને ફરમાયા બિલા શુબહ અલ્લાહ તઆલા ઝાલિમકો મોહલત દેતા હૈ (યાની દુનિયામેં ઉસકી ઉમ્ર લંબી કરતા હૈ, તાકે વો ઝુલ્મ કરતા રહે ઔર આખિરતમેં સખ્ત અઝાબમેં ગિરિફતાર હો) યહાં તકકે જબ ઉસકો પકડતા હૈ તો ફિર છોડતા નહીં. ઉસકે બાદ આં હઝરત (સ.અ.વ.) ને (દલીલકે તૌર પર) યે આયત પઢી : (**વ કઝાલિક અખ્ઝુ રબ્બિક ઈઝા અખઝલ્ કુરા વ હિય ઝાલિમતુન્, ઈન્ન અખ્ઝહૂ અલીમુન્ શદીદ**).

ઔર આપકે રબકી દારગીર ઐસી હૈ જબ વો કિસી બસ્તીવાલોં પર દારગીર કરતા હૈ, જબકે વો ઝુલ્મ કિયા કરતે હૈં. બિલાશુબહ ઉસકી દારગીર બડી તકલીફ દેહ ઔર સખ્ત હૈ. (બુખારી વ મુસ્લિમ)

બુરાઈકા જવાબ અચ્છાઈસે દેના ચાહિયે

હઝરત હુઝેફા (રદિ.) કેહતે હૈં કે રસૂલે ખુદા (સ.અ.વ.) ને ફરમાયા : "તુમ (**ઈમ્મઅહ**) ન બનો યાની યે ન કહો કે અગર લોગ હમારે સાથ ભલાઈ

કરેંગે, તો હમ ભી ઉનકે સાથ ભલાઈ કરેંગે. ઔર અગર લોગ હમારે સાથ ઝુલ્મ કરેંગે, તો હમ ભી ઉનકે સાથ ઝુલ્મ કરેંગે. બલ્કે તુમ અપને આપકો ઈસ બાત પર જમાઓ કે અગર લોગ ભલાઈ કરેં તો તુમ ભી ભલાઈ કરો, ઔર અગર લોગ બુરાઈ કરેં તો તુમ ઝુલ્મ ન કરો." (તિરમિઝી)

હઝરત અબૂ ઉમામહ (રદિ.) સે રિવાયત હૈ : કે રસૂલે ખુદા (સ.અ.વ.) ને ફરમાયા : "કિયામતકે દિન મરતબાકે એ'તિબારસે બદ તરીન આદમી વો બંદા હોગા, જિસને દૂસરેકી દુનિયા (બનાને) કી વજહસે અપની આખિરત બરબાદ કર દી (જૈસે ઝાલિમ હાકિમકે મદદગાર કિયા કરતે હૈં.)"

ઝાલિમકી તાઈદ ઔર મુવાફિકત કરનેવાલા કમાલે ઈમાનસે મહેરૂમ હો જાતા હૈ

હઝરત ઔસ બિન શિરજીલ (રદિ.) સે રિવાયત હૈ કે ઉનહોંને રસૂલે ખુદા (સ.અ.વ.) કો યે ફરમાતે હુએ સુના : કે "જો શખ્સ કિસી ઝાલિમકી તકવિયત ઔર તાઈદકે લિયે ઉસકે સાથ ચલે (યાની ઉસકી મુવાફિકત ઔર હિમાયત કરે) ઔર વો યે જાનતા હૈ કે (મૈં જિસ શખ્સકી મદદ ઔર તાઈદ કર રહા હૂં) વો ઝાલિમ ઈન્સાન હૈ, તો વો શખ્સ ઈસ્લામસે ખારિજ હો જાતા હૈ. (યાની વો કમાલે દીનસે મહેરૂમ હો જાતા હૈ)." (બૈહકી)

ઝુલ્મકી નહૂસત યે હૈ કે હુબારા પરિંદા ભી ઘોંસલેમેં દુબલા હોકર મર જાતા હૈ

હઝરત અબૂ હુરૈરહ (રદિ.) સે રિવાયત હૈ કે ઉનહોંને એક શખ્સકો યે કેહતે હુએ સુના : કે ઝાલિમ હકીકતમેં અપને આપ હીકો નુકસાન પહોંચાતા હૈ (દૂસરોં તક ઉસકે ઝુલ્મકે અસરાત નહીં પહોંચતે). (યે સુનકર) હઝરત અબૂ હુરૈરહ

(રદિ.) ને ફરમાયા : "ક્યૂં નહીં, ખુદાએ પાકકી કસમ (ઝાલિમાના હરકતોંસે દૂસરોંકો ભી નુકસાન પહોંચાતા હૈ) યહાં તકકે હુબારા પરિંદા અપને ઘોંસલેમેં ઝાલિમકે ઝુલ્મકી વજહસે દુબલા હોકર મર જાતા હૈ." (બૈહકી)

ઝાલિમકો મુહબ્બતસે સમઝાના ચાહિયે વરના અઝાબ સબ પર આએગા

ઔર અબૂ દાઉદકી રિવાયતમેં યૂં હૈ : કે જબ લોગ કિસીકો ઝુલ્મ કરતે દેખેં ઔર ઉસકા હાથ ન પકડેં (યાની ઉસકો ઝુલ્મસે ન રોકેં) તો કરીબ હૈ, કે અલ્લાહ તઆલા ઉન સબકો અપને અઝાબકી ગિરિફતમેં લે લે.

રસૂલે ખુદા (સ.અ.વ.) કા એક અહમ બયાન ઉસકો યાદ કર લીજિયે

હઝરત અબૂ સઈદ ખુદરી (રદિ.) કેહતે હૈં : કે (એક દિન) અસરકે બાદ રસૂલે ખુદા (સ.અ.વ.) હમારે સામને ખુત્બા દેનેકે લિયે ખડે હુએ. ઉસ ખુત્બામેં આપને કિયામત તક પેશ આનેવાલી કોઈ જરૂરી બાત નહીં છોડી, જિસકા આપને તઝકિરા ન કિયા હો. યાદ રખનેવાલોંને ઉનકો યાદ રખ્ખા ઔર ભૂલનેવાલા ઉસકો ભૂલ ગયા. આપ (સ.અ.વ.) ને ઉસ વક્ત જો કુછ ફરમાયા ઉસમેં યે ભી થા કે "યે દુનિયા બડી શીરીં ઔર હરી ભરી હૈ ઔર યકીનન અલ્લાહ તઆલાને તુમહેં ઈસ દુનિયામેં અપના ખલીફા બનાયા હૈ. લિહાઝા વો દેખતા હૈ : કે તુમ કિસ તરહ અમલ કરતે હો? પસ ખબરદાર! તુમ દુનિયાસે બચો ઔર ઔરતોંસે દૂર રહો." આં હઝરત (સ.અ.વ.) ને યે ફરમાયા : કે "કિયામતકે દિન હર અહદ શિકનકે લિયે એક નિશાન (અલામતી ઝંડા) ખડા કિયા જાએગા જો દુનિયામેં ઉસકી અહદ શિકનીકે બકદ્ર હોગા, ઔર કોઈ અહદ શિકની અમીરે આમકી અહદ શિકનીસે

ઝિયાદા બુરી નહીં. ચુનાંચે ઉસકા નિશાન ઉસકી સુરીન (ચૂતડ) કે કરીબ ખડા કિયા જાએગા (તાકે ઉસકી ઝિયાદા ફઝીહત ઔર રૂસ્વાઈ હો)." હુઝૂર (સ.અ.વ.) ને યે ભી ફરમાયા : "તુમમેંસે કિસીકો લોગોંકી હૈબત ઔર ખૌફ, હક બાત કેહનેસે બાઝ ન રખ્ખે, જબકે વો હક બાતસે વાકિફ હો."

ઔર એક રિવાયતમેં યૂં હૈ : કે "અગર તુમમેંસે કોઈ શખ્સ કિસી ખિલાફે શરીઅત બાતકો દેખે, તો લોગોંકી હૈબત ઉસકો ખિલાફે શરીઅત બાતકી ઈસ્લાહસે બાઝ ન રખ્ખે." (યે બયાન કરકે) હઝરત અબૂ સઈદ ખુદરી (રદિ.) રો પડે ઔર કેહને લગે : કે હમને ખિલાફે શરીઅત બાતકો (અપની આંખોંસે) દેખા ઔર લોગોંકે ખૌફસે હમ ઉસકે બારેમેં કુછ ન બોલ સકે. (ઉસકે બાદ હઝરત અબૂ સઈદને બયાન કિયા કે) હુઝૂર (સ.અ.વ.) ને યે ભી ફરમાયા : "જાન લો! ઈન્સાનકો મુખ્તલિફ જમાઅતોં ઔર મુતઝાદ અકસામ ઔર મરાતિબ પર પૈદા કિયા ગયા હૈ. ચુનાંચે :

(૧) ઉનમેંસે બાઝ વો હૈં, જિનકો મોમિન પૈદા કિયા જાતા હૈ ઔર ઈમાનકી હાલતમેં ઝિંદા રેહતે હૈં ઔર ઈમાન પર હી ઉનકા ખાતિમહ હોતા હૈ.

(૨) ઔર ઉનમેંસે બાઝ વો હૈં, જિનકો કાફિર પૈદા કિયા જાતા હૈ ઔર કુફ્રકી હાલતમેં ઝિંદા રેહતે હૈં ઔર કુફ્ર પર હી ઉનકા ખાતિમહ હોતા હૈ.

(૩) ઔર ઉનમેંસે બાઝ વો હૈં, જિનકો મોમિન પૈદા કિયા જાતા હૈ ઔર ઈમાન હીકી હાલતમેં ઝિંદા રેહતે હૈં લેકિન ઉનકા ખાતિમહ કુફ્ર પર હોતા હૈ.

(૪) ઔર ઉનમેંસે બાઝ વો હૈં, જિનકો કાફિર પૈદા કિયા જાતા હૈ ઔર કુફ્રકી હાલતમેં ઝિંદા રેહતે હૈં લેકિન ઉનકા ખાતિમહ ઈમાન પર હોતા હૈ."

હઝરત અબૂ સઈદ કેહતે હૈં કે (ઉસ મૌકા પર) હુઝૂર (સ.અ.વ.) ને ગઝબ વ ગુસ્સાકી કિસ્મોંકો ભી ઝિક્ર કિયા. ચુનાંચે આપ (સ.અ.વ.) ને ફરમાયા :

(૧) બાઝ આદમી બહોત જલ્દ ગઝબનાક (ગુસ્સે) હો જાતે હૈં, લેકિન ઉનકા ગુસ્સા જલ્દ હી ખતમ હો જાતા હૈ. ચુનાંચે ઉન દોનોંમેંસે એક દૂસરેકા બદલ બન જાતા હૈ (યાની યે શખ્સ ન અચ્છા હૈ ન બુરા).

(૨) ઔર બાઝ આદમી ઐસે હોતે હૈં, જિનકો ગુસ્સા દેરમેં આતા હૈ ઔર દેરસે જાતા હૈ. ચુનાંચે ઉન દોનોંમેંસે એક દૂસરેકા બદલ બન જાતા હૈ (યાની

યે શખ્સ ન અચ્છા હૈ ન બુરા).

(૩) ઔર તુમમેંસે બેહતરીન શખ્સ વો હૈ, જિસકો ગુસ્સા દેરસે આતા હૈ ઔર જલ્દ ખતમ હો જાતા હૈ.

(૪) ઔર તુમમેંસે બદતરીન શખ્સ વો હૈ, જિસકો જલ્દ ગુસ્સા આતા હૈ ઔર દેરસે જાતા હૈ. (ઉસકે બાદ) હુઝૂર (સ.અ.વ.) ને ફરમાયા : "તુમ ગુસ્સાસે બચો, ક્યૂંકે ગુસ્સા ઈબ્ને આદમકે દિલ પર એક દહકતા હુવા અંગારા હૈ. ક્યા તુમ નહીં દેખતે કે (જબ કોઈ શખ્સ ગઝબનાક હોતા હૈ તો) ઉસકી ગરદનકી રગેં ફૂલ જાતી હૈં ઔર આંખેં સુર્ખ હો જાતી હૈં, લિહાઝા જો શખ્સ ગુસ્સાકા અસર મહેસૂસ કરે, વો ફૌરન પેહલૂ પર લેટ જાએ ઔર જમીનસે ચિમટ જાએ."

ઔર હુઝૂર (સ.અ.વ.) ને કર્ઝકા ભી ઝિક્ર કિયા. ચુનાંચે આપને ફરમાયા,

(૧) તુમમેંસે બાઝ આદમી (કર્ઝકી) અદાયગીમેં અચ્છે હોતે હૈં, લેકિન અપના કર્ઝ વસૂલ કરનેમેં સખ્તી કરતે હૈં. ચુનાંચે ઉસકી દોનોં ખસ્લતોંમેંસે એક દૂસરીકા બદલ હો જાતી હૈ.

(૨) ઔર બાઝ આદમી કર્ઝ અદા કરનેમેં તો બુરે સાબિત હોતે હૈં, લેકિન કિસીસે અપના કર્ઝ વસૂલ કરનેમેં અચ્છે સાબિત હોતે હૈં. ચુનાંચે ઉસકી ઉન દોનોંમેંસે એક દૂસરેકા બદલ હો જાતી હૈ.

(૩) ઔર તુમમેં બેહતરીન શખ્સ વો હૈ, જો કિસીકા કર્ઝ અદા કરનેમેં ભી અચ્છા હો ઔર કિસીસે અપના કર્ઝ વસૂલ કરનેમેં ભી અચ્છા હો.

(૪) ઔર તુમમેં બદતરીન શખ્સ વો હૈ, જો કર્ઝ અદા કરનેમેં ભી બુરા હો ઔર કિસીસે અપના કર્ઝ વસૂલ કરનેમેં ભી બુરા હો.

હુઝૂર (સ.અ.વ.) ને અપને ઈસ ખુત્બામેં યે નસીહતેં ફરમાઈ. યહાં તકકે જબ સૂરજકી રોશની ખજૂરોંકી ચોટિયોં ઔર દીવારોંકે કિનારોં તક આ ગઈ (યાની જબ દિનકા આખિર હો ગયા) તો આપને ફરમાયા : "યાદ રખ્ખો! ઈસ દુનિયાકા જો ઝમાના ગુઝર ચુકા હૈ, ઉસકી બનિસ્બત, સિર્ફ ઈતના ઝમાના બાકી રેહ ગયા હૈ, જિતના આજકે દિનકે ગુઝરે હુએ હિસ્સેકી બનિસ્બત, યે આખરી વક્ત (યાની જિસ તરહ આજકે દિનકા કરીબ કરીબ પૂરા હિસ્સા ગુઝર ચુકા હૈ

ઔર થોડાસા બાકી હૈ, ઈસી તરહ અકસર ઝમાના ગુઝર ગયા હૈ અબ બહોત થોડા અરસા બાકી રેહ ગયા)." (તિરમિઝી)

આખરી ઝમાનેકે મુતઅલ્લિક અહમ હિદાયાત

હઝરત ઉમર બિન ખત્તાબ (રદિ.) સે રિવાયત હૈ કે રસૂલે ખુદા (સ.અ.વ.) ને ફરમાયા : બિલાશુબહ મેરી ઉમ્મતકો આખિર ઝમાનેમેં ઉનકે હુકમરાં (બાદશાહોં) કી તરફસે સખ્તિયાં ઔર બલાએં પહોંચેંગી. ઉનકી સખ્તિયોંસે નજાત પાનેવાલા એક તો વો શખ્સ હોગા, જિસને ખુદાકે દીનકો (અચ્છી તરહ) જાના ઔર પહેચાના, ફિર દીનકો સરબુલંદ કરનેકે લિયે અપની ઝબાન, અપને હાથ ઔર અપને દિલસે જિહાદ કિયા. બસ દુનિયા વ આખિરતકી સઆદતેં ઉસકી તરફ સબકત (પહેલ) કરેંગી.

ઔર દૂસરા શખ્સ હોગા, જિસને ખુદાકે દીનકો જાના, ફિર ઝબાન ઔર દિલસે ઉસકી તસ્દીક કી (યાની સિર્ફ ઝબાન ઔર દિલસે જિહાદ કિયા, કુવ્વતસે કામ નહીં લિયા). ઔર તીસરા વો શખ્સ હોગા, જિસને ખુદાકે દીનકો પહેચાના, ફિર ઉસ પર સુકૂત (ચુપ) ઈખ્તિયાર કિયા. ચુનાંચે જબ કિસીકો નેક કામ કરતે હુએ દેખતા હૈ, તો ઉસકો દોસ્ત રખતા હૈ ઔર કિસીકો ગલત કામ કરતે દેખતા હૈ, તો ઉસસે નફરત કરતા હૈ. ઔર યે શખ્સ ભી નેકીસે મુહબ્બત ઔર ગુનાહસે નફરતકો પોશીદા રખનેકી વજહસે નજાત પાએગા. (બૈહકી)

લોગોંકે ડરસે ઈસ્લાહકી ફિક્ર ન કરનેવાલેકી મઆફી

હઝરત અબૂ સઈદ ખુદરી (રદિ.) કેહતે હૈં કે રસૂલે ખુદા (સ.અ.વ.) ને ફરમાયા : "અલ્લાહ બુઝુર્ગ વ બરતર કિયામતકે દિન બંદેસે પૂછેગા : તુઝકો ક્યા હુવા થા કે જબ તૂને ખિલાફે શરીઅત કામકો દેખા થા, તો ઉસસે ક્યૂં નહીં રોકા

થા? રસૂલે ખુદા (સ.અ.વ.) ને ફરમાયા : ફિર ઉસકો દલીલ સિખાઈ જાએગી. ચુનાંચે વો અર્ઝ કરેગા : મેરે પરવરદિગાર! મૈં લોગોંસે ડરતા થા ઔર તેરે અફ્વ ઔર મગફિરતકી ઉમ્મીદ રખતા થા."

કાબિલે રશ્ક બંદા

હઝરત અબૂ ઉમામહ (રદિ.) નબીએ કરીમ (સ.અ.વ.) સે નકલ કરતે હૈં કે આપને ઈરશાદ ફરમાયા : "મેરે નઝદીક મેરે દોસ્તોં (યાની મોમિનીન) મેં નિહાયત કાબિલે રશ્ક વો મોમિન હૈ, જો સુબુકબાર (અકેલા-છડા દમ) હૈ, નમાઝસે બહોત ઝિયાદા બેહરામંદ હૈ ઔર અપને રબકી ઈબાદત ખૂબીકે સાથ કરતા હૈ (ઔર જિસ તરહ ઝાહિરમેં ઈબાદત કરતા હૈ ઉસી તરહ) તન્હાઈમેં ભી ખુદાકી ઈતાઅતમેં મશ્ગૂલ રેહતા હૈ ઔર લોગોંમેં ગુમનામ હૈ કે ઉસકી તરફ ઉન્ગલિયોંસે ઈશારા નહીં કિયા જાતા. નીઝ ઉસકી રોઝી બકદ્રે કિફાયત હૈ ઔર ઉસી પર સબ્ર ઔર કનાઅત કરતા હૈ. યે કેહકર આપને ચુટકી બજાઈ ઔર ઈરશાદ ફરમાયા : "ઉસકી મૌત બસ યૂં (ચુટકી બજાતે) અપના કામ જલ્દ પૂરા કર લેતી હૈ ઔર ઉસકી મૌત પર રોનેવાલી ઔરતેં ભી કમ હૈં ઔર ઉસકા તરકા ભી બહોત મુખ્તસર હૈ."

(અહમદ, તિરમિઝી, ઈબ્ને માજા)

મસાકીન માલદારોંસે ચાલીસ સાલ પેહલે જન્નતમેં દાખિલ હોગે

હઝરત અનસ (રદિ.) સે રિવાયત હૈ કે નબીએ કરીમ (સ.અ.વ.) ને દુઆ ફરમાઈ, "અય અલ્લાહ! મુઝકો મિસ્કીન બનાકર ઝિંદા રખ, મિસ્કીન હીકી હાલતમેં મુઝે મૌત દે ઔર મિસ્કીનોં હીકે ઝુમરહ (જમાઅત) મેં મેરા હશ્ર ફરમા." હઝરત આઈશા (રદિ.) (ને હુઝૂર સ.અ.વ. કો યે દુઆ ફરમાતે હુએ સુના તો)

કેહને લગીં, "યા રસૂલલ્લાહ (સ.અ.વ.)! આપ ઐસી દુઆ ક્યૂં કરતે હૈં?" હુઝૂર (સ.અ.વ.) ને ઈરશાદ ફરમાયા : ઈસ લિયે કે મસાકીન માલદારોંસે ચાલીસ સાલ પેહલે જન્નતમેં દાખિલ હોંગે, અય આઈશા! કિસી મિસ્કીનકો અપને દરવાઝેસે નાઉમ્મીદ ન જાને દેના. અગરચે ઉસકો દેનેકે લિયે તુમહારે પાસ ખજૂરકા એક ટુકડા હી ક્યૂં ન હો. આઈશા! (અપને દિલમેં) મિસ્કીનોંસે મુહબ્બત રખ્ખો ઔર ઉનકો અપની કુરબતસે નવાઝો (યાની ઉનકો હકીર ઔર કમતર જાનકર અપને યહાં આને જાનેસે મત રોકો) અગર તુમ ઐસા કરોગી, તો અલ્લાહ તઆલા તુમહેં કિયામતકે દિન અપની કુરબતસે નવાઝેગા." (તિરમિઝી, બૈહકી, ઈબ્ને માજા)

સાત બિખરે મોતી

હઝરત અબૂ ઝર (રદિ.) ફરમાતે હૈં કે મેરે ખલીલ (સ.અ.વ.) ને મુઝકો સાત બાતોંકા હુકમ દિયા હૈ. ચુનાંચે આપને એક હુકમ તો યે દિયા કે :

(૧) મૈં ફુકરા ઔર મસાકીનસે મુહબ્બત કરૂં ઔર ઉનસે કરીબ રહૂં.

(૨) દૂસરા હુકમ યે દિયા કે મૈં ઉસ શખ્સકી તરફ દેખૂં જો (દુન્યાવી એ'તિબારસે) મુઝસે કમતર દરજાકા હૈ ઔર ઉસ શખ્સકી તરફ ન દેખૂં જો (જાહ વ માલ ઔર મરતબામેં) મુઝસે બાલાતર (ઊંચા) હૈ.

(૩) તીસરા હુકમ યે દિયા કે મૈં રિશ્તેદારોંસે નાતેદારીકો કાઈમ રખ્ખૂં અગરચે કોઈ (રિશ્તેદાર) નાતેદારીકો ખતમ કરે.

(૪) ચોથા હુકમ યે દિયા કે મૈં કિસી શખ્સસે કોઈ ચીઝ ન માંગૂં.

(૫) પાંચવાં હુકમ યે દિયા કે મૈં (હર હાલતમેં) હક બાત કહૂં અગરચે વો (સુનનેવાલેકો) તલ્ખ (કડવી) માલૂમ હો.

(૬) છઠ્ઠા હુકમ યે દિયા કે મૈં ખુદાકે દીનકે મઆમલેમેં ઔર અમ્ર બિલ મઅરૂફ ઔર નહી અનિલ મુન્કરકે સિલસિલામેં મલામત કરનેવાલેકી મલાંમતસે ન ડરૂં.

(૭) ઔર સાતવાં હુકમ યે દિયા કે મૈં કસરતકે સાથ "લા હૌલ વલા

કુવ્વત ઈલ્લા બિલ્લાહ" કહા કરૂં, ક્યૂંકે યે કલિમાત ઉસ ખઝાનામેંસે હૈં જો અર્શે ઈલાહીકે નીચે હૈ. (અહમદ)

બુઢ્ઢેકા દિલ દો ચીઝોંમેં હમેશા જવાન રેહતા હૈ

હઝરત અનસ (રદિ.) ફરમાતે હૈં કે રસૂલે ખુદા (સ.અ.વ.) ને ઈરશાદ ફરમાયા : "ઈન્સાન બુઢ્ઢા હો જાતા હૈ, મગર ઉસમેં દો ચીઝેં જવાન ઔર કવી હો જાતી હૈં, એક તો માલ (જમા કરને) હિર્સ ઔર ઉમ્ર લંબી હોનેકી આરઝૂ."

(બુખારી, મુસ્લિમ)

હઝરત અબૂ હુરૈરહ (રદિ.) સે રિવાયત હૈ કે નબીએ કરીમ (સ.અ.વ.) ને ઈરશાદ ફરમાયા : "બુઢ્ઢે આદમીકા દિલ દો ચીઝોંમેં હમેશા જવાન રેહતા હૈ, એક દુનિયાકી મુહબ્બતમેં ઔર દૂસરી આરઝૂ ઉમ્રકી દરાઝીમેં."(બુખારી, મુસ્લિમ)

હલાલ કમાઈ ઔર આરઝૂઓંકી કમીકા નામ ઝુહદ હૈ

હઝરત સુફયાન સૌરી (રહ.) સે મન્કૂલ હૈ કે ઉનહોંને ફરમાયા : "ઝુહદ (યાની દુનિયાસે બેરગબતી) ઉસકા નામ નહીં હૈ કે મોટે ઔર સખ્ત કપડે પહેન લિયે જાએં ઔર રૂખા સૂખા ઔર બદમઝા ખાના ખાયા જાએ, બલ્કે દુનિયાસે ઝુહદ ઈખ્તિયાર કરના હકીકતમેં આરઝૂઓં ઔર ઉમ્મીદોંકી કમીકા નામ હૈ."(બગવી)

હઝરત ઝૈદ બિન હુસૈન ફરમાતે હૈં કે જબ ઈમામ માલિક (રહ.) સે પૂછા ગયા કે દુનિયાસે ઝુહદ ઈખ્તિયાર કરના કિસ ચીઝકા નામ હૈ? તો મૈંને ઈમામ માલિક (રહ.) કો યે ફરમાતે હુએ સુના કે "હલાલ કમાઈ ઔર આરઝૂઓંકી કમીકા નામ ઝુહદ હૈ." (બૈહકી)

યે દુનિયા બસ ચાર આદમિયોંકે લિયે હૈ

હઝરત અબૂ કબ્શા અન્મારી (રદિ.) સે રિવાયત હૈ કે ઉનહોંને રસૂલે ખુદા (સ.અ.વ.) કો યે ઈરશાદ ફરમાતે હુએ સુના કે "તીન બાતેં હૈં જિનકી હક્કાનિયત ઔર સચ્ચાઈ પર મૈં કસમ ખા સકતા હૂં ઔર મૈં તુમસે એક બાત કેહતા હૂં તુમ ઉસકો યાદ રખના. પસ વો તીન બાતેં જિનકી હક્કાનિયત ઔર સચ્ચાઈ પર મૈં કસમ ખા સકતા હૂં, યે હૈં :

(૧) બંદાકા માલ ખુદાકી રાહમેં ખર્ચ કરનેકી વજહસે કમ નહીં હોતા.

(૨) ઔર જિસ બંદા પર ઝુલ્મ કિયા જાએ ઔર ઉસકા માલ નાહક લે લિયા જાએ ઔર વો બંદા ઉસ ઝુલ્મ ઔર ઝિયાદતી પર સબ્ર કરે તો અલ્લાહ તઆલા ઉસકી ઈઝ્ઝતકો બઢાતે હૈં.

(૩) ઔર જિસ બંદાને અપને નફ્સ પર સવાલકા દરવાઝા ખોલા અલ્લાહ તઆલા ઉસકે લિયે ફક્રો ઈફલાસકા દરવાઝા ખોલ દિતા હૈ.

ઔર રહી વો બાત જિસકે બારેમેં મૈંને કહા થા કે ઉસકો યાદ રખના વો યે હૈ કે.

(૧) એક તો વો બંદા જિસકો અલ્લાહ તઆલાને માલ ઔર ઝર ભી અતા કિયા ઔર ઈલ્મકી દૌલતસે ભી નવાઝા, પસ વો બંદા અપને માલો દૌલતકે બારેમેં અલ્લાહ તઆલાસે ડરતા હૈ (યાની ઉસકો હરામ વ નાજાઈઝ કામોંમેં ખર્ચ નહીં કરતા) ઉસકે ઝરીઆ અપને રિશ્તેદારોં ઔર અઝીઝોંકે સાથ અચ્છા સુલૂક ઔર એહસાન કરતા હૈ ઔર ઉસ માલો ઝરમેં ઉસકે હકકે મુતાબિક અલ્લાહ તઆલાકે લિયે કામ કરતા હૈ (યાની માલો દૌલતકે તઈ અલ્લાહ તઆલાને જો હુકૂક મુતઅય્યન કિયે હૈં ઉનકો અદા કરતા હૈ) પસ યે બંદા મરતબાકે એ'તિબારસે કામિલ તરીન હૈ.

(૨) દૂસરા વો બંદા જિસકો અલ્લાહ તઆલાને ઈલ્મ તો અતા કિયા લેકિન ઉસકો માલ ઈનાયત નહીં ફરમાયા, પસ વો બંદા (અપને ઈલ્મકે સબબ સચ્ચી નિય્યત રખતા હૈ ઔર) કેહતા હૈ કે અગર મેરે પાસ માલ હોતા તો ફલાં શખ્સ જૈસે

અચ્છા કામ કરતા, પસ ઉન દોનોંકા અજરો સવાબ બરાબર હૈ.

(૩) તીસરા બંદા વો હૈ જિસકો અલ્લાહ તઆલાને માલ અતા કિયા હૈ લેકિન ઈલ્મ નહીં દિયા, પસ વો બંદા બેઈલ્મ હોનેકી વજહસે અપને માલકે બારેમેં બહેક જાતા હૈ વો ઉસ માલો દૌલતકે બારેમેં અપને રબસે નહીં ડરતા હૈ ઔર અપને રિશ્તેદારોં ઔર અઝીઝોંકે સાથ માલી એહસાન ઔર સુલૂક નહીં કરતા હૈ ઔર ન ઉન હુકૂકકો અદા કરતા હૈ જો ઉસ માલો દૌલતસે મુતઅલ્લિક હૈં, પસ યે બંદા મરતબાકે એ'તિબારસે બદતરીન હૈ.

(૪) ઔર ચોથા બંદા વો હૈ જિસકો અલ્લાહ તઆલાને ન તો માલ અતા કિયા હૈ ઔર ન ઈલ્મ દિયા હૈ, પસ વો બંદા કેહતા હૈ કે અગર મેરે પાસ માલ હોતા તો મૈં ભી ઉસકો ફલાં શખ્સકી તરહ (બુરે કામોંમેં) ખર્ચ કરતા. પસ યે બંદા બદનિય્યત હૈ ઔર ઉન દોનોંકા ગુનાહ બરાબર હૈ. (તિરમિઝી)

જહાં તક ઈસ ઝમાનેકા તઅલ્લુક હૈ તો અબ માલો દૌલત ભી મુસલમાનોંકી ઢાલ હૈ

હઝરત સુફયાન સૌરી (રહ.) ફરમાતે હૈં કે અગલે ઝમાનેમેં માલકો બુરા સમઝા જાતા થા લેકિન જહાં તક ઈસ ઝમાનેકા તઅલ્લુક હૈ, તો અબ માલો દૌલત મુસલમાનોંકી ઢાલ હૈ.

હઝરત સુફયાન સૌરી (રહ.) ને યે ભી ફરમાયા કે "અગર (હમ લોગોંકે પાસ) યે દિરહમો દીનાર ઔર રૂપિયા પૈસા ન હોતા, તો યે (આજકલકે) સલાતીન ઔર અમીર હમેં ઝલીલ ઔર પામાલ કર ડાલતે. નીઝ ઉનહોંને ફરમાયા, કિસી શખ્સકે પાસ અગર થોડા બહોત માલ હો તો ઉસકો ચાહિયે કે વો ઉસકી ઈસ્લાહ કરે (યાની ઉસ થોડેસે માલકો યૂંહી ઝાએઅ ન હોને દે, બલ્કે તદબીર વગૈરહ ઔર હુનરમંદીકે સાથ ઉસકો કિસી તિજારત વગૈરહમેં લગાકર બઢાનેકી કોશિશ કરે) ક્યૂંકે હમારા યે ઝમાના ઐસા હૈ કે ઉસમેં અગર કોઈ મોહતાજ ઔર મુફલિસ હોગા

તો (દુનિયાકો હાસિલ કરનેકી ખાતિર) અપને દીનકો અપને હાથસે ગંવાનેવાલા સબસે પેહલા શખ્સ વોહી હોગા." હઝરત સુફયાનકા એક કૌલ યે ભી હૈ કે "હલાલ માલ, ઈસરાફકો બરદાશ્ત નહીં કરતા (યાની હલાલ માલમેં ઈસરાફ (ફુઝૂલ ખર્ચી) નહીં કરના ચાહિયે)."

(બગવી)

કિયામતકે દિન એ'લાન હોગા કે સાઠ સાલકી ઉમ્રવાલે લોગ કહાં હૈં?

હઝરત ઈબ્ને અબ્બાસ (રદિ.) ફરમાતે હૈં કે રસૂલે ખુદા (સ.અ.વ.) ને ઈરશાદ ફરમાયા : "એલાન કરનેવાલા (ફરિશ્તા) કિયામતકે દિન (અલ્લાહકે હુકમસે) યે એલાન કરેગા કે સાઠ સાલકી ઉમ્રવાલે લોગ કહાં હૈં? (યાની દુનિયામેં જિન લોગોંને સાઠ સાલકી ઉમ્ર પાઈ, વો અપની ઉમ્રકા હિસાબ દેનેકે લિયે અપને આપકો પેશ કરેં) ઔર યે ઉમ્ર, વો ઉમ્ર હૈ જિસકે બારેમેં અલ્લાહ તઆલાને યે ઈરશાદ ફરમાયા હૈ :

(અવલમ્ નુઅમ્મિર્કુમ્ માયતઝક્કરુ ફીહિ મન્ તઝક્કર વ જાઅ કુમુન્નઝીર)

ક્યા હમને તુમકો ઐસી ઉમ્ર નહીં દી જિસમેં નસીહત હાસિલ કરનેવાલા નસીહત હાસિલ કરે ઔર તુમહારે પાસ ડરાનેવાલા (બુળ્હાપા) ભી આ ચુકા હૈ."

(બૈહકી)

અલ્લાહકે નઝદીક ઉસ મુસલમાનસે ઝિયાદા અફઝલ કોઈ નહીં હૈ જિસને ઈસ્લામકી હાલતમેં ઝિયાદા ઉમ્ર પાઈ

હઝરત અબ્દુલ્લાહ બિન શદ્દાદ (રદિ.) ફરમાતે હૈં બની ઉઝરહ કબીલાકે

કુછ લોગ જિનકી તા'દાદ તીન થી, નબીએ કરીમ (સ.અ.વ.) કી ખિદમતમેં હાઝિર હુએ ઔર ઈસ્લામ કુબૂલ કિયા (ફિર વો લોગ દીન હાસિલ કરનેકે લિયે ઔર ખુદાકી રાહમેં રિયાઝત વ મુજાહિદાકી નિય્યતસે હુઝૂર (સ.અ.વ.) કે પાસ ઠહેર ગયે. ઉનકી માલી હાલત ચૂંકે બહોત ખસ્તા (બદહાલ) થી ઔર વો અપની ઝરૂરિયાતે ઝિંદગીકી કફાલત ખૂદ કરને પર કાદિર નહીં થે ઈસ લિયે) રસૂલે ખુદા (સ.અ.વ.) ને ફરમાયા, કૌન હૈ જો ઈન લોગોંકી ખબરગીરીકે સિલસિલેમેં મુઝે બેફિક્ર કર દે? હઝરત તલહા (રદિ.) ને અર્ઝ કિયા : મૈં ઈસ ઝિમ્મેદારીકો કુબૂલ કરતા હૂં. ચુનાંચે તીનોં હઝરત તલહા (રદિ.) કે પાસ રેહને લગે (કુછ દિનોંકે બાદ) જબ નબીએ કરીમ (સ.અ.વ.) ને કિસી તરફ એક લશ્કર ભેજા, તો ઉસ (લશ્કર) મેં ઉન તીનોંમેંસે એક શખ્સ ગયા ઔર મૈદાને જંગમેં (દુશ્મનોંસે લડતા હુવા) શહીદ હો ગયા, ઉસકે બાદ હુઝૂર (સ.અ.વ.) ને એક ઔર લશ્કર ભેજા, ઉસકે સાથ દૂસરા શખ્સ ગયા ઔર વો ભી શહીદ હો ગયા ઔર ફિર તીસરા શખ્સ અપને બિસ્તર પર અલ્લાહકો પ્યારા હો ગયા.

રાવી ફરમાતે હૈં કે હઝરત તલહાને બયાન કિયા કે (ઉન તીનોંકે ઈન્તિકાલકે બાદ એક દિન ખ્વાબમેં) મૈંને દેખા કે વો તીનોં જન્નતમેં હૈં, નીઝ મૈંને દેખા કે જો શખ્સ અપને બિસ્તર પર અલ્લાહકો પ્યારા હુવા થા, વો તો સબસે આગે હૈ, ઔર જો શખ્સ દૂસરે લશ્કરકે સાથ જાકર શહીદ હુવા થા વો ઉસકે પીછે ઔર ઉસકે બિલકુલ કરીબ હૈ, ઔર ઉન તીનોંમેંસે જો પેહલે લશ્કરકે સાથ જાકર શહીદ હુવા થા સબસે આખિરમેં હૈ. ચુનાંચે (ઉન તીનોંકો ઈસ તરહ એક દૂસરેકે આગે પીછે દેખકર) મેરે દિલમેં શુબહ પૈદા હો ગયા, ચુનાંચે મૈંને નબીએ કરીમ (સ.અ.વ.) સે અપને ઈસ ખ્વાબકા ઝિક્ર કિયા, હુઝૂર (સ.અ.વ.) ને (વો ખ્વાબ ઔર ઉસ પર મેરા શુબહ સુનકર) ઈરશાદ ફરમાયા : "ઉસમેં શક વ શુબહ ઔર ઈન્કારકી બાઈસ કૌનસી ચીઝ હૈ? (તુમને અપને ખ્વાબમેં તીનોંકો જિસ તરતીબકે સાથ દેખા હૈ વો બિલકુલ ઠીક હૈ) ક્યૂંકે અલ્લાહકે નઝદીક ઉસ મુસલમાનસે ઝિયાદા અફઝલ કોઈ નહીં હૈ જિસને ઈસ્લામકી હાલતમેં ઝિયાદા ઉમ્ર પાઈ ઔર ઉસકી વજહસે ઉસકો ખુદાકી તસ્બીહ વ તકબીર ઔર તેહલીલકા ઝિયાદા મૌકા મિલા."(મુસ્નદે અહમદ)

ખુદાકી નાફરમાનીસે ડરતે રહો ક્યૂંકે જો ચીઝ ખુદાકે પાસ હૈ ઉસકો ઉસકી ઈતાઅત વ ખૂશ્નૂદી હીકે ઝરીઆ પાયા જા સકતા હૈ

હઝરત ઈબ્ને મસઊદ (રદિ.) ફરમાતે હૈં કે રસૂલે ખુદા (સ.અ.વ.) ને ઈરશાદ ફરમાયા : "લોગો! કોઈ ઐસી ચીઝ નહીં હૈ જો તુમકો જન્નતસે કરીબ કર દે ઔર દોઝખસે દૂર કર દે, મગર ઉસ (કો ઈખ્તિયાર કરને) કા હુકમ મૈંને તુમહેં દિયા હૈ. ઔર કોઈ ઐસી ચીઝ નહીં હૈ જો તુમકો દોઝખસે કરીબ કર દે ઔર જન્નતસે દૂર કર દે, મગર ઉસસે મૈંને તુમહેં મના કિયા હૈ. ઔર રૂહુલ અમીન ઔર એક રિવાયતમેં હૈ કે રૂહુલ કુદ્દસ (યાની હઝરત જિબ્રઈલ અલૈ.) ને મેરે દિલમેં યે બાત ડાલી કે બિલાશુબહ કોઈ શખ્સ ઉસ વક્ત તક નહીં મરતા જબ તક અપના રિઝક પૂરા નહીં કર લેતા, લિહાઝા ગૌરસે સુનો! તુમ ખુદાકી નાફરમાનીસે ડરતે રહો ઔર રિઝ્ક કમાનેકી કોશિશમેં નેક રવી ઔર એ'તિદાલ ઈખ્તિયાર કરો (તાકે તુમહારા રિઝક તુમ તક જાઈઝ વ હલાલ વસાઈલ ઔર ઝરાએઅસે પહોંચે) ઔર રિઝક પહોંચનેમેં તાખીર તુમહેં ઈસ બાત પર ન ઉકસાએ કે તુમ ગુનાહોંકે ઈરતિકાબકે ઝરીઆ રિઝક હાસિલ કરનેકી કોશિશ કરને લગો ક્યૂંકે જો ચીઝ ખુદાકે પાસ હૈ ઉસકો ઈતાઅત વ ખૂશ્નૂદી હીકે ઝરીઆ પાયા જા સકતા હૈ." (બગવી)

અપને આપકો એકકે હવાલે કર દો, તો વો એક, એક એકકો હમારે હવાલે કર દેગા

હઝરત જાબિર (રદિ.) સે રિવાયત હૈ કે વો નબીએ કરીમ (સ.અ.વ.) કે સાથ ઉસ જિહાદમેં શરીક થે જો નજદકે અતરાફમેં હુવા થા ઔર જબ રસૂલે

ખુદા (સ.અ.વ.) જિહાદસે ફારિગ હુએ, તો જાબિર (રદિ.) ભી આપકે સાથ હી વાપસ હુએ (ઉસી સફરકે દૌરાન યે વાકિઆ પેશ આયા કે એક દિન) સહાબા (રદિ.) દોપહરકે વક્ત એક ઐસે જંગલમેં પહોંચે જિસમેં કીકરકે દરખ્ત ઝિયાદા થે, ચુનાંચે રસૂલે ખુદા (સ.અ.વ.) (સહાબાકે સાથ) વહીં ઉતર પડે ઔર તમામ લોગ દરખ્તોંકે સાયેકી તલાશમેં ઈધર ઉધર ફૈલ ગયે ઔર રસૂલે ખુદા (સ.અ.વ.) ભી કીકરકે એક બડે દરખ્તકે નીચે ઠહેર ગયે ઔર અપની તલવારકી ઉસ દરખ્તકી ટેહનીમેં લટકા દિયા. (હઝરત જાબિર રદિ. ફરમાતે હૈં) હમ લોગ સો ચુકે થે કે અચાનક હમને સુના કે રસૂલે ખુદા (સ.અ.વ.) હમેં આવાઝ દે રહે હૈં, ચુનાંચે હમ લોગ (અપની અપની જગહસે ઉઠકર) આપકે પાસ પહોંચે, તો દેખા કે આપકે પાસ એક દેહાતી કાફિર મૌજૂદ હૈ. આં હઝરત (સ.અ.વ.) ને (હમારે જમા હોને પર) ઈરશાદ ફરમાયા-"યે દેહાતી ઉસ વક્ત જબ મૈં સો રહા થા, મુઝ પર મેરી તલવાર સોંતકર ખડા હો ગયા ઔર જબ મેરી આંખ ખુલી તો મૈંને દેખા કે મેરી નંગી તલવાર ઉસકે હાથમેં હૈ. ઉસને મુઝસે કહા : અબ તુમહેં મુઝસે કૌન બચાએગા? મૈંને ફૌરન જવાબ દિયા : મેરા ખુદા મુઝે બચાએગા. હુઝૂર (સ.અ.વ.) ને યે બાત તીન મરતબા કહી ઔર ઉસ દેહાતીકો કોઈ સઝા નહીં દી, ફિર આપ બૈઠ ગયે."

(બુખારી, મુસ્લિમ)

ઔર ઈસ રિવાયતમેં જિસકો અબૂબક્ર ઈસ્માઈલીને અપની સહીહમેં નકલ કિયા હૈ યે અલ્ફાઝ હૈં કે ઉસ દેહાતીને (આં હઝરત સ.અ.વ. પર તલવાર સોંતકર) કહા, અબ તુમહેં મુઝસે કૌન બચાએગા? હુઝૂર (સ.અ.વ.) ને ઈરશાદ ફરમાયા : અલ્લાહ બચાએગા. (યે સુનતે હી) દેહાતીકે હાથસે તલવાર ગિર પડી. હુઝૂર (સ.અ.વ.) ને તલવારકો ઉઠા લિયા ઔર ફરમાયા : (અગર મૈં તુમહેં કતલ કરના ચાહૂં તો બતાઓ) તુમહેં કૌન મુઝસે બચાએગા? દેહાતીને જવાબ દિયા કે આપ બેહતરીન (તલવાર) પકડનેવાલે હો જાએં (યાની આપ મુઝે મઆફ કર દેં) હુઝૂર (સ.અ.વ.) ને ઈરશાદ ફરમાયા : અચ્છા ઈસ બાતકી ગવાહી દો કે અલ્લાહકે સિવા કોઈ મા'બૂદ નહીં ઔર બિલા શુબહ મૈં

અલ્લાહકા રસૂલ હૂં. દેહાતીને કહા : મુસલમાન તો નહીં હોતા અલબત્તા આપસે યે અહદ જરૂર કરતા હૂં કે મૈં ન ખૂદ આપસે લડૂંગા ઔર ન ઉન લોગોંકા સાથ દૂંગા જો આપસે લડેંગે. બહરહાલ આપ (સ.અ.વ.) ને ઉસ દેહાતીકો છોડ દિયા ઔર જબ વો દેહાતી અપની કૌમમેં પહોંચા તો કેહને લગા કે મૈંને તુમહારે દરમિયાન એક ઐસે શખ્સકે પાસસે આ રહા હૂં જો સબસે બેહતર ઈન્સાન હૈ. (બુખારી)

બિલાશુબહ ઈન્સાનકે દિલકે લિયે હર જંગલમેં એક શાખ હૈ

હઝરત અમ્ર બિન આસ (રદિ.) ફરમાતે હૈં કે રસૂલે ખુદા (સ.અ.વ.) ને ઈરશાદ ફરમાયા : "બિલાશુબહ ઈન્સાનકે દિલકે લિયે હર જંગલમેં એક શાખ હૈ (યાની ઈન્સાનકે દિલમેં રિઝકકે અસ્બાબ વ ઝરાએઅ ઔર ઉસકે હુસૂલકે તઅલ્લુકસે તરહ તરહકી ફિક્રેં ઔર ગમ હૈં) પસ જિસ શખ્સને અપને દિલકો ઉન શાખોંકી તરફ મુતવજ્જેહ રખ્ખા (યાની ઉસને અપને દિલકો ઉન તફક્કુરાત ઔર ગમોંમેં મશ્ગૂલ ઔર મુન્હમિક રખ્ખા) તો અલ્લાહ તઆલાકો કોઈ પરવાહ નહીં કે ઉસકો કિસ જંગલમેં હલાક કરે. ઔર જિસ શખ્સને અલ્લાહ તઆલા પર તવક્કુલ ઔર એ'તિમાદ કિયા, તો અલ્લાહ તઆલા ઉસકે લિયે કાફી હો જાતા હૈ." (ઈબ્ને માજા)

રિઝક બંદેકો તલાશ કરતા હૈ

હઝરત અબૂ દરદા (રદિ.) ફરમાતે હૈં કે રસૂલે ખુદા (સ.અ.વ.) ને ઈરશાદ ફરમાયા : "ઉસમેં કોઈ શુબહ નહીં કે રિઝક બંદેકો તલાશ કરતા હૈ, જિસ તરહ ઈન્સાનકો ઉસકી મૌત ઢૂંઢતી હૈ." (અબૂ નઈમ)

આખિર ઝમાનેમેં ઐસે લોગ પૈદા હોંગે જો દીનકે નામ પર દુનિયાકે તલબગાર હોંગે ઉનકા અંજામ પઢિયે

હઝરત અબૂ હુરૈરહ (રદિ.) ફરમાતે હૈં કે રસૂલે ખુદા (સ.અ.વ.) ને ઈરશાદ ફરમાયા : "આખિર ઝમાનેમેં ઐસે લોગ પૈદા હોંગે જો દીનકે નામ પર દુનિયાકે તલબગાર હોંગે (યાની દીની ઔર ઉખ્રવી આ'માલકે ઝરીઆ દુનિયા કમાએંગે) ઔર લોગોંકે સામને નરમી ઝાહિર કરનેકે લિયે દુમ્બોંકી ખાલકા લિબાસ પહેનેંગે (તાકે લોગ ઉનહેં આબિદ વ ઝાહિદ, દુન્યાવી નેઅમતોંસે બેપરવાહ ઔર આખિરતકે તલબગાર સમઝકર ઉનકે મુરીદ વ મોઅતકિદ હોં) ઉનકી ઝબાનેં શકરસે ઝિયાદા શીરીં હોંગી લેકિન ઉનકે દિલ ભેડિયોંકે દિલકી તરહ (સખ્ત) હોંગે" અલ્લાહ તઆલા (ઐસે લોગોંકો તમ્બીહ કરનેકે લિયે) ફરમાતા હૈ : "ક્યા યે લોગ મેરી તરફસે મોહલત દિયે જાનેકી વજહસે ફરેબમેં મુબ્તલા હૈં યા યે લોગ મેરી મુખાલિફત પર કમરબસ્તા (અડે હુએ) હૈં? પસ મૈં અપની કસમ ખાકર કેહતા હૂં કે યકીનન ઉન લોગોં પર ઉહીંમેંસે કુછ લોગોંકો ફિત્ના ઔર બલાકી શકલમેં મુસલ્લત કર દૂંગા જો બડેસે બડે દાનિશ્વર ઔર અકલમંદ શખ્સકો ભી આજિઝ વ હૈરાન કર દેંગે." (તિરમિઝી)

હઝરત ઈબ્ને ઉમર (રદિ.) નબીએ કરીમ (સ.અ.વ.) સે નકલ કરતે હૈં કે આપને ઈરશાદ ફરમાયા : "અલ્લાહ તબારક વ તઆલા ફરમાતા હૈ કે મૈંને એક ઐસી મખ્લૂક પૈદા કી હૈ જિસકી ઝબાન શકરસે ઝિયાદા શીરીં હૈં ઔર જિસકે દિલ એલ્વેસે ઝિયાદા તલ્ખ (કડવે) હૈં. પસ મૈં અપની કસમ ખાકર કેહતા હૂં કે મૈં યકીનન ઉન પર ઐસી બલાએં નાઝિલ કરૂંગા જો બડેસે બડે દાનિશ્વર ઔર અકલમંદ શખ્સકો ભી હૈરાન વ આજિઝ બના દેંગી. ક્યા વો લોગ મુઝે ધોકા દેતે હૈં યા મુઝ પર જુરઅત ઔર દિલેરી દિખાતે હૈં?" (તિરમિઝી)

આખિર ઝમાનેમેં ઐસી જમાઅતેં પૈદા હોંગી જો ઝાહિરમેં તો દોસ્ત હોંગી મગર બાતિનમેં દુશ્મન હોંગી

હઝરત મઆઝ બિન જબલ (રદિ.) સે રિવાયત હૈ કે નબીએ અકરમ (સ.અ.વ.) ને ઈરશાદ ફરમાયા : "આખિર ઝમાનેમેં ઐસી જમાઅતેં પૈદા હોંગી જો ઝાહિરમેં તો દોસ્ત હોંગી મગર બાતિનમેં દુશ્મન હોંગી." અર્ઝ કિયા ગયા : "યા રસૂલલ્લાહ (સ.અ.વ.)! ઐસા ક્યૂંકર ઔર કિસ સબબસે હોગા?" હુઝૂર (સ.અ.વ.) ને ઈરશાદ ફરમાયા : "ઐસા ઈસ વજહસે હોગા કે ઉનમેંસે બાઝ બાઝસે ગર્ઝ ઔર લાલચ રખ્ખેંગે ઔર બા'ઝ બા'ઝસે ખૌફઝદા હોંગે." (અહમદ)

શિર્કે ખફી મસીહ દજ્જાલસે ભી ઝિયાદા ખતરનાક હૈ

હઝરત અબૂ સઈદ (રદિ.) ફરમાતે હૈં કે (એક દિન) હમ લોગ આપસમેં મસીહ દજ્જાલકા ઝિક્ર કર રહે થે કે રસૂલે ખુદા (સ.અ.વ.) આકર હમારે દરમિયાન તશરીફ ફરમા હો ગયે. (ફિર હમારી બાતચીત સુનકર) ફરમાને લગે કે "ક્યા મૈં તુમહેં ઉસ ચીઝકે બારેમેં ન બતલાઉં જો મેરે નઝદીક તુમહારે હકમેં મસીહ દજ્જાલસે ભી ઝિયાદા ખતરનાક હૈ?" હમને અર્ઝ કિયા : "હાં યા રસૂલલ્લાહ (સ.અ.વ.)!." આપ (સ.અ.વ.) ને ઈરશાદ ફરમાયા : "વો ચીઝ શિર્કે ખફી હૈ. (ઔર શિર્કે ખફી યે હૈ કે મસલન) એક આદમી નમાઝકે લિયે ખડા હોતા હૈ ઔર નમાઝ પઢતા હૈ ઔર અપની નમાઝમેં

ઝિયાદતી કરતા હૈ, મહઝ ઈસ લિયે કે કોઈ શખ્સ ઉસકો નમાઝ પઢતે દેખ રહા હૈ."(ઈબ્ને માજા)

નવ બાતોંકા હુકમ

હઝરત અબૂ હુરૈરહ (રદિ.) ફરમાતે હૈં કે રસૂલે ખુદા (સ.અ.વ.) ને ઈરશાદ ફરમાયા : મેરે રબને મુઝકો નવ બાતોંકા હુકમ દિયા હૈ :

(૧) ઝાહિર ઔર પોશીદા હર હાલતમેં અલ્લાહસે ડરનેકા.

(૨) ગુસ્સા ઔર નારાઝગીકી હાલતમેં સહીહ ઔર દુરૂસ્ત બાત કેહનેકા.

(૩) ગરીબી ઔર માલદારીકી હાલતમેં મયાનારવી (દરમિયાનાપન) ઈખ્તિયાર કરનેકા.

(૪) ઔર જો મેરે સાથ બદ સુલૂકી કરે ઉસકે સાથમેં નેક સુલૂક કરૂં.

(૫) જો મુઝે મહેરૂમ રખ્ખે, ઉસકો મૈં બખ્શિશસે નવાઝૂં.

(૬) ઔર જો શખ્સ મુઝ પર ઝુલ્મ કરે ઉસે મઆફ કરૂં.

(૭) ઔર મેરી ખામોશી ફિક્ર હો.

(૮) મેરા બોલના ઝિક્ર હો.

(૯) ઔર મેરા દેખના ઈબરત હો, નીઝ મેરે રબને મુઝે યે ભી હુકમ દિયા હૈ કે મૈં નેકીકી તલ્કીન કરતા રહૂં. (રઝીન)

કુર્બે કિયામત શર ઔર ફસાદ કરનેવાલા અકલમંદ શુમાર હોગા

હઝરત હુઝેફા (રદિ.) ફરમાતે હૈં કે રસૂલે ખુદા (સ.અ.વ.) ને ઈરશાદ ફરમાયા : "કિયામત ઉસ વક્ત તક ન આએગી યહાં તકકે દુનિયામેં સબસે બડા ઈકબાલમંદ (ખૂશકિસ્મત) વો શખ્સ હોગા જો કમીના ઔર અહમક હૈ ઔર કમીનાકા બેટા હૈ." (તિરમિઝી, બૈહકી)

કૌનસે ગુનાહ પર કૌનસા અઝાબ આતા હૈ

હઝરત ઈબ્ને અબ્બાસ (રદિ.) ને ફરમાયા : "જબ કોઈ કૌમ માલે ગનીમતમેં ખયાનત કરને લગતી હૈ, તો અલ્લાહ તઆલા ઉસકે દિલોંમેં દુશ્મનકા રો'બ ઔર ખૌફ પૈદા કર દેતા હૈ. જિસ કૌમમેં ઝિનાકારી ફૈલ જાતી હૈ ઉસમેં મૌતકી ઝિયાદતી હો જાતી હૈ. જો કૌમ નાપ તોલમેં કમી કરતી હૈ ઉસકા રિઝક ઉઠા લિયા જાતા હૈ (યાની બરકત ખતમ કર દી જાતી હૈ યા ઉસ કૌમકો હલાલ રિઝકસે મહેરૂમ કર દિયા જાતા હૈ).

જો કૌમ નાહક અહકામ જારી કરને લગતી હૈ, ઉનકે દરમિયાન ખૂનરેઝી ફૈલ જાતી હૈ, ઔર જો કૌમ અપને અહદો પૈમાન તોડ દેતી હૈ અલ્લાહ તઆલા ઉસ પર ઉસકે દુશ્મનકો મુસલ્લત કર દેતા હૈ." (માલિક)

યહૂદિયોંકા દરખ્ત કૌનસા હૈ?

હઝરત અબૂ હુરૈરહ (રદિ.) ફરમાતે હૈં કે રસૂલે ખુદા (સ.અ.વ.) ને ઈરશાદ ફરમાયા : "કિયામત ઉસ વક્ત તક કાઈમ નહીં હોગી જબ તક મુસલમાન યહૂદિયોંસે ન લડેંગે, ચુનાંચે (ઉસ લડાઈમેં) મુસલમાન યહૂદિયોંકો બહોત કતલ કરેંગે, યહાં તકકે યહૂદી પત્થર ઔર દરખ્તકે પીછે છુપતા ફિરેગા ઔર દરખ્ત યે કહેગા : અય મુસલમાન! અય ખુદાકે બંદે! ઈધર આ, મેરે પીછે યહૂદી છુપા બૈઠા હૈ ઉસકો માર ડાલ. મગર ગરકદકા દરખ્ત (ઐસા ન કહેગા) ક્યૂંકે વો યહૂદિયોંકા દરખ્ત હૈ. (મુસ્લિમ)

કા'બાકા ખઝાના એક હબશી નિકાલેગા

હઝરત અબ્દુલ્લાહ બિન અમ્ર (રદિ.) નબીએ કરીમ (સ.અ.વ.) સે

રિવાયત કરતે હૈં કે આપને ઈરશાદ ફરમાયા : "તુમ હબ્શિયોંકો ઉનકે હાલ પર છોડ દો ઔર ઉનસે કિસી કિસમકા તઅર્રુઝ (મુઝાહમત) ન કરો જબ તકકે વો તુમસે કુછ ન કહેં ઔર તુમસે તઆરૂઝ ન કરેં ઔર ઉસમેં કોઈ શક નહીં કે કા'બાકા ખઝાના એક હબ્શી હી નિકાલેગા જિસકી દોનોં પિન્ડલિયાં છોટી છોટી હોંગી."

(અબૂ દાઉદ)

સબસે પેહલે ખતમ હોનેવાલી મખ્લૂક ટિડ્ડી હૈ

હઝરત જાબિર (રદિ.) ફરમાતે હૈં કે હઝરત ઉમર ફારૂક (રદિ.) ને જિસ સાલ વફાત પાઈ ઉસ સાલ ટિડ્ડિયાં ગુમ હો ગઈ. હઝરત ઉમર (રદિ.) ટિડ્ડિયોંકે ગુમ હોનેકી વજહસે સખ્ત ગમગીન ઔર પરેશાન હુએ (કે કહીં ટિડ્ડિયોંકા મુકમ્મલ ખાતિમહ તો નહીં હો ગયા) ફિર ઉનહોંને એક સવાર યમનકી તરફ, એક સવાર ઈરાકકી તરફ ઔર એક શામકી તરફ ભેજા તાકે વો લોગોંસે દરિયાફત કરેં કે આયા કિસી શખ્સને કહીં કુછ ટિડ્ડિયાં દેખી હૈં. ચુનાંચે જિસ સવારકો યમન ભેજા ગયા થા વો એક મુઠ્ઠી ટિડ્ડિયાં લેકર હઝરત ઉમર (રદિ.) કે પાસ આયા ઔર ઉનકે સામને વો ટિડ્ડિયાં ડાલ દીં. હઝરત ઉમર (રદિ.) ને ટિડ્ડિયાં દેખીં તો (ખૂશીસે) અલ્લાહુ અકબરકા ના'રા બુલંદ કિયા, ફિર ફરમાયા : "(મૈં ટિડ્ડિયોંકે મુકમ્મલ ખાતિમહસે ઈસ લિયે મુતફક્કિર ઔર પરેશાન હો ગયા થા કે) મૈંને રસૂલે ખુદા (સ.અ.વ.) કો યે ઈરશાદ ફરમાતે સુના હૈ. :

ખુદાવંદ તઆલાને જાનવરોંકી હજાર કિસ્મેં પૈદા કી હૈં. ઉનમેં છ સો (૬૦૦) દરિયામેં હૈં ઔર ચારસો (૪૦૦) જંગલમેં હૈં ઔર જબ કિયામત આનેકો હોગી તો ઉનમેંસે સબસે પેહલે ટિડ્ડિયાં હલાક હોંગી, ફિર જબ ટિડ્ડિયાં હલાક હોંગી તો જાનવરોંકી દૂસરી કિસ્મેં ભી ઈસ તરહ પૈ દરપૈ (લગાતાર) હલાક હોના શુરૂ હો જાએંગી, જિસ તરહ મોતિયોંકી લડી ટૂટને પર મોતી પૈદરપૈ ગિરને લગતે હૈં."

(બૈહકી)

રકા'ત છૂટનેકી ચાર શકલેં ઔર ઉનકે પૂરા કરનેકે તરીકે

સવાલ :- અગર એક રકા'ત છૂટી હો તો ઉસકો કિસ તરહ પૂરા કરેં?

જવાબ :- અગર આપકી એક રકા'ત છૂટી હો તો ઈસ તરહ પૂરી કરેં. ઈમામકે સાથ આપ સલામ ન ફેરેં. જબ ઈમામ દોનોં તરફ સલામ ફેર ચુકે, તો આપ ખડે હો જાએં. યાદ રખ્ખેં ઈમામકે એક તરફ સલામ ફેરનેકે બાદ મુકતદીકા ખડા હોના ઠીક નહીં, ક્યૂંકે મુમકિન હૈ કે ઈમામ સિજદએ સહવકા સલામ ફેર રહા હો. આપકી જો રકા'ત છૂટી હૈ વો પેહલી રકા'ત થી. આપ ઉસકો પેહલી રકા'તકી તરહ પઢેં યાની પેહલે સના (સુબ્હાનકલ્લાહુમ્મ) પઢેં. ઈમામકે પીછે તો આપ સૂરએ ફાતિહા વગૈરહ નહીં પઢતે લેકિન છૂટી હુઈ રકા'ત પૂરી કરતે વક્ત સૂરએ ફાતિહા (અલ્હમ્દુ) ઔર ઉસકે સાથ કોઈ સૂરત યા કુરઆનકી તીન છોટી યા એક બડી આયત પઢેં. બાકી નમાઝ આમ નમાઝકી તરહ પૂરી કરેં.

સવાલ : અગર દો રકા'તેં છૂટ ગઈ હોં, તો કિસ તરહ પૂરી કરેં?

જવાબ : ઉનકો પૂરા કરનેકા તરીકા બહોત આસાન હૈ. બસ આમ નમાઝોંકી તરહ આપકો દો રકા'ત પઢની હૈં, લેકિન યે રકા'તેં આપ તન્હા નમાઝકી તરહ પઢેંગે, યાની આપ પેહલી રકા'તમેં સના, અલ્હમ્દુ વગૈરહ પઢેંગે ઔર દૂસરી રકા'તમેં અલ્હમ્દુ ઔર સૂરત પઢેંગે. અગર ઝોહર, અસર ઔર ઈશાકી નમાઝ હૈ, તો આપને જો દો રકા'તેં ઈમામકે સાથ પઢી હૈં વો તીસરી ઔર ચોથી રકા'તેં થીં, અબ આપકો પેહલી ઔર દૂસરી રકા'ત પઢની હૈ. બહોતસે લોગ ઈમામકે સાથ મિલનેવાલી આખરી દો રકા'તોંકો અપની પેહલી દો રકા'તેં સમઝનેકી ગલતી કરતે હૈં ઔર ઈસ વજહસે છૂટી હુઈ રકા'તોંકો પૂરા કરતે વક્ત ઉનમેં સૂરત નહીં મિલાતે જિસસે ઉનકી નમાઝ નહીં હોતી.

સવાલ : અગર તીન રકા'તેં છૂટ ગઈ હોં, તો કિસ તરહ પૂરી કરેં?

જવાબ : તીન રકા'તેં છૂટનેકી સૂરતમેં ઉનકો પૂરા કરતે વક્ત આ

તૌર પર લોગ ગલતિયાં કરતે હૈં, લિહાઝા ઈસકો એહતિમામસે સમઝનેકી કોશિશ કરેં. તીન રકા'તેં છૂટનેકી સૂરતમેં આપ પેહલે છૂટી હુઈ પેહલી રકા'ત પળ્હેંગે યાની સલામ ફેરનેકે બાદ અલ્લાહુ અકબર કેહતે હુએ આપ ખડે હો જાએંગે ઔર સબસે પેહલે સના પળ્હેંગે, ફિર તઅવ્વુઝ (અઊઝુબિલ્લાહ) ઔર તસ્મિયા (બિસ્મિલ્લાહ) કે બાદ સૂરએ ફાતિહા (અલ્હમ્દુ શરીફ) ઔર ઉસકે સાથ કોઈ સૂરત પળ્હેંગે. ઔર એક રકાત પૂરી કરકે કાઈદામેં બૈઠેંગે ઔર સિર્ફ અત્તહિય્યાતવાલી દુઆ પળ્હકર ખડે હો જાએંગે. અબ આપ અપની છૂટી હુઈ દૂસરી રકાત પળ્હેંગે યાની ઉસમેં અલ્હમ્દુકે સાથ સૂરત મિલાએંગે. ઉસ રકા'તકો પૂરી કરકે આપ અપની તીસરી રકા'ત પળ્હેંગે જિસમેં સિર્ફ અલ્હમ્દુ પળ્હી જાએગી. (ઈમામકે સાથ આપકો જો રકા'ત મિલી થી વો ચોથી રકા'ત થી) લિહાઝા ઈસ તીસરી રકા'તકો પૂરા કરને પર આપકી ચારોં રકા'ત મુકમ્મલ હો જાએંગી, અબ આપ કાઈદએ અખીરમેં બૈઠેંગે જિસમેં અત્તહિય્યાતકે સાથ આપ દોનોં દુરૂદશરીફ (**અલ્લાહુમ્મ સલ્લિ અલા મુહમ્મદ** ઔર **અલ્લાહુમ્મ બારિક અલા મુહમ્મદ**) ઔર દુઆ (**અલ્લાહુમ્મ ઈન્ની ઝલમ્તુ નફ્સી.....**) પળ્હકર સલામ ફેરેંગે, લીજિયે આપકી નમાઝ મુકમ્મલ હો ગઈ.

સવાલ : અગર ચાર રકા'તેં છૂટ ગઈ હોં તો કિસ તરહ પૂરી કરેં?

જવાબ : ચારોં રકા'તેં છૂટનેકી સૂરતમેં આપ ઉનકો ચાર રકા'તકી તન્હા ફર્ઝ નમાઝકી તરહ પળ્હકર પૂરી કરેં યાની પેહલી રકા'તમેં સના સૂરએ ફાતિહા, ઔર કોઈ સૂરત પળ્હેંગે, દૂસરીમેં સૂરએ ફાતિહા ઔર સૂરત, ઔર તીસરી ઔર ચોથીમેં સિર્ફ સૂરએ ફાતિહા પળ્હેંગે.

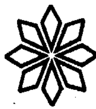

સવાનેહ

હઝરત મૌલાના

મુહમ્મદ ઉમર સાહબ

પાલનપુરી રહમતુલ્લાહ અલૈહ

વતન, પૈદાઈશ ઔર બચપનકા ઝમાના

આપકા વતન પાલનપુરસે પાંચ કિલોમીટર ગાંવ "ગઠામન" હૈ. આપકે વાલિદ કારોબારકી ગર્ઝસે બમ્બઈમેં રેહતે થે, નામ વઝીરૂદ્દીન થા. આપકી પૈદાઈશ બમ્બઈમેં ૧૫ સિતમ્બર સન ઈસ્વી ૧૯૨૯ ઈતવારકા દિન ગુઝરકર રાત ૧૨ બજે યાની પીરકી રાતમેં હુઈ ઔર નામ મુહમ્મદ ઉમર રખ્ખા ગયા. આપને સાત સાલકે બાદ હન્ફિયા સ્કૂલ બમ્બઈમેં દાખલા લિયા. ઉસકે એક સાલકે બાદ આપકે વાલિદ વઝીરૂદ્દીન બિન નસીરૂદ્દીન ખરોડિયાકા ઈન્તિકાલ હો ગયા ઔર આપ યતીમ હો ગયે. ઉસ વક્ત આપકી ઉમ્ર આઠ સાલકી થી. આપકે ઘરેલૂ હાલાત તંગી તુર્શીસે ગુઝર રહે થે. મગર જબ બારી તઆલા કિસીકો નવાઝના ચાહતા હૈ, તો ઉસકે અસ્બાબ મોહય્યા ફરમા દેતે હૈં. આપકી તરબિયતકા મઝબૂત સબબ આપકી વાલિદા થીં. આપકે મોહલ્લામેં એક મરયમ ખાલા રેહતી થીં. વો ભી પારસા (નેક) થીં ઔર મિશ્કાત શરીફ તક તાલીમ લી હુઈ થીં. મૌલાનાકી વાલિદા મરયમ ખાલાકી સોહબતમેં રેહતીં ઔર ઉનસે દીન વ ઈમાનકી બાતોંકો સુના કરતીં જિસસે પૂરી તરહ ફિક્રે આખિરત ઔર ખૌફે ખુદા પૈદા હો ગયા થા. ઉસી ફિક્રે આખિરત ઔર ખૌફે ખુદાસે અપને બેટેકો આરાસ્તા કરનેકી પૂરી ઝિંદગી કોશિશ કરતી રહીં. આપ ફરમાતે હૈં : કે વાલિદા અગરચે પઢી હુઈ ન થીં મગર મેરે બારેમેં ઉનકી તમન્ના થી કે મૈં આલિમ બનૂં. ઔર ફરમાતે : કે વાલિદાકો કુરઆન તો મૈંને પઢાયા મગર મુઝે કુરઆન પર વાલિદાને ડાલા. હર દિન દીન વ ઈમાનકી કોઈ ન કોઈ બાત ઝહન નશીન કરાતીં. બચપન હીમેં અંબિયા (અલૈ.) કે કિસ્સે જો કુરઆન પાકમેં હૈં વાલિદા સુનાયા કરતીં ઔર કિયામતકી હોલનાકીસે ડરાતીં. એક મરતબા વાલિદાને ફરમાયા : કે કબ્રમેં દો ફરિશ્તે આએંગે ઔર તીન સવાલાત કરેંગે. તીન સવાલાત ભી બતાએ ઔર ઉસકે જવાબ ભી. ફિર દૂસરે મૌકા પર કબ્રકે અઝાબસે ડરાના શુરૂ કિયા, તો આપને વાલિદાસે ફરમાયા : કે મુઝે ફરિશ્તોંકે સવાલાત ઔર જવાબાત યાદ હો ગયે, તો જવાબમેં વાલિદાને ફરમાયા : કે કબ્રમેં ચમડેકી ઝબાન કામ ન દેગી, વહાં અમલકી ઝબાન જવાબ દેગી, પસ તુમ

અમલ કરો ઔર હરામ ક્યા હૈ ઔર હલાલ ક્યા હૈ? મુઝે ભી બતાઓ. ચૂંકે મૈં તો અનપઢ હૂં ઔર તુમ અબ પઢને લગે હો. ઔર વાલિદા ફરમાતીં : બેટા! ગીબત કરના ચાહો તો મેરી કર લિયા કરના કે બાત ઘરકી ઘરમેં રહે, તેરી નેકિયાં મુઝકો મિલેં. આપ ફરમાતે કે મન્શા ગીબતસે ડરાના ઔર બચાના થા. ઈસ લિયે કે આદમી બડા ભોલા ભાલા હૈ, દુશ્મનકી ગીબત કરકે ઉસકો અપની નેકિયાં દે દેતા હૈ. ઔર વાલિદા ફરમાતીં : કે સદકાસે બલા દૂર હોતી હૈ ઔર દેનેવાલા હાથ હમેશા ઉપર રેહતા હૈ. આપ બચપનમેં જબ વાલિદાસે દીનકી બાત સુનતે તો સલીમુલ ફિતરત (નરમ દિલ) હોનેકી બિના પર પૂરા અસર લેતે થે. એક મરતબાકા વાકિઆ હૈ આપ ખૂદ બયાન ફરમાતે હૈં : કે મેરી વાલિદાને કિયામતકા મંઝર ખીંચા કે આસમાન ટૂટેગા ઔર જમીન હિલેગી વગૈરહ વગૈરહ. રાતમેં મૈં ફર્શ પર સોયા થા ઔર છોટા ભાઈ ચારપાઈ પર, ખ્વાબમેં મૈંને કિયામતકા મંઝર દેખના શુરૂ કિયા. ઈત્તિફાકસે છોટા ભાઈ ચારપાઈસે મુઝ પર ગિરા. મૈંને ચિલ્લાના શુરૂ કર દિયા કે કિયામત આ ગઈ ઔર હિસાબ દેના પડેગા. વાલિદાને ચિરાગ જલાયા ઔર ફરમાને લગીં કે ઉમર તુમ ક્યૂં રોતે હો છોટા ભાઈ હી તો ગિરા હૈ? આપ આંખેં બંદ કિયે રોતે હુએ કેહતે જાતે કિયામત આ ગઈ, ગોયા બચપન હીસે ખૌફે ખુદા ઔર ખૌફે કિયામત આપકે રગ વ રેશામેં દાખિલ હો ગયા થા.

આપકી વાલિદાને એક મરતબા મરયમ ખાલાસે એક હદીસ સુની જિસમેં ફરમાયા ગયા હૈ : કે જો કુરઆન સીખ લે, તો ઉસકે વાલિદૈનકો તાજ પહેનાયા જાએગા, જો નૂરકા હોગા. હદીસ સુનકર આપકી વાલિદા રોઈ ઔર ફરમાયા : બેટા! તૂ તો કુરઆન પઢ લે ઔર બુખારી શરીફ પઢ લે. વાલિદ સાહબને ફરમાયા કે અમ્માં સ્કૂલકી તાલીમકા ક્યા હોગા? અમ્માંને કહા કે કુછ ભી હો, બસ તૂ ઈલ્મે ઈલાહી હાસિલ કર લે.

સ્કૂલકી છુટ્ટિયાં અપને વતન ગઠામનમેં

બહરહાલ આપકી વાલિદા સ્કૂલકે ઝમાનેમેં જો બચપનકા ઝમાના હૈ

આપકી તરબિયત ફરમાતી રહીં ઔર પાંચ સાલ સ્કૂલકે પૂરે ફરમાકર સન ઈસ્વી ૧૯૪૨ કો છુટ્ટિયાં ગુઝારનેકે લિયે આપ વાલિદાકે સાથ અપને વતન ગઠામનમેં આએ. ઉનહી દિનોંમેં મૌલાના અબ્દુલ હફીઝ સાહબ જલાલપુરી (યુ. પી.) મુદર્રિસ હોકર ગઠામનમેં આએ. નિહાયત મુખ્લિસ ઔર ઝાહિદ થે. જબ મદ્રસામેં મૌલાનાકી વાલિદાને આપકો ભેજના શુરૂ કિયા તો ઉસ્તાદને આપકી ઝહાનત ઔર ફિતાનત (અકલમંદી) દેખકરં આપકે સાથ ખુસૂસી મહેનત કી ઔર એક હી સાલમેં પચાસ કિતાબેં પળ્હ ડાલીં. જબ સાલાના (વાર્ષિક) ઈમ્તિહાનકા મૌકા આયા તો પાલનપુરસે હઝરત મૌલાના નઝીર અહમદ સાહબ (રહ.) ઈમ્તિહાનકે લિયે તશરીફ લાએ. જબ આપકી પળ્હી હુઈ કિતાબોંકા ઈમ્તિહાન લિયા, તો આપ અચ્છે નંબરાતસે કામિયાબ હુએ. ઉસ પર મૌલાના નઝીર સાહબ (રહ.) ને મુતઅજ્જિબ હોકર મા'લૂમ કિયા કે કિસકા લડકા હૈ? વાલિદ ચૂંકે ગૈર મઅરૂફ થે. તો આપકે દાદા હાજી નસીરૂદ્દીન ખરોડિયાકા નામ લિયા ગયા કે ઉનકા પોતા હૈ, તો આપ ભડક ઉઠે ઔર યે ભડક ક્યૂં ન હો. હાજી નસીરૂદ્દીન ખરોડિયા વો હૈં જબ મૌલાના મુહમ્મદ નઝીર સાહબ (રહ.) ને ઈલાકેમેં ઈસ્લાહકા કામ જારી ફરમાયા, તો ઉન ખતરનાક હાલાતમેં હાંજી નસીરૂદ્દીન ગઠામનકે ઉન ચાર હઝરાતમેંસે થે, જિનહોંને દીન વ ઈમાનકી સહીહ રાહકો સબસે પેહલે અપનાયા થા ઔર મૌલાના મુહમ્મદ નઝીર સાહબ (રહ.) કી મદદમેં દસ્તે રાસ્ત (હામી) બને રહે થે. મૌલાના નઝીર સાહબ (રહ.) કો હાજી નસીરૂદ્દીન સાહબકી કુરબાની યાદ આ ગઈ ઔર ઉસ કુરબાનીકા સમરહ અપની આંખોંસે દેખ રહે થે. ઝુહદ વ ઈખ્લાસસે માલામાલ મૌલાના અબ્દુલ હફીઝ સાહબ જિનકી તન્ખ્વાહ ઉસ વક્ત બીસ રૂપિયે થીં, અપને સાથ અપની દો છોટી ઔલાદ ભી લાએ થે. હર જુમ્આકો પાલનપુર પૈદલ (પાંચ કિલોમીટર દૂર) જાતે ઔર જરૂરી સામાનકે સાથ છ અદદ મૂલી ભી લાતે, જો ઉનકે હફતા ભરકે સાલનકા કામ દેતીં. છ મૂલી અલ્મારીમેં તાલા લગાકર રખ દેતે ઔર હર રોઝ એક મૂલીકા સાલન બનાતે. ઈસ તરહ પૂરા હફતા નિકાલતે. આપકે ઉસ્તાદ એક મરતબા ખારિજ ઔકાતમેં મસ્જિદમેં હૌઝકે કિનારે બૈઠકર હિદાયતુન્નહ્વકા સબક પળ્હા રહે થે કે ઉસ્તાદકા લડકા અબ્દુલ હસીબ જો છોટા બચ્ચા થા, આપકે પાસ આયા

ઔર કેહને લગા ભૂખ લગી હૈ, અબ્બા ઘર જલ્દી ચલો નહીં તો સબ સીંગલી ખા જાવેંગે યાની મૂલી સબકી સબ ખા જાવેંગે. ઉસ્તાદ બીસ રૂપિયે લેકર ન સિર્ફ યે કે મદ્રસાકે ઔકાતકે પાબંદ થે બલ્કે ખારિજ ઔકાતમેં ભી પળ્હાયા કરતે થે, શાગિર્દકે પળ્હનેકા શૌક વ ઝૌક મુખ્લિસ ઉસ્તાદકો પળ્હાને પર મજબૂર કર દેતા હૈ.

હઝરત વાલિદ સાહબ ફરમાતે હૈં કે એક મરતબા મેરી વાલિદાને હઝરત ઉસ્તાઝ (રહ.) કે પાસ પાંચ રૂપિયે હદિયાકે તૌર પર ભેજે, તો રોને લગે ઔર વાપસ કર દિયા ઔર ફરમાયા : કે મૈં મુહમ્મદ ઉમર પર અપની આખિરતકે લિયે મહેનત કર રહા હૂં. દરમિયાન સાલમેં મૌલાના અબ્દુલ હફીઝ સાહબ અપને વતન જાને લગે તો દાદી સાહિબાકો પૈગામ ભેજા કે મૈં આપકે લડકેકો અપને સાથ અપને વતન લે જાના ચાહતા હૂં તાકે ઉસકી પળ્હાઈકા નુકસાન ન હો. વાલિદાકી તમન્ના આલિમ બનાનેકી થી હી. લિહાઝા ઈસ તંગી તુર્શકિ ઝમાનેમેં પચાસ રૂપિયે બતૌરે કર્ઝ લેકર વાલિદ સાહબકો ઈનાયત કિયે ઔર આપ અપને ઉસ્તાદકે સાથ રવાના હો ગયે.

દુનિયા કદમોંમેં આએગી

ઉનહીં દિનોંમેં બમ્બઈસે રિશ્તેદાર આપકી વાલિદાકે પાસ પહોંચકર ઝહન બના રહે થે કે સ્કૂલકી તા'લીમમેં ઉસકા નતીજા અચ્છા હૈ. ૨૬ રાનીછાપ સિક્કા ઈન્આમમેં મિલ ચુકા હૈ, ફિર યે મદ્રસાકી તાલીમ પળ્હાકર મૌલવી મુલ્લા બનાકર ક્યા કરોગી? આપકી વાલિદાને ફરમાયા : કે તુમ લોગ દુનિયા દુનિયા કિયા કરતે હો, દુનિયા તો ઉસકે કદમોંમેં આએગી ઈન્શા અલ્લાહ. અલગર્ઝ વાલિદ સાહબ અપને ઉસ્તાદકે સાથ ઉનકે વતન રવાના હો ગયે ઔર ઉસ્તાદને પાંચ છ મહીને પળ્હાયા ઔર ઉસકે બાદ આપકો પેહલી મરતબા ઓક્ટોબર સન ઈસ્વી ૧૯૪૪ કો દારૂલ ઉલૂમ દેવબંદમેં દાખિલ ફરમાયા. આપકા ઈમ્તિહાને દાખલા શેખુલ અદબ હઝરત મૌલાના એ'ઝાઝઅલી સાહબ (રહ.) ને લિયા ઔર આપકો મતલૂબા કિતાબેં કંઝુદ્દ દકાઈક વગૈરહ મિલ ગઈ. ઉન દિનોં આપને ઈલ્મે દીનકે હાસિલ કરનેમેં

ખૂબ મહેનત કી યહાં તકકે બાઈસ ઘંટે આપ પઢ઼તે સિર્ફ દો ઘંટે આરામ કરતે, જિસકા નતીજા યે હુવા કે આપકી સિહ્હત મુતાસ્સિર હુઈ ઔર આપકો તપદક (ટીબી) કા મર્ઝ લાહિક હો ગયા. સાલાના ઈમ્તિહાનસે ફરાગતકે બાદ આપ બમ્બઈકે લિયે વાપસ હુએ. યે વાપસી સન હિજરી ૧૯૪૫ મેં હુઈ. મુમ્બઈમેં કુછ મુદ્દતકે બાદ એક ચિલ્લાકી જમાઅતમેં મરકઝ દેહલી પહોંચે. ઉસ વક્ત હઝરતજી મૌલાના મુહમ્મદ યૂસુફ સાહબ (રહ.) ને આપકો ભાંપ લિયા ઔર આપકો મશ્વરા દિયા કે મુમ્બઈમેં રેહકર તાલીમ પૂરી કરો. આપ ઈસ સફરમેં હઝરતજી (રહ.) સે બૈઅત હો ગયે. આપને મુમ્બઈમેં અપને કુછ કારોબારી શુગલકે સાથ મદ્રસેમેં તાલીમ જારી રખ્ખી. હર મૌકા પર આપકે લિયે બારી તઆલાને કોઈ ન કોઈ સબબ પૈદા કર દિયા, જો બરવક્ત આપકી રેહબરી કરતા. વાલિદ સાહબ ઈબ્તિદા હીસે અપને બડોંકી બાત ધ્યાનમેં લેકર અમલ પૈરા હોનેકે આદી થે ઔર ઉસીમેં આપકી તરક્કીકા રાઝ છુપા હુવા થા. બારી તઆલાકી તરફસે હર ઘડી અસ્બાબ વ વસાઈલ જારી વ સારી હૈં મગર હર આદમી જદ્દો જહદ ઔર તૌફીકકે બકદ્ર ફાઈદા ઉઠાતા હૈ.

મુમ્બઈમેં દીની તાલીમ ઔર નિકાહ

આપકા નિકાહ ૩ મે સન ઈસ્વી ૧૯૪૬ કો હુવા ઔર રૂખ્સતી ૫ મે સન ઈસ્વી ૧૯૫૦ જુમ્આકો અમલમેં આઈ. બહરહાલ હઝરતજી મૌલાના યૂસુફ સાહબ (રહ.) કે ફરમાનેસે આપને મુમ્બઈમેં રેહતે હુએ દરસિયાતકી તાલીમ ઔર મુતાલઆ જારી રખ્ખા. આપને જલાલૈન શરીફકે સાલમેં બયાનુલ કુરઆનકા મુકમ્મલ મુતાલઆ કર લિયા. મંગલી કંદૂરી મસ્જિદમેં સન ઈસ્વી ૧૯૫૨ મેં ઈમામત ઈખ્તિયાર ફરમાઈ. ઉન દિનોં આપ હફતેમેં મુસલસલ છ દિન પઢ઼નેમેં મશ્ગૂલ રેહતે ઔર એક દિન ઘર જાતે. વાલિદાકો ઘરમેં દીન વ ઈમાનકી બાતેં સુનાતે. ઉસ વક્ત વાલિદા ફરમાતીં "તુમહારી બાત આજ મૈં અકેલી સુન રહી હૂં, મગર એક વક્ત હોગા કે તુમસે લાખોં ઈન્સાન દીન વ ઈમાનકી બાતેં સુનેંગે." આપકી વાલિદાકી દોનોં પેશીન ગોઈયાં બારી તઆલાને આપકે હકમેં હૂબહૂ પૂરા કરકે દિખા દીં, પેહલી પેશીનગોઈ

(આગાહી) યે થી કે દુનિયા તેરે કદમોંમેં આએગી ઔર દૂસરી યે કે દીન વ ઈમાનકી બાત તુઝસે લાખોં ઈન્સાન સુનેંગે. હઝરત વાલિદ સાહબ ઈસ સિલસિલેમેં ફરમાયા કરતે કે જો ભી દીન વ ઈમાનકી મહેનત ઈખ્લાસ ઔર ઈસ્તિખ્લાસસે કરેગા, ખુદા ઉસકો દુનિયા પૈર પડી દેંગે. ઔર જો દીન વ ઈમાનકી મહેનત ન કરેગા, ઉસકો ભી દુનિયા મિલેગી મગર સર ચડી મિલેગી (યે અલ્ફાઝ બઝાતે ખૂદ વાલિદ સાહબકે હૈં) ઔર આપકી પૂરી ઝિંદગી ઈસકી શાહિદે અદલ (સચ્ચી ગવાહ) હૈ.

આપકા તાલીમી સિલસિલા જારી થા જબ કે આપકે ઘરેલૂ હાલાત પરેશાનકુન થે, મગર આપ અઝ્મ ઔર હિંમતકે પહાડ બને હુએ પૂરી તરહ પળ્હનેમેં મુન્હમિક (મશ્ગૂલ) રહે. આપને "મિશ્કાત" કે સાલમેં "મઝાહિરે હક" કા મુકમ્મલ મુતાલઆ કિયા. કભી કભી તબ્લીગી કામમેં અમલન શરીક હોકર ચિલ્લે વગૈરહ ભી લગાતે.

ચાર માહકે લિયે તબ્લીગી જમાઅતમેં

ઈસી દરમિયાન મરકઝ દેહલીસે એક જમાઅત જિસકે અમીર કારી અબ્દુર્રશીદ ખૂરજવી (રહ.) થે, બમ્બઈ પહોંચી થી. ઉસને આપકી તશ્કીલ ચાર માહકી કી. આપ ચાર માહકે લિયે તૈયાર હો ગયે ઔર જમાઅતકે સાથ અપને બિસ્તરકે સાથ સ્ટેશન પહોંચે. આપકે રિશ્તેદારોંકો માલૂમ હુવા, તો વો ભી સ્ટેશન પહોંચ ગયે ઔર વાલિદ સાહબકે ઘરેલૂ હાલાતકી તંગી તુર્શી બતાકર જમાઅતમેં જાનેકા ઈરાદા મુલ્તવી કરને પર મજબૂર કિયા મગર ઉસ જમાઅતકે એક સાથીને (મુન્શી અનીસ ઈદારા ઈશાઅતે દીનિયાત) વાલિદ સાહબકો એક તરફ લે જાકર ફરમાયા : કે નબિયોંવાલા કામ કરોગે, તો ખુદા તુમહેં ઝાએઅ નહીં કરેગા બલ્કે ખુદા તુમકો ભી ચમકાએગા ઔર તુમહારી કૌમકો ભી ચમકાએગા.

મુતલક આં આવાઝે હક અઝ શેહ બુવદ
ગરચે અઝ હુલ્કૂમ અબ્દુલ્લાહ બુવદ

તર્જુમા : વો મુત્લક આવાઝ શાહે હકીકીકી હોતી હૈ અગરચે અલ્લાહકે બંદેકે હલકસે હો.

વાલિદ સાહબને આખિરકાર પક્કા ઈરાદા કર લિયા ઔર બિસ્તર લેકર જમાઅતકે સાથ રવાના હો ગયે. વાલિદ સાહબ ફરમાતે હૈં : કે મેરે યે ચાર મહીને આજ તક પૂરે નહીં હુએ ઔર ખુદા કરે પૂરે ન હોં. બારી તઆલાને આપકી યે દુઆ ભી કુબૂલ ફરમા લી ઔર પૂરી ઝિંદગી ઉસી રાહમેં મશ્ગૂલ રહે હત્તાકે અલ્લાહ હીકે રાસ્તેમેં વક્તે મૌઊદ (વફાતકા વક્ત) આ પહોંચા.

બહરહાલ યે જમાઅત કામ કરતે કરતે જબ મરકઝ દેહલી પહોંચી, તો યહાં આપકે મુરબ્બી ઔર મોહસિન હઝરત મૌલાના યૂસુફ સાહબ (રહ.) ને આપસે ફરમાયા : કે અબ તો મુહમ્મદ ઉમર તાલીમ પૂરી કર લો. ચૂંકે આપકી તાલીમ મિશ્કાત તક હુઈ થી ઔર દૌરએ હદીસ બાકી થા. વાલિદ સાહબ જમાઅતકા વક્ત પૂરા ફરમાકર બમ્બઈ પહોંચે. આપકી ઈસ સારી નકલો હરકતમેં બહોતસે હવાદિસાત પેશ આએ હત્તાકે આપ મકરૂઝ (કર્ઝદાર) ભી હો ચુકે થે. બાલ બચ્ચોંકા ભી સવાલ થા મગર ફિક્રે આખિરત ઔર ઉમ્મતકા દર્દ પૈદા હો ગયા થા ઔર તાલીમકો પૂરા કરના ભી જરૂરી સમઝતે થે. ચૂંકે યેહી તમન્ના આપકી વાલિદાકી થી ઔર યે તમન્ના આપકે મુરબ્બી હઝરતજી મૌલાના મુહમ્મદ યૂસુફ સાહબ (રહ.) કી ભી થી. આપકી વાલિદા બીમાર ઔર ચલત ફિરત, દેખને સુનનેસે મા'ઝૂર હો ચુકી થીં. હર એ'તિબારસે સખ્ત હાલાતકા સામના થા. ઉસકે બાવજૂદ તાલીમકે લિયે આપને સફરકા ઈરાદા ફરમા લિયા ઔર વાલિદાસે ઈજાઝત લી. વાલિદાને ફરમાયા : બેટા! હમકો છોડકર જાઓગે? ફરમાયા : અલ્લાહકે દીનકો સીખને જા રહા હૂં. વાલિદાને ફરમાયા : જાઓ બેટા. આપકે સર પર શફકતકા હાથ ફેરા ઔર આપ અલ્લાહકી ઝાત પર તવક્કુલ કરતે હુએ તકમીલકે લિયે દેવબંદ રવાના હો ગયે.

દો બારહ દારૂલ ઉલૂમ દેવબંદમેં દાખલા

મુમ્બઈસે દેહલી મરકઝકી મસ્જિદમેં પૂરે રમઝાનકા એ'તિકાફ કરકે આપ દારૂલ ઉલૂમ દેવબંદમેં દૂસરી મરતબા ૧૧ જૂન સન ઈસ્વી ૧૯૫૫ કો દાખિલ

હુએ. દાખલએ ઈમ્તિહાનમેં કામિયાબ હુએ ઔર મત્લૂબા દરજા (દૌરએ હદીસ) મિલ ગયા. ઉસ વક્ત દારૂલ ઉલૂમ દેવબંદમેં યગાનએ રોઝગાર (બેનઝીર) અસાતિઝા મૌજૂદ થે. ખુસૂસન શેખુલ ઈસ્લામ હઝરત મૌલાના હુસૈન અહમદ મદની નવ્વરલ્લાહુ મરકદહૂ, આપકે બુખારી શરીફકે ઉસ્તાઝ થે. આપ તાલીમમેં હમાતન મશ્ગૂલ હો ગયે મગર અપને મુરબ્બી હઝતજી મૌલાના યૂસુફ સાહબ (રહ.) કી નસીહત પેશે નઝર રેહતી થી કે તુમહેં તાલીમ ભી હાસિલ કરના હૈ ઔર તબ્લીગ ભી કરના હૈ. તબ્લીગમેં ઈસ કદર મુન્હમિક ન હોના કે તાલીમકા નુકસાન હો, ઔર તાલીમમેં ભી ઈસ કદર મશ્ગૂલ ન હોના કે તબ્લીગકા નુકસાન હો. આપને ઈસ નસીહતકે પેશે નઝર અપને વક્તકી તરતીબ ઈસ તરહ જમાઈ કે હર હફતામેં ચાર ઘંટે તબ્લીગકે લિયે ફારિગ કરતે ઔર હફતા ભરકે કામકી તરતીબ ઉન ચાર ઘંટોંમેં જમા દેતે. ઈસ તરહ આપકે દોનોં મશ્ગલે જારી રેહતે. ઉસ વક્ત દારૂલ ઉલૂમ ક્યા, પૂરે મુલ્કમેં તબ્લીગકા ઉમૂમી માહોલ ન થા. ઈસ લિયે બાઝ તલબા આપકા મઝાક ઉડાતે થે. મગર આપ મલામત કરનેવાલેકી પરવાહ કિયે બગૈર તાલીમી ઔર તબ્લીગી દોનોં કામ અંજામ દેતે રહે. તલબાકા ઉમૂમી ઝહન યે થા કે તબ્લીગમેં, ગબી (કમ અકલવાલે) લગતે હૈં યા ઝહીન લગકર ગબી બન જાતે હૈં. જબ સેહ માહી ઈમ્તિહાનકે નતાઈજ ઝાહિર હુએ, તો આપ ઊંચે નંબરાતકે સાથ દૌરએ હદીસ શરીફમેં અવ્વલ નંબર પર કામિયાબ હુએ. તલબા ઉસકે બાદ આપકે મોઅતકિદ હો ગયે. આપને ઉસસે ખૂબ ફાઈદા ઉઠાયા ઔર તબ્લીગકા કામ ખૂબ લિયા.

વાલિદાકી વફાત

જબ આપકી વાલિદા મર્ઝુલ વફાતમેં મુબ્તલા હુઈ, તો રિશ્તેદારોંને કહા કે દેવબંદસે મુહમ્મદ ઉમરકો ભી બુલા લેં, તો ફરમાને લગી : નહીં! નહીં! ઉસે ન બુલાઓ. દીનકે કામમેં ગયા હુવા હૈ. મૈં તો ખાલી હાથ હૂં હી, વોહી ઝરીઅએ આખિરત બનેગા, ઔર અગર અલ્લાહ મુઝસે પૂછેગા કે ક્યા લાઈ

હો? તો મૈં કહૂંગી એક ચહીતે બેટેકો તેરે રાસ્તેમેં છોડ આઈ હૂં જિસે મૈંને તેરે લિયે જુદા કિયા હૈ. જબ ઈન્તિકાલકા વક્ત કરીબ હુવા તો વાલિદાને ફરમાયા : કે મુઝે ખૂશ્બૂ આ રહી હૈ હાલાંકે નાક કાન મુદ્દતસે માઉફ (બંદ) હો ચુકે થે. ઉસકે બાદ વાલિદાને સલામ કિયા ઔર મુસ્કુરાઈ ફિર બેહોશ રહીં. હોશ આને પર ઘરવાલોંને માલૂમ કિયા કે અમ્માં! આપને કિસકો સલામ કિયા થા ઔર ક્યૂં મુસ્કુરાઈ થીં? તો ફરમાયા કે મૈંને અપને બેટે મુહમ્મદ ઉમરકો દો ફરિશ્તોંકે દરમિયાન દેખા, તો ઉસને સલામ કિયા ઔર બેટેકો દેખકર મુસ્કુરાઈ. ઉસકે બાદ યે આબિદા, ઝાહિદા ખાતૂન દુનિયાકી તંગી તુર્શી બરદાશ્ત ફરમાકર અપને પ્યારે બેટેકો ફિક્રે આખિરતમેં સંવારકર અલ્લાહકે હવાલે કરકે અલ્લાહકો પ્યારી હો ગઈ. **(રહિમહલ્લાહુ રહમતંવ્ વાસિઅહ)**

રહલતકા દિન ૧૪ ડિસેમ્બર સન ઈસ્વી ૧૯૫૫ હૈ. આપને અપની વાલિદાકી ખ્વાબમેં ઝિયારત કી. આપને માલૂમ કિયા કે અમ્માં! આપ કહાં હો? તો અરબીમેં જવાબ દિયા **(અન ફીલ જન્નહ)** મૈં જન્નતમેં હૂં ઔર ફરમાને લગીં : તુમને મુઝે હજ નહીં કરાયા. ઉસકે બાદ આપને અપની વાલિદાકી તરફસે હજ કરવાયા ઔર ઈસાલે સવાબ કિયા.

બા'ઝ ઔરતેં પૂરે ઘરાનેમેં દીન લાનેકા સબબ બનતી હૈં

આપ ફરમાતે હૈં કે બચપનમેં મેરી વાલિદા હર વક્ત મુઝે સાથ રખતીં ઔર રાતમેં ભી જુદા ન કરતીં ઔર દીન વ ઈમાનકી બાતોંકો ખૂબ સુનાતીં ઔર લંબી નમાઝ પઢાતીં ઔર લંબી દુઆ કરતીં ઔર ખુદાકા માલિક વ ખાલિક હોના સમઝાતીં. એક મરતબા મોહલ્લામેં એક ઘર ફરોખ્ત હુવા, તો વાલિદાને મુઝસે માલૂમ કિયા કે કિસકા ઘર ફરોખ્ત હુવા હૈ? જવાબમેં ફરમાયા : કે ઉસ ઘરકા માલિક પારસી થા. મેરે મુંહસે માલિકકા લફ્ઝ સુનકર વાલિદા નારાઝ હો ગઈ કે માલિક તો ખુદા હૈ, તુમને પારસીકો માલિક ક્યૂં કહા. આખિરકાર મરયમખાલાકી

સિફારિશ ઔર ગુઝારિશસે મેરી વાલિદા રાઝી હુઈ. યે થા આપકી વાલિદાકા બચપનકે ઝમાનેમેં અંદાઝે તરબિયત જો હમારે લિયે ઈબરતકા સબબ હૈ.

જિસે તૂ ગમ સમઝતા હૈ ખઝાના હૈ મસર્રતકા
જિસે તૂ ચશ્મે તર કેહતા હૈ સરચશ્મા હૈ રહમતકા

વક્તકી કદરો કીમત

આપકી તાલિબે ઈલ્મીકા ઝમાના ભી નિહાયત તંગી તુર્શીસે ગુઝર રહા થા. ચિરાગ જલાનેકે લિયે તેલ ન હોતા, તો ઉસ ઝમાનેમેં સડકકી લાલટેનકી રોશનીમેં મુતાલઆ કરતે. અપના કોઈ વક્ત ઝાએઅ ન હોને દેતે હત્તાકે રિશ્તેદાર મદ્રસેમેં આતે, તો આપકે મુંહસે ઈન્ના લિલ્લાહ નિકલ જાતા કે અબ વક્ત ઝાએઅ હોગા. જબ કોઈ સાથી મદ્રસા દિખાનેવાલા મિલ જાતા, તો ખૂશી હોતી કે વક્તકે બરબાદ હોનેસે હિફાઝત હો ગઈ. ઈસ કદરો કીમતકી બિના પર શશ્માહી (છ માસિક) ઈમ્તિહાનમેં ભી એ'ઝાઝી (ઊંચે) નંબરાત હાસિલ કિયે. મૌલાના ઉસકી વજહ બયાન ફરમાતે થે કે પરચોંકે જવાબાતમેં હાશિયે ઔર શુરૂહાતકી બાતકો ભી ખૂબ લિખતા. ઈસકે અલાવા ઉન અહાદીસકે જવાબાતમેં હઝરતજી મૌલાના યૂસુફ (રહ.) સે સુની હુઈ ઈલ્મી બાતોંકો મૌકા બમૌકા જોડ દેતા ઔર યે બાતેં મુમ્તહિનકે લિયે નઈ ચીઝેં હોતીં. ઈસ તરહ સાલાના ઈમ્તિહાનમેં આ'લા નંબરાતકે સાથ દૂસરે નંબર પર દૌરએ હદીસમેં કામિયાબ હુએ ઔર ૮ એપ્રિલ સન ઈસ્વી ૧૯૫૬ મેં ફરાગત હાસિલ ફરમાઈ.

લાખોં ઈન્સાનોંકો દીન વ ઈમાનકી બાત સુનાનેકી એક કામિયાબ મિસાલ

હિન્દુસ્તાન ઔર બેરૂની મમાલિકમેં હોનેવાલે બડે ઈજતિમાઆતમેં તકરીબન આપકા બયાન ખાસ તૌર પર તય હોતા ઔર લાખોં ઈન્સાન જમકર દીન

ઔર ઈમાનકી બાતેં સુનતે ઔર આપકી દીનો ઈમાનકી બાતેં કામિલ ઈખ્લાસ ઔર દર્દકે સાથ વલવલા અંગેઝ હોતીં. હજારોં ઈન્સાનોંકી ઝિંદગિયાં બન જાતીં ઔર હજારોં ફિસ્કો ફુજૂરવાલે રાસ્તેસે તૌબા કરતે ઔર હજારોં મુરદા દિલોંકો રૂહકા સામાન મિલ જાતા, ઔર હજારોં ઈન્સાન અપને જાન ઔર માલકો અલ્લાહકે રાસ્તેમેં લગાનેકા પક્કા ઈરાદા કરતે ઔર બડી તા'દાદમેં નકદ નિકલતે, તબ્લીગી જદ્દો જહદકે લિયે બેરૂની મમાલિકમેં એક્યાસી (૮૧) મરતબા તશરીફ લે ગયે ઔર હજ્જે બૈતુલ્લાહકે લિયે બીસ મરતબા. આપકી યે નકલો હરકત મુખ્તલિફ મકામાતકે લિયે ઔર બયાનાત તકરીબન ચાલીસ સાલ તક પૂરે આલમે ઈસ્લામમેં હોતે રહે. બાઝ મરતબા કઈ કઈ લાખકા મજમા સુનનેવાલા હોતા. ઈસ કદર બયાનાત ઔર મકામાત ઔર સુનનેવાલોંકી તા'દાદ તારીખમેં બહોત કમ મિલતી હૈ, કે એક અકેલે શખ્સને બેશુમાર ઈન્સાનોંકો દીન વ ઈમાનકી બાત સુનાઈ ઔર પહોંચાઈ હો.

(ઝાલિક ફઝ્લુલ્લાહિ યૂઅ્તીહિ મંય્યશાઉ વલ્લાહુ ઝુલ્ ફઝ્લિલ્ અઝીમ) યે સફર ઔર અનથક જદ્દો જહદ ઔર ઉસકે નતીજેમેં દીનકી નિસ્બત પર ઈન્સાનોંકી નકલો હરકત કિસી ઈન્સાનકે બસમેં નહીં હૈ જબ તકકે ખુદાકી મદદ શામિલે હાલ ન હો. યે આપકી સબસે બડી કરામત થી જો બારી તઆલાને આપકે હાથોં સાદિર ફરમાઈ. ઔર ખુદાઈ વા'દા હૈ **(ઈન્ તન્સુરૂલ્લાહુ યન્સુરૂકુમ્ વયુષ્બિત્ અક્દામકુમ)** જો ભી દીન વ ઈમાનકો ઝિંદા કરનેકે લિયે મહેનત કરેગા, ખુદા ઉસકી મદદ કરેગા મગર દર્દ ઔર ઈખ્લાસકે બકદ્ર કૈઝયાબ હોગા. આપકી ઝાતમેં ઉમ્મતકા બેપનાહ દર્દ ખુદાકી તરફસે વદીઅત ફરમાયા ગયા થા. દીન વ ઈમાનકી દઅવતકે બગૈર આપકી બેકરાર તબીઅતકો કરાર ન આતા થા. આપ અકસરો બેશ્તર બયાનાતમેં યે શઅર તરન્નુમકે સાથ વાલેહાના અંદાઝમેં પઢતે.

દર્દે દિલકે વાસ્તે પૈદા કિયા ઈન્સાનકો
વરના તાઅતકે લિયે કુછ કમ ન થે કર્રો બયાં

ભૂકોંકો ખાના ખિલા દેના ઔર નંગોંકો કપડા પહેના દેના ઔર કિસી હાજતમંદકી હાજતકો પૂરા કર દેના યે ભી દર્દે દિલમેં દાખિલ હૈ. મગર સબસે બઢકર દર્દે દિલકા અમલ જો હો સકતા હૈ, વો યે હૈ કે ઈન્સાનોંકો જહન્નમકે

રાસ્તેસે હટાકર જન્નતકે રાસ્તે પર લાયા જાએ ઔર ઉનકી હમેશા હમેશકી ઝિંદગીકી ફિક્ર ઔર કુડન પૈદા કી જાએ, યેહી દર્દ ઔર ફિક્ર વ કુડન અંબિયા (અલૈ.) દુનિયામેં લેકર મબઊસ હુએ થે ઔર યેહી શેવા અંબિયાકે નાઈબીનકા રહા હૈ. યે ઉમ્મતકા દર્દ આપમેં બહોત ઝિયાદહ થા. જિસકી બિના પર પૂરે આલમે ઈસ્લામમેં કઈ મા'ઝૂરિયોંકે સાથ ચલત ફિરત કરકે પૂરી ઉમ્મતમેં દીન વ ઈમાનકે પૈદા કરનેકી જદ્દો જહદ ફરમાઈ ઔર પૂરી ઝિંદગી ઈસ જદ્દો જહદમેં કમી ગવારા ન ફરમાઈ.

ઈજતિમાઆતમેં આપકે બયાનાતકી નૌઈયત

આપ બયાનકે શુરૂમેં ખુત્બએ મસ્નૂના પઢતે. ખુત્બાકે શુરૂ હોતે હી મશ્ગૂલ ઔર મુન્તશિર હઝરાત માનૂસ આવાઝ સુનકર ઈજતિમાઅ ગાહકી તરફ પરવાનાવાર દૌડતે હુએ જમા હો જાતે ઔર બયાનકે ખતમ તક અદબકે સાથ બૈઠે રેહતે. ઉમૂમન આપકે બયાનાતમેં કુરઆની કિસ્સે જિસમેં ખુદાકી માનકર ઝિંદગી ગુઝારનેવાલોંકી કામિયાબી ઔર ન માનનેવાલોંકી તબાહીકા ઝિક્ર હોતા, નીઝ જન્નત ઔર જહન્નમકા ઝિક્ર ભી તફસીલી હોતા. જન્નતકા ઝિક્ર ઈસ તરહ ફરમાતે જૈસે જન્નત પૂરી આરાઈશ ઔર ઝેબાઈશકે સાથ આપકે સામને મૌજૂદ હૈ. આપ ઉસકી નેઅમતોંકો દેખતે હુએ બયાન ફરમા રહે હૈં. બયાનકે દરમિયાન આયાતે કુરઆનિયા અપને મખ્સૂસ ખૂબસૂરત ઈલ્હાનકે સાથ તિલાવત ફરમાતે, તો પૂરે મજમા પર એક કૈફકા સમા બંધ જાતા ઔર ઐસા માલૂમ હોતા જૈસાકે કુરઆન દિલમેં ઉતરતા જા રહા હૈ. ઉસકે બાદ તૌહીદ ઔર મઅરિફતકી બાતોંકો મહેસૂસ મિસાલોંસે સમઝાતે ઔર ખુદાકી કુદરતકો ખોલકર બયાન કરતે. અલગર્ઝ તમામ ખૂબિયોંકા જામેઅ બયાન હોતા, જિસસે અવામ ઔર ખવાસ બરાબર તૌર પર મુસ્તફીદ ઔર મહેઝૂઝ હોતે ઔર કભી યે શઅર ભી પઢતે.

દર ફૈઝે મુહમ્મદ (સ.અ.વ.) વાહે આએ જિસકા જી ચાહે
ન આએ આતિશે દોઝખમેં જાએ જિસકા જી ચાહે

ઈજતિમાઅ ઔર આપકી ઝાત લાઝિમ વ મલ્ઝૂમ થે. ઈજતિમાઅકા નામ

આતે હી આપકી ઝાતકા તસવ્વુર દિલો દિમાગમેં આ જાતા થા. મુલ્કકે કિસી કોનેમેં બડા ઈજતિમાઅ હોતા તો આપકા બયાન જરૂર હોતા. બયાનમેં હકાઈક વ મઆરિફકી બડી બાતેં સીધી સાદી મહેસૂસ મિસાલોંસે આમ તૌર પર લાકર બયાન કરતે. સુનકર હર આદમી અપને અંદર રૂહાની કૈફિયત મહેસૂસ કરતા. એક નયા આદમી ઈસ કદર જરૂર મુતાસ્સિર હોતા, કે વો કમસે કમ દઅવતકે કામસે મુન્સલિક (જુડનેવાલા) ઔર માનૂસ હો જાતા. આપકો બયાનકા મિન જાનિબિલ્લાહ ખુસૂસી મલકા ઈનાયત હુવા થા. આપ ઈબ્તિદાએ બયાનમેં દીનકા શૌક વ ઝૌક પૈદા ફરમાકર રગબત પૈદા ફરમા દેતે ઔર અપની જાનો માલકો દીનકે કામકે લિયે બેકીમત બતલાકર અલ્લાહકી રાહમેં ખપાનેકો મકસદે ઝિંદગી સાબિત કરતે થે. ઈસ તરહ પૂરે મજમાકી ઝહનસાઝી ફરમાકર અખીર બયાનમેં શૌક વ ઝૌકકે સાથ જોશ ભી દિલાતે, જિસસે અલ્લાહકી રાહમેં નિકલના આસાન હો જાતા ઔર ઈજતિમાઈ તશકીલમેં ઐસા અંદાઝા ઈખ્તિયાર ફરમાતે, જૈસા ફરદન ફરદન (એક એક કરકે) આપ તશકીલ ફરમા રહે હૈં. હર આદમી અપની જગહ મુતફક્કિર હો જાતા, નામ લિખવાને વાલોંકી હિંમત અફઝાઈ કરતે ઔર ખુસૂસી દુઆઓંસે નવાઝતે ઔર ઉસ વક્ત પૂરી બશાશતમેં આ જાતે. જિસ કદર ઝિયાદા નામ આતે ઉસી કદર આપકી ખૂશીમેં ઈઝાફા હોતા રેહતા. લાખોં ખુદાકે બંદે ખુદાકી રાહમેં નિકલકર અપની પિછલી ઝિંદગિયોંસે તૌબા કરતે ઔર સહીહ રાહ પર ગામઝન હોતે ઔર આપકી પૂરી ઝિંદગીકી નકલો હરકતસે સાફ મહેસૂસ હોતા, જૈસાકે આપ ઈસી કામકે લિયે પૈદા હુએ હૈં. હકીકત ભી યેહી થી. હોશ સંભાલતે હી આપને દઅવતકે કામકો અપના લિયા થા ઔર પૂરી ઝિંદગી યેહી એક મશગલા રહા. યેહી આપકા ઓઢના બિછોના થા. આપકે પાસ મિલનેવાલે ખુસૂસી હઝરાત હોં યા આમ લોગ, જરૂર ઉનકો ઈસ કામકી દઅવત દેતે. મૌકા દેખકર કમસે કમ તીન દિનકી તશકીલ કરતે. ઈસ કદર ગુંજાઈશ ન હોતી તો એક રાત દિનકી, ઔર યે ભી ન હોતા તો સુબહકા બયાન સુનકર જાનેકે લિયે આમાદા કરતે. રાત દિન ઉમૂમી ઔર ખુસૂસી તૌર પર યેહી દઅવતે દીનકા મશગલા થા. ફરમાતે : કે કુરૂને ઉલામેં યેહી દઅવતકા કામ મોહતમ બિશ્શાન ઔર અસલે ઉસૂલકે દરજે પર થા. યેહી વજહ થી કે સહાબા

(રદિ.) ને દઅવતકે કામકો અપના લિયા ઔર પૂરી દુનિયા પર છા ગયે. અગર આજ ભી ઉમ્મતે મુસ્લિમા ઈસ કામકો ઉસૂલી તૌર પર અપના લે તો ખુદાઈ વા'દા જો સહાબા (રદિ.) કે ઝમાનેમેં પૂરા હુવા, આજ ભી વોહી વા'દા હૈ. ખુદા અપને ફઝલો કરમસે દીની ઔર દુન્યવી સર સબ્ઝી ઔર શાદાબી પૈદા ફરમા દેંગે. આપકી ફિક્રો કુડન ઔર જદ્દો જહદકે નતીજેમેં બારી તઆલા ઈસ કામકો ફૈલાને ઔર સમઝાનેકી નઈ નઈ રાહેં આપકો વદીઅત ફરમાતા થા. આપ ઉસી અંદાઝસે ઉમ્મતે મુસ્લિમાકી રેહબરી ફરમાતે થે.

આપકી ઝિંદગીકે આખરી દિન

આપકા આખરી હજ સન ઈસ્વી ૧૯૯૭ મેં હુવા થા. આખરી હજ્જે બૈતુલ્લાહકે સફરસે વાપસી ૨૯ એપ્રિલ સન ઈસ્વી ૧૯૯૭ કો બસ્તી હઝરત નિઝામુદ્દીન (રહ.) મેં હુઈ. આપકી તબીઅત બહોત મુદ્દતસે અલીલ (બીમાર) ચલ રહી થી. કભી સિહ્હત કભી અલાલત (બીમારી) રેહતી થી, મગર આપ અઝ્મ ઔર હિંમતકે પહાડ થે. કિસી કદર સિહ્હત ગાલિબ દેખતે, તો અપને મામૂલકે મુતાબિક બયાન વગૈરહ જારી રખતે. ઉન દિનોંમેં હઝરત મૌલાનાકે વતન (ગઠામન) કે અહબાબ ઔર રિશ્તેદાર મરકઝ બસ્તી હઝરત નિઝામુદ્દીનમેં તશરીફ લાએ થે. મકસદ યે થા કે ગઠામનમેં ઈજતિમાઅ જો મશ્વરેસે તય હુવા થા ઉસમેં આપકી શિરકત હો જાએ. ઉનકે ઈસરાર પર હઝરત મૌલાના ગઠામન ઈજતિમાઅકે લિયે રવાના હુએ. બઝરીઆ હવાઈ જહાઝ દેહલીસે અહમદાબાદ ઔર ફિર અહમદાબાદસે બઝરીઆ કાર કાકોસી "મદ્રસા નઝીરિયા" મેં પહોંચે. યહાં આપકા મુખ્તસર બયાન હુવા. જિસમેં ઈબ્તિદાઈ તાલિબે ઈલ્મીકે દૌરકી બાતેં બયાન ફરમાઈ. ઉસકે બાદ આપ અપને વતન ગઠામન પહોંચે. તીન દિનકા ઈજતિમાઅ થા. અલ્હમ્દુ લિલ્લાહ તબીઅત અચ્છી રહી. રિશ્તેદારોંસે મુલાકાત હુઈ. ગાંવ ઔર ઈલાકેકે તમામ હઝરાતસે પહેચાનકે સાથ મુલાકાત કી હત્તાકે આપકે બચપનકે હિન્દુ સાથિયોંસે ભી મિલે ઔર ઉનહેં દઅવત ભી દી.

આપકા વતનવાલોં ઔર કૌમસે આખરી ખિતાબ

યે તકરીબન ૧૭ મે સન ઈસ્વી ૧૯૯૭ કી તારીખ થી. આપકી વફાતસે કરીબ ચાર રોઝ પેહલે અપને ગાંવ ગઠામનમેં કૌમસે આખરી ખિતાબ ફરમા રહે થે. કિસે ખબર થી કે દીનો ઈમાનકી રોશની ફૈલાનેવાલા આફતાબ અન્કરીબ ગુરૂબ હોનેવાલા હૈ. આપને ઉસ બયાનમેં શરૂકી બેરૂની સફરકી કારગુઝારી પર રોશની ડાલી થી ઔર ઈસ્લામ ઔર મુસલમાનોં પર જો હાલાત આએ ઉસકી મિસાલમેં દૌરે સિદ્દીકીકે હાલાત દોહરાએ થે ઔર ઉસ વક્ત સહાબા (રદિ.) ને કિસ તરહ અમલ કિયા. હમેં ભી ઉન હાલાતમેં યે આ'માલ ઈખ્તિયાર કરને હૈં. ઉસ પર તફસીલસે રોશની ડાલી થી, કૌમ ઔર મિલ્લતકા હમદર્દ ઔર ગમગુસાર યે આખરી ખિતાબ ફરમાકર હમેશાકે લિયે અન્કરીબ સફરકા સામાન બાંધને વાલા હૈ. સિવાએ ખુદાકે કોઈ ન જાનતા થા. બયાનકે બાદ મામૂલકે મુતાબિક પૂરે જોશ ઔર શૌક વ ઝૌકકે સાથ પૂરે મજમાકી તશ્કીલ ફરમાઈ ઔર અલ્લાહકી રાહમેં નિકલનેવાલોં ઔર ઈરાદા કરનેવાલોંકે લિયે ખુસૂસી દુઆએં ફરમાઈ. ઔર અખીરમેં પૂરે મજમાકો બુલંદ આવાઝસે તીન બાર અસ્સલામુ અલૈકુમ કહા. સબને એક ઝબાન, વ અલૈકુમુસ્સલામસે જવાબ દિયા ઔર દુઆમેં યે અલ્ફાઝ ભી ફરમાએ : કે યા અલ્લાહ! અબ મૈં ઝઈફ ઔર કમઝોર હો ચુકા હૂં. યે મજમા બડી મુશ્કિલસે વુજૂદમેં આયા હૈ, યા અલ્લાહ! તૂ ઈસ મજમાકી હિફાઝત ફરમા, ઉસ બંદએ ખુદાકો દર્દ થા ઔર ચાહત થી, તો યે કે હર હાલમેં ઝિયાદાસે ઝિયાદા તા'દાદમેં લોગ અલ્લાહકી રાહમેં નિકલેં ઔર કૌમોં ઔર મુલ્કોંમેં ચલત ફિરત કરકે બેદીનોં ઔર બેતલબોંકો દીનકી દઅવત દેકર જન્નતવાલે રાસ્તે પર લે આવેં. યેહી એક ફિક્ર ઔર કુડન થી. મરતે મરતે કર ગયે ઔર કરતે કરતે મર ગયે. બહરહાલ ચાર રોઝકે બાદ મોટરકારસે ગઠામનસે અહમદાબાદ આએ ઔર ફિર દેહલીકે લિયે રવાનગી હુઈ ઔર દેહલી મરકઝ (બસ્તી હઝરત નિઝામુદ્દીન

રહ.) પહોંચે. સુબહકો યૌમે આશૂરા પર મા'મૂલકે મુતાબિક બયાન હુવા. ૧૦, ૧૧, ઔર ૧૨ મોહર્રમ સન હિજરી ૧૪૧૮ કો મદ્રાસકે ઈજતિમાઅકે લિયે સફર દર પેશ થા. પેહલે ગંગવારા જિલ્લા એટામેં ઈજતિમાઅ થા. ઉસમેં શિરકતકે લિયે મોટરકારસે જાના તય હુવા થા. ૨૧ મે સન ઈસ્વી ૧૯૯૭ કો સુબહકે વક્તમેં નમાઝ પઢી ઔર ખાદિમસે ફરમાયા કે અબ મુઝે ગાડીમેં બિઠા દિયા જાએ તાકે મેરી વજહસે દૂસરોંકો ઈન્તિઝારકી તકલીફ ન હો. આપકે ઈરશાદકે મુતાબિક ગાડીમેં સવાર કર દિયા ગયા મગર આપકી તબીઅતમેં ખામોશી ઝિયાદા થી. બહરહાલ સફર શુરૂ હુવા. આપકે સાથ ઉસ સફરમેં દો ખાદિમ થે. આપકી ગાડી ખોરજા પહોંચી. યહાં પહોંચકર દુઆ કરાના તય થા. યહાં પહોંચકર વાલિદ સાહબને ઈસ્તિન્જા કિયા. આપકી હિંમત ટૂટ ચુકી થી. કુછ ખાનેકી ભી હિંમત ન હોતી થી. ફરમાયા : મુઝે દવા ખિલાકર ગાડીમેં બિઠા દો. જબ આપકો કહા ગયા કે ઘંટા ભર આરામ ફરમા લેં ઔર બાદમેં આ જાવેં. ઉસ પર વાલિદ સાહબને ફરમાયા : કે મૈં અકેલા રેહના નહીં ચાહતા, કાફલેસે અલગ કહાં રહૂંગા, મુઝે તો સાથ લે ચલો. ગાડીમેં બૈઠનેકે બાદ ખાદિમને આપકી કમઝોરીકી હાલત દેખકર અર્ઝ કિયા કે હઝરત! મૈં તો આપકો મરકઝ (બસ્તી હઝરત નિઝામુદ્દીન) વાપસ લે ચલતા હૂં. ફરમાયા કે નહીં કાફલાવાલોંસે બાત નહીં હો સકી હૈ. હાલાંકે આપકી તબીઅતમેં બેઈન્તિહા કમઝોરી મહેસૂસ હોતી થી ઈસ લિયે ખાદિમને કહા કે કાફલાવાલોંકો મૈં ઈત્તિલાઅ કર દેતા હૂં. આપને ફરમાયા : હાં તાકે ઈન્તિઝારકી તકલીફ ન હો ઔર મેરી વજહસે પરેશાની ન હો. યે આપકી આખરી દિનસે પેહલે વાલે દિનકી બાતેં હૈં. ઈસ કદર તકલીફ ઔર મા'ઝૂરીમેં ભી દૂસરોંકો મા'મૂલી તકલીફ દેના ભી ગવારા ન કિયા. જબ ખાદિમને કહા કે અલીગઢ ફોન કરકે ખબર દે દી ગઈ હૈ, તબ ફરમાયા : કે વાપસ ચલો ઔર જલ્દી કરો. યે ખોરજાસે આખરી સફરકી વાપસી હો રહી હૈ. જહાંસે દારૂલ ઉલૂમ દેવબંદસે ફરાગતકે બાદ આપકા તબ્લીગી ઈબ્તિદાઈ સફર હુવા થા ઔર જિસ જમાઅતકે અમીરને આપકે ઈબ્તિદાઈ ચાર માહકી તશ્કીલ કી થી, વો ભી ઈસી ખોરજાકે રેહને વાલે થે યાની કારી અબ્દુર્રશીદ સાહબ (રહ.) ઔર દોનોંકી કબરેં ભી પાસ પાસ બની હુઈ હૈં.

દીન ઔર ઈમાનકા નૂર ઔર રોશની ફૈલાનેવાલા આફતાબ હમેશાકે લિયે ગુરૂબ હો ગયા

ખોરજાસે વાપસીમેં સીધા આપકો હોસ્પિટલ લે જાયા ગયા. ઈલાજકે બાદ દૂસરે દિન બીમારીમેં કમી હોનેકી વજહસે સુબહ ગ્યારહ બજે બસ્તી હઝરત નિઝામુદ્દીન લાયા ગયા. લોગોંને મુહબ્બતકે જોશમેં ઔર દીદારકી ખૂશીમેં આપકો હાથોં હાથ ઉઠા લિયા ઔર આપકે હુજરેમેં લિટાયા ગયા. ક્યા મા'લૂમ થા ઈસ દુનિયાકે જેલખાનેસે તાઈરે લાહોતી અપના કફસ છોડનેવાલા હૈ. સબ લોગ આપકી તન્દુરૂસ્તી પર ખૂશ હૈં. આપ આરામ ફરમા રહે થે. તકરીબન બારહ બજે દીન ઔર ઈમાનકા નૂર ફૈલાનેવાલા આફતાબ હમેશાકે લિયે ગુરૂબ હો ગયા.

(**ઈન્ના લિલ્લાહિ વ ઈન્ના ઈલૈહિ રાજિઊન. અલ્લાહુમ્મ અજિર્‌ના ફી મુસીબતિના વખ્લુફ લના ખૈરમ્ મિન્હા**) ૨૨ મે સન ઈસ્વી ૧૯૯૭ કા દિન ઉમ્મતે મુસ્લિમાકે લિયે યે બડા હાદસા થા. બિજલીકી તરહ ખબર અતરાફે આલમમેં ફૈલ ગઈ. ઈસ હાદસેને બેશુમાર ઈન્સાનોંકે દિલોંકો તડપા દિયા. યે ઉમ્મતે મુસ્લિમાકા અઝીમ ગમખ્વાર રાતોંકો ઉઠકર ખુદાએ બેનિયાઝકે સામને ઘંટોં રોનેવાલા ઔર રસૂલુલ્લાહ (સ.અ.વ.) કે લાએ હુએ દીનકા સચ્ચા દર્દ રખનેવાલા ઔર ઉમ્મતકી બેદીની પર કુડનેવાલા ઔર દીનો ઈમાનકા નૂર ફૈલાનેવાલા આફતાબ અચાનક ગુરૂબ હો ગયા ઔર ઉમ્મત અપને અઝીમ મોહસિનસે મહેરૂમ હો ગઈ ઔર પૂરી દુનિયા માતમકદા બન ગઈ. બાઝાર બેરોનક હો ગયે, ચારોં તરફ ઉદાસી છા ગઈ ઔર હર જાનિબસે મોઅતકિદીન ઔર આશિકીન કાફલેકે કાફલે આખરી દીદારકે લિયે આને લગે. હર એક ઉસ મુસાફિરે આખિરતકા આખરી દીદાર કરકે ઝિક્રો દુઆ ઔર તિલાવતમેં મશ્ગૂલ હો ગયા. કોઈ રો રોકર ફરિયાદ કર રહા થા કે આહ હમારા પુરસાને હાલ રેહબર અબ કૌન બનેગા. ઐસા રેહબર જો કામિલ, જો

અલ્લાહકી તરફ ઈસ અચ્છે અંદાઝસે લે ચલે, જિસ તરહ યે મર્દે મુજાહિદ ચલતા રહા. હઝરતજી મૌલાના મુહમ્મદ યૂસુફ સાહબ ઔર હઝરતજી મૌલાના ઈન્આમુલ હસન સાહબ ઔર હઝરત મૌલાના ઈઝહારૂલ હસન સાહબ (રહ.) સબકે સબ યકે બાદ દીગરે વફાત પા ગયે, તો ગમખ્વારી ઔર તસલ્લી દેનેવાલા મૌજૂદ થા, જિસને પૂરી ઉમ્મતકી ખૈરખ્વાહી કી ઔર દઅવતકે કામકી સતહકો સંભાલા ઔર બળ્હાયા ભી. આજ યે ભી જુદાઈકા દાગ દે ગયા. હર એક ગમગીન ઔર હૈરતમેં ડૂબા હુવા થા. મગર ખુદાકી મરઝી પર રઝાકે સિવા કોઈ ચારા ન થા. ઈશાકી નમાઝ તક બસ્તી હઝરત ઝિનઝામુદ્દીન (રહ.) કે ગલી કૂચે ઈન્સાનોંસે ભર ચુકે થે. બહોત હી ઝિયાદા ભીડ હોનેકી બિના પર નમાઝે જનાઝા હુમાયૂંકે મકબરાકે સામને પાર્કમેં હુઈ ફિર વહાંસે પંજ પીરાં કબ્રસ્તાનમેં જનાઝા પહોંચા, જહાં એક છોટેસે જમીનકે હિસ્સેમેં એક તરફ મૌલાના ઉબેદુલ્લાહ સાહબ (રહ.) કી કબ્ર હૈ, દૂસરી જાનિબ કારી અબ્દુર્રશીદ સાહબ ખોરજવી (રહ.) કી ઔર તીસરી તરફ મુન્શી બશીર અહમદ સાહબ (રહ.) કી ઔર દરમિયાનમેં પૂરી દુનિયાકો ડંકેકી ચોટ અલ્લાહકી બાત પહોંચાનેવાલા થકા માંદા મુસાફિર ખૂદ ખામોશ હોકર સો ગયા.

(રહિમહુમુલ્લાહુ રહમતંવ્ વાસિઅહ)

(તા'ઝિયત નામે)

અહબાબે શૂરા રાયવંડકી તરફસે તા'ઝિયત નામા

લિ. જનાબ અબ્દુલ વહ્હાબ સાહબ દામત બરકાતુહુમ.

દિનકે ડેળ્હ બજે દર્દનાક હાદસાકી ખબર મિલ ગઈ થી, ઈન્ના લિલ્લાહિ વ ઈન્ના ઈલૈહિ રાજિઊન. ઈન્નલ્લાહ તઆલા મા અખ્ઝૂ લહૂ મા અઅતા, વકુલ્લ

શૈઈન્ ઈન્દહૂ બિઅજલિમ્ મુસમ્મા. હમ સબકો બહોત દિલી સદમા હુવા. સબ ઉસી વક્ત આ'માલ ઔર દુઆએ મગફિરતમેં લગ ગયે. ઝોહરકે બાદ મદ્રસામેં કુરઆન શરીફ પઢ્હે ગયે. એક હી મજલિસમેં સતરહ કુરઆન ખતમ હો ગયે. અબ તક ઈસાલે સવાબકા સિલસિલા જારી હૈ. ઉનકે જાનેસે ઉમ્મતે મુસ્લિમાકા ઉમૂમન ઔર તબ્લીગવાલોંકા ખુસૂસન બડા નુકસાન હુવા. **અલ્લાહુમ્મ અજિરના ફી મુસીબતિના હાઝા વખ્લુફ લના ખૈરમ્ મિન્હુ.** હઝરતજી મૌલાના મુહમ્મદ યૂસુફ સાહબ (રહ.) કે ઝમાનેમેં તબ્લીગી મહેનતમેં શામિલ હુએ ઔર કુરબાની દેતે દેતે આગે બઢ્હતે રહે, ફિર ઉસી મહેનતકે હો ગયે ઔર મરકઝ બસ્તી હઝરત નિઝામુદ્દીન (રહ.) કી બહાર બન ગયે ઔર હઝરતજી મૌલાના ઈન્આમુલ હસન સાહબ (રહ.) કે ઝમાનેમેં બયાનકી ઝિમ્મેદારી ભી ઉનહી પર આ ગઈ. ઔર હઝરતજી (રહ.) જિસ શૂરાકે હવાલે કામ કરકે ગયે, ઉસ શૂરામેં વો ભી શામિલ થે. ગર્ઝ યે કે અલ્લાહ તઆલાને ઈસ તબ્લીગી મહેનતકો ચલાને ઔર બઢ્હાનેકે લિયે જિન હઝરાતસે કામ લિયા હૈ, વો ઉનમેંસે એક થે. હમારે યહાં સાલાના ઈજતિમાઅમેં વોહી રોનક થે. મૌલાના તો અબ જા ચુકે ઔર ઉનકે જાને પર સદમા હોના એક તબ્ઈ ચીઝ હૈ, સબ્ર ઔર ઐસે મૌકા પર હૌસલે ઔર હિંમતસે કામ લેના ઔર તકદીર પર રાઝી રેહના મોમિનકી શાન હૈ, જબ હમને હઝરત મુહમ્મદ (સ.અ.વ.) કી જુદાઈ બરદાશ્ત કર રખ્ખી હૈ, જિનસે હમેં જાન, માલ, આલ ઔલાદ, રિશ્તેદાર, અસાતિઝા વ મશાઈખસે ભી ઝિયાદા મુહબ્બત હૈ, તો હમેં હઝરત મૌલાનાકી જુદાઈ અચ્છે તરીકેસે બરદાશ્ત કર લેના ચાહિયે. હમ સબ દુઆ કરતે હૈં કે અલ્લાહ તઆલા ઉનકે સાથ ખાસ લુત્ફો કરમકા મઆમલા ફરમાએં. બાલબાલ મગફિરત ફરમાએં, આ'લા દરજાતસેં નવાઝેં ઔર આપકે સબ પીછેવાલોંકો સબ્રે જમીલ ઔર અજ્રે જઝીલ અતા ફરમાએં. ઉનકી મૌજૂદગીમેં અલ્લાહ તઆલા ઉમ્મતે મુસ્લિમાકો જિન બરકતોં ઔર રહમતોંસે નવાઝ રહે થે, અબ ભી ઉનસે નવાઝતે રહેં. **અલ્લાહુમ્મ લા તહરિમ્ના અજ્રહૂ વલા તફતિના બઅ્દહૂ વ ગફિરલના વલહૂ.** જિસ અલ્લાહ તઆલાને નબવી મહેનતકો ઉસ ઝમાનેમેં શુરૂ ફરમાકર યહાં તક પહોંચાયા ઔર ઈસ મહેનતકી તરક્કીમેં મૌલાના મરહૂમકો ઝરીઆ બનાયા, ઉસીને મૌલાના

મરહૂમકો સિફાતે મતલૂબાસે નવાઝા થા ઔર વોહી મૌલાના મરહૂમ જૈસે સિફાતવાલે હજારોં, લાખોં અફરાદ ઉમ્મતે મુસ્લિમાકો દે સકતા હૈ. ઉસી મૌલાએ કરીમકી બારગાહમેં દરખ્વાસ્ત હૈ કે વો અપને ખુસૂસી કરમસે ઈસ તબ્લીગી મહેનતકી તકમીલ ફરમાએ. ઔર ઉસકે ઝરીઆસે સારે દીનકો સારે આલમમેં ઝિંદા ફરમાએ ઔર ઉસકે લિયે સારી ઉમ્મતે મુસ્લિમાકો કુબૂલ ફરમાકર સિફાતે તબ્લીગસે આરાસ્તા ફરમાએ ઔર અહલે તબ્લીગકો મત્લૂબા કુરબાનિયોંકે સાથ તબ્લીગી મહેનતમેં ઝાહિરન વ બાતિનન તરક્કી કરનેવાલા બનાએ.

હઝરાત મરકઝ નિઝામુદ્દીન (રહ.) કી ખિદમતમેં સલામ મસનૂન ઔર મઝમૂને તા'ઝિયત, ઈસ વક્ત આપ સબકે દિલ ટૂટે હુએ હૈં ઔર આપકી દુઆએં કુબૂલિયતકા ખાસ દરજા રખતી હૈં, હમેં ભી અપની દુઆઓંમેં યાદ રખ્ખેં.

ફક્ત વસ્સલામ

મજલિસે શૂરા દારૂલ ઉલૂમ દેવબંદકી તરફસે તા'ઝિયત

હઝરત મૌલાના મરગૂબુર્રહમાન સાહબ મોહતમિમ દારૂલ ઉલૂમ દેવબંદકી તરફસે

મજલિસે શૂરા દારૂલ ઉલૂમ દેવબંદકા યે ઈજલાસ હઝરત મૌલાના મુહમ્મદ ઉમર પાલનપુરી (રહ.) કી વફાત પર અપને દિલી રંજો ગમકા ઈઝહાર કરતા હૈ ઔર બારગાહે ખુદાવંદીમેં હઝરત મરહૂમકી મગફિરત ઔર તરક્કીએ દરજાતકે લિયે દુઆ ગો હૈ.

હઝરત મૌલાના મુહમ્મદ ઉમર સાહબ પાલનપુરી મરહૂમ દારૂલ ઉલૂમ દેવબંદકે કદીમ ફાઝિલ ઔર શેખુલ ઈસ્લામ હઝરત મૌલાના સૈયદ હુસૈન અહમદ મદનીકે શાગિર્દોંમેં થે. ઝમાનએ તાલિબે ઈલ્મી હીસે અપની નેક સીરત, જદ્દો જહદ,

મકસદસે લગન ઔર બુઝુર્ગોંસે તઅલ્લુકકી બિના પર મશ્હૂર થે.

તાલિબે ઈલ્મીકે ઝમાનેમેં એક મરતબા સખ્ત બીમારીકે સબબ તા'લીમ છોડને પર મજબૂર હો ગયે થે. લેકિન મકસદસે બેપનાહ દિલચસ્પીકે સબબ કઈ સાલકી બીમારીકે બાદ ફિર તલબે ઈલ્મમેં લગ ગયે ઔર કામિયાબી હાસિલ કી.

દારૂલ ઉલૂમ દેવબંદસે ફરાગતકે બાદ મૌલાના તબ્લીગી જમાઅતસે જુડ ગયે ઔર પૂરી ઝિંદગી દઅવત વ તબ્લીગકે લિયે વક્ફ કર દી, અલ્લાહ તઆલાને ઉનકી ઝબાનમેં બડી તાસીર અતા ફરમાઈ થી. ઉનકી તકરીરોંસે હજારોં ઈન્સાનોંકી ઝિંદગીમેં ઈન્કિલાબ (પલટા) આયા ઔર ઈસ તરહ વો અકાબિરે દેવબંદકે મકાસિદે આલિયાકી તકમીલકે લિયે અપની તમામ તાકતોંકો ખર્ચ ફરમાતે રહે. મૌસૂફ કઈ સાલસે દારૂલ ઉલૂમ તશરીફ લાકર માદરે ઈલ્મી ખિરાજે અકીદત પેશ કરતે થે ઔર દઅવત વ તબ્લીગકે લિયે તલબાકા ઝહન હમવાર ફરમાયા કરતે થે. મજલિસે શૂરા દારૂલ ઉલૂમ દેવબંદકે ફરઝંદે કદીમ ઔર મસ્લકે દેવબંદકે કદીમ તબ્લીગી તર્જુમાનકી વફાત પર અપને દિલી રંજો ગમકા ઈઝહાર કરતી હૈ ઔર મૌલાનાકે સાહબઝાદે, ખાનદાનવાલે ઔર તમામ મુતઅલ્લિકીન ખુસૂસન તબ્લીગી જમાઅતકે અહબાબકી ખિદમતમેં તા'ઝિયતે મસ્નૂના પેશ કરતી હૈ ઔર બારગાહે ખુદાવંદીમેં દુઆ કરતી હૈ કે વો મૌલાનાકી મગફિરત ફરમાએ, દરજાત બુલંદ કરે ઔર ઉનકી ખિદમાતકો કુબૂલિયતકા શર્ફ અતા કરે. (આમીન)

તા'ઝિયત નામા

હઝરત મૌલાના અબરારૂલ હક સાહબ હરદોઈકી તરફસે

આજ હી દોપહરકો લંબે સફરસે વાપસી હુઈ, અસરકે વક્ત ખબર મિલી કે હઝરત મૌલાના મુહમ્મદ ઉમર પાલનપુરીકી વફાત હો ગઈ હૈ, બહોત હી સદમા ઔર અફસોસ હુવા, અલ્લાહ તઆલા મૌલાના મરહૂમકે દરજાતકો બુલંદ ફરમાવેં

ઔર પીછેવાલોંકો સબ્રે જમીલકી તૌફીક બખ્શેં, ઈરાદા હુવા કે ફૌરી હાઝરી દૂં મગર તઅબ ઔર થકાન ઈતના હૈ કે કરીબકી મસ્જિદમેં ભી હાઝરી ન દે સકા. ઈસ લિયે ચંદ કલિમાત તા'ઝિયતકે સવાબ હાસિલ કરનેકે લિયે પેશ હૈં.

તા'ઝિયત નામા

હઝરત મૌલાના મુફતી અબ્દુર્રહીમ સાહબ લાજપુરીકી તરફસે

મૌલાના મુહમ્મદ ઉમર સાહબ બેહદ મુખ્લિસ ઔર ઉમ્મતકા દર્દ રખનેવાલે ઔર આલિમે રબ્બાની થે, અલ્લાહ પાકને મૌલાના મરહૂમકો બહોત કમાલાતસે નવાઝા થા, ખૂદકો દીનકે લિયે વક્ફ કર દિયા થા. રાત દિન ઉનકી ઝિંદગીકા હર લમ્હા દીની ફિક્રોં ઔર ઉમ્મતકે દર્દમેં ગુઝરતા થા, કઈ બીમારિયોંકે શિકાર થે, મગર ઉનકી પરવાહ ન કરતે હુએ હર વક્ત દીની કામોંમેં મશ્ગૂલ રેહતે, અપની રાહત આરામકો દીનકે લિયે કુરબાન કર દિયા થા.

મૌલાનાકો મુઝસે બડી મુહબ્બત થી ઔર બહોત હી ઈખ્લાસસે મિલતે થે, હકીકતમેં મુજસ્સમ ઈખ્લાસ થે, રૂહાની તાકત ઔર ખુદાકે સાથ તઅલ્લુકકી તાકત કાર ફરમા થી, વરના ઈતની બીમારિયોંકે બાવજૂદ ઈસ કદર બડી ઝિમ્મેદારિયોંકો સંભાલના ઈન્સાની તાકતસે બાહિર હૈ, બસ વો દીન હીકે લિયે ઝિંદા થે ઔર બેશક **(ઈન્ન સલાતી વ નુસુકી વ મહ્યાય વ મમાતી લિલ્લાહિ રબ્બિલ આલમીન)** કે મિસ્દાક થે, ઉનકી વફાત મિલ્લતે ઈસ્લામિયાકા હાદસા હૈ ઔર મૌતુલ આલમકા મિસ્દાક હૈ. અલ્લાહ પાક હમ સબકી તરફસે મરહૂમકો બેહતરીન બદલા અતા ફરમાએં. બુલંદ દરજાત નસીબ ફરમાએં ઔર મરહૂમ જિન ફિક્રોંકો ઔર ઉમ્મતકા જો દર્દ અપને અંદર રખતે થે, અલ્લાહ પાક હમારે અંદર ભી દીનકી ફિક્ર ઔર ઉમ્મતકા દર્દ નસીબ ફરમાએ ઔર હમ સબકો ભી ઝિંદગીકે આખરી લમ્હા તક દીનકે લિયે કુબૂલ ફરમાએ. (આમીન)

આપ સબ હઝરાતસે અર્ઝ હૈ કે મેરે લિયે ભી જરૂર દુઆ ફરમાએં કે અલ્લાહ તઆલા મુઝસે રાઝી હો જાએં ઔર મૌતકે વક્ત અચ્છા ખાતિમહ નસીબ ફરમાએં. ઈસી તરહ મેરે અહલો અયાલ ઔર રિશ્તેદાર ઔર મુતઅલ્લિકીન, ખુદ્દામ ઔર અહબાબસે ભી અલ્લાહ પાક રાઝી હો જાએં ઔર સબકો ઈમાન વ આ'માલે સાલિહા પર ઈસ્તિકામત ઔર ઉસી પર અચ્છા ખાતિમહ નસીબ ફરમાએં ઔર હમ સબકો ઔર પૂરી ઉમ્મતકો ઈમાન વ યકીન ઔર હિદાયત અતા ફરમાએં. (આમીન)

તા'ઝિયત નામા

હઝરત મૌલાના હબીબુલ્લાહ સાહબ ફીરોઝપુરી પાલનપુરી (રહ.) મોહતમીમ મઅહદે ઈલ્મી કંઝે મરગૂબ પાટણ (ગુજરાત) કી તરફસે

બાદ તહિય્યએ મસ્નૂના! બુઝુર્ગાને નિઝામુદ્દીનકે હાલિયા ગુજરાતકે સફરકે તઝકેરે અભી ઝબાનોં પર જારી હી થે, કે અચાનક યે દર્દનાક ઔર રૂહ ફરસા ખબર સુની કે હઝરત મૌલાના મુહમ્મદ ઉમર સાહબ પાલનપુરી જિનહેં અબ રહમતુલ્લાહ અલૈહ લિખતે હુએ ઈન્તિહાઈ રંજો અફસોસ હો રહા હૈ, અપને કલ્બે સલીમ, રૂહે બેતાબ, બેઆઝાર તબીઅત ઔર પાકીઝા શખ્સિય્યતકે સાથ ખુદાકે હજારોં બંદોંકો સોગવાર ઔર આંસૂઓંમેં છોડકર સફરે આખિરત પર રવાના હો ગયે, **ઈન્ના લિલ્લાહિ વ ઈન્ના ઈલૈહિ રાજિઊન.**

ક્યા ખબર થી કે મૌલાનાકે વતનમેં ઉનસે યે મુલાકાત અબ આખરી મુલાકાત હોગી ઔર દઅવત વ તબ્લીગ ઔર ઈરશાદે દીનકા યે ચિરાગ જો અરસાસે અપની નાહમવારી સિહ્હત ઔર લંબી કમઝોરી ઔર બીમારીકે સબબ ચિરાગે સહરી હો રહા હૈ, ગુલ હોનેકે કરીબ હૈ ઔર યે સિલસિલા ખૈરો બરકત જલ્દ હી ખતમ હોનેવાલા હૈ. મૌલાના (રહ.) કા ઈખ્લાસ વ લિલ્લાહિયત, તઅલ્લુકં મઅલ્લાહ, દઅવતકે કામોંમેં લગાવ, ઈસાર વ કુરબાનીકી કૈફિયત, તવાઝોઅ વ

ઈન્કિસારી ઔર ફિર ઉસી રાહકી મૌત બરસોં દિલકો તડપાતી ઔર ઉનકી યાદ તાઝા કરતી રહેગી.

તિલ્કદારૂલ આખિરતુ નજ્અલુહા લિલ્લઝીન લા યુરીદૂન ઉલુવ્વન્ ફીલ અર્ઝિ વલા ફસાદન. વલ આકિબતુ લિલ્મુત્તકીન.

ખબર સુનતે હી મઅહદમેં તિલાવતે કલામ પાક ઔર ઈસાલે સવાબકા ખુસૂસી એહતિમામ કિયા ગયા ઔર યે સિલસિલા અભી તક જારી હૈ.

અલ્લાહ ઉનકી મગ્ફિરત ફરમાએ ઔર ઉન પર રહમ કરે ઔર ઉનકો જન્નતુલ ફિરદૌસ અતા ફરમાએ.

હઝરતજી (રહ.) ઔર હઝરત મૌલાના ઈઝહારૂલ હસન (રહ.) કી પ્રૈદર પૈ વફાતકે બાદ ઈસ નાઝુક ઘડીમેં અબ મૌલાના મુહમ્મદ ઉમર સાહબ પાલનપુરી (રહ.) કા ભી ઉઠ જાના બઝાહિર "મરકઝે દઅવત વ તબ્લીગ" કે લિયે એક ઐસા ખલા હૈ, જો બહોત દૂર તક ઔર બહોત દેર તક મહેસૂસ કિયા જાતા રહેગા. દુઆ હૈ કે રબ્બે રહીમ હઝરત મૌલાના (રહ.) કો અપની મગફિરત વ રહમતસે નવાઝે, ઉનકે દરજાત બુલંદ ફરમાએ, તમામ રિશ્તેદારોંકો, તમામ મુખ્લિસીન વ મુહિબ્બીન નીઝ તમામ કામ કરનેવાલોંકો ઈસ સદમે પર સબ્રે જમીલ ઔર અજરે જઝીલ અતા ફરમાએ ઔર દીનકી મહેનતકે ઈસ આલમી કામકી મુકમ્મલ હિફાઝત ફરમાકર આપ તમામ હઝરાતકી પૂરી પૂરી રેહનુમાઈ ઔર દસ્તગીરી ફરમાએ. (આમીન)

તા'ઝિયત નામા

મોરેશિયસકી શૂરા વાલોંકી તરફસે

અસ્સલામુ અલૈકુમ વરહમતુલ્લાહિ વ બરકાતુહૂ

બાદ સલામ મસ્નૂન! અલ્લાહ જલ્લ શાનુહૂ આપ હઝરાતકે ફૈઝસે હમેં ફાઈદા અતા ફરમાએ ઔર આપ હઝરાતકી ઝિંદગિયોંમેં બરકત દે, આમીન સુમ્મ આમીન.

કલ સુબહ બાઝ અહબાબને ફોનકે ઝરીઆ હઝરત મૌલાના મુહમ્મદ ઉમર સાહબ પાલનપુરી (રહ.) કે ઈન્તિકાલકી ખબર સુનાઈ, તેહકીકકે લિયે હમને ઈધર ઉધર ફોનકે ઝરીઆ પતા લગાયા, તો માલૂમ હુવા કે ખબર સહીહ હૈ. ઈન્ના લિલ્લાહિ વ ઈન્ના ઈલૈહિ રાજિઊન. ઉમ્મતકી રેહબરીમેં એક ઐસી કમી વાકેઅ હુઈ કે શાયદ પુર ન હો સકેગી. હઝરતને સારી ઝિંદગી દઅવત વ તબ્લીગમેં ગુઝારી ઔર ઉમ્મતકો એક ઐસા રાસ્તા દિયા જિસ પર ચલકર ઉમ્મત મંઝિલે મકસૂદ તક પહોંચ સકતી હૈ. અલ્લાહ તઆલા સારી ઉમ્મતકી તરફસે ઉનકો બહોત બહોત જઝાએ ખૈર દે ઔર જન્નતમેં આલા મકામ નસીબ કરે (આમીન). સારી ઉમ્મત ઉનકી કમી મહેસૂસ કરેગી, ખુસૂસન હમ મોરેશિયસવાલે કમ નસીબ હૈં કે ઈજતિમાઅકી તારીખ મુકર્રર હોનેકે બાદ હઝરત મૌલાના (રહ.) કે દીદાર ઔર ફાઈદા હાસિલ કરનેકા બહોત ઈન્તિઝાર કર રહે થે ઔર હઝરત (રહ.) હમસે જુદા હો ગયે. અલ્લાહ તઆલા પીછેવાલોંકો જો કે સારી ઉમ્મત હૈ, સબ્રે જમીલકી તૌફીક દે ઔર બાકી રેહનેવાલે હઝરાતે અકાબિરીનકી કદર ઔર ઉનસે ફાઈદા હાસિલ કરનેકી તૌફીક દે, આમીન સુમ્મ આમીન.

મોરેશિયસકી શૂરા બલ્કે મોરેશિયશકે સારે મુસલમાનોંકી તરફસે હઝરત (રહ.) કે પીછે રેહનેવાલે ઔર અકાબિરીનકી ખિદમતમેં તા'ઝિયત વ સલામ ઔર દુઆઓંકી દરખ્વાસ્ત હૈ. ફક્ત વસ્સલામ)

તા'ઝિયત નામા

મસ્જિદવાર જમાઅત ચપાટા ઝામ્બિયાકી તરફસે

મોહતરમ વ મુકર્રમ મૌલાના મુહમ્મદ યૂનુસ સાહબ.

અસ્સલામુ અલૈકુમ વ રહમતુલ્લાહિ વ બરકાતુહ.

બાદ સલામ મસ્નૂન! હઝરત મૌલાના મુહમ્મદ ઉમર સાહબ પાલનપુરી (રહ.) કી વફાતકી ખબર આજ દોપહરકો ટેલીફોનકે ઝરીઆ હુઈ. ઔર પૂરા

મુલ્ક ગમગીન હો ગયા. કિસ કિસકી તા'ઝિયત કી જાએ. લાખોં દિલ સોગવાર ઔર આંખેં અશ્કબાર હૈં. વો જો પૂરી ઉમ્મતકે સરમાયએ હયાત થે, જો આલમમેં રોશનીકે મીનાર થે, જો લાખોં દિલોંમેં બસ્તે થે, જો રોઝાના શીરીં બયાનસે ઉમ્મતકે હજારોં ઈન્સાનોંકો દઅવતકે ઉસૂલ બતલાયા કરતે થે, જિનહોંને અપને લિયે ઔર દૂસરે લાખોં ઈન્સાનોંકે લિયે ફી સબીલિલ્લાહ સફર કરના અપના મહેબૂબ મશ્ગલા બનાયા થા, વો ઝિંદગી ભરકા થકા મુસાફિર સારે કાફલેકો છોડકર મંઝિલ પર જા પહોંચા. **ઈન્ના લિલ્લાહિ વ ઈન્ના ઈલૈહિ રાજિઊન.**

રબ્બે રહીમ હઝરત મૌલાના (રહ.) કો જન્નતુલ ફિરદૌસમેં બુલંદ તરીન મકામ અતા કરે ઔર ઉનકે તમામ વારિસોંકો ખુસૂસન ઔર મુહિબ્બીન ઔર મુખ્લિસીનકો ઉમૂમન ઈસ સખ્ત તરીન સદમા પર અપની શાયાને શાન સબ્રે જમીલ ઔર અજરે જઝીલ અતા ફરમાએ ઔર બાકી માન્દા હઝરાતે અકાબિરકી ઉમ્રોંમેં બરકત નસીબ ફરમાએ ઔર ઉનકા સાયા હમ સબ પર ઔર પૂરી ઉમ્મત પર દેર તક કાઈમ ફરમાકર હમ સબકો ઔર તમામ કામ કરનેવાલોંકો બલ્કે પૂરી ઉમ્મતકો હઝરત મૌલાના (રહ.) કે નક્શે કદમ પર ચલનેકી હિંમત ઔર તૌફીક અતા કરે, આમીન વમા ઝાલિક અલલ્લાહિ બિઅઝીઝ.

ખુસૂસિયાત, સિફાત ઔર મામૂલાત

ઉસકે નફસે ગરમકી તાસીર હૈ ઐસી
હો જાતી હૈ ખાકે ચમનિસ્તા શરર આમેઝ

(૧) દઅવતે દીનકી ભરપૂર લગનકે સાથ ઉસૂલે દઅવતકી પૂરી પૂરી રિઆયત ફરમાતે, હૌસલા તોડનેવાલે હાલાતમેં નતાઈજસે બેપરવા હોકર દઅવતે દીનકે અમલમેં મશ્ગૂલ રેહતે. થકન ઔર ઉકતાહટકી પરવાહ કિયે બગૈર, કિસી શખ્સકો દીનકી બાત પહોંચાનેકા જહાં મૌકા મિલ જાતા ઉસે ગનીમત શુમાર કરકે પહોંચા હી દેતે. સાથ હી ઉસૂલકા ભી લિહાઝ ફરમાતે કે દારોગા બનકર ઉસકે પીછે પડનેકે બજાએ અપની બાત અસર કરનેવાલે અંદાઝમેં કેહકર ફારિગ હો

જાતે. ફિર જબ દેખતે કે ઉસ પર અમલ નહીં હુવા, તો ફિર મૌકા દેખકર ખૂબસૂરત અંદાઝમેં કેહતે લેકિન ન મુસલ્લત હોનેકા તરીકા ઈખ્તિયાર ફરમાતે ઔર ન માયૂસ હોકર બૈઠ જાતે.

ઔર સામનેવાલેસે નરમીકા મઆમલા ઈખ્તિયાર ફરમાતે જિસમેં અપની બડાઈ ઔર સામનેવાલેકી ઝિલ્લતકા કોઈ શાઈબા ન પાયા જાતા. ઔર દીનકી બાત કેહનેમેં મૌકા ઔર માહોલ ઐસા તલાશ કરતે, જો મુખાતબકે લિયે ઝિયાદા અસર કરનેવાલા સાબિત હો, નીઝ બયાનકા અંદાઝ ઔર ઉસ્લૂબ ઐસા ઈખ્તિયાર ફરમાતે જો નરમી, હમદર્દી ઔર દિલસોઝીકા આઈનાદાર હો, મુખાતબ આપકે કમાલે ઈખ્લાસકી હલાવત મહેસૂસ કરતા ઔર ઉસકા દિલ બેઈખ્તિયાર પુકાર ઉઠતા કે જો કુછ કહા જા રહા હૈ ઉસસે રઝાએ ઈલાહી ઔર કમાલે ખૈરખ્વાહીકે સિવા કુછ ઔર મતલૂબ વ મકસૂદ નહીં, લિહાઝા વો મુસ્તફીદ ઔર મુત્મઈન હોકર અમલ કરનેવાલા હો જાતા.

હિકમત વ દાનાઈ વ ઈશ્ક વ મુહબ્બતકા નિશાં
ફૂંક દેતા થા રગોંમેં ઝિંદગી જિસકા બયાં

(૨) વાલિદ સાહબ દઅવતે દીનકી નકલો હરકતકે લિયે જિસ તરહ દૂસરોંકી તશ્કીલ કરતે થે, ખૂદ ભી હસ્બે જરૂરત મરકઝસે બાહિર રેહતે થે ઔર મહીનોં બાહિર ગુઝારતે થે. હાલાંકે મરકઝમેં આપકી મૌજૂદગી બેહદ જરૂરી થી, તબ ભી દઅવતે દીનકી અહમિયતકે પેશે નઝર હિન્દુસ્તાન ઔર પાકિસ્તાનકે કઈ ઈજતિમાઆત ઔર મદારિસ વ મરાકિઝકે ખુસૂસી મજમોં, નીઝ આફ્રિકા, અમેરીકા, ઓસ્ટ્રેલિયા, યુરોપ વગૈરહ બેરૂની મમાલિકકે દૂર દરાઝ સફર કરતે ઔર ઈજતિમાઆતમેં શિરકત કરતે, હજકા ફરીઝા અદા કરનેકે બાદ નફલી હજ ઔર ઉમરહકે લિયે જમાઅતેં લે લેકર કઈ મરતબા હિજાઝે મુકદ્દસ પહોંચે ઔર વહાં મુસલમાનાને આલમકે ઈજતિમાઅસે ભરપૂર દીની મકાસિદ હાસિલ કિયે. મુલ્કોંકે લિયે વહાંસે જમાઅતેં રવાના કીં, મુકદ્દસ મકામાતમેં દુનિયાકે મુસલમાનોંકે લિયે ઉમૂમન ઔર હિન્દુસ્તાનકે મુસલમાનોંકે લિયે ખુસૂસન ફલાહ વ આફિયત ઔર રૂહાની તરક્કીકે લિયે દુઆએં કીં. અપની ફિક્રે કામિલ ઔર તબ્લીગી કોશિશકે

ઝરીઆ આલમે ઈસ્લામીસે ખુસૂસી તઅલ્લુક પૈદા કરકે મુલ્કોંમેં દઅવતે દીનકી નઈ નઈ રાહેં ખો લીં.

કૌન નિકલેગા ખુદાકી રાહમેં દીવાના વાર
દીનકે ખાતિર ઠોકરેં દર દરકી અબ ખાએગા કૌન
આસમાન ઝહદ વ તકવા પૈકરે હુસ્ન વ યકીન
અબ હમેં રાહે તવક્કુલ આહ સમઝાએગા કૌન

(૩) અરબ વ અજમકે મુલ્કોંમેં દઅવતે દીનકી ઈસ કદર ઈશાઅત હો જાને ઔર આપકી શખ્સિયત મશ્હૂર ઔર મકબૂલ હો જાનેકે બાદ ભી કભી આપને ખૂદ તો ક્યા કિસી દૂસરેકો ભી ઈજાઝત ન દી કે ખુસૂસિયતકે સાથ ઉનકી શખ્સિયતકી તરફ દઅવત દી જાએ યા ઈજતિમાઆતમેં ઉનકે બયાનાતકા એલાન કિયા જાએ બલ્કે હમા દમ અલ્લાહકી મખ્લૂકકો ઉસકે ખાલિક ઔર ખાલિકકે કામકે સાથ જોડનેકી જદ્દોજહદ ફરમાતે રહે. ઉમ્મતકે મુખ્તલિફ તબકાતકો આપસમેં કરીબ કરનેકી જો તાલીમ આપ દેતે થે. ખૂદ આપકી ઝાત ઉસકા બેહતરીન નમૂના થી.

એક મરતબા અહલે મજલિસને દેખા કે આપને હદીસ પળ્હાનેવાલે અપને એક હમ ઝમાના સાથીકે હોંઠોંકો બોસા દિયા ઔર ફરમાયા : કે ઈન હોંઠોંસે હર વક્ત કુરઆન ઔર હદીસકા વિર્દ રેહતા હૈ. ઈસ લાઈક હૈં કે ઈન હોંઠોંસે બરકત હાસિલ કી જાએ.

(૪) દઅવતે દીનકી તેહરીક આપકે આખરી દૌરમેં હમાગીર ઔર આલમગીર હો જાનેકી વજહસે હર ખિત્તે ઔર હર મુલ્કમેં મસ્જિદવાર જમાઅત ઔર મશ્વરાકી જમાઅત બન ચુકી થી. આપસકે મશ્વરામેં ઈખ્તિલાફ ઔર ઈન્તિશારકે નાઝુક મવાકેઅમેં ઈખ્તિલાફાતકો અચ્છે ઢંગસે ઈસ તરહ દૂર કરતે જિસસે અહબાબમેં પેહલેકી બનિસ્બત ઝિયાદા મેલ મુહબ્બત હો જાતી ઔર કામકી મિકદાર ભી બળ્હ જાતી. અગર કિસી ઈલાકે યા ફર્દમેં બે ઉસૂલી હોતી, તો ઉસ પર ફૌરી રોક ન લગાતે બલ્કે અચ્છી તદબીરકે સાથ આહિસ્તા આહિસ્તા ઉનકો ઉસૂલ પર લે આતે, જિસસે ઈલાકેમેં દઅવતકા કામ ભી કાઈમ રેહતા ઔર વો શખ્સ ભી કામસે જુડા રેહતા ઔર ઉસૂલકા મકસદ ભી હાસિલ હો જાતા. નીઝ બા'ઝ મૌકોં

પર ઉમ્મતકે ફાસિદ ખૂનકો નિકાલનેકે લિયે નશ્તર જરૂર લગાતે મગર ઉસકે બાદ ઉનકે મરહમ લગાનેકા જો અંદાઝ હોતા ઉસસે નશ્તરકી તકલીફ જાતી રેહતી.

(૫) આપકો ઈસ બાતકા કામિલ યકીન હાસિલ થા કે ઈમાન વ યકીનકે બગૈર ઉમ્મતે મુસ્લિમામેં કોઈ બદલાવ ઔર ઈન્કિલાબ પૈદા નહીં હો સકતા હૈ, ઉસકે બગૈર કોશિશ કરના ઈસ્લામકી રૂહ ઔર ઈસ ઉમ્મતકે મિઝાજકે ખિલાફ હૈ ચૂંકે ઈસ ઉમ્મતને કર્ને અવ્વલમેં ઈમાનકે બલ બોતે પર હી કામિયાબી હાસિલ કી હૈ ઔર દરિયા વ ખુશ્કી પર છા ગઈ હૈ ઔર ઈમાન હીકે કમઝોર હોનેસે ઈખ્તિલાફ વ ઈન્તિશારમેં મુબ્તલા હોકર અપની જમ્ઈય્યત ખો બૈઠી હૈ. લિહાઝા આપકે બયાનકા મૌઝૂઅ હી ઈમાન વ યકીન થા ઔર યે યકીન રગ વ રેશામેં પૈવસ્ત હો ગયા થા, લાખોંકે મજમાકો પૂરી કુવ્વત ઔર દિલસોઝીકે સાથ ઈમાન વ યકીનકી બાતોંકો ખોલકર બયાન ફરમાતે. નીઝ આખિરત પર યકીન, ખુદાકે વા'દોં પર એ'તિમાદ, તવક્કુલ, જન્નત વ જહન્નમકા મુઅસ્સિર તઝકિરા, રૂહે ઈન્સાનકી હકીકત વ અહમિયત, ગૈબી હકાઈકકા ઈસ્બાત ઔર માદ્દિયતકા ઈન્કાર, રસૂલુલ્લાહ (સ.અ.વ.) ઔર સહાબએ કિરામ (રદિ.) કી પાકીઝા ઝિંદગી ઔર ઉનકે બસીરત અફરોઝ નમૂને, દઅવતકી તાકત ઔર ઉસકી તાસીર વ તસ્ખીર, ઈનહીં બાતોં પર આપકા બયાન મુશ્તમિલ હોતા થા ઔર હર તબ્કા ઔર હર હલ્કાકો કોઈ ન કોઈ પેહલૂ જરૂર મુતાસ્સિર કરતા થા, ઉસમેં આપકે ઈમાન વ યકીનકી ભરપૂર કૈફિયતકા ભી દખલ થા.

હઝરત વાલિદ સાહબકો ઉમ્મતે મુસ્લિમાકે હર તબ્કે ઔર હર હલ્કેમેં અલ્લાહ તઆલાને મકબૂલિયત ઔર મહેબૂબિયત અતા ફરમાઈ થી, લાખોં આદમી આપકે ગિરવીદા (આશિક) થે, ગૈર મમાલિકકે ફિકરમંદ લોગ ભી ઈસકી તમન્ના કરતે થે કે વાલિદ સાહબ ઉનકે મુલ્કોંમેં તશરીફ લાએં ઔર અપને અનમોલ ઔર શીરીં બયાનાતસે મુસ્તફીદ ઔર ખૂશ ફરમાએં ઔર આપસે ફાઈદા હાસિલ કરનેકો બાઈસે ફખ્ર ઔર ઈઝઝતકા સબબ મહેસૂસ કરતે થે.

(૬) અપને તમામ અકાબિરકે સાથ ખાદિમાના ઔર નિયાઝમંદાના તઅલ્લુક રખતે થે બિલખુસૂસ શેખુલ હદીસ હઝરત મૌલાના ઝકરિયા સાહબ

(રહ.) ઔર હઝરતજી મૌલાના ઈન્આમુલ હસન સાહબ (રહ.) સે તો બેહદ મુહબ્બત ઔર અકીદત થી. ઉન બુઝુર્ગોંકી જુદાઈસે વાલિદ સાહબકો જો સદમા પહોંચા થા ઉસકો લિખનેમેં નહીં લાયા જા સકતા હૈ. આપ ઉન બુઝુર્ગોંકે સાથ કમાલે અદબ વ એહતિરામ ઔર તા'ઝીમ વ ઈકરામકા મઆમલા ફરમાતે થે. આજકે દૌરમેં બુઝુર્ગોંકે સાથ યે મુહબ્બત, યે ખુલૂસ, યે જઝબએ તાઝીમ વ તકરીમ નાયાબ ન સહી કમયાબ જરૂર હૈ.

(૭) આપ ઉન બુઝુર્ગોંકે મુતઅલ્લિકીનકા ભી બડા એહતિરામ ઔર એ'ઝાઝ ફરમાતે. નીઝ મરકઝકે તમામ સાથી ઔર બેરૂને મરકઝકે તમામ કામ કરનેવાલોંસે જિનમેં અમીર ઔર ગરીબ, તાજિર વ કાશ્તકાર ઔર મુલાઝિમ, કોલેજ ઔર યુનીવર્સિટીકે અસાતિઝા ઔર તલબા, ઈસ્લામી મદારિસકે મુઅલ્લિમીન ઔર મુતઅલ્લિમીન, ડાક્ટર ઔર એન્જીનિયર હર તબ્કેકે લોગ હોતે, સબસે દરજા બદરજા ઈકરામ ઔર શફકત વ મુહબ્બતસે પેશ આતે થે. સબ કામ કરનેવાલોંકી તરફસે અપના દિલ સાફ રખતે થે ઔર ઉસકા પૂરા એહતિમામ કરતે થે કે અગર કિસીકી કોતાહી માલૂમ હો જાતી, તો હિકમતે અમલીસે ઉસકા હલ ફરમાતે ઔર અપની કિસી ચૂક (ભૂલ) પર બડી હો યા છોટી મઆફી તલબ કરનેમેં કોઈ શરમ મહેસૂસ ન ફરમાતે ઔર ઉલમાએ દીનસે ફાઈદા હાસિલ કરનેમેં કિસી તરહકા તકલ્લુફ ઔર શરમ ન ફરમાતે થે.

(૮) હઝરતજી મૌલાના ઈન્આમુલ હસન સાહબ (રહ.) સે કુરઆન હિફ્ઝ કરનેકે બારેમેં મશ્વરા ફરમાયા, તો હઝરતજી (રહ.) ને જવાબમેં ફરમાયા કે દઅવતકી મશ્ગૂલીકે સાથ નિભ જાએ તો બેહતર હૈ. ચુનાંચે મસ્જિદે નબવીમેં વાકેઅ રિયાઝુલ જન્નતમેં હઝરતજી (રહ.) હીસે હિફ્ઝે કુરઆનકી ઈબ્તિદા ફરમાઈ ઔર દઅવતકે શુગલકે સાથ ચાર સાલકી મુદ્દતમેં પૂરા કુરઆન પાક હિફ્ઝ કર લિયા થા ઔર ઉસકા ખતમ ભી હઝરતજી (રહ.) કે પાસ રિયાઝુલ જન્નતમેં કુરઆને પાકકી આખરી આયતેં સુનાકર કિયા. ચૂંકે આપને બડી ઉમ્રમેં હિફ્ઝે કુરઆન કિયા થા ઈસ વજહસે અપને આમ બયાનોંમેં યે બાત ફરમાતે થે કે અકસર બચપનકે હાફિઝ હોતે હૈં ઔર મૈં પચપનકા હાફિઝ હૂં.

(૯) હઝરત વાલિદ સાહબ મરહૂમકો કુરઆને પાકસે વાલિહાના તઅલ્લુક થા. જહાં મૌકા મિલતા કુરઆને પાકકી તિલાવત શુરૂ ફરમા દેતે, ઈસી તઅલ્લુકકી બિના પર દઅવત ઔર તબ્લીગકી હમાગીર મશ્ગૂલિયતકે બાવજૂદ બડી ઉમ્રમેં હિફ્ઝે કુરઆન પાકકી દૌલત ભી હાસિલ કર લી ઔર અપને ઉમૂમી ઔર ખુસૂસી બયાનાતમેં ખુત્બએ મસ્નૂનાકે બાદ ઔર દૌરાને બયાન બડે વાલિહાના અંદાઝમેં કૈફો સુરૂરકે સાથ કુરઆને પાકકી આયતોંકી તિલાવત ફરમાતે, ઐસા મહેસૂસ હોતા કે વો કેહ રહે હૈં.

કુરઆનમેં હો, ગોતાઝન અય મર્દે મુસલમાન

સાદગી ઔર તવાઝોઅ

આપકી ઝાતમેં સાદગી ઔર તવાઝોઅ કૂટ કૂટકર ભરી હુઈ થી, જિસ ઝમાનેમેં આપ મરકઝમેં બગૈર બાલ-બચ્ચોંકે અકેલે રેહતે થે, તો ઐસે હુજરેમેં જહાં દો તીન હઝરાત આપકે સાથ રેહતે થે આપ બગૈર ચારપાઈકે નીચે ફર્શ પર બિસ્તર લગાકર આરામ કરતે, આમ તાલિબે ઈલ્મોંકી તરહ બેતકલ્લુફ રેહતે. મુલ્ક ઔર બેરૂને મુલ્કકી બડી બડી શખ્સિયતેં આતીં, આપ ઉસી હુજરેમેં ફર્શે જમીન પર બૈઠકર બેતકલ્લુફ બાતેં કરતે. ફઝલો કમાલકે હોતે હુએ ઈસ કદર સાદગી દીનકો મુતાસ્સિર કિયે બગૈર ન રેહતી. દુન્યવી ચીઝોંસે બેરગબતીકી વજહસે બેખબરીકા યે આલમ થા કે એક મરતબા મૈં ભી ઉસી મજલિસમેં થા આપને અહલે મજલિસસે ફરમાયા : કે મેરા કુરતા ઉલ્ટા હૈ યા સીધા? સભીને જવાબ દિયા કે કુરતા સીધા હૈ. ઈસ સવાલકી વજહ દરિયાફત કી ગઈ, તો આપને ફરમાયા : ગુઝિશ્તા સાલ મેરા આફ્રિકાકા સફર હુવા થા. જબ મૈં આફ્રિકાકે હવાઈ અડ્ડે પર ઉતરા તો વહાંકે અહબાબને બતાયા કે મૌલાનાકા કુરતા ઉલ્ટા હૈ તો મૈંને હવાઈ અડ્ડે પર હી કુરતા સીધા કિયા થા. આજ ભી મેરા આફ્રિકાકા સફર હૈ, ઈસ લિયે માલૂમ કર રહા હૂં કે ગુઝિશ્તા સાલકી તરહ ન હો ચૂંકે આજકલકે કપડોંમેં ઉલ્ટા સીધા પતા નહીં ચલતા હૈ.

બાવજૂદ કમાલાતકે આપ નિહાયત મુતવાઝેઅ ઔર નરમ મિઝાજ થે. કભી અપને આપકો કિસી દૂસરે પર તરજીહ ન દેતે થે. હર એકકે સાથ મિલે રેહતે થે. કભી અપને લિયે ખુસૂસી ઈમ્તિયાઝકે રવાદાર ન હુએ. હુઝૂર (સ.અ.વ.) કા ફરમાન હૈ **(મન તવાઝઅ લિલ્લાહિ રફઅહુલ્લાહ)** જિસને અલ્લાહકે લિયે આજિઝી કી અલ્લાહ તઆલા ઉસકો સર બુલંદ કરતા હૈ. આપ ઈસ હદીસકે સહીહ મિસ્દાક થે. આપકી સાદગી ઔર તવાઝોઅકે તુફેલ બારી તઆલાને લોગોંકે દિલોંમેં આપકી ઈઝ્ઝત ઔર અઝમતકે અનમિટ નુકૂશ કાઈમ ફરમાએ ઔર બેમિસાલ મહેબૂબિયત ઈનાયત ફરમાઈ. ખુદાએ પાક આપકે નક્શે કદમ પર હમેં ભી ચલનેકી તૌફીક બખ્શે.

હરગિઝ ન મીરદ આંકે દિલશ ઝિંદા શુદહ બઈશ્ક
સબ્તાસ્ત બર જરીદએ આલમે દવામે મા
રહેં દુનિયામેં ઔર દુનિયાસે બિલકુલ બેતઅલ્લુક હોં
ફિરેં દરિયામેં ઔર હરગિઝ ન કપડોંકો લગે પાની

સબ્ર, તહમ્મુલ ઔર શફકત

આપકી ઉમ્રકા અકસર હિસ્સા દઅવતે દીનકે અમલમેં ગુઝરા હૈ જિસમેં બહોતસી નાહમવારિયોં ઔર નાગવાર ખાતિર ઉમૂરસે વાસ્તા પડા, મગર સબ્ર ઔર તહમ્મુલકા દામન કભી ભી હાથસે ન છૂટા, કભી કોઈ શિકવા, શિકાયત ઝબાન પર ન આઈ. વક્તે મુલાકાત વ મુસાફહા બાઝ લોગોંકી તરફસે તબીઅતકે ખિલાફ તર્ઝે અમલ યા અપની જરૂરતકે ઈઝહારકે લિયે આપકો બે મૌકા તકલીફ દેનેકે બાવજૂદ આપ નિહાયત તહમ્મુલ ઔર ખૂશ અખ્લાકીકે સાથ પેશ આતે ઔર ઉનકી દિલજોઈ ભી ફરમાતે ઔર ઈત્મીનાનસે સબકી બાત સુનતે ઔર ફરમાતે. ગરીબોં ઔર મસાકીનકી દુઆઓંસે મૈં ચલ રહા હૂં. કિસીકો ક્યા ખબર ઉન પર ક્યા ગુઝરતી હૈ ઔર ઉનકે અહવાલ સુનકર રોયા કરતે ઔર ઉસ વક્ત અપની ઈબ્તિદાઈ ઝિંદગીકી હાલત ભી બયાન ફરમાતે કે મેરી વાલિદા મોહતરમા અગરચે નાદાર (ગરીબ) થીં મગર ગરીબોં ઔર મસાકીનસે હમદર્દી કરનેકો કહા કરતા

ઔર જિતના અપને પાસ હોતા ઉસીમેંસે દે દિયા કરતીં. આપ ભી મુસ્તહિકકી ઈમદાદ કરતે. આપ મખ્લૂકકી ખિદમતકો સબસે ઊંચા અમલ સમઝતે ઔર ઉસકા ખૂબ ખયાલ ફરમાતે. ઔર મૌકા બમૌકા ઉનકી ઈમદાદ કરતે ઔર ગરીબ તલબાકી મદદ કરતે. નીઝ ઉલમાએ કિરામકી ખિદમતમેં હદિયા પહોંચાનેકા ભી આપકા મામૂલ થા.

એક મજલિસમેં એક તાલિબે ઈલ્મ જો આપસે કર્ઝકી કુછ રકમ લે ગયા થા જબ વાપસ અદા કરને આયા તો આપને વો રકમ તાલિબે ઈલ્મ હીકો અતા કર દી, ઉસકે બાદ અહલે મજલિસસે ફરમાયા : નબિયોં વાલા કામ કરના ઔર બનિયોં વાલા હિસાબ રખના મુનાસિબ નહીં.

તરીકત બજુઝ ખિદમતે ખલ્ક નેસ્ત
બ તસ્બીહ વ સજ્જાદહ વ દલક નેસ્ત

તર્જુમા : તરીકત ખિદમતે ખલ્કકા નામ હૈ, તસ્બીહ, મુસલ્લા ઔર ગુદડીકા નામ નહીં હૈ.

સુન્નતકી પૈરવીકા બહોત એહતિમામ ફરાતે, આપકી ઝિંદગી સુન્નતકી પૈરવી ઔર રસૂલુલ્લાહ (સ.અ.વ.) કી મુહબ્બતકી પરતવ થી. હર વક્ત ઔર હર અમલમેં મસનૂન મકબૂલ દુઆઓંકા ખાસ એહતિમામ ફરમાતે. આપકી ઝિંદગીકા મહેબૂબ મશ્ગલા હી સુન્નત ઝિંદા કરના થા. અપને બયાનોંમેં સુન્નતકી પૈરવી ઔર હર હર સુન્નતકો ઝિંદા કરનેકી પુરઝોર દઅવત દેતે થે. ખાસકર યે ફરમાતે થે કે હુઝૂર (સ.અ.વ.) કી એક એક બાતકા પૂરા કરના અલ્લાહકી મદદ ઉતરવાના હૈ ઔર હુઝૂર (સ.અ.વ.) કી કિસી એક બાતકા છૂટ જાના અલ્લાહકી ગૈબી મદદકા હટ જાના હૈ.

વાલિદ સાહબ (રહ.) કે રાત દિનકે ઔકાત મામૂલાતસે ગિરે રેહતે. કોઈ ઘડી ઝાએઅ કરના ગવારા ન ફરમાતે. સુબહ ઢાઈ ઘંટેકા બયાન ઔર કામસે મુતઅલ્લિક ઉમૂરકા મશ્વરા ઔર ખુતૂતકે જવાબાત ઔર ઔરાદ વ મશાગિલકે અલાવા કિતાબોંકે મુતાલઆકે લિયે ભી જરૂર વક્ત નિકાલતે, ખુસૂસન હયાતુસ્સહાબાકે લિયે ફરમાતે કે ઉસકા કુછ હિસ્સા જરૂર મુતાલઆ કરતા હૂં ઔર

મેરા તજુર્બા હૈ કે ઉસમેં સહાબા (રદિ.) કી ઝિંદગીકે ઉતાર ચઢ્હાવ ઔર ઝિંદગીકે હર પેહલૂ પર વાઝેહ હિદાયાતકી વજહસે તેહરીકે દઅવતકે કીમતી ઉસૂલ મિલ જાતે હૈં. નીઝ સહાબા (રદિ.) કે હાલાત ઔર વાકિઆત બડી ખૈરો બરકતકા સબબ હૈં. પૂરી ઉમ્મતકે લિયે પૈરવીકે લાઈક નમૂના ઔર નજાત વ બરકાતકા ઝરીઆ હૈં. હઝરત વાલિદ સાહબને મર્ઝુલ વફાતમેં મુઝસે ફરમાયા : કે મરકઝ નિઝામુદ્દીનમેં તકરીબન પૈંતીસ (૩૫) સાલ રહા હૂં ઔર મરકઝકી બિજલી ઔર પાનીકો ઈસ્તેમાલ કિયા હૈ. લિહાઝા મેરે ઈન્તિકાલકે બાદ પચાસ હજાર રૂપિયે મરકઝકે હિસાબમેં જમા કરા દેના. અલ્લાહકા શુક્ર હૈ કે વાલિદ સાહબ (રહ.) કી વસિય્યત હુઈ ઔર ઈસ મઝકૂરા રકમકો ઉસી વક્ત જમા કરવા દી.

અપને મકસદે ઝિંદગીકી લગન ઔર ધુનમેં જહાં દઅવત વ તબ્લીગકે લિયે આલમી તૌર પર ફિક્ર કરતે થે વહીં અપને ઘરાનેકી તરબિયતકી ભી ફિક્રમેં રેહતે થે. દઅવત વ તબ્લીગકે લિયે જહાં લોગોંકો અલ્લાહકે રાસ્તેમેં નિકલનેકે લિયે તશકીલ ફરમાતે રહે વહીં ઈલ્મે દીનસે મહેરૂમ ઈલાકોંમેં મકાતિબ ઔર મદારિસકે ઝિયાદાસે ઝિયાદા કિયામકે લિયે ભી હર મુમકિન કોશિશ ફરમાતે થે ઔર અપને અસર વ તાઈદસે ઈસ ખૈરકે કામકો તરક્કી વ તકવિયત પહોંચાતે થે.

વાલિદ સાહબકી ખ્વાહિશ થી કે ઝિંદગીકે હર શોઅબેમેં દીન ઝિંદા હો ઔર ફરમાતે થે દઅવતે દીનકી જદ્દો જહદકા મકસદ ભી યે હૈ કે ઉમ્મતમેં દીનકી તલબ પૈદા હો, જિસસે દીનકે તમામ શો'બોંમેં તરક્કી હો. ઈન તમામ ફિકરોંમેં એક ફિક્ર અપને ઈલાકે ઔર બિરાદરીકે લોગોંકે મઆમલાત સહીહ ઈસ્લામી નહજ પર લાનેકે લિયે થી. ઈલાકેકે અવામ ઔર કૌમકે ઝિમ્મેદારોંકો બરાબર તવજ્જોહ દિલાતે રેહતે થે. જિસકે નતીજેમેં અપને ઈલાકેકે મુમતાઝ ઉલમા ઔર બડે કારોબારી હઝરાતકે મુસ્તકિલ મુઝાકરે હુએ ઔર ઈસ્લાહે મઆમલાતકે લિયે ફિકરમંદ હુએ, મઆમલાતકી ઝાહિરી ઔર બાતિની જો કુછ ઈસ્લાહ હુઈ ઉસમેં વાલિદ સાહબકી તવજ્જોહ ઔર ફિક્રોંકા ભી બડા હિસ્સા હૈ.

આં લતાફત પસ બદાન કઝ આપ નેસ્ત
જુઝ અતા મુબ્દેઅ વહાબ નેસ્ત

તર્જુમા : યે મહેરબાની આબો ગુલકી નહીં હૈ, સિર્ફ પૈદા કરનેવાલે ઔર અતા કરનેવાલેકી બખ્શિશ હૈ.

મરકઝ નિઝામુદ્દીનમેં લગાતાર તીસ સાલ તક ફજરકે બાદ મુફસ્સલ બયાન

મરકઝ નિઝામુદ્દીનમેં બાદ ફજર હોનેવાલા યે લંબા ઔર મુફસ્સલ બયાન હમેશા ગૈર મામૂલી અહમિયત ઔર હૈસિયતકા હામિલ રહા હૈ. મૌલાના મુહમ્મદ યૂસુફ સાહબ (રહ.) ઔર ઉનસે પેહલે હઝરત મૌલાના ઈલ્યાસ સાહબ (રહ.) યે બયાન ખૂદ ફરમાતે થે. લેકિન હઝરત મૌલાના ઈન્આમુલ હસન સાહબ (રહ.) ને અપને દૌરે અમારતમેં યે ભારી ઝિમ્મેદારી ખૂદ ન કબૂલ કરતે હુએ વાલિદ સાહબ (રહ.) કો સોંપ દી થી ઔર હઝરત વાલિદ સાહબ (રહ.) ને અપની રફાકતકા હક ભરપૂર તરીકાસે અદા કરતે હુએ ઈસ બયાનકો લગાતાર તીસ સાલ તક જિસ અઝ્મ વ ઈસ્તિકલાલ ઔર હિંમતકે સાથ જારી રખ્ખા ઔર ઈસ અમાનતકા હક અદા કિયા વો દઅવત વ તબ્લીગકી તારીખમેં ભુલાયા નહીં જા સકતા.

હઝરતજી મૌલાના ઈન્આમુલ હસન સાહબ (રહ.) કો ભી દઅવતી વ તબ્લીગી મઆમલાત વ ઉમૂરમેં આપ પર બડા એ'તિમાદ રહા. બિલખુસૂસ આપકી તકરીરોં પર જો દઅવત વ તબ્લીગસે ભરપૂર હોતી થીં, બહોત ઈત્મીનાન થા. બસા ઔકાત ખવાસકે મજમામેં ભી આપ ઉસકા ફૌરન ઈઝહાર ફરમા દિયા કરતે થે. ચુનાંચે આપકે ઈબ્તિદાઈ દૌરકા વાકિઆ હૈ કે એક મરતબા દોનોં હઝરાત મસ્જિદે નબવીસે નિકલ રહે થે. અરબ મમાલિકમેં દઅવત વ તબ્લીગકા કામ કરને વાલોંકા એક મુન્તખબ મજમા સામને થા. હઝરત મૌલાના ઈન્આમુલ હસન સાહબ (રહ.) ને ઉન હઝરાતસે મુસાફહા કરકે ઉસ મજમાસે હઝરત વાલિદ સાહબ (રહ.) કા તઆરૂફ હાઝા શેખ ઉમર લિસાનુ દઅ્વત વત્તબ્લીગ કેહકર કરાયા. (સવાનેહ મૌલાના ઈન્આમુલ હસન સાહબ કાન્ધલવી જિલ્દ અવ્વલ સ. ૩૦૫).

હઝરતજી મૌલાના મુહમ્મદ યૂસુફ સાહબ (રહ.) કે ઈન્તિકાલકે બાદ મરકઝ નિઝામુદ્દીનમેં ફજરકે બાદવાલા લંબા બયાન જબ હઝરત વાલિદ સાહબ (રહ.) કે ઝિમ્મે આયા, તો ઉસકી ઈબ્તિદામેં યે નોઈયત હુઈ કે મરકઝમેં મૌલાનાકે બયાનકે વક્ત એક જાનિબ શેખુલ હદીસ હઝરત મૌલાના ઝકરિયા સાહબ તશરીફ ફરમા હોતે ઔર દૂસરી જાનિબ હઝરતજી મૌલાના ઈન્આમુલ હસન સાહબ (રહ.) તશરીફ ફરમા હોતે. દોનોં બુઝુર્ગોંને પંદરહ દિન તક બયાન સુના, ફિર તીન દિન તક દોનોં બુઝુર્ગ હઝરત મૌલાના ઈલ્યાસ સાહબ (રહ.) કી કબ્રકે પાસ બયાન ખતમ હોને તક મુરાકિબ રહે. જબ હઝરત શેખુલ હદીસ સાહબ (રહ.) સહારનપુર તશરીફ લે જાને લગે તો હઝરત મૌલાના ઈન્આમુલ હસન સાહબ (રહ.) સે ફરમાયા : કે મૌલવી મુહમ્મદ ઉમરકે બયાનમેં તુમહેં ચાલીસ રોઝ તક એહતિમામસે બૈઠના હૈ. જબ ચાલીસ દિન પૂરે હુએ, તો હઝરત શેખુલ હદીસ સહારનપુરસે તશરીફ લે આએ ફિર એક હફતા તક દોનોં બુઝુર્ગોંને ધ્યાન લગાકર બયાન સુના. ઉસકે બાદ હઝરતજી (રહ.) સે ફરમાયા : કે અબ બયાન સુનનેકી જરૂરત નહીં હૈ, અલ્લાહને બાત દુનિયામેં ચલા દી.

દૂસરે મૌકા પર ચંદ મહીનોંકે બાદ જબ શેખુલ હદીસ સાહબ મરકઝમેં તશરીફ લાએ. દૌરાને કિયામ વાલિદ સાહબ (રહ.) સે માલૂમ કિયા કે કિસસે બૈઅત હો? વાલિદ સાહબ (રહ.) ને જવાબમેં ફરમાયા : કે પેહલે હઝરતજી મૌલાના મુહમ્મદ યૂસુફ સાહબ (રહ.) સે બૈઅત થા, અબ મૌલાના ઈન્આમુલ હસન સાહબ (રહ.) સે બૈઅત હૂં. હઝરત શેખુલ હદીસ સાહબ (રહ.) ને ફરમાયા : કે પ્યારે મેરે હાથ પર બૈઅત કર લે. ચુનાંચે હઝરત મૌલાના ઈન્આમુલ હસન સાહબ (રહ.) કે મશ્વરેસે હઝરત શેખ (રહ.) સે બૈઅત હો ગયે ઔર હઝરત શેખુલ હદીસ સાહબને ખિલાફત ભી ઈનાયત ફરમા દી.

ઈસ વાકિઆકે બાદ વાલિદ સાહબકો હઝરત શેખુલ હદીસ મૌલાના ઝકરિયા સાહબસે વાલિહાના મુહબ્બત હો ગઈ ઔર અકીદ વ અઝમત બઢ ગઈ. જિસકી બિના પર હઝરત શેખ (રહ.) સે અપને ખાસ વ આમ હાલાતકી ઈત્તિલાઅ ઔર મશ્વરા લાઝમી બના લિયા થા હત્તાકે અપને ઘરેલૂ મસાઈલકા ભી મશ્વરા

જરૂર લેતે ઔર સફર વ હઝરમેં અપને હાલાત વ કૈફિયાતકે ખુતૂત લિખનેકા ભી મામૂલ રખતે, બેરૂની મમાલિકકે લંબે સફરોંકી કારગુઝારીકે ખુતૂત જિસ તરહ મરકઝ હઝરત નિઝામુદ્દીન (રહ.) ભેજતે થે. ઈસી તરહ હઝરત શેખુલ હદીસકો ભી તેહરીર ફરમાતે, નીઝ મૌલાનાને કઈ મરતબા અપને ખ્વાબોંમેં હુઝૂરે અકરમ (સ.અ.વ.) કી ઝિયારત ફરમાઈ હૈ ઔર દઅવતે દીનકે અમલકે મુતઅલ્લિક કઈ બાર આપ (સ.અ.વ.) ને બશારત દી હૈ તો યે ખ્વાબ ઔર ઉસકી હકીકતે હાલસે હઝરત શેખ (રહ.) કો જરૂર ખબર દેતે. હઝરત શેખ ખૂશ હોતે ઔર મુબારકબાદીકે સાથ દુઆઈયા કલિમાત જવાબમેં તેહરીર ફરમાતે. અલગર્ઝ હઝરત શેખુલ હદીસ સાહબકે અલ્તાફ વ ઈનાયાત ઔર તવજ્જુહાતકે ખાસ મૌરિદ બન ગયે થે.

વાલિદ સાહબ (રહ.) કે ખુસૂસી મલ્ફૂઝાત

(૧) હમ અપને બારેમેં અલ્લાહ તઆલાસે જો ચાહતે હૈં, અલ્લાહકે બંદોંકે સાથ વોહી મઆમલા ઈખ્તિયાર કરેં. અગર ચાહતે હૈં કે અલ્લાહ તઆલા હમ પર રહમ કરેં તો હમ દૂસરોં પર રહમ કરેં, અગર ચાહતે હૈં કે અલ્લાહ તઆલા હમારી ગલતિયોંકો મઆફ કર દેં તો હમ દૂસરોંકી ગલતિયોંકો મઆફ કરેં.

(૨) અગર રંજ વ તકલીફ આએ તો આદમી ઘભરાએ નહીં, ઔર અગર રાહત વ નેઅમત હાસિલ હો તો આદમી ઘમંડ ન કરે. ઈસ લિયે કે અલ્લાહકા ધ્યાન જરૂરી હૈ. ઉસકો હાસિલ કરનેકે લિયે અલ્લાહકા ઝિક્ર હૈ, કુરઆને પાકકી તિલાવત હૈ, દુઆએં માંગના હૈ.

(૩) બા'ઝે લોગોંસે મુનાસિબત (તઅલ્લુક-મુહબ્બત) હોગી ઔર બા'ઝે લોગોંસે નહીં હોગી ઔર ઉસમેં કોઈ હરજ નહીં હૈ. ઈસ લિયે કે કોઈ આદમી ઐસા નહીં હૈ જિસસે સભી લોગ મુહબ્બત કરતે હૈં. હઝરત સિદ્દીકે અકબર (રદિ.) ને ખિલાફતકા બોઝ હઝરત ઉમર (રદિ.) કે હવાલે ફરમાયા તો ઉસ વક્ત યે અજીબ બાત ઈરશાદ ફરમાઈ : (અહબ્બક મુહિબ્બુન વ અબ્ગઝક મુબ્ગિઝુન)

બહોતસે આદમી આપસે મુહબ્બત કરેંગે ઔર બહોતસે નાગવારીકા

ઈઝહાર કરેંગે. હર એક આદમી અપને મિઝાજકી મુનાસિબતસે મઆમલા કરેગા, તો ફિર હમારી તુમહારી ક્યા હૈસિયત હૈ? હમ ઐસા ક્યૂં સમઝેં કે સારે લોગ હમારી હાં મેં હાં મિલાએં, હરગિઝ ઐસા નહીં હોગા.

(૪) ઔરતેં આમ તૌર પર ઉલ્ટી બાતેં કરતી હૈં, તો ઉનસે મશ્વરા કરો, લેકિન જો રાય વો દેં ઉસકા ઉલ્ટા કરો, જબ ઉલ્ટીકો ઉલટ દોગે તો સીધી હો જાએગી, નફીકી નફી ઈસ્બાતકા ફાઈદા દેતી હૈ. પસ **શાવિરૂ હુન્ન વ ખાલિફૂહુન્ન** (યે હઝરત ઉમરકા મકૂલા હૈ મશ્વરા કરો ફિર ઉલ્ટા કર દો, સીધા હો જાએગા, લેકિન યે મકૂલા કાઈદા કુલ્લિયા નહીં હોગા અકસરિયતકે હુકમમેં આ સકતા હૈ.

(૫) હાલાતસે મુતાસ્સિર હોના ઐબ નહીં હૈ, લેકિન ઈસ કદર મુતાસ્સિર હોના કે અલ્લાહકા હુકમ ટૂટ જાએ યે ઐબ હૈ.

(૬) અપને ગ્રુપકી નાહક તરફદારી કરના ઔર દૂસરે ગ્રુપકી હક તલ્ફી કરના ઉસકા નામ અસ્બિયત હૈ ઔર યે અસ્બિયત આદમીકો અલ્લાહસે દૂર કર દેતી હૈ.

(૭) અપને આપકો ઈતના ભારી ભરકમ ન બનાઓ (યાની દિલો દિમાગમેં બડાઈકા ખયાલ ન રખ્ખો) કે કોઈ ભી બાત યા નસીહત કરના ચાહે તો ન કર સકે બલ્કે અપને આપકો મુતવાઝેઅ બનાએ રખ્ખો, તાકે હર કોઈ બેતકલ્લુફ નસીહત ઔર ભલી બાત કેહ સકે.

(૮) બા'ઝોંકો હક બાત માનનેમેં અપની નાક કટતી નઝર આતી હૈ, ઈસ લિયે નાક ઈતની લંબી ન બનાઓ કે કટનેકા સવાલ પૈદા હો.

(૯) અલ્લાહસે લેનેવાલા બન ઔર મહેબૂબે ખુદા બન ઔર બંદોંકો દેનેવાલા બન ઔર ખુદાકી મખ્લૂકકા મહેબૂબ બન, તૂ અલ્લાહકા ભી મહેબૂબ હોગા ઔર બંદોંકા ભી મહેબૂબ હોગા.

(૧૦) જો ગુનેહગાર તૌબા ઈસ્તિગ્ફાર કરકે અલ્લાહકે સામને ગિડગિડાએ, વો અલ્લાહ તઆલાકો ઝિયાદા મહેબૂબ હૈ ઉસ શખ્સસે જો નેક અમલ કરકે ફખ્ર ઔર બડાઈમેં મુબ્તલા હો.

(૧૧) અપને અંદર ઈકરામકે સબબ તલાશ કરોગે તો આપસમેં તોડ

હોગા. ઔર દૂસરોંકે અંદર ઈકરામકે સબબ તલાશ કરોગે તો જોડ હોગા.

(૧૨) અગર કિસીકો તકવા યાની ખુદાકા ખૌફ ઔર રાતોંકા રોના હાસિલ હૈ તો અલ્લાહ તઆલા ઐસે લોગોંકા રો'બ દૂસરોં પર ડાલ દેતે હૈં.

(૧૩) ઈજતિમાઈ કામમેં ભલે ઔર બુરે સબકો નિભાકર ચલના હૈ. યે કામ કિસીકો ગલત ઔર બુરા સમઝકર છાંટનેકા નહીં હૈ. અગર છાંટનેવાલા અમલ રહેગા તો આહિસ્તા આહિસ્તા લોગ કમ હોતે ચલે જાએંગે ઔર ઉસ છાંટનેવાલેમેં ભી કોઈ કમઝોરી હોગી તો દૂસરા ઉસકો ભી છાંટ દેગા, નતીજા યે હોગા કે આદમી હી ખતમ હો જાએંગે, કામ ઔર ઉસૂલકા મહલ ભી નહીં રહેગા.

(૧૪) શયતાન ઔર નફસ યે દોનોં ઈન્સાનકે દુશ્મન હૈં લેકિન બડા દુશ્મન નફસ હૈ, ચૂંકે શયતાનકો નફસ હીને ગુમરાહ કિયા થા. ઉસકા દાવા "અન ખૈરૂમ" નફસિયાતકી વજહસે થા. ઔર બડાઈકા માદ્દા બચપન હીસે હોતા હૈ. બચ્ચેકી કિસી મઆમલામેં તા'રીફ કી જાએ તો ખૂશ હોતા હૈ ઔર ઉસકો નિકમ્મા ઔર બેકાર કહા જાએ તો વો નાખૂશ હોતા હૈ ઔર યે બડાઈકા થોડાસા દરજા હૈ જો બચપન હીસે હોતા હૈ, યે બડાઈકા માદ્દા બડે મુજાહિદાતકે બાદ આદમીમેંસે સબસે આખિરમેં નિકલતા હૈ.

(૧૫) બા'ઝે દીનકા કામ કરનેવાલે આદમી બુઝુર્ગોંસે કરીબ હોતે હૈં, મગર દિલસે દૂર હોતે હૈં. ઔર બાઝે આદમી દીનકા કામ દૂર રેહકર કરતે હૈં, મગર વો બુઝુર્ગોંકે દિલસે કરીબ હોતે હૈં.

(૧૬) શાદીકો કમ ખર્ચવાલી ઔર સસ્તી બનાઓ તો ઝિનાકા વુજૂદ મહેંગા ઔર મુશ્કિલ હો જાએગા. ઔર અગર શાદી ઝિયાદા ખર્ચવાલી ઔર મહેંગી બનાઓગે તો ઝિના સસ્તા ઔર આમ હો જાએગા. મિઝાજે શરીઅત યે હૈ કે શાદીકો આસાન, મુખ્તસર ઔર સાદી કરો.

(૧૭) ઝિંદગીમેં દીનકો આગે કરો ઔર દુનિયાકો પીછે, તો ઝિંદગી દીન બન જાએગી. ઔર અગર દુનિયાકો આગે કિયા ઔર દીનકો પીછે કિયા, તો ઝિંદગી દુનિયા બન જાએગી.

(૧૮) આપકો યે નહીં કેહતા કે અપની ઔલાદકો મૌલવી બનાઓ યા

માસ્ટર બનાઓ, જો ચાહે બનાઓ મગર મશ્વરા યે દૂંગા કે દીનદાર બનાઓ.

ફિર તશરીહ ફરમાતે કે અગર માસ્ટર હૈ મગર દીનદાર હૈ, તો ઘરાનેકો જન્નતમેં લે જાએગા. ઔર અગર મૌલવી હૈ મગર બેદીન હૈ, તો ઘરાનેકો જહન્નમમેં પહોંચાએગા.

(૧૯) અગર તૂ આસમાન પર મકામકા તાલિબ હૈ તો જમીન પર લોગોંકે સાથ મુહબ્બત ઔર અખ્લાકકા મઆમલા કર, અગર બેજા સખ્તી કરેગા તો તેરી બરાબરીવાલા તુઝસે ઝગડા કરેગા. ઔર અગર વો તુઝસે છોટે ઔર આજિઝ હૈં, તો વો અંદર હી અંદર કુઢેંગે ઔર ઉનકે અંદરકી કુઢન તુઝે ખુદાસે દૂર કર દેગી.

(૨૦) હઝરત ઉમર (રદિ.) અપની ખિલાફતકે ઝમાનેમેં અમીરોં (ગવર્નરોં) કો લિખ્ખા કરતે કે તુમ મહેબૂબ બનનેસે બેરગબત ન બન જાના, યાની યૂં મત સમઝ લેના કે લોગ મુઝસે મુહબ્બત કરેં યા ન કરેં, મૈં તો અચ્છા હી હૂં. બલ્કે અપને અખ્લાકસે મહેબૂબ બનનેકી કોશિશ કરો.

(૨૧) હઝરત અલી (રદિ.) ફરમાતે હૈં : કે અગર કિસીકો માલૂમ કરના હો કે આસમાનમેં મેરા ક્યા મકામ હૈ તો વો અપને દોસ્તોં ઔર મુતઅલ્લિકીનકો દેખ લે, અગર વો સબ રાઝી ઔર ખૂશ હૈં તો તેરા આસમાનમેં મકામ હૈ. ઔર અગર વો તેરે સાથ અંદર હી અંદર કુઢ રહે હોં તો તેરા આસમાનમેં કોઈ મકામ નહીં હૈ.

(૨૨) અલ્લાહ તઆલાને બા'ઝોંકો સખ્ત મિઝાજ બનાયા હૈ ઔર બા'ઝોંકો નરમ મિઝાજ બનાયા હૈ. ઉસમેં નિભાવકા તરીકા યે હૈ કે સખ્ત મિઝાજકી સખ્તી પર સબ્ર ઔર બરદાશ્તસે કામ લિયા જાએ. સખ્ત મિઝાજકે સાથ સખ્તી કરના ઝગડે ઔર ઈન્તિશારકા સબબ બનેગા ઔર નરમી કરના મેલ મુહબ્બતકા સબબ બનેગા. જૈસાકે દાંત સખ્ત હૈં મગર ઝબાન અપની નરમીકી બિના પર બત્તીસ (૩૨) દુશ્મનોંકે દરમિયાન મહેફૂઝ રેહતી હૈ, લેકિન નરમી ઈસ કદર ભી મુફીદ નહીં હૈ કે જો ચાહે ગલત અમલ કરાએ ઔર આદમી હર જગહ ઈસ્તે'માલ હો જાએ.

ન હલવા બન કે ચટ કર જાએં ભૂકે
ન કડવા બન કે જો ચખ્ખે સો થૂકે

(૨૩) નેઅમતોંકા હાસિલ કરના ખુદાકી રઝાકી દલીલ નહીં હૈ, ઈસી તરહ તકલીફોંકા આના ભી ખુદાકે નારાઝ હોનેકી દલીલ નહીં હૈ. સિર્ફ તેહકીક યે કરના હૈ કે હમારી ઝિંદગી ખુદા ઔર ઉસકે રસૂલ (સ.અ.વ.) કે તરીકેકે મુતાબિક હૈ યા નહીં હૈ.

(૨૪) ફરમાંબરદારકો નેઅમતેં રાઝી હોકર દી જાતી હૈં, જૈસાકે હઝરત સુલેમાન (અલૈ.) ઔર દાઉદ (અલૈ.) કે લિયે. ઔર નાફરમાનકો નેઅમતેં નારાઝ હોકર દી જાતી હૈં, જૈસાકે ફિરઔન ઔર કારૂનકે લિયે. મસલન તોતેકો પિંજરેમેં નેઅમતેં દી જાતી હૈં ખૂશ હોકર, દિલ બેહલાનેકે લિયે. ઔર ચૂહેકો પિંજરેમેં નેઅમતેં દી જાતી હૈં નાખૂશ હોકર, દિલકી ભડાસ નિકાલનેકે લિયે.

(૨૫) નેઅમતોંમેં શુક્ર ગુઝાર કામિયાબ હૈ, ઔર (**ફરિહુન્ ફખૂર**) યાની ઈતરાનેવાલા નાકામ હૈ. ઔર તકલીફોંમેં સબ્ર કરનેવાલા કામિયાબ હૈ, ઔર (**યઊસુન્ કફૂર**) નાશુક્રી કરનેવાલા નાકામ હૈ.

(૨૬) આખિરતકે ઈમ્તિહાનકી કામિયાબી મૌકૂફ હૈ દુનિયાકે ઈમ્તિહાનકી કામિયાબી પર, દુનિયામેં ઈમ્તિહાન ભલે બુરે હાલાત લાકર કિયા જાતા હૈ. હર હાલમેં ખુદાકે હુકમકો પૂરા કરના કામિયાબીકી દલીલ હૈ.

(૨૭) અંબિયા (અલૈ.) કા દર્દ ઔર ગમ આદમીકો કામકે લાઈક બનાતા હૈ. યેહી બેચૈની દીનકા કામ કરવાએગી. કમ સલાહિયત વાલેસે ભી, ઝિયાદા સલાહિયત વાલેસે ભી, કમ માલવાલેસે ભી, ઝિયાદા માલવાલેસે ભી, કમ ઈલ્મ વાલેસે ભી, ઝિયાદા ઈલ્મ વાલેસે ભી, ચૂંકે કામ લેનેવાલા અલ્લાહ તઆલા હૈ.

(૨૮) હર કામ તરીકેસે આહિસ્તા આહિસ્તા હોતા હૈ. દીન ભી તરીકેકી મહેનતસે હાસિલ હોગા. અગર દીનકા દરખ્ત તૈયાર કરના હો તો પેહલે દઅવતકી જમીન હમવાર કરો, ઈમાનિયાતકી જડ લગાઓ, તાલીમાતકે હલ્કોંકા પાની દો ઔર કુરબાનીકી ખાદ દો ઔર ગુનાહોંસે બચનેકી બાડ લગાઓ ઔર ઝિક્ર વ તિલાવત ઔર રોના ધોના, બિલબિલાના તિલમિલાના, ગરમ ગરમ આંસૂકા બહાના, ઠંડી આહોંકા ભરના ઉસકી ફિઝા હો, ઔર અરકાને ઈસ્લામકા તના હો ઔર મુઆશરત ઔર મઆમલાતકો અદલ વ ઈન્સાફકે સાથ ચલાનેકા દરખ્ત હો ઔર ઉસકે ઉપર

અખ્લાકકે ફલ હોં ઔર અખ્લાકકે ફલોંમેં ઈખ્લાસકા રસ હો, તબ દીનકા દરખ્ત તૈયાર હોગા ઔર લોગ ફાઈદા હાસિલ કરેંગે.

(૨૯) દીનમેં પુખ્તગી ઔર જમાવ હાસિલ કરનેકે લિયે હાલાત ઔર રૂકાવટોંકા આના જરૂરી હૈ. યે હાલાત ઔર રૂકાવટેં અંડેકે છિલકેકી તરહ જરૂરી હૈં, જિસ તરહ અંડેસે ચૂઝા બનનેકે લિયે અંડેકા છિલકા જરૂરી હૈ. બગૈર છિલકેકે સિર્ફ ઝરદી ઔર સફેદીસે બીસ સાલમેં ભી ચૂઝા નહીં બનેગા, ઈસી તરહ દીનમેં જમાવ હાસિલ કરનેકે લિયે હાલાત ઔર રૂકાવટોંકા છિલકા જરૂરી હૈ, અંડેમેં ચૂઝા બનનેકે બાદ હી છિલ્કા ટૂટતા હૈ, ઈસી તરહ દીનમેં જમાવ હાસિલ હોનેકે બાદ હી હાલાતકા છિલકા ટૂટતા હૈ.

(૩૦) જોશકે સાથ હોશ ઔર હોશકે સાથ જોશ જરૂરી હૈ. નૌજવાનોંકો જોશ બહોત હોતા હૈ ઉનકો હોશકી લગામ દેની પડતી હૈ. ઔર બડી ઉમરવાલોંમેં જોશકા ધક્કા દેના પડતા હૈ, દોનોં હી કામ જરૂરી હૈં.

(૩૧) હર નેક અમલકે અચ્છે અસરાત પૂરે આલમ પર ગૈર મહેસૂસ તરીકાસે અસર અંદાઝ હોતે હૈં. બશર્તેકે યે અમલ નબવી તરીકે પર હો. ગોયા નેક અમલકા અસર આલમગીર હોતા હૈ, જિસ તરહ એક બડે હૌઝમેં પાંચ ડોલ પાની ડાલનેસે ઉસ હૌઝકી સતહ ગૈર મહેસૂસ તરીકા પર ચારોં તરફ કુછ ન કુછ બળ્હતી હૈ ઔર પાંચ ડોલ નિકાલનેસે પૂરે હૌઝકી ચારોં તરફસે પાની કમ હોતા હૈ, ચાહે હૌઝકી એક હી જાનિબસે ડોલ ડાલે યા નિકાલે ગયે હોં.

(૩૨) દૂસરોંકી જાન ઔર માલસે મુસ્તગ્નીહોના ઔર અપની જાન ઔર માલકો દૂસરોંકે લિયે ઈસ્તે'માલ કરના જોડ ઔર ઈજતિમાઈયતકા સબબ હોગા.

(૩૩) રૂહાની નેઅમત જિસ પર ઈતરાહટ (ઘમંડ) પૈદા હો જાએ, વો રૂહાની નેઅમત નહીં રેહતી બલ્કે નફસાની બન જાતી હૈ.

(૩૪) રાહત વ નેઅમત બરકતકા સબબ ભી હૈ ઔર મોહલતકા વકફા ભી, અગર રાહત વ નેઅમત ફરમાંબરદારીકે સાથ હૈ, તો યે રહમત વ બરકતકા સબબ હૈ ઔર અગર નાફરમાનીકે સાથ હૈ, તો યે મોહલતકા વકફા હૈ.

(૩૫) નમાઝ પળ્હને પર કામ બન જાના ઔર ઈસ વજહસે અપને આપકો

બુઝુર્ગ ઔર પાક સાફ ખયાલ કરના ગિરાવટકા સબબ હૈ, ચૂંકે ઉસમેં આદમીકા કમાલ નહીં હૈ, બલ્કે અમલકી તાસીરકા ઈઝહાર ઔર વા'દએ ખુદાવંદીકા ઈતમામ હૈ. બારી તઆલાકા ફરમાન હૈ (લા તુઝક્કૂ અન્ફુસકુમ) અપને આપકો પાક સાફ ન સમઝો, જો ગુનેહગાર તૌબા વ ઈસ્તિગ્ફાર કરકે અલ્લાહકે સામને ગિડગિડાવે વો અલ્લાહકો ઝિયાદા મહેબૂબ હૈ ઉસ શખ્સસે જો નેક અમલ કરકે ફખ્ર ઔર બડાઈમેં મુબ્તલા હો.

(૩૬) મુજાહિદા બેતુકી તકલીફોંકે ઉઠાનેકા નામ નહીં હૈ. યે જોગિયોં વાલા મુજાહિદા હૈ જો શરીઅતમેં મત્લૂબ ઔર મહેમૂદ નહીં હૈ, જૈસે સરદીમેં બચાવકા સામાન હૈ ઔર ઈસ્તેમાલ ન કરના, યે મુજાહિદા નહીં હૈ, ઉસમેં સવાબ ભી નહીં બલ્કે ગુનાહ હૈ. મુજાહિદા વો બનતા હૈ કે ખુદાકા હુકમ ઔર દીનકા તકાઝા સામને આએ, જો નફસકે ખિલાફ હો તકલીફ ઉઠાકર ઉસકો પૂરા કરે લેકિન તકલીફકી હદ યે હૈ કે ખુદાકા હુકમ ટૂટને ન પાએ, યે મુજાહિદા ઈન્સાનકે લિયે તરક્કીકા સબબ બનેગા.

(૩૭) અલ્લાહ તઆલાને જિસકો નરમ બનાયા હૈ વો નરમ રહેગા, લેકિન નરમીકા ગલત ઈસ્તે'માલ નહીં હોના ચાહિયે, ઔર જિસકો સખ્ત બનાયા હૈ વો સખ્ત રહેગા, મગર ઉસકી સખ્તીસે દિલ બરદાશ્તા (ગમગીન) ન હોના ચાહિયે, બલ્કે ઈજતિમાઈયત ઔર જોડ બરકરાર રખનેકે લિયે એક દૂસરેકો નિભાના જરૂરી હૈ. સિદ્દીકે અકબર (રદિ.) જમાલી થે ઔર ફારૂકે આ'ઝમ (રદિ.) જલાલી, મગર એક દૂસરેકો નિભાતે થે. સિદ્દીકે અકબર (રદિ.) ને ઝકાત રોકનેવાલોં ઔર મુરતદ હોનેવાલોંકે મુકાબલેકા હુકમ દિયા, તો ફારૂકે આ'ઝમ (રદિ.) ને મશ્વરા દિયા કે અઝવાજે મુતહ્હરાત ઔર ઔરતોં બચ્ચોંકી હિફાઝતકા મસ્અલા હૈ. ઉસ વક્ત સિદ્દીકે અકબર (રદિ.) ને જલાલમેં આકર સખ્તીકે સાથ ફારૂકે આ'ઝમ (રદિ.) કો ફરમાયા કે ઈસ્લામસે પેહલે બડે જાબિર ઔર જરી થે ઔર ઈસ્લામમેં બુઝદિલ બન રહે હો, તો ફારૂકે આ'ઝમ (રદિ.) ને યે સખ્તી બરદાશ્ત કી ઔર સિદ્દીકે અકબર (રદિ.) કા હુકમ તસ્લીમ કર લિયા. એક દૂસરે મૌકા પર સિદ્દીકે અકબર (રદિ.) ને મૌજૂદ સહાબએ કિરામ (રદિ.) કે મશ્વરાસે દો અસ્હાબકો જમીનકી

દસ્તાવેઝ લિખ દી. જબ યે દો સહાબી (રદિ.) ફારૂકે આ'ઝમ (રદિ.) કે દસ્તખતકે લિયે પહોંચે, ફારૂકે આ'ઝમ (રદિ.) ને સખ્તીકે સાથ દસ્તાવેઝકો ફાડ દિયા ઔર કેહ દિયા કે યે જમીન આમ મુસ્લિમીનકી હૈ, સિર્ફ અબૂબક્ર (રદિ.) કા હક નહીં હૈ. જબ ઉન દોનોં હઝરાતને સિદ્દીકે અકબર (રદિ.) સે ફારૂકે આ'ઝમ (રદિ.) કી સખ્તીકી કૈફિયત બયાન કી ઔર કહા કે અમીરૂલ મુઅમિનીન આપ હૈં યા ઉમર? તો સિદ્દીકે અકબર (રદિ.) ને ક્યા હી ઉમદા બાત ઈરશાદ ફરમાઈ કે અમીર બનનેકા હક તો ઉમરકા થા, મગર યે બોઝ મેરે સરપર થોપ દિયા હૈ. અલગર્ઝ અલ્લાહને જિસકો સખ્ત મિઝાજ બનાયા વો સખ્ત હી રહેગા, મગર ઈજતિમાઈયત ઔર જોડ બર કરાર રખનેકે લિયે નરમી જરૂરી હૈ.

(૩૮) સિફલી નિઝામ ભી અલવી નિઝામકી તરહ જરૂરી હૈ, લેકિન ઉમદા ઔર બેહતરીન તરીકા યે હૈ કે સિફલી નિઝામકે અલાવા અલવી નિઝામમેં ભી જુડનેવાલા બને, લેકિન સિફલી નિઝામકો ભી બેકાર ન સમઝા જાએ, ચૂંકે ઉનકા બંદોબસ્તમેં લગના પૂરે મજમાકે લિયે રાહત પહોંચાનેકા કવી ઝરીઆ હૈ, અગર સિફલી નિઝામ અમલમેં ન આયા, તો અલવી નિઝામ ધરા રેહ જાએગા ઔર મજમા પરેશાનિયોંમેં મુબ્તલા હોગા ઔર ઉસકે બગૈર મજમા જોડા ભી નહીં જા સકતા હૈ (સિફલી નિઝામ યાની મજમાકો રાહત પહોંચાનેવાલે અસ્બાબમેં લગના, ખાને પીને, લાઈટ ઔર શામિયાને વગૈરહકા બંદોબસ્ત. ઔર અલવી નિઝામ, યાની તાલીમ ગશ્ત, બયાન જમાઅતમેં નિકલના વગૈરહ).

(દીન વ દઅવત ઔર દાઈકી દિલ નશીન તશરીહ)

ઈન્સાનકે તજુર્બાસે ઝિયાદા પક્કી બાત

(૧) જિસ તરહ અલ્લાહ તઆલાને ચીઝોંમેં તાસીર રખ્ખી હૈ ઉસી તરહ

અલ્લાહ તઆલાને આ'માલમેં ભી તાસીર રખ્ખી હૈ, લેકિન ચીઝોંકી તાસીરકા અલ્લાહ તઆલાને તજુર્બા કરા દિયા ઔર આ'માલકી તાસીરકા અલ્લાહને વા'દા કિયા હૈ, ઈન્સાનકે તજુર્બાસે ઝિયાદા પક્કી ઔર સચ્ચી બાત અલ્લાહકા વા'દા હૈ, ઈન્સાનકે તજુર્બાકે ખિલાફ હો સકતા હૈ, લેકિન અલ્લાહકે વા'દેકે ખિલાફ નહીં હો સકતા હૈ.

અસલ કામ

(૨) અગર દીની દઅવતકા કામ નબવી તરીકાકે મુતાબિક હોગા તો બનિયોંકે મુલ્કમેં ઔલિયા પૈદા હોંગે ઔર અગર દઅવતે દીનકા અમલ ન હોગા, તો નબિયોંકે મુલ્કમેં દહરિયે પૈદા હોંગે.

ઝિક્રે રસૂલકે સાથ ફિક્રે રસૂલ

(૩) ઝિક્રે રસૂલ (સ.અ.વ.) કે સાથ ફિક્રે રસૂલ ભી જરૂરી હૈ, રબીઉલ અવ્વલકા મહીના સિર્ફ ઝિક્રે વિલાદતકે લિયે નહીં હૈ, બલ્કે આપ વાલી ફિક્રકે હાસિલ કરનેકે લિયે ભી હૈ. ઈસ લિયે એક હી મહીના ઝિક્રકે લિયે કાફી ન સમઝા જાએ બલ્કે કદમ કદમ પર આપકા ઝિક્ર ઔર આપવાલા ફિક્ર જરૂરી હૈ.

(૪) સિર્ફ તબ્લીગમેં ફિરના નહીં હૈ, બલ્કે અપને અંદરૂનમેં ઉસકી હકીકતકો ફિરાના હૈ. ફક્ત ઔકાત મત્લૂબ નહીં હૈં, બલ્કે ઔસાફકા હાસિલ કરના જરૂરી હૈ.

ફતવા ઔર તકવા ક્યા હૈ

(૫) ફતવા હુદૂદે શરીઅતકો બતલાતા હૈ ઔર તકવા મિઝાજે શરીઅતકી નિશાનદહી કરતા હૈ, સિદીકે અકબર (રદિ.) ઔર ફારૂકે આ'ઝમ (રદિ.) ને

મિઝાજે શરીઅતકો બતલાયા હૈ ઔર ઉસમાન ગની (રદિ.) ઔર અલી મુરતઝા (રદિ.) ને હુદૂદે શરીઅતકો બતલાયા હૈ.

ઉસૂલમેં લચક હૈ

(૬) દઅવત વ તબ્લીગકે મુરવ્વજહ ઉસૂલમેં લચક હૈ. યે ઉસૂલ મન્સૂસ નહીં હૈં કે ઉસમેં તબ્દીલી ન હો, હાલાત ઔર મૌકા વ મહલકે એ'તિબારસે ઉસમેં લચકકી ગુંજાઈશ હૈ.

અસલ યે હૈ કે આદમી ઉસૂલ પર આ જાએ

(૭) કિસી જગહ પર દઅવતકે કામમેં બેઉસૂલી હો રહી હો, તો ઉસ પર એક દમ બ્રેક મત લગાઓ. ઉસસે ઉસૂલ આતા નહીં હૈ ઔર કામ થોડા બહોત જો હો રહા થા વો ખતમ હો જાતા હૈ. ઈસી તરહ કિસી આદમીસે બેઉસૂલી હો રહી હો, તો ઉસે ભી ખૂશ ઉસ્લૂબીસે (અચ્છે ઢંગસે) ઉસૂલ પર લાનેકી કોશિશ કરો. ઉસકો કામસે કાટને ઔર દૂર કરનેકા મત સોચો, ઈન્ફિરાદી તૌર પર બેઉસૂલી હો રહી હો યા ઈજતિમાઈ તૌર પર, ઈસ અંદાઝસે બે ઉસૂલીકો ખતમ કરના હૈ કે હમારા ભાઈ ઔર કામ ભી બાકી રહે ઔર દીનકા કામ ઔર હમારા ભાઈ ભી ઉસૂલ પર આ જાએ.

ઈજતિમાઈયતકા તરીકા

(૮) દીની દઅવતકા કામ ઈજતિમાઈ હૈ. ઈસ લિયે એક દૂસરેકે સાથ નિભાવકે લિયે મેલ મુહબ્બત ઔર અખ્લાકવાલા મઆમલા જરૂરી હૈ, ખુસૂસન અપની ઝબાનકી હિફાઝત કી જાએ, ચાપલોસી, ખૂશામદ કરકે મુહબ્બત હાસિલ કરના ખુદાકો પસંદ નહીં હૈ, ચૂંકે ચાપલોસીસે જો મુહબ્બત હાસિલ કી જાતી હૈ. ઉસમેં અપને વાલોંકી તરફદારી ઔર ગૈરોંકી હક તલ્ફી હોતી હૈ. ઈસ લિયે ઈન તમામ નઝાકતોંકી રિઆયત ઈજતિમાઈયતકો બરકરાર રખનેકે લિયે જરૂરી હૈ.

સિર્ફ મહેનત બાકી હૈ

(૯) દુનિયાકી કોઈ યુનીવર્સિટી, કોલેજ, યા મદ્રસા ઈમ્તિહાનાતકે પરચે ઝાહિર ઔર આઉટ નહીં કરતા હૈ ઔર સવાલાતકા પરચા આઉટ હો જાને પર ભી કોઈ તાલિબે ઈલ્મ ફેલ હો જાએ તો વો નિહાયત ફિસડ્ડી (મહેરૂમ) ઔર નાઅહલ સમઝા જાએગા ઔર અલ્લાહ તઆલાને અપને કરમસે સવાલાત ઝાહિર ઔર આઉટ કર દિયે, ઔર મઝીદ યે કરમ કિયા કે જવાબાત ભી બતલા દિયે, સિર્ફ હમેં ઈસ દુનિયામેં તૈયારી કરની હૈ.

દીન ઝિંદા કરનેકે લિયે અહમ ચીઝ

(૧૦) ખુદાકી તાકતકે મુકાબલામેં દુનિયાકી સારી તાકતેં મકડીકા જાલા હૈં ઔર ખુદાકે ખઝાનોંકે મુકાબલેમેં દુનિયાકે ખઝાને મચ્છરકા પર હૈં. ખુદાકી તાકત ઔર ખઝાનોંસે તઅલ્લુક દીનકી વજહસે હોગા. ઈસ અઝીમ દીનકો ઝિંદા કરનેકે લિયે મુલ્ક વ માલ ઔર ઓહદાકી જરૂરત નહીં હૈ, બલ્કે ઉસકે લિયે ઈન્સાનકા મુજાહિદા, કુરબાની ઔર ઉસકે હૌસલેકી જરૂરત હૈ.

લિયાકત શર્ત નહીં હૈ

(૧૧) દીનકે હાસિલ કરનેકે લિયે મુજાહિદા ઔર તકલીફેં ઉઠાનેકે આદી બનો. બેકસ ઔર બેબસ ઈન્સાન ભી કુરબાની ઔર મુજાહિદા ઈખ્તિયાર કરકે ખુદા ઔર ઉસકે દીનસે તઅલ્લુક પૈદા કરેગા, તો ખુદા ઉસકે હાથોં ભી દીનકો ઝિંદા ફરમા દેંગે. ખુદાકે નઝદીક ઓહદા, મુલ્ક વ માલ ઔર લિયાકત શર્ત નહીં હૈ, સિર્ફ ખુદાકી રઝા ઔર ઉસકી નઝરે કરમ શર્ત હૈ. ઈસી લિયે નબીએ કરીમ (સ.અ.વ.) ને ફરમાયા કે મૈં બાદશાહતવાલી નુબુવ્વત નહીં ચાહતા, બલ્કે ફકીરીવાલી નુબુવ્વત ચાહતા હૂં.

શયતાનકા ધોકા

(૧૨) દઅવતકા કામ કરનેવાલોંકો બાંઝ બનકર નહીં મરના હૈ, બાંઝકે માઅના યે હૈં કે ફલાં આદમી મર ગયા, તો દીનકા કામ બંદ હો ગયા. ઐસે અંદાઝસે કામ લિયા જાએ કે દૂસરે કામ કરનેવાલે બનેં. આદમી ખૂબ કામ કરે ઔર અપને આપકો થકા દે, લેકિન દૂસરે કામ કરનેવાલે આદમી ન બનાએ તો યે ઉસકે લિયે શયતાનકા ધોકા હૈ.

(૧૩) ખુદા અપની ઝાતસે છુપા હુવા હૈ, મગર દલાઈલકે એ'તિબારસે નિરાલા હૈ. ખુદાકે મુન્કિરકો ખુદાકી નિશાનિયાં સમઝાકર કાઈલ કરો. ફિર ખુદાકી મરઝી બતાકર દીનકી તરફ માઈલ કરો, ફિર દઅવતકે કામ પર ખડા કરકે ઘાયલ કરો.

(૧૪) આજકા ગૈબ મૌત પર પર મુશાહિદ હોગા ઔર આજકા મુશાહિદ મૌત પર છુપ જાએગા, મૌતકે વક્ત ઈમાન વ આ'માલકી કીમત ઔર તાસીરકો તસ્લીમ કરના અલ્લાહ ઔર ઉસકે રસૂલકી ખબરકો તસ્લીમ કરના નહીં હૈ, બલ્કે અપની નઝરકો તસ્લીમ કરના હૈ.

જિહાદકા મકસદ ક્યા હૈ?

(૧૫) હુઝૂર (સ.અ.વ.) ને પાકીઝા તરીકા આમ કરનેકે લિયે સહાબાકી જમાઅતોંકો બાહિર ભેજા ઔર હિદાયત ફરમાઈ કે હમારા મકસદ લડાઈ નહીં હૈ, દીનમેં રૂકાવટ પૈદા કરનેવાલોંકી મિસાલ જિસ્મકે ફોડોંકી હૈ. ઉસકા અંદરસે ઈલાજ દઅવતકે જોશાન્દાસે કરના હૈ ઔર બાહિરસે અખ્લાકકા મરહમ લગાના હૈ. ઉસકે બાવજૂદ ફોડે ઝહરીલે ઔર લાઈલાજ હોં તો ફિર ઉનકા ઓપરેશન કરના હૈ. જિસ તરહ મક્કી ઝિંદગીમેં અંદરકા ઈલાજ દઅવતકે જોશાન્દાસે ઔર બાહિરકા ઈલાજ અખ્લાકકે મરહમસે કિયા ગયા, મગર ફોડે ઝહરીલે ઔર લાઈલાજ હોનેકી વજહસે બદરમેં ઉનકા ઓપરેશન કરના પડા.

બહરહાલ મકસદ લડાઈ નહીં હૈ, પાકીઝા તરીકા પૂરી દુનિયામેં આમ કરનેકે લિયે દરમિયાનમેં આનેવાલી રૂકાવટોંકા દૂર કરના મકસૂદ હૈ.

દીન કૈસે ફૈલેગા?

(૧૬) મૌજૂદા આલમ ફિત્નોંકા દૌર હૈ. કહીં ઝૂઠી નુબુવ્વતકા દા'વા હૈ, કહીં હદીસકા ઈન્કાર હૈ, કહીં હઝરત અલીકી મુહબ્બતમેં બેઈન્તિહા ગુલૂ (હદસે ઝિયાદા મુબાલગા) હૈ, બા'ઝોંકા ખયાલ હૈ કે ઈસ્લામી હુકૂમત હોગી તો દીન ફૈલેગા. ઉનકે બરખિલાફ હમ યૂં કેહતે હૈં કે હિકમત હોગી તો દીન ફૈલેગા, ઔર હિકમતકા તકાઝા યે હૈ કે કુરઆન ઔર હદીસકી રવસે અસલ દઅવતે દીનકો ઈખ્તિયાર કિયા જાએ, જિસમેં તમામ ફિત્નોં ઔર ઈખ્તિલાફાતકા હલ હૈ.

રાત દિનકા તજુર્બા ઔર મુશાહિદા

(૧૭) કાઈનાતકા ખાલિક ઔર માલિક એક હી ઝાત હૈ, નીઝ ઈન્સાનોંકા દુનિયામેં આનેકા તરીકા ભી એક હી હૈ ઔર ઈસ દુનિયાસે હર એકકે જાનેકા ભી તરીકા એક હી હૈ, દોનોંકા દુનિયામેં અમન વ રાહત હાસિલ કરનેકા તરીકા ભી એક હી હૈ જિસકો કાદિરે મુત્લક વાહિદ ઝાતને તજવીઝ ફરમાયા હૈ, જો ઈન્સાન અપની અકલસે ઝિંદગી ગુઝારનેકા તરીકા તજવીઝ કરતા હૈ, ઉસકે ગલત હોનેકા તજુર્બા ઔર મુશાહિદા રાત દિન હોતા રેહતા હૈ. ઈસ લિયે અકલસે ઉપરકી બાતોંકો સમઝનેકે લિયે અંબિયાએ કિરામકા સહારા લેના પડતા હૈ, જિનકા તઅલ્લુક વહીસે હૈ.

કુરબાનીકી સીડી યા ચબૂતરા

(૧૮) દીનકા કામ જિસ કદર હો રહા હૈ શુક્રકે લાઈક હૈ, લેકિન ઝિયાદા

કામ બાકી હૈ. ઉસકી ફિક્ર જરૂરી હૈ. લિહાઝા દીનકી જદો જહદ કરનેવાલોંકે લિયે કુરબાનીકી મિકદાર બઢ્હતી રેહની ચાહિયે. કુરબાનીકી સીડી બનાઓ, ચબૂતરા ન બનાઓ વરના નયે કામ કરનેવાલે રૂક જાએંગે. જિસ તરહ હુઝૂર (સ.અ.વ.) ને જંગે ઉહદકે મૌકા પર ઝખમ ખાએ હુએ સહાબા (રદિ.) કો સાથ લિયા ઔર લશ્કરે કુફ્ફારકા પીછા કિયા. દૂસરે તાઝાદમ સહાબા (રદિ.) કો સાથ નહીં લિયા. જબ કુરબાની દેનેવાલોંકી મિકદારકો બઢ્હાયા તબ અલ્લાહ તઆલાકી મદદ શામિલે હાલ હો ગઈ.

હુસૂલે હિદાયતકે લિયે દુઆકે સાથ મહેનત ભી જરૂરી હૈ

અલ્લાહ તઆલાને તમામ ઈન્સાનોંકે હાલાતકો આ'માલસે જોડા હૈ ઔર આ'માલકો આ'ઝાસે ઔર આઝાકો દિલસે જોડા હૈ ઔર દિલ ખુદા તઆલાકે કબ્ઝામેં હૈ. અગર દિલકા રૂખ અલ્લાહકી તરફ હો જાએ, તો આ'માલ અલ્લાહકે લિયે હોકર દુનિયા ઔર આખિરતકે હાલાત બનેંગે ઔર અગર દિલકા રૂખ ગૈરૂલ્લાહકી તરફ હુવા, તો આ'માલ ગૈરૂલ્લાહકે લિયે હોકર હાલાત ખરાબ હોંગે. હત્તાકે સખી, શહીદ ઔર કારી ભી હો તો દોઝખમેં જાએગા. લિહાઝા દિલકા રૂખ અલ્લાહકી તરફ હો ઉસે હિદાયત કેહતે હૈં જો એક નૂર હૈ જો ઈન્સાનકે દિલમેં ડાલા જાતા હૈ. જૈસે બાહિરકી રોશની ચાંદ સૂરજકી હૈ, ઉસસે ચીઝોંકા નફા નુકસાન નઝર આતા હૈ. ઔર બાતિની આ'માલકે નફા વ નુકસાનકો બતલાનેકે લિયે હિદાયતકા નૂર હૈ. દિલમેં હિદાયતકા નૂર હો, તો અમાનત ઔર સચ્ચાઈમેં નફા નઝર આતા હૈ. ઔર ખયાનત ઔર ઝૂઠમેં નુકસાન નઝર આતા હૈ. ઈસસે માલૂમ હુવા કે હર ઈન્સાનકો સબસે ઝિયાદા જરૂરત હિદાયતકી હૈ ઔર હિદાયત ખુદાકે કબ્ઝામેં હૈ :

(ઈન્નક લા તહ્દી મન્ અહબબ્ત વલા કિન્નલ્લાહ યહ્દી મંય્યશાઉ વહુવ અઅ્લમુ બિલ્ મુહ્તદીન) ખુદાસે હિદાયત લેનેકે લિયે સિવાએ દુઆકે ઔર કોઈ

રાસ્તા નહીં હૈ, ઈસ લિયે સબકે લિયે મુશ્તરકા દુઆ સૂરએ ફાતિહામેં હિદાયતકી તજવીઝ કી, રોઝાના નમાઝમેં કરીબન પચાસ મરતબા હિદાયતકી દુઆ માંગના જરૂરી કરાર દિયા હૈ. (ઈહ્દિનસ્સિરાતલ્ મુસ્તકીમ) લેકિન યે દુનિયા દારૂલ અસ્બાબ હૈ, ઈસ લિયે દુઆકે સાથ હિદાયતકે હાસિલ કરનેકે લિયે મહેનત કરના ભી જરૂરી હૈ, અગર મુજાહિદા કિયા જાએ, તો અલ્લાહકી તરફસે હિદાયતકા વાદા હૈ: (વલ્લઝીન જા હદૂ ફીના લનહ્દિયન્નહુમ્ સુબુલના), એક તરફ મુજાહિદા, દૂસરી તરફ દુઆ હો, તો અલ્લાહકી ઝાતસે હિદાયત મિલનેકા યે કવી ઝરીઆ હૈ.

જુઝ નિયાઝ વ જુઝ તઝર્રુઅ રાહે નેસ્ત
ઝીં તકલ્લુબ હર કલ્બ આગાહ નેસ્ત
તર્જુમા : દુઆ ઔર આજિઝીકે સિવા કોઈ રાસ્તા નહીં હૈ
ઈસ ઉલટ ફેરસે હર દિલ ખબરદાર નહીં હૈ

દુનિયાકો પૈદા કરનેકી ચાર હિકમતેં

કાઈનાતકી પૈદાઈશકી મસ્લેહતોંમેંસે એક મસ્લેહત યે હૈ કે ઈન્સાનકા બદન કાઈનાતકી ચીઝોંસે બનાયા ગયા હૈ, તો કાઈનાતકી પૈદાઈશ ઈન્સાનકે જિસ્મકી તરબિયતકા ઝરીઆ હૈ. દૂસરી મસ્લેહત ખુદાકી મઅરિફતકી ઉસમેં નિશાનિયાં હૈં. ખુદાકી ઝાત દિખાઈ નહીં દેતી ઉસકે લિયે જમીન વ આસમાન, ચાંદ, સૂરજ, સિતારે ઈન્સાનોંકી આવાઝોં ઔર ચેહરોંકા અલગ અલગ હોના, રાત ઔર દિનકા હોના, ઐસી બેશુમાર નિશાનિયાં મઝાહિરે કુદરત હૈં જિસસે ઈન્સાન ખુદાકી મઅરિફત હાસિલ કર સકતા હૈ ગોયા કાઈનાતકી પૈદાઈશ સિલસિલએ મઅરિફતે ખુદાવંદી હૈ. તીસરી મસ્લિહત કાઈનાતકી પૈદાઈશ આઝમાઈશકે લિયે હૈ કે ઈન્સાન કાઈનાતકી ચીઝોંમેં ઉલઝકર રેહ જાતા હૈ યા અહકામે ખુદાવંદીકી રિઆયતમેં ચીઝોંકો કુરબાન કરતા હૈ. ચોથી મસ્લેહત કાઈનાતકી ચીઝેં મુલ્ક વ માલ, સોના ચાંદી, રૂપિયા પૈસા, ઓહદા વ ડિગ્રી, દુકાન વ ખેત યે ઝર્ફ યાની બરતનકે કાઈમ મકામ હૈં. ઉસ બરતનમેં વો મિલેગા જો ખુદાકી તરફસે ડાલા જાએગા. ફિરઔનકે મુલ્કો માલકે ઝર્ફમેં નાકામી

ડાલી ગઈ ઔર સુલૈમાન (અલૈ.) કે મુલ્કો માલકે ઝર્ફમેં કામિયાબી ડાલી ગઈ, તો ઈઝ્ઝત ઔર ઝિલ્લત ઔર કામિયાબી ઔર નાકામીકા મેઅયાર બરતનકા છોટા બડા હોના યા કમ યા ઝિયાદા હોના નહીં હૈ બલ્કે મેઅયાર ઈન્સાનકે બદનસે નિકલનેવાલે આ'માલ હૈં ઉસકે મુતાબિક ખુદાકે ફૈસલે હોતે હૈં.

આજકી સબસે બેકીમત મખ્લૂક

ઈન્સાનને પાખાનાસે લેકર ચાંદ તકકા રીસર્ચ કિયા, મગર અપને આપકો નઝર અંદાઝ કિયા. ડાક્ટરોંને પાખાનાકા રીસર્ચ કિયા ઔર સાઈન્સદાનોંને ચાંદકા રીસર્ચ કિયા, લેકિન ઈન્સાનને અપના રીસર્ચ નહીં કિયા. ઉસકા નતીજા યે નિકલા કે સબસે ઝિયાદા બેકીમત મખ્લૂક આજ દુનિયામેં ઈન્સાન હૈ. મકાન, દુકાન ઔર જમીનકે ટુકડોંકે લિયે ઈન્સાનોંકો મારા જાએ ઔર મન્સૂબાબંદીકી સ્કીમ ઈન્સાનોં પર થોપકર મખ્લૂકકો આઈન્દા દુનિયામેં આનેસે રોકનેકી કોશિશ કી જાએ, હાલાંકે દરખ્તકે લિયે કાનૂન નહીં કે ઐસા દરખ્ત લગાઓ જિસમેં સિર્ફ તીન ફલ હોં યા ઐસા ખેત લગાઓ જિસમેં પૈદાવાર સિર્ફ તીન મન હો, લેકિન હઝરત ઈન્સાન બેકીમત હૈં કે તીનસે ઝિયાદા દુનિયામેં ન આવેં, ક્યૂંકે ઈન્સાનને અપની કીમતકો ખો દિયા, હાલાંકે અલ્લાહ તઆલાને ઈન્સાનકો ઈતના કીમતી બનાયા થા કે ફરિશ્તોંસે સિજદહ કરાયા ઔર ઉન પર ફઝીલત દી. જબ ઈન્સાનોંને જાનવરોં જૈસે કામ કિયે, તો ઈન્સાનોંસે ઈન્સાનકી ઝિંદગી ઉજડને લગી ઔર ઈન્સાન બેકીમત હોતા ચલા ગયા.

મૌતકે બાદ ઉઠાએ જાનેકી પક્કી દલીલ

ઈન્સાનકી રૂહ દાઈમી ઔર અબદી હૈ. સિર્ફ રૂહકી જગહ બદલતી હૈ. આલમે અરવાહસે જિસ્મમેં ઔર જિસ્મસે આલમે બરઝખમેં ઔર આખરી મકામ આલમે આખિરત હોગા. ઔર જિસ્મે ઈન્સાની કાઈનાતકી ચીઝોંસે તૈયાર હુવા

હૈ. ઉસકે અજઝા પૂરી કાઈનાતમેં બિખરે હુએ થે. સૂરજકી કિરનોં ઔર ચાંદકી રોશનીમેં, સિતારોંકી તાસીર ઔર હવાઓંકી લહેરોંમેં, બારિશકે કતરાત ઔર જમીનકે ઝર્રાતમેં ઔર ખાદકી ગંદગિયોંમેં. બારી તઆલાકે નિઝામને સારે અજઝાકો જમા કરકે ખોરાક ઔર ગિઝા તૈયાર કી. મર્દ ઔર ઔરતને ઈસ્તે'માલ કી ઔર મની બની ઔર ઉસીસે ઈન્સાની બદન તૈયાર કિયા ઔર ઉસકી રૂહ આલમે અરવાહસે આઈ ઔર ઈન્સાન વુજૂદમેં આયા, જિસકી હદ મૌત હૈ. ફિર જિસ્મ ફના કર દિયા જાએગા ઔર કિયામતકે દિન દો બારહ ઝર્રાતકો જમા કરકે વુજૂદ બખ્શા જાએગા. જો ખુદા એક બાર કાઈનાતકે ઝર્રાત જમા કરકે પૈદા કર ચુકા હૈ, ઉસકે લિયે દૂસરી મરતબા પૈદા કરના નિહાયત આસાન હૈ, કરોડોં ઈન્સાન ઈસ હકીકતસે બેખબર હૈં ઔર જો બાખબર હૈં વો ભી ગફલતકા શિકાર હો જાતે હૈં. અલગર્ઝ મૌતકે બાદ ઉઠાયા જાના યકીની હૈ.

છીનનેકા મિઝાજ ઔર દેનેકા મિઝાજ

મુહમ્મદ (સ.અ.વ.) કે પાક તરીકેમેં ઈસાર ઔર કુરબાનીકા જઝબા પૈદા કરનેકી તાલીમ હૈ જિસસે ઈન્સાનોંમેં અતા ઔર બખ્શિશ યાની બાંટને ઔર તકસીમ કરનેકા મિઝાજ પૈદા હોતા હૈ ઔર યે મિઝાજ આપસમેં મુહબ્બત ઔર ઉલ્ફત, હમદર્દી, જાંનિસારી, વફા ઔર એ'તિમાદમેં ઈઝાફા કરતા હૈ જો અમનો અમાન ઔર દારૈનમેં તરક્કિયાતકા સબબ હૈ. બરખિલાફ દુનિયાવાલોંકે, કે ઉનકા મિઝાજ મુખ્તલિફ તરીકોંસે લૂટને ઔર છીનનેકા, ચોરી, ડકેતી, સૂદ, રિશ્વત, મકરો ફરેબ ઔર નાપ તોલમેં કમી કરકે જિસસે આપસમેં અદાવતોં ઔર ઝિયાદતિયોંકે સાથ ઈન્તિશાર ઔર પરેશાનિયોંમેં ઈઝાફા હોતા રેહતા હૈ. ઔર દુનિયા જહન્નમકદા બન જાતી હૈ. મસલન સૂદકે બારેમેં ઈન્સાનોંકા ખાલિક ફરમાતા હૈ કે (યમ્હકુલ્લાહુ ર્રિબા વ યુર્બી સ્સદકાતિ) અલ્લાહ તઆલા સૂદકો મિટાતા હૈ ઔર સદકાતકો બઢાતા હૈ, મગર ઈન્સાનમેં જરાઈમકે જરાસીમ ઔર જાનવરોંકે સિફાત પૈદા હોનેકી વજહસે સૂદ (વ્યાજ) મેં માલકા બઢના ઔર સદકાતમેં માલકા

ઘટના દિખાઈ દેતા હૈ અગર મહેનત મુજાહિદા કરકે જરાઈમસે બચકર જાનવરોંકી સિફાત દૂર કી જાએ ઔર ફરિશ્તોંવાલી સિફાત પૈદા કી જાએ, તો ઉસ વક્ત વોહી દિખાઈ દેગા જો ખાલિક વ માલિક ફરમાતા હૈ, યાની સદકાતમેં માલકા બઢના ઔર સૂદમેં માલકા ઘટના સાફ તૌર પર માલૂમ હોગા.

દુઆ ઔર મહેનતમેં મુનાસિબત જરૂરી હૈ

દુઆ ઔર મહેનતમેં મુવાફિકત જરૂરી હૈ. ઢાઈ તોલાકી ઝબાન નબિયોંવાલી દુઆમેં મસરૂફ હૈ. કેહતા હૈ (ઈહ્દિન સ્સિરાતલ્ મુસ્તકીમ) ઔર બાઝારમેં ઢાઈ મનકા બદન (મગ્ઝૂબિ અલૈહિમ વલઝ્ઝાલ્લીન) વાલે તરીકે પર હરકત કરતા હૈ, તો દુઆ ઔર મહેનત કી જાએ. **વલ્લઝીન જાહદૂ ફીના લનહ્દિયન્નહુમ્ સુબુલના** અલ્લાહકે રાસ્તેકી મહેનત કરો, રાસ્તા દૂરસે બંદ નઝર આતા હૈ. ચલના શુરૂ કરો ખુલતા જાએગા. દુઆ ઔર મહેનતમેં મુવાફિકત હો જાએગી ઔર અચ્છે નતીજે ઝાહિર હોંગે.

કિયામતકે દિન ખુદાકા મઆમલા ફઝલકા હોગા યા અદલકા

કિયામતકા દિન ખુદાકા મઆમલા ફઝલકા હોગા યા અદલકા, રાબ્તાકા હોગા યા ઝાબ્તાકા, મહેરબાનીકા હોગા યા કાનૂનકા. અગર મુસલમાનોંકે સાથ અદલકા મઆમલા હુવા, તો ગુનાહોંકે બકદ્ર જહન્નમમેં રખ્ખા જાએગા તાકે ગુનાહોંસે પાક સાફ કર દિયે જાએં. ઔર અગર ફઝલકા મઆમલા હુવા તો સીધા જન્નતમેં ભેજ દિયા જાએગા. અદલકા તકાઝા હૈ કે નેકિયોંકો ઝિયાદા કિયા જાએ. અદલકા હાસિલ ખૌફ હૈ ઔર ફઝલકા હાસિલ ઉમ્મીદ હૈ. ખૌફ ઈસ કદર ભી મુફીદ નહીં હૈ જો હલાકતકા સબબ બને, ઔર ઉમ્મીદ ભી ઈસ કદર મુફીદ નહીં હૈ કે ગુનાહોં પર ખડા કર દે, બલ્કે ઉમ્મીદ ઔર ખૌફકે દરમિયાનકા નામ ઈમાન હૈ.

રાઝકી બાત ખુલેઆમ આલમકે સામને

કોઈ આદમી રાઝ ઔર દાવકી બાત નહીં બતલાતા હૈ બલ્કે છુપાતા હૈ. હમ ખુલે આમ ઔર ડંકેકી ચોટ પૂરે આલમમેં બસનેવાલે ઈન્સાનોંકો બતલાતે હૈં કે અગર લોગોંમેં દો બાતેં પૈદા હો જાએં તો જમીન વ આસમાનકા ખાલિક ફરમાતા હૈ કે હમ તુમહેં બરબાદ નહીં કરેંગે બલ્કે આબાદ કરેંગે, એક અલ્લાહકે સામને ખડા હોનેકા ખૌફ દિલમેં પૈદા હો જાએ, દૂસરે બુરે આ'માલ પર અલ્લાહકી વઈદોંકા ડર પૈદા હો જાએ. **વલનુસ્કિન ન્નકુમુલ્ અર્ઝ મિમ્ બઅ્દિહિમ્ ઝાલિક લિમન્ ખાફ મકામી વ ખાફ વઈદ.** ઝાલિકકા મુશારુન ઈલૈહ **વલનુસ્કિનન્નકુમુલ અર્ઝ** હૈ ઈન્સાનોંમેં આખિરતકા ફિક્ર ઔર ખૌફ પૈદા કરનેકે લિયે પૂરે આલમમેં નકલો હરકત કરકે ઉસકા ખૂબ તઝકિરા કિયા જાએ યહાં તકકે લોગોંમેં ફિક્રે આખિરત પૈદા હો જાએ ઔર બરબાદીવાલી રાહસે બચકર આબાદ કરનેવાલી રાહ પર ખડે હો જાએં.

દુનિયાકી હુકૂમતોંકે પાસ રાહત વ અમનકા તરીકા નહીં હૈ

આલમમેં અમનો અમાન કાઈમ રખનેકે લિયે ઈસ દૌરકી અદાલતેં, કચેરિયાં ઔર મુખ્તલિફ મોહકમે, સ્કીમેં ઔર ઈન્તિઝામાત નાકામ ઔર ફૈલ હૈં. પૂરે આલમકી હુકૂમતેં ગૈર મેઅયારી ઔર તશ્વીશનાક (પરેશાન) સૂરતે હાલમેં મુબ્તલા હૈં ચૂંકે ઉનકે પાસ રાહત વ અમનકા તરીકા નહીં હૈ. જિસકી વજહસે કિસીકી જાન, ઈઝ્ઝત ઔર માલ મહેફૂઝ નહીં હૈ, લેકિન ઉમ્મતે મુસ્લિમાકો માયૂસ હોનેકી જરૂરત નહીં હૈ, હમારે સરકાર મુહમ્મદ (સ.અ.વ.) ને ઈસસે ઝિયાદા માયૂસકુન હાલાતમેં અપના પાકીઝા તરીકા દુનિયાકે સામને પેશ કિયા ઔર આલમકી હુકૂમતેં ઉસ પાકીઝા તરીકાકો અપનાકર અમન વ અમાનસે હમકિનાર હુઈ. આજ ભી મુહમ્મદ (સ.અ.વ.) કા લાયા હુવા પાકીઝા તરીકા અપનાનેકી ઔર ઉસકો

દઅવતકે ઝરીઆ આમ કરનેકી જરૂરત હૈ. આજ ભી પૂરા આલમ અમન વ અમાનસે હમકિનાર હો સકતા હૈ ઔર અબદી રાહતોંસે ફાઈદા ઉઠા સકતા હૈ.

જહન્નમ ઈમાનવાલોંકે લિયે હોસ્પિટલ ઔર શિફાખાના હૈ

ઈમાનવાલોંકા અસલી ઠિકાના જન્નત હૈ ઔર ઉનકે લિયે જહન્નમ હોસ્પિટલ ઔર શિફાખાના હૈ, ચૂંકે જન્નત પાક હૈ ઔર ઉસકે મકાનાત પાક હૈં, ફરમાયા ગયા હૈ **(વ મસાકિન તય્યિબતન)** ઔર જન્નતકી ઔરતેં ભી પાક હૈં **'અઝ્વાજુમ્ મુતહ્હરહ,** ઔર જન્નતકી શરાબ ભી પાક હૈ **' શરાબન્ તહૂરા,** ઈમાનવાલા જહન્નમમેં ગંદગિયોં ઔર ગુનાહોંસે પાક હો જાએગા તબ જન્નતમેં દાખિલ હોગા ઔર કહા જાએગા **સલામુન અલૈકુમ તિબ્તુમ્ ફદ્ખુલૂહા ખાલિદીન.** લેકિન જહન્નમકા ઈલાજ બહોત ભારી હૈ, ઈસ લિયે ઈસ દુનિયામેં અલ્લાહ તઆલાને પાક સાફ કરનેકે લિયે ઈલાજકે તૌર પર તીન ચીઝેં બતલાઈ હૈં.

(૧) નેકિયોંકા કરના ગુનાહોંકો દૂર કરતા હૈ.

(૨) ગૈર ઈખ્તિયારી તૌર પર બીમારિયોં ઔર તકલીફોં પર સબ્ર કરનેસે ગુનાહ દૂર હોતે હૈં.

(૩) તૌબાસે કબીરહ (બળે) ગુનાહ ભી મઆફ હો જાતે હૈં.

જહન્નમમેં કુફ્ર ઔર શિર્કકા ગુનાહ લાઈલાજ બીમારી હૈ, દુનિયામેં અસ્સી સાલકા મુશરિક બુળ્હા તૌબા કરેગા તો મઆફી મિલ સકતી હૈ. સચ્ચી તૌબાકે લિયે ચાર ચીઝેં જરૂરી હૈં :

(૧) ગુનાહોં પર નદામત.

(૨) આઈન્દા ગુનાહ ન કરનેકા પક્કા ઈરાદા.

(૩) ગુઝિશ્તા ગુનાહોંકી તલાફી.

(૪) તૌબાકે વક્ત ગુનાહોંમેં મુબ્તલા ન હોના.

દુનિયામેં ઈન ખૂબિયોંકો હાસિલ કરનેકે લિયે માહોલ શર્ત હૈ ઔર માહોલ દીનકી દઅવતકે અમલસે ઝિંદા હોગા.

અમ્ર બિલ મઅરૂફ ઔર નહી અનિલ મુન્કરકા બેહતરીન તરીકા

અમ્ર બિલ મઅરૂફ ઔર નહીં અનિલ મુન્કરકા બેહતરીન તરીકા અખ્લાક ઔર મુહબ્બતકે સાથ મેલજોલ રખના હૈ, અખ્લાકકા બેઈન્તિહા દબાવ ઔર અસર હોતા હૈ, ઈબ્તિદાએ ઈસ્લામમેં જબ તક આપસમેં ઈન્તિશાર ઔર ઝગડા થા, સુલહે હુદૈબિયા તક ઉન્નીસ સાલમેં ફક્ત ડેઢ હજાર મુસલમાન હુએ, ઉસકે બાદ ફત્હે મક્કા તક દો સાલમેં દસ હજાર હો ગયે. ઉસકે બાદ એક હી સાલમેં ગઝવએ તબૂકકે મૌકે પર તીસ હજારકી તા'દાદ હો ગઈ ઔર ઉસકે એક સાલકે બાદ હજજતુલ વિદાઅમેં સવા લાખકા મજમા હો ગયા. ઉસકા રાઝ યેહી હૈ કે મુહબ્બત ઔર અખ્લાકકે સાથ મેલજોલ થા, લેકિન શર્ત હૈ કે હકીકી અખ્લાક હોં, ખુશામદ ન હો વરના લોગ સર ચઢ જાએંગે ઔર ફાઈદાકે બજાએ નુકસાન હોગા.

હર ઈન્સાનકે લિયે ચાર મંઝિલેં

હર ઈન્સાનકો ચાર મંઝિલોંસે ગુઝરના હૈ, પેહલી મંઝિલ માં કા પેટ હૈ, યે ઉસકી ઝાત બનનેકી જગહ હૈ, જિસમેં ઉસકે લિયે કોઈ ઈખ્તિયાર નહીં હૈ, દૂસરી મંઝિલ દુનિયાકા પેટ હૈ, યે સિફાત બનાનેકી જગહ હૈ, યહાં ઈસ કદર ઈખ્તિયાર દિયા જાતા હૈ કે નેક ઔર બુરેમેં ફર્ક કરકે નેકિયોંકો ઈખ્તિયાર કર લે, તીસરી મંઝિલ કબ્ર હૈ ઔર ચોથી મંઝિલ કિયામતકા દિન હૈ. ઉસ દિન અવ્વલીન ઔર આખિરીનકા સબસે બડા ઈજતિમાઅ હોગા, **ઈન્નલ્લાહ જામુઉન્નાસ લિયૌમિલ્ લા રૈબ ફીહિ. ઈન્નલ્લાહ લા યખ્લિફુલ મીઆદ.** હર એકકે સાથ અપને સિફાતકે એ'તિબારસે મઆમલા હોગા. ઉસ ઈજતિમાઅસે નાફરમાનોંકી જમાઅતેં બન બનકર

જહન્નમકી તરફ જાએંગી (વસીકલ્લઝીન કફરૂ ઈલા જહન્નમ ઝુમરા) ઔર ફરમાંબરદારોંકી જમાઅતેં બન બનકર જન્નતકી તરફ જાએંગી (વસીકલ્લઝીન ત્તકવ્ રબ્બહુમ્ ઈલલ્ જન્નાતિ ઝુમરા).

આઈન્દા મંઝિલોંમેં સિફાતકે એ'તિબારસે પેશ આનેવાલી બાતેં અકલસે ઉપરકી હૈં, ખિલાફે અકલ નહીં હૈં. જિસ તરહ ઈસ દુનિયામેં દોસો સાલ પેહલે બહોતસી બાતેં અકલસે ઉપરકી થીં, આજ વો અકલમેં આ ગઈ, ઈસી તરહ મૌતકે બાદકી અકલમેં ન આનેવાલી બાતેં મૌતકે વક્ત અકલમેં આ જાએંગી. યે તમામ બાતેં અંબિયા (અલૈ.) ને ખાલિક ઔર માલિક ઔર હકીમ ઔર અલીમકી વહીકે ઝરીઆ બતલાઈ હૈં જો અનમિટ ઔર અટલ હૈં.

ઈમાનકી તાકત ક્યા હૈ?

અલ્લાહકી ઝાતકા યકીન ઐસા હો કે દિલમેં ગૈરકા યકીન ન રહે. ઉસ ઈમાનકી તાકતકે ઝરીઆ નમાઝ, દુઆ ઔર તમામ આ'માલે સાલિહા આસમાન પર જાએંગે જિસ તરહ ચાંદ પર ભેજનેકે લિયે સાઈન્સવાલોંકો રોકેટકે ધક્કેકી જરૂરત પડી. ઈસી તરહ આ'માલ ઔર દુઆઓંકો આસમાન પર પહોંચાનેકે લિયે તાકતે ઈમાનકી જરૂરત હૈ (ઈલૈહિ યસ્અદુલ્ કલિમુ ત્તય્યિબુ વલ અમલુ સ્સાલિહુ યર્ ફઉહૂ) ફક્ત ઈમાનકા બોલ ઔર અલ્ફાઝ કાફી નહીં હૈ બલ્કે ઈમાનકા તઅલ્લુક દિલસે હૈ. લિહાઝા ઉસકી હકીકત દિલમેં ઉતારની જરૂરી હૈ ઔર દિલમેં ઈમાન હોનેકી નિશાની યે હૈ કે મોમિન હર હાલમેં ખુદાકે અવામિર પર અમલ કરનેવાલા બને ઔર મના કી હુઈ ચીઝોંસે રોકનેવાલા બને ચાહે ઉસકો કિતની હી રાહતેં કુરબાન કરની પડેં. કુરઆનમેં જિસ કદર બડે બડે વાદે હૈં વો ઉસ ઈમાન પર હૈં. કામિયાબી ઔર નુસરતકા વાદા, સરબુલંદી ઔર ઈઝ્ઝતકા વા'દા, નજાત ઔર અમનકા વા'દા, મઈય્યતે ખુદાવંદી ઔર જન્નતકા વા'દા, ફઝલે કબીર ઔર મહેબૂબિયતકા વા'દા, નીઝ સિફાતે ઈમાન પર ભી મઈય્યતે ખુદાવંદીકા વા'દા હૈ ઔર વો તકવા ઔર સબ્ર ઔર એહસાન હૈ.

(૧) કદ્ અફ્લહલ્ મુઅ્મિનૂન. ઈમાનવાલોંકે લિયે કામિયાબીકા વા'દા હૈ.

(૨) ઈન્ના લનન્સુરુ રુસુલના વલ્લઝીન આમનૂ ફીલ્ હયાતિદુન્યા વ યૌમ યકૂમુલ્ અશ્હાદ. ઈમાનવાલોંકે લિયે નુસરતકા વા'દા હૈ.

(૩) વ અન્તુમુલ અઅ્લૌન ઈન્ કુન્તુમ્ મુઅ્મિનીન. ઈમાનવાલોંકે લિયે સરબુલંદીકા વા'દા હૈ.

(૪) વ લિલ્લાહિલ્ ઈઝ્ઝતુ વલિરસૂલિહી વલિલ્ મુઅ્મિનીન. ઈમાનવાલોંકે લિયે ઈઝ્ઝતકા વા'દા હૈ.

(૫) વ કઝાલિક નુન્જિલ્ મુઅ્મિનીન. ઈમાનવાલોંકે લિયે નજાતકા વા'દા હૈ.

(૬) અલ્લઝીન આમનૂ વલમ્ યલ્બિસૂ ઈમાનહુમ બિઝુલ્મિન્ ઉલાઈક લહુમુલ અમ્નુ વહુમ્ મુહ્તદૂન. ઈમાનવાલોંકે લિયે અમનકા વા'દા હૈ.

(૭) વ અન્નલ્લાહ મઅલ્ મુઅ્મિનીન. ઈમાનવાલોંકે લિયે મઈય્યતે ખુદાવંદીકા વા'દા હૈ.

(૮) ઈન્નલ્લાહશ્તરા મિનલ્ મુઅ્મિનીન અન્ફુસહુમ્ વ અમ્વાલહુમ બિઅન્ન લહુમુલ્ જન્નહ. ઈમાનવાલોંકે લિયે જન્નતકા વા'દા હૈ.

(૯) વ બશ્શિરિલ્ મુઅ્મિનીન બિઅન્ન લહુમ મિનલ્લાહિ ફઝ્લન્ કબીરા. ઈમાનવાલોંકે લિયે ફઝલે કબીરકા વા'દા હૈ.

(૧૦) ઈન્નલ્લઝીન આમનૂ વ અમિલૂસ્સાલિહાતિ સયજ્અલુ લહુમુ ર્રહ્માનુ વુદ્દા. ઈમાનવાલોંકે લિયે મહેબૂબિયતકા વા'દા હૈ.

સિફાતે ઈમાની પર મઈય્યતે ખુદાવંદીકા વા'દા

(૧) ઈન્નલ્લાહ મઅસ્સાબિરીન. અલ્લાહ સબ્ર કરનેવાલોંકે સાથ હૈ.

(૨) ઈન્નલ્લાહ મઅલ મુહ્સિનીન. અલ્લાહ એહસાન કરનેવાલોંકે સાથ હૈ.

(૩) ઈન્નલ્લાહ મઅલ્ મુત્તકીન. અલ્લાહ તકવાવાલોંકે સાથ હૈ.

એક યુરોપિયન આદમીકે સવાલાતકા ઈત્મીનાન બખ્શ જવાબ

વાલિદ સાહબ (રહ.) કી ખિદમતમેં એક યુરોપિયન આદમી આયા ઔર અર્ઝ કિયા કે મુઝે ચંદ સવાલાત કરને હૈં અગર આપ નારાઝ ન હોં તો મૈં સાફ તૌર પર પેશ કરૂં? આપને ઉસકો ઈત્મીનાન દિલાયા ઔર બેતકલ્લુફ સવાલાત કરનેકી ઈજાઝત દે દી. ઉસને કહા કે આસમાની કિતાબેં તૌરેત, ઝબૂર, ઈન્જીલ ઉસ દૌરકે મુનાસિબ હાલ નાઝિલ હુઈ થીં. આખિરમેં નાઝિલ હોનેવાલા કુરઆન યે ભી ઊંટ ઔર તલવારકે ઝમાનેકા હૈ, અબ રોકેટ ઔર એટમિયાતકા ઝમાના હૈ, લિહાઝા અબ મુહમ્મદી કુરઆનકે બજાએ કોઈ મોર્ડન કિતાબ હોની ચાહિયે, યા યૂં સમઝિયે કે તૌરેતમેં કોઈ કમી થી વો ઝબૂરમેં પૂરી કી ગઈ ઔર ઝબૂરકી કમીકો ઈન્જીલમેં પૂરા કિયા ગયા ઔર ઈન્જીલકી કમીકો કુરઆનમેં પૂરા કિયા ગયા હૈ. અબ ઈસ દૌરકે મુનાસિબ હાલ જો કમી મહેસૂસ હો રહી હૈ વો મોર્ડન કિતાબ નિકાલકર પૂરી કરની ચાહિયે. યા તો જૈસાકે આપકા અકીદા હૈ કે ખુદા તઆલા અલીમ વ હકીમ હૈ ઔર યે કુરઆન કિયામત તકકે લિયે નાઝિલ કિયા ગયા હૈ, તો અલ્લાહ તઆલા ઈબ્તિદા હીસે તમામ અંબિયા (અલૈ.) કે લિયે એક હી કિતાબ તય કર દેતે. યુરોપિયન આદમીને એક હી સવાલકી કઈ શકલેં નિકાલકર જવાબ તલબ કિયા. હઝરત વાલિદ સાહબને જવાબમેં ફરમાયા કે આપકી ઉમ્ર કીતની હૈ? ઉસને કહા કે મેરી તીસ સાલકી ઉમ્ર હૈ. વાલિદ સાહબને ફરમાયા કે યે આપકી ભરપૂર જવાનીકા ઝમાના હૈ. અબ આપકા યે કદો કામત ન બળ્હેગા ઔર ન ઘટેગા, જિસકી વજહસે આપકે લિબાસકી સાઈઝ જો ઈસ વક્ત હૈ યેહી સાઈઝ મૌત તક રહેગી.

જબ આપકી ઉમ્ર એક સાલકી થી તો આપકા કુરતા આપકી વાલિદાને બહોત છોટા બનાયા થા. જબ દો સાલકી ઉમ્ર હુઈ ફિર કુરતેકી સાઈઝ બદલકર કુછ બડા બનાયા, જબ પાંચ સાલકી ઉમ્ર હુઈ તો ઔર બડા કુરતા બનાયા. ઈસી તરહ સાઈઝ બળ્હતે બળ્હતે મૌજૂદા સાઈઝ તક પહોંચી. અબ આપકી ઈસ વક્ત જો ઉમ્ર

હૈ યે વો ઝમાના હૈ કે અબ આપકા કદ્દો કામત મૌત તક યેહી રહેગા ઔર લિબાસકી સાઈઝ ભી યેહી રહેગી. તો યહાં આપ યે નહીં કેહ સકતે કે એક સાલ ઔર દો સાલવાલા છોટા કુરતા જો આપકી વાલિદાને બનાયા થા યે વાલિદાકી ભૂલ યા ચૂક થી બલ્કે ઉસકો આપ તસ્લીમ કરતે હૈં કે વો બચપનકા ઝમાના થા. જૂં જૂં કદ્દો કામત બળ્હતા રહા લિબાસ ભી ઈસ એ'તિબારસે બળ્હતા રહા હત્તાકે જવાનીકા ઝમાના યે વો ઝમાના હૈ કે અબ કદ્દો કામત બળ્હને ઘટનેકા સવાલ ન રહા. ઈસ લિયે યેહી સાઈઝ મૌત તક રહેગી. તો અલ્લાહ તઆલા યકીનન અલીમ વ હકીમ હૈ, હર ઝમાનામેં જો કુછ કિયા ઔર જો કુછ કર રહા હૈ, ઉસમેં ન ભૂલ હૈ ઔર ન ચૂક સિર્ફ સમઝકા ફર્ક હૈ.

વો યે કે હઝરત આદમ (અલૈ.) સબસે પેહલે નબી ઔર આદમી હૈં, યે ઝમાના ઈન્સાનિયતકે એ'તિબારસે બચપનકા ઝમાના થા, ઉસકે મુનાસિબ હાલ અહકામાત દિયે ગયે. ફિર નૂહ (અલૈ.) કા ઝમાના આયા. ઈન્સાનિયતકે મેઅયારમેં જિસ કદર તબ્દીલી આઈ ઉસકે મુનાસિબ અહકામ દિયે ગયે. ઈસી તરહ તૌરેત, ઈન્જીલ, ઝબૂર ઔર ઉન કિતાબોંમેં ભી જરૂરતકે મિકદાર ફરોઈ અહકામમેં તબ્દીલી કી ગઈ, યહાં તકકે આખિરમેં હઝરત મુહમ્મદ રસૂલુલ્લાહ (સ.અ.વ.) જબ તશરીફ લાએ, તો ઠીક ઈન્સાનિયતકી જવાનીકા ઝમાના થા. આપકો કુરઆનમેં વો ઉસૂલી ચીઝેં જિનમેં તમામ અંબિયા (અલૈ.) મુત્તહિદ ઔર મુત્તફિક હૈં મસલન તૌહીદ, રિસાલત, આખિરત વગૈરહ. ઉનકે અલાવા ફુરૂઆતમેં રદ્દો બદલ કરકે મુહમ્મદ (સ.અ.વ.) કો વો અહકામાત ઔર ઝાબ્તે (કાનૂન) દિયે ગયે જો પૂરે આલમકે લિયે ઔર ક્યામત તકકે લિયે કાફી હૈં. ઈસ લિયે મુહમ્મદ (સ.અ.વ.) કી નુબુવ્વત પર રેહમતુલ લિલ આલમીન ઔર ખાતિમુ ન્નબિય્યીનકી મોહર સબ્ત કર દી ગઈ ઔર ઉસકે સાથ કુરઆનમેં ભી એલાન કર દિયા ગયા :

અલ યૌમ અક્મલ્તુ લકુમ્ દીનકુમ વ અત્મમ્તુ અલૈકુમ નિઅ્મતી વ રઝીતુ લકુમુલ ઈસ્લામ દીના. (પા. ૬)

આજ તુમહારે લિયે તુમહારા દીન મુકમ્મલ કર લિયા ઔર તુમહારે ઉપર મેરી નેઅમત પૂરી કર દી ઔર તુમહારે લિયે ઈસ્લામકો દીન બનાકર મૈં

રાઝી હો ગયા.

લિહાઝા અબ આપકે બાદ કોઈ નબી નહીં આએગા ઔર મુહમ્મદ (સ.અ.વ.) વાલા તરીકા કિયામત તક જારી રહેગા ઔર યેહી તરીકા પૂરે આલમકે લિયે રહમત ઔર બરકતકા સબબ હોગા.

ઉસ યુરોપિયન આદમીને મઝકૂરા બાત ગૌરસે સુનનેકે બાદ દૂસરા સવાલ પેશ કિયા કે જબ નબિયોંકા આના રહમતકા સબબ હૈ ઔર નબિયોંકે સિલસિલેકા બંદ હો જાના ઝહમતકી સબબ હૈ, ફિર આપકા ખાતિમુન્નબિય્યીન હોના ફઝીલતકા સબબ કૈસે હો સકતા હૈ. જબ આપકો ખાતિમુન્નબિય્યીન તસ્લીમ કિયા જાએ, તો રહમતુલ લિલ આલમીન કૈસે હો સકતે હૈં ઔર અગર રહમતુલ લિલ આલમીન હોના તસ્લીમ કિયા જાએ તો ખાતિમુન્નબિય્યીન કેહના કૈસે સહીહ હો સકતા હૈ?

વાલિદ સાહબ (રહ.) ને જવાબ દિયા કે બેશક મુહમ્મદ (સ.અ.વ.) ને નબિયોંકા સિલસિલા બંદ કર દિયા, મગર આપને નબિયોંવાલા કામ બંદ નહીં કિયા બલ્કે તમામ અંબિયા (અલૈ.) વાલા કામ અપને મખ્સૂસ તરીકાકે સાથ ઈસ ઉમ્મતકે હવાલે કર દિયા તાકે ઉમ્મતે મુહમ્મદિયા કિયામત તક તમામ અંબિયા (અલૈ.) કે અન્વારાત ઔર ઉનકી રહમતેં ઔર બરકતેં મુહમ્મદી મોહરકે સાથ હાસિલ કર સકેં. ઈસી લિયે કુરઆનમેં અંબિયા (અલૈ.) કા ઝિક્ર કરનેકે બાદ આપકી શાનમેં ફરમાયા ગયા હૈ :

ઊલાઈકલ્લઝીન હદલ્લાહુ ફબિહુદા હુમુક્તદિહ. (પા. ૭)

અય મુહમ્મદ! તમામ અંબિયા હિદાયત પર થે ઔર સીધી રાહ ચલે હૈં. આપ ભી ઉનકી ચાલ ચલિયે.

ઔર જો હુકમ આપકો હોગા ઉમ્મત ભી ઉસકી મુકલ્લફ હૈ બશર્તેકે આપકે લિયે વો હુકમ ખાસ ન કર દિયા ગયા હો, લિહાઝા ઉમ્મતે મુહમ્મદિયા તમામ અંબિયાકી ચાલ ચલેગી મુહમ્મદી તરીકેકે સાથ. આપ (સ.અ.વ.) ને તમામ અંબિયા (અલૈ.) વાલા કામ ભી કિયા. ઔર તીસરા મખ્સૂસ કામ યે કિયા કે આપને કામ કરનેવાલે દાઈ તૈયાર કિયે, આપકી પૈરવીમેં ઉમ્મત દીન પર

અમલ કરેગી ઔર દૂસરોંમેં આ'માલ ઝિંદા કરનેકી કોશિશ કરેગી. ઔર તીસરા ઈસ ઉમ્મતકા મખ્સૂસ કામ યે હોગા કે દઅવતે દીનકે લિયે દાઈ તૈયાર કરેગી તાકે પૂરે આલમમેં કિયામત તક દીન ઝિંદા ઔર રોશન રહે. અંબિયાએ સાબિકીનમેં ઈસ્માઈલ (અલૈ.) અપને ઘરાનેકે લિયે મબ્ઊસ હુએ, તો યે ઉમ્મત ભી અપને ઘરાનેમેં દઅવતે દીનકા અમલ કરકે ઈસ્માઈલ (અલૈ.) વાલા નૂર હાસિલ કરેગી મુહમ્મદી મોહરકે સાથ, ઔર નૂહ (અલૈ.), હૂદ (અલૈ.) ઔર સાલેહ (અલૈ.) અપની કૌમોંકે લિયે મબ્ઊસ હુએ થે, યે ઉમ્મત ભી અપની કૌમોંમેં દઅવતે દીનકા અમલ કરકે ઉન અંબિયા (અલૈ.) કે અન્વારાત હાસિલ કરેગી મુહમ્મદી મોહરકે સાથ, ઔર શુઐબ (અલૈ.) તાજિરોંમેં મબ્ઊસ હુએ ઔર કૌમે સબાકે તેરહ અંબિયા (અલૈ.) કિસાનોં ઔર જાગીરદારોંમેં મબ્ઊસ હુએ, યે ઉમ્મત ભી ઈન તબ્કોંમેં દઅવતકા અમલ કરકે ઉન અંબિયા (અલૈ.) વાલે અન્વારાત હાસિલ કરેગી મુહમ્મદી મોહરકે સાથ, ઔર હઝરત મૂસા (અલૈ.) હુકૂમતવાલોંમેં મબ્ઊસ હુએ, યે ઉમ્મત ભી હુકૂમતવાલોંમેં દઅવતે દીનકા અમલ કરેગી. મૂસવી નૂર હાસિલ કરેગી મુહમ્મદી મોહરકે સાથ, અલગર્ઝ આલમકે સબ તબ્કાતમેં કિયામત તક યે ઉમ્મત દઅવતે દીનકા અમલ કરકે સારે અંબિયા (અલૈ.) કે અન્વારાત ઔર રહમતેં બરકતેં હાસિલ કરેગી મુહમ્મદી મોહરકે સાથ.

લિહાઝા આપકા ખાતિમુન્નબિય્યીન ઔર રહમતુલ લિલ આલમીન હોના શર્ફ ઔર રહમતોં ઔર બરકતોંકા સબબ હૈ ઔર ઉમ્મતે મુહમ્મદિયાકે લિયે ખુસૂસી ઈમ્તિયાઝ ભી હૈ ઔર બાઈસે ફખ્ર ઔર એઅઝાઝ ભી, નીઝ મુહમ્મદી તરીકા મૌજૂદા દૌરમેં ભી અમન ઔર અમાનકા ઝરીઆ હૈ બશર્તેકિ દઅવતે દીનકા અમલ નબવી તરીકા પર કિયા જાએ. મૌજૂદા દૌરકી પરેશાનિયાં ઔર શર વ ફસાદ ઈન મોર્ડન તરીકોંકી ઈજાદાત હૈં ઔર મોર્ડન તરીકા અમનો અમાન કાઈમ રખનેમેં નાકામ ઔર ફેલ સાબિત હો ચુકા હૈ.

ઉસ યુરોપિયન આદમને વાલિદ સાહબ (રહ.) કી બાતેં સુનકર કહા કે મુઝે અપની ઝિંદગીમેં કોઈ મુત્મઈન નહીં કર સકા થા, આજ આપને મુઝે કામિલ મુત્મઈન કર દિયા ઔર આજસે મુહમ્મદ (સ.અ.વ.) કો ખાતિમુન્નબિય્યિન

ઔર રહમતુલ લિલ આલમીન હોના તસ્લીમ કરતા હૂં. અબ સિર્ફ એક બાત માલૂમ કરના ચાહતા હૂં વો યે કે ક્યા ઈસ દૌરમેં મુહમ્મદી તરીકા અપનાનેકે બાદ ચૈન ઔર સુકૂન ઔર અમન ઔર અમાન કાઈમ હોનેકા કોઈ નમૂના ભી મૌજૂદ હૈ.

ઉસકે જવાબમેં વાલિદ સાહબ (રહ.) ને ફરમાયા કે અતરાફે આલમમેં જહાં પર દઅવતે દીનકી મહેનત નબવી તરીકે પર કી ગઈ હૈ, કઈ કૌમોં ઔર મુલ્કોંકે સેંકડોં લોગોંને મુહમ્મદ (સ.અ.વ.) વાલા તરીકા અપનાયા જિસકે નતીજેમેં ઉનકો મેલ મુહબ્બત ઔર ચૈન ઔર સુકૂન વાલી ઝિંદગી નસીબ હુઈ. ઈસ સિલસિલેમેં હમારી એક જમાઅતકી કારગુઝારી જો આફ્રિકા ગઈ હુઈ થી મુખ્તસર તૌર પર ઉસકે સુનાને પર ઈકતિફા કરતા હૂં ઉસકે બાદ આપને આફ્રિકામેં ગઈ હુઈ જમાઅતકી કારગુઝારી સુનાઈ.

દીની દઅવતકી બેશુમાર મસરૂફિયાતકે બાવુજૂદ આસમાનકે બારેમેં ગેહરી બાતેં

સીના રોશન હો, તો હૈ સોઝે સખુન ઐને હયાત
હો ન રોશન, તો સખુન મર્ગે દવામ અય સાકી

નમાઝોંકે ઔકાતકે લિયે તુલૂઅ વ ગુરૂબકા ઈલ્મ જિસ કદર જરૂરી ઔર અહમ હૈ, ઉસસે કૌન નાવાકિફ હૈ. વાલિદ સાહબ (રહ.) કો ફન્ની હૈસિયતસે તુલૂઅ વ ગુરૂબકે વક્ત નિકાલનેમેં ઈતની મહારત હાસિલ થી કે આપ મુખ્તલિફ ઈલાકોંકે તુલૂઅ વ ગુરૂબ ઔર ઝવાલકે ઔકાતકો આસાનીસે નિકાલ લેતે થે. હાલાંકે ઈસ ફનસે દિલચસ્પી ઈસ દૌરમેં ખતમ હોતી જા રહી હૈ. સઊદી અરબકે તુલૂઅ વ ગુરૂબમેં આપકે હિસાબસે મામૂલીસા ફર્ક થા. આપને ઈસ લાઈનકે દૂસરે માહિરીનસે અપને હિસાબકા મશ્વરા કરવાયા. યે તો તય હો ગયા કે

હરમૈનકે તુલૂઅ વ ગુરૂબકે વક્તમેં મામૂલી ફર્ક હૈ જિસસે નમાઝોંકે મઆમલામેં ગલતીકા કવી એહતિમાલ થા. ઉસકી ઈસ્લાહકી ગર્ઝસે આપને ઈમામે હરમ મક્કી શેખ અબ્દુલ્લાહ અલ સબીલ સાહબસે મુલાકાત કી ઔર નિહાયત સંજીદગીકે સાથ ઔકાતકે મસ્અલાકો સોચનેકી તરફ મુતવજ્જેહ ફરમાયા. મગર ઈસ્લાહે ઔકાતકા મઆમલા સિર્ફ ઈમામ સાહબકે ઈખ્તિયારમેં ન થા જબ તકકે હરમૈનકે માહિરીને ઔકાતકો ઈસ તરફ મુતવજ્જેહ ન કરાયા જાએ. ઉસકે લિયે આપકી જદ્દો જહદ જારી રહી. બિલ આખિર વાસ્તા દર વાસ્તા હરમૈનકે માહિરીને ઔકાત તક યે બાત પહોંચાઈ ગઈ ઔર ઈસ સિલસિલેકો વહાંકે માહિરીનને ગૌરો ફિક્ર કરકે જો ભૂલ થી ઉસકી ઈસ્લાહ ફરમાઈ ઔર અલ્હમ્દુલિલ્લાહ નમાઝકે ઔકાતકી ઈસ્લાહકા મસ્અલા ઈસ તરહ હલ હુવા.

ઈસી તરહ વાલિદ સાહબ (રહ.) કો ઈસકા ફિક્ર લગા રેહતા થા કે જિસ મુલ્કમેં ભી મુસલમાન રેહતે હોં, વહાં રમઝાનુલ મુબારકકી ઈબ્તિદા, ઈદુલ ફિત્ર, બકર ઈદ સહીહ વક્ત પર હો. ઝાહિર હૈ કે ઉસકા તઅલ્લુક ચાંદ દેખનેકી શહાદતસે હૈ ઔર ચાંદ દેખનેકા મદાર શરઅન કુરઆનકે મુતાબિક શહાદત પર હી હૈ ઔર શહાદત હીમેં એહતિયાત ન હો તો મુખ્તલિફ મુસ્લિમ ઈલાકોં ઔર ઈસ્લામી મમાલિકમેં અફરા તફરી યા કમ અઝ કમ ઈન્તિશાર ફેલ સકતા હૈ ઔર ઐસા કઈ બાર હુવા ભી હૈ. ઈસી લિયે વાલિદ સાહબ (રહ.) મુતઅલ્લિકીન ઔર ઝિમ્મેદારોંકો શહાદતમેં ચોકન્નાપન ઔર એહતિયાતકી તરફ ખાસ મુતવજ્જેહ કરતે રેહતે. બિલ ખુસૂસ ઐસે દિનોંકી શહાદતમેં તો બહોત છાનબીનકી જરૂરત હૈ, જિનહેં વાલિદ સાહબ (રહ.) કી તકરીરકે મુતાબિક ફિકહી ઈસ્તિલાહમેં કિરાને શમ્સો કમર યા તૌલીદે કમર જિસે અંગ્રેજીમેં ન્યૂ મૂન (New Moon) કેહતે હૈં યાની હર માહકી આખરી તારીખોંમેં ચાંદ સૂરજકે સામને આ જાતા હૈ ઔર ચાંદકા વુજૂદ ચંદ મિનિટકે લિયે દિખાઈ નહીં દેતા. ઉસકે બાદ ચાંદકા અલગ હોના મહેસૂસ હોતા હૈ. ઈસ અલાહિદગીકી ઈબ્તિદાકે બાદ માહિરીને ફલકિયાતકે નઝદીક કમસે કમ સતરહ ઘંટે ઔર ઉમૂમન બસી બાઈસ ઘંટોંકે બાદ ચાંદ દિખાઈ દેનેકે કાબિલ હોતા હૈ.

આસમાનકે માહિરીનકી રાયકે મુતાબિક કિરાન યા ન્યૂ મૂનકે દિન ચાંદકા દિખાઈ દેના મુમકિન નહીં હૈ. ઈસી લિયે ઉસ રોઝકી ગવાહીમેં ઈન્તિહાઈ એહતિયાત ઔર તેહકીકકી જરૂરત હોતી હૈ. તાકે ગવાહીમેં કોઈ વહમ ઔર શુબા ન રેહ જાએ. ચાંદ દેખનેકે ઔર ઉસકે મુતઅલ્લિકાતકે સિલસિલામેં વાલિદ સાહબ (રહ.) ને ઈસ ફનસે દિલચસ્પી રખનેવાલે બાઝ હઝરાતસે ખતકે ઝરીઆ ખુસૂસી તૌર પર તવજ્જોહ દિલાકર તાકીદ ફરમાઈ.

જનાબ મૌલાના બુરહાનુદ્દીન સાહબકે નામ એક ખતમેં વાલિદ સાહબ (રહ.) ને લિખ્ખા હૈ કે શહાદતકા સિલસિલા બિલા શુબહ શરીઅતકા સબકી રાય ઔર નસ્સે કતઈ પર મુન્હસિર મસ્અલા હૈ ઔર ઉસકી બુન્યાદ પર દિયે ગયે ઉલમાએ કિરામકે ફૈસલોંકો હર હાલમેં કુબૂલ કરના હૈ ખ્વાહ વો બદાહત (સરીહ-યકીન) કે ખિલાફ હી ક્યૂં ન હો લેકિન ઈતના જરૂર હૈ કે બદાહતકો બિલકુલ્લિયહ નઝર અંદાઝ કરનેકા મૌજૂદા જો રવય્યા હૈ ઉસમેં તબ્દીલી ઔર કુરઆન પાકકી આયતે મુબારકા **(વશ્શમ્સુ વલ કમરુ બિહુસ્બાન)** કી નસ્સે કતઈકી તરફ દિમાગકો મુતવજ્જેહ કરકે ઉસકી અહમિયતકા એહસાસ ઔર ઉસકે ફિકહી વઝનકે તઅય્યુનકી જરૂરત હૈ.

વાલિદ સાહબ (રહ.) કી તમન્ના તો યે થી કે બદાહતે ફન યાની અમલન ચાંદ દેખનેકે ઈમ્કાની ઔકાતસે કુબૂલિયતે શહાદતકે ઝિમ્મેદારાન ભી અચ્છી તરેહ વાકિફ હોતે તાકે શહાદતકે ફિકહી અહકામ ઔર ફન્ને હૈઅતકે એ'તિબારસે કિરાન યા ન્યૂ મૂનકે ફૌરન બાદ ચાંદ દેખનેકે મુમકિના અય્યામ દોનોંકી ફિકહી અહમિયતકે ઈમ્તિઝાજકો બરૂએ કાર લા સકે.

મઝકૂરા ખતમેં વાલિદ સાહબ (રહ.) ને તેહરીર ફરમાયા કે દિલમેં યે બાત આઈ કે કાશ ઐસી કોઈ કિતાબ યા રિસાલા લિખ્ખા જાએ જો આસાન ઝબાનમેં હો ઔર જિસમેં દુનિયાકે સભી મમાલિકકે અહમ મકામાત પર ચાંદ દેખનેકે ઈમકાનકા દિન લિખ્ખા હો ઔર ઉસમેં હર માહ કિરાને શમ્સ વ કમર યા તૌલીદે કમર અપની ન્યૂ મૂનકા દિન ઔર વક્ત ભી દિખાયા જાએ. ફિર ઉસે હર મુલ્કકે એલાને રૂયત (ચાંદ કમેટી) કે ઝિમ્મેદારાન તક પહોંચાયા જાએ તાકે

વો હઝરાત જિસ દિન ઉનકે યહાં આસમાન પર ચાંદ દેખનેકા ઈમ્કાન હી નહીં હૈ ઉસ દિન ચાંદ દેખનેકી ગવાહી કુબૂલ કરનેમેં એહતિયાતકી તરફ પૂરે તૌર પર મુતવજ્જેહ હો સકેં.

ઈસ મઆમલામેં આપ કિસ કદર ફિકરમંદ રેહતે થે ઉસકા અંદાઝા પ્રોફેસર મલેશિયા ડાક્ટર મુહમ્મદ ઈલ્યાસ સાહબકે નામ લિખ્ખે હુએ એક ખતમેં ઈસ તેહરીરસે કર સકતે હૈં. લિખ્ખા હૈ : ઈસ વક્ત મૈં ઈસ મઆમલામેં બહોત પરેશાન હૂં કે ઈસ સાલ બરતાનિયા, દેહલી ઔર અમેરીકામેં ચાંદ દેખા ગયા જબકે ઈસ વક્ત ચાંદકી ઉમર કહીં ૭, ૮ ઘંટે થી ઔર દેહલીમેં તો ન્યૂ મૂનસે ભી પેહલે શહાદત મિલી. બાઝ ઉલમા કેહતે હૈં કે યે બાત ગલત હૈ કે ૨૦, ૨૪ ઘંટેકે બાદ હી ચાંદ દેખા જા સકતા હૈ હાલાંકે ઈસ ફનકે માહિરીનકે નઝદીક યે બાત જરૂરી હૈ. અબ દો સૂરતેં હૈં યા તો માહિરીનસે હિસાબમેં કહીં ચૂક હુઈ યા ઉલમાસે ગવાહોંકી તેહકીકમેં કોઈ ભૂલ હુઈ હો. આગે ઉસી ખતમેં તેહરીર ફરમાતે હૈં કે :

મૈં યે ચાહતા હૂં કે મુખ્તસરસી ઐસી કિતાબ તરતીબ દી જાએ જિસમેં સાઠ સાલા ન્યૂ મૂનકા હિસાબ જો મેરે પાસ હૈ, વો હો ઔર મૌલાના બુરહાનુદ્દીન સાહબકા મઝમૂન હો. ફિર આપ એક કાઈદા ઔર ઝાબતા આસાન કરકે તરતીબ દે દેં કે (૧) કિતની ઉમરમેં ચાંદકા દેખા જાના મુમકિન હૈ (૨) નીઝ સૂરજકે ડૂબનેકે કિતની દેર બાદ ચાંદ નઝર આ સકતા હૈ. યે ભી લિખ્ખેં કે શહેરકી લંબાઈ ચૌડાઈકે ફર્કસે કિતના ફર્ક હો સકતા હૈ ઔર મૌસમકે એ'તિબારસે ક્યા ફર્ક હોગા.

મેરે ઈલ્મમેં હૈ કે અગર યે દો બાતેં કાબૂમેં આ ગઈ તો કામ આસાન હોગા અગરચે ઈસકે અલાવા ભી બહોતસી બાતેં હૈં મગર યે દોનોં ઝિયાદા અહમ હૈં. ઈસકે અલાવા અગર કોઈ ઔર બાત આપ લિખના ચાહેં તો મુઝે લિખ સકતે હૈં.

દૂસરી બાત યે હૈ કે સૂરજકે હિસાબકી દાઈમી જંતરી તો બન સકતી હૈ મગર ચાંદકે લિયે દાઈમી જંતરી નહીં બન સકતી બલ્કે હર સાલકે લિયે અલાહિદા જંતરી બનાની પડેગી ક્યા યે બાત સહીહ હૈ? ઉસ મુખ્તસર કિતાબમેં અગરચે સાઠ સાલા હિસાબ હોગા ફિર ભી લોગ હર મહીનેકા સનસેટ ઔર મૂન સેટ અપને યહાંકે ઓબ્ઝર્વેટ્રીસે માલૂમ કરેં. ઈસકે અલાવા ઔર કૌનસી બાત આપ મુનાસિબ

સમઝતે હૈં મગર હાં ઉસ કિતાબમેં ફન બિલકુલ ન હો બલ્કે સિર્ફ આપકી બડી કિતાબકા હવાલા હો.

ચૂંકે રમઝાનુલ મુબારકકી ઈબ્તિદા ઔર ઈદૈન નીઝ હજમેં યૌમે અરફાકી તઅયીન વગૈરહ તમામ હી મઝકૂરા અરકાનકા તઅલ્લુક ચાંદ દેખનેકી શહાદતસે હૈ. ઈસી શરઈ અહમિય્યતકે પેશે નઝર આપને મુખ્તલિફ ઝરાએઅ હત્તાકે રસાઈલ ઔર અખ્બારાત વગૈરહસે ભી છાનબીન કરકે સાઠ સાલા રીકોર્ડ જમા કિયા થા જિસસે રૂયતકે ઈસ રીકોર્ડકી એક મિસાલ મૌલાના બુરહાનુદ્દીન સાહબકે નામ મઝકૂરા ગિરામી નામામેં શવ્વાલ સન હિજરી ૧૪૦૭ કા કિરાને શમ્સ વ કમર યાની ન્યૂ મૂનકે મુતઅલ્લિક ઔકાત વ માલૂમાત હસ્બે ઝેલ તેહરીર ફરમાઈ હૈ :

શવ્વાલ સન હિજરી ૧૪૦૭ SHAWWAL H. 1407
27 MAY 15:13 (3:13) PM.G.M.T. (WEDNESDAY)
27 MAY 20:45 (8:43) PM. INDIAN TIME
SUN SET 27 MAY IN DELHI = 7:11 PM.M.
MOON SET 27 MAY IN DELHI = 7:11 PM.

સન હિજરી ૧૪૦૭ મુતાબિક સન ઈસ્વી ૧૯૮૭ કા યે ન્યૂ મૂન મિસાલકે તૌર પર દર્જ કિયા ગયા હૈ. ઈસીસે સાઠ સાલા રીકોર્ડકા અંદાઝા કર સકતે હૈં.

કિયાસ કુન ઝ ગુલિસ્તાને મન બહાર મુરા

વાલિદ સાહબ (રહ.) ને કઈ બાર ખ્વાબમેં હુઝૂર (સ.અ.વ.) કો દેખા હૈ

વાલિદ સાહબ (રહ.) ને કઈ બાર ખ્વાબમેં હુઝૂરે અકરમ (સ.અ.વ.) કી ઝિયારતકા શર્ફ હાસિલ ફરમાયા હૈ, જિનમેં આપને દીનકી જદ્દો જહદ કરનેવાલોંકે લિયે બશારતેં ફરમાઈ હૈં, બિલખુસૂસ દઅવતે દીનકે અમલ કરનેવાલોંકે લિયે બશારતોંકે અલાવા આપ (સ.અ.વ.) કી તવજ્જુહાતકો ઈસ કામકી તરફ હોના બતાયા ગયા હૈ. વાલિદ સાહબ (રહ.) કે ઐસે કઈ ખ્વાબ હૈં, ઈસકે અલાવા દૂસરે હઝરાતને ભી વાલિદ સાહબ (રહ.) કી હુઝૂરે અકરમ (સ.અ.વ.) કે સાથ ઝિયારત ફરમાઈ હૈ લેકિન ઉન સબમેંસે સિર્ફ વો ખ્વાબ જો વાલિદ સાહબ (રહ.) કે હૈં ઔર આપને ઉનકો લિખ્ખા હૈ, ઉનમેંસે ચંદ ખ્વાબ નીચે બયાન કિયે જાતે હૈં, જિસસે વાલિદ સાહબ (રહ.) કી આપ (સ.અ.વ.) કે સાથ બે ઈન્તિહા મુહબ્બતકા નીઝ દઅવતે દીનકે અમલકી અઝમતકા ભી અંદાઝા હોતા હૈ :

ખ્વાબ (૧) અઝ મુહમ્મદ ઉમર પાલનપુરી : ૨૨ રબીઉલ અવ્વલ સન હિજરી ૧૪૦૦ મુતાબિક ૧૦ ફરવરી સન ઈસ્વી ૧૯૮૦ ઈતવારકા દિન ગુઝરકર આધી રાતકો ઢાકા કો કરાઈલમેં મૈંને ખ્વાબ દેખા કે હુઝૂર (સ.અ.વ.) કો તલાશ કર રહા હૂં, લોગ બડી તા'દાદમેં જા રહે હૈં. એક જગહ ચંદ આદમિયોંકે દરમિયાનમેં હુઝૂર (સ.અ.વ.) હૈં. મૈંને આપકો સલામ કિયા ઔર મુસાફહા કિયા ઔર જન્નતકે બારેમેં સવાલ કિયા. આપને ફરમાયા કે જન્નતમેં તો ઈન્શા અલ્લાહ જાના હૈ, બડે મઝે હૈં. ફિર મૈંને કહાકે હઝરત શેખુલ હદીસ મૌલાના મુહમ્મદ ઝકરિયા સાહબ ઔર હઝરત જી દોનોંને સલામ કહા હૈ ઔર આપ (સ.અ.વ.) ને સલામ કુબૂલ ફરમાયા કે હઝરત શેખુલ હદીસ તો ઐસે હૈં કે આંખેં ચકાચોંદ હો જાતી હૈં યાની ખૂબ નૂર હૈ. યે દિલમેં આયા, અલ્ફાઝ ચકાચોંદકે હૈં ફિર આંખેં ખુલ ગઈ.

ખ્વાબ : (૨) ઝીલ હજ્જા સન હિજરી ૧૩૯૭ મુતાબિક ૯ ડિસેમ્બર સન ઈસ્વી ૧૯૭૭ મસ્જિદે નૂરમેં હઝરતજીકી કિયામગાહ પર સોયા. ખ્વાબમેં કઈ

આદમી દેખે. એક નૌજવાનસે પૂછા કે હુઝૂરે અકરમ (સ.અ.વ.) કહાં હૈં? ઉસને ઈશારા કિયા કે ઉસ કમરામેં હૈં. મૈં કમરામેં દાખિલ હુવા, તો દેખા કે બહોતસે નેક લોગ ઉસમેં હૈં. એક કિનારે પર ઈબ્રાહીમ અબ્દુલ જબ્બાર સાહબ ભી હૈં ઔરોં પર ગૌર નહીં કિયા. આપ ચારપાઈ પર તશરીફ ફરમા હૈં. મૈંને મુસાફહા કરના ચાહા તો ફરમાયા કે ઠહેર જાઓ. યે ફરમાકર આપ (સ.અ.વ.) ચારપાઈસે નીચે ઉતર આએ ઔર મુસાફહા કિયા ફિર ચારપાઈ પર પાંવ ફૈલાકર તશરીફ ફરમા હુએ. મૈંને આપકે દોનોં પાંવ મુબારક ખૂબ ચૂમે ઔર આપને મના નહીં ફરમાયા. ફિર મૈંને ઝિયારત કરના ચાહા. આપ દૂસરેસે બાત કરનેમેં મશ્ગૂલ થે. મુઝે રોકા ઔર ફારિગ હોકર ઈરશાદ ફરમાયા ઔર મુઝે મુખાતબ કરકે ફરમાયા કે મૌલવી સાહબ ઈસ વક્ત હમ એક મુહિમ પર હૈં તુમ ભી આ જાના. મૈંને કહા કે કબ? ફરમાયા કે કલ. મૈંને માલૂમ કિયા, કહાં? ફરમાયા હરમમેં (યાની મદની હરમ મુરાદ હૈ). મૈંને કહા કિસ વક્ત? ફરમાયા : જિસ વક્ત ચાહો આ જાના. ફિર મૈંને શેખુલ હદીસ ઔર હઝરતજીકે બારેમેં માલૂમ કરના ચાહા લેકિન ખ્વાબ ખતમ હો ગયા.

ખ્વાબ : (૩) સન હિજરી ૧૩૮૯ સરાએ ગાંવ જો જ્વાલાપુરકે કરીબ હૈ, વહાં સોયા થા કે ખ્વાબમેં બડા મજમા દેખા જિસમેં હુઝૂરે અકરમ (સ.અ.વ.) તશરીફ ફરમા હૈં. મૈં જાકર મિલા, મુસાફહા હુવા, મૈંને હઝરત શેખુલ હદીસ સાહબ દામત બરકાતુહુમકે બારેમેં બાત કરના ચાહા કે ક્યા નિઝામ રહે, લેકિન મેરી બાતસે પેહલે આપ (સ.અ.વ.) ને બહોત એહતિમામસે યે બાત તબ્લીગકે બારેમેં કેહની શુરૂ ફરમાઈ કે યે ક્યૂં કહા જા રહા હૈ કે કુછ નહીં હો રહા હૈ ઔર તબ્લીગવાલે કુછ નહીં કર રહે હૈં. યે કહા જા રહા હૈ કે ખૂદ યૂં કહો કે હમસે કુછ નહીં હો રહા હૈ, તવાઝોઅવાલી બાત ઔર હૈ લેકિન નાશુક્રીકી હદ તક ન હો. પાંચ દસ બાર ઉસીકો ફરમાતે રહે હત્તાકે મુઝે હઝરતે અકદસ શેખુલ હદીસ મદ્દ ઝિલ્લુહૂકે બારેમેં બાત કરનેકા મૌકા ન મિલા ઔર આંખ ખુલ ગઈ. મૈં ઝબાનસે ઔર તેહરીરસે ઉસ મંઝરકો અદા નહીં કર સકતા જો આપ (સ.અ.વ.) કા થા ઔર બારબાર ફિક્રસે ફરમા રહે થે કે હો રહા હૈ.

ખ્વાબ : (૪) પાનોલીકે ઈજતિમાઅકે આખરી દિન ફજરકી નમાઝકે

બાદ નીંદ આઈ તો ખ્વાબમેં હુઝૂરે અકરમ (સ.અ.વ.) કી ઝિયારત હુઈ. આપકે કરીબમેં એક ઔર સાહબ ભી કુરસી પર થે. ઉનસે પૂછા કે કૌન હૈ? ઉનહોંને કહા કે હુઝૂર (સ.અ.વ.) હૈં. ફિર મૈંને આપસે ભી પૂછા કે મૈંને આપકો સહીહ નહીં પહેચાના. ફરમાયા : મૈં અલ્લાહકા રસૂલ (સ.અ.વ.) હૂં. મૈંને કહા : આપ ન ફરમાતે તો ભી આપ હીકી હદીસકી વજહસે મુઝે પક્કા યકીન થા કે આપ અલ્લાહકે રસૂલ હૈં, ક્યૂંકે શયતાન આપકી સૂરતમેં નહીં આ સકતા. મુસાફહા, મુઆનકા ખૂબ અચ્છી તરહ કિયા. શુરૂમેં દૂરસે તો હઝરત શેખકી શકલકે મુશાબેહ શકલ થી ફિર દૂસરી શકલ હો ગઈ, વોહી આખિર તક રહી. ફરમાયા કે ક્યા હઝરત દેહલી ગયે હૈં? મૈંને કહા, હાં. ફરમાયા : હઝરત શેખકા કલ સફર હૈ? મૈંને પેહલે તો કહા હાં, ફિર કહા અભી તો કઈ દિન હૈં. મૈં સવાલસે પેહલે સમઝા કે બમ્બઈકા સફર કલ હૈ, બાદમેં જવાબમેં હી એહસાસ હુવા કે મદીના મુનવ્વરહકા સફર મુરાદ હૈ, તો અર્ઝ કિયા કે ઉસકો ભી કઈ દિન બાકી હૈં. ફરમાયા : બહોત અચ્છા ફિર બહોતસી બાતેં ફરમાઈ ઔર ખૂબ તબ્લીગકે કામ પર હિંમત અફઝાઈ ફરમાઈ. મૈંને કહા કે હઝરત ઉમ્મત બહોત પરેશાન હૈ. ફરમાયા : તબ્લીગવાલે ભી તો મુજાહિદામેં હૈં. મૈંને અર્ઝ કિયા કે આપ ઈસ દીની મહેનતસે ખૂશ હૈં? ફરમાયા : મૈં બહોત ખૂશ હૂં. અર્ઝ કિયા : હમ તબ્લીગવાલોંકે લિયે કોઈ ખાસ પૈગામ હો તો ઈરશાદ ફરમાએં. ફરમાયા : તબ્લીગવાલે મુજાહિદોંમેં હૈં, બસ મૈં તો અહમિયતકે સાથ દો બાતેં કેહતા હૂં કે મહેનત કરનેવાલે અગરાઝસે પાક હોકર અલ્લાહકી રઝાકે લિયે કરેં, દૂસરે યે કે ઈસ્તિખ્લાસ હો યાની જો ઈસ કામમેં લગેં વો ઔર ઝમેલોંમેં ન પડેં, ઈસ કામ પર પૂરી કુવ્વત લગા દેં. પૂરી દુનિયાકે ઈન્સાનોંકી પરેશાનિયોંકા હલ ઈસમેં હૈ. મૈંને કહા : હુઝૂર (સ.અ.વ.) આપને ખ્વાબમેં વો કહી જો જાગતેમેં કુરઆન વ હદીસમેં કહી ઔર કોઈ બાત ફરમાતે તો હમેં તાવીલ કરની પડતી, યે તો સાફ બાત હૈ. મૈં ફજરકી નમાઝકે બાદ થોડા સોકર બેરૂનકે (વિદેશકે) આએ હુએ અહબાબસે બાત કરનેકા ઈરાદા રખતા થા. મૌલવી મૂસા સાહબને કહા તુઝે સાડે સાત બજે ઉઠાઉંગા. મૈંને કહા મિયાંજી મેહરાબ સાહબકા હુકમ હૈ કે આઠ બજે બડે મજમામેં આના ફિર તો મુશ્કિલ હો ગઈ, ઈસ લિયે ફજરકે બાદ તુમ ફૌરન ઉનહેં જમા કર લો, જબ

જમા હો જાએં ફૌરન બુલા લો. દસ પંદરહ મિનિટકા વકફા મિલેગા ઉસમેં સો લૂંગા, બેતકલ્લુફ મુઝે જગા દેના. તો મૈં ઉન દો ફિકરોંકે સાથ સોયા કે અલ્લાહ દોનોં કામ કરવા દે તાકે હઝરતકે બડે મજમામેં પહોંચને તક બાત પૂરી હો જાએ. મૈંને સોનેસે પેહલે હઝરતે વાલાસે પૂછા કે બેરૂનવાલોંસે ક્યા બાત કરૂં? ઈરશાદ ફરમાયા : ઈખ્લાસ ઔર ઈસ્તિખ્લાસ. મૈંને ઉસકે બયાનકા ઈરાદા કર લિયા ઔર સો ગયા. ઉસમેં યે ખ્વાબ આયા ઔર હુઝૂર (સ.અ.વ.) ને ભી યેહી દો બાતેં તફસીલસે ઈરશાદ ફરમાઈ જો હઝરતજી મદ ઝિલ્લુહૂકે દો કલિમોંકી તફસીલ થી. મૈંને અર્ઝ કિયા કે હઝરત આપ (સ.અ.વ.) સે મિલતે હી મેરા મુસાફહા, મુઆનકા હો ચુકા હૈ, લેકિન ઐસે મૌકે મુઝ જૈસે ઝઈફકો બારબાર કહાં મિલતે હૈં. ઉસકે બાદ અબ દો બારહ મુસાફહા ઔર મુઆનકા કરૂં ઔર પેશાની પર બોસા ભી દૂં. આમાદગીકા ઈઝહાર ફરમાયા. મૈંને બહોત અચ્છી તરહ મુસાફહા કિયા, બહોત દેર તક મુઆનકામેં એક દૂસરેકો દબાનેકી કોશિશ થી. જબ ફારિગ હુવા તો ઈરશાદ ફરમાયા : અબ મૈં તુમહારી પેશાનીકા બોસા દૂંગા. મૈંને શરમકે મારે સર નીચા કર લિયા. આપને અપને દસ્તે મુબારકસે ઊંચા કરકે પેશાની પર બોસા દિયા, ફિર હોંઠ ચૂમા, ફિર હોંઠોં પર દમ કિયા. ઉસ વક્ત મેરા મુંહ મામૂલકે મુતાબિક ખુલા થા. ઈરશાદ ફરમાયા કે ઔર ઝિયાદા હોંઠ ખોલો તાકે મેરા થૂક ઔર મેરા લુઆબે દહન મુબારક તુમહારી ઝબાન તક પહોંચે. મુંહ ઈતના હી ખુલા ફિર આપ બારબાર કુછ પઢકર અંદર દમ ફરમાતે રહે ઔર લુઆબે દહન મુબારક મેરે મુંહકે અંદર હોંઠોં પર ઔર ખુસૂસન ઝબાન તક પહોંચતા રહા. ફિર આપ તશરીફ લે ગયે ઔર મેરી આંખ ખુલ ગઈ.

મૈં કાગઝ લેકર યે ખ્વાબ લિખને બૈઠા તાકે ભૂલ ન જાઉં. ઈતનેમેં મૌલવી મૂસા આ ગયે ઔર કહા કે તુઝે જગાનેમેં ડર લગતા થા, લેકિન જરૂરી ભી થા. ઈસ લિયે હિંમત કરકે મૈંને કમરેકા દરવાઝા ઈસ નિય્યતસે ખોલા કે ઈન્શા અલ્લાહ આપ જગાનેસે ખૂશ હોંગે, ક્યૂંકે દીની તકાઝે પર જગાયા જાતા હૈ. યે સોચકર દરવાઝા ખોલા. યે મૌલવી મૂસા સાહબકા થોડાસા તવક્કુફ કરના મેરે ખાસ ખ્વાબકા વક્ત થા ઔર વો ડરે ઔર જગાનેમેં ઉનહેં દેર હુઈ, ઉસમેં ખ્વાબ પૂરા

હો ગયા. મૈં ફિર ખ્વાબ લિખ્ખે બગૈર બેરૂનવાલોંમેં ખિલાફે મામૂલ બિલા વુઝૂ ગયા વરના બાવુઝૂ બયાન કરનેકી આદત હૈ બશર્તેકે ડાયાબીટિસકા ઝોર ન હો ઔર કાન ન બેહતા હો. યહાં વક્તકી તંગીકી વજહસે બગૈર વુઝૂ ગયા. બેરૂનવાલોંસે ફારિગ હોકર બડે મજમામેં જાનેસે પેહલે ઈસ્તિન્જા ઝોરસે આ રહા થા ઈસ લિયે ઈસ્તિન્જા ઔર વુઝૂ દોનોં ચીઝેં કાબૂમેં આ ગઈ. ફિર નરમ ગિઝાકા નાશ્તા જલ્દીસે કરકે અલ્હમ્દુ લિલ્લાહ ચલ દિયા. હઝરતે વાલાકી તશરીફ આવરીસે પેહલે જિતની બાતેં કરનેકા ઈરાદા થા કર ચુકા તો હઝરતે વાલા તશરીફ લાએ ઔર બયાન ફરમાયા ઔર દુઆ ભી કી.

હુઝૂર (સ.અ.વ.) ને બહોત તફસીલસે બાત ફરમાઈ ઔર કામકે હાલાત પૂછતે રહે ઔર મૈં જવાબ દેતા રહા. અલ્હમ્દુ લિલ્લાહ હર જવાબ પર આપકો ખૂશ પાયા. પૂરે ખ્વાબમેં તકદ્દુર (પરેશાની) એક સેકન્ડકે લિયે ભી મહેસૂસ ન હુવા ઔર ખ્વાબ હીમેં યે મહેસૂસ હુવા કે આપ તબ્લીગી કામકી તરફ પૂરી તરહ મુતવજ્જેહ હૈં ઔર સવાલાત ઈસ અંદાઝકે થે જૈસે નિગરાની કરનેવાલા પૂછા કરતા હૈ. ઈસ વક્ત જો યાદ હૈં વો લિખ લિયે હૈં.

ખ્વાબ : (૫) સન હિજરી ૧૭ જૂન સન ઈસ્વી ૧૯૭૬ લંકામેં ફજરકી નમાઝકે બાદ ખ્વાબમેં દેખા કે આમ ઈજતિમાઅ હૈ, કોઈ સાથી બાત કર રહે હૈં. એક કમરેમેં હઝરતજી મદ્દ ઝિલ્લુહૂ હૈં ઔર એક કમરેમેં ચારપાઈ પર મૌલાના મંઝૂર અહમદ નોઅમાની સરહાને બૈઠે હૈં ઔર મૌલાના હબીબુલ્લાહ સાહબ પાલનપુરી (મુસન્નિફ હરકતે આફાક ઔર સૂરે ઈસરાફીલ મોહતમિમ દારૂલ ઉલૂમ છાપી) પાઈન્તી પર બૈઠે હૈં. મૈં ઉન દોનોં હઝરાતસે મિલને ગયા. મૌલાના હબીબુલ્લાહ સાહબને મુઝસે કહા કે આંપકે ફલાં બયાનકે ફલાં અરબી શઅરમેં નહ્વકે એ'તિબારસે ફલાં ગલતી થી. મૌલાના મંઝૂર અહમદ નોઅમાની સાહબને ઉનસે કહા કે ઐસી ગિરિફ્ત નહીં કરની ચાહિયે, મઝમૂન દેખો. મૈંને મૌલાના મંઝૂર અહમદ સાહબસે અર્ઝ કિયા કે નહ્વકી ગલતી બતાઈ હૈ. હુઝૂર (સ.અ.વ.) ભી એક કમરામેં મુકીમ હૈં લેકિન મૈં કભી હઝરતજી મદ્દ ઝિલ્લુહૂકે પાસ, કભી આમ મજમામેં, કભી ખવાસકે પાસ ઈધર ઉધર જા રહા હૂં તાકે આપકે પાસ જાનેસે પેહલે

તબ્લીગી કામ હર એ'તિબારસે ઠીક હો રહા હોતા કે આપસે મુલાકાત પર નારાઝગી ન હો. મૈં આપસે મિલ ન સકા ઔર ખ્વાબ હીમેં મેરી આંખ ખુલ ગઈ, હકીકતમેં યે ભી ખ્વાબ હી થા. મૈંને હઝરતજી મદ ઝિલ્લુહૂકો યે સારા માજરા સુનાયા ઔર અર્ઝ કિયા કે આપ (સ.અ.વ.) સે મુલાકાત તો ન હુઈ, લેકિન આપકી તરફસે દિલમેં ખ્વાબકી તા'બીરકી ચંદ બાતેં ઈલ્કા હુઈ હૈં હઝરતજી મદ ઝિલ્લુહૂકો સુનાઈ. એક યે કે સફર મંઝૂર ઔર મકબૂલ હૈ ઔર અલ્લાહકી મુહબ્બતકે પૈદા હોનેકા ઝરીઆ હૈ, દૂસરે યે કે મેરી ઉમ્મતકે અવામમેં મહેનતકી વજહસે ઉમ્મતકે ખવાસ ભી અવામકી તરહ હો રહે હૈં યાની યે બાત તા'રીફકે તૌર પર આઈ, તીસરી બાત યે હૈ કે હિન્દુસ્તાનકા તબ્લીગી કામ કાબિલે ઈત્મીનાન હૈ. મૈંને કહા કે પાકિસ્તાનકા? તો દિલમેં આયા યાની આપવાલા હી ઈલ્કા હૈ કે પાકિસ્તાન, સીલોન, બરમા, બંગ્લાદેશ સબ હિન્દુસ્તાન હીમેં દાખિલ હૈં યે તકસીમ તો દુશ્મનોંકી હૈ. યે સબ સુનાકર મૈંને હઝરતજી મદ ઝિલ્લુહૂસે અર્ઝ કિયા કે અભી જો અવામ આપકી ખિદમત કર રહે હૈં ઉનહેં ન હટાયા જાએ, હટાનેવાલે ભી અભી એહતિયાત કરેં તો ચારોં તરફ ખિદમત કરનેવાલોંકા હુજૂમ થા. ફિર મૈંને હઝરતજીસે અર્ઝ કિયા કે ફિર મૈં સોતા હૂં તાકે આપ (સ.અ.વ.) સે મુલાકાત કર લૂં તાકે હઝરત શેખકા કોઈ પૈગામ મિલે યા આપકે નામ કોઈ પૈગામ મિલે યા કમ અઝ કમ ઝિયારત હી હો જાએ. ફિર ખ્વાબ હીમેં સો ગયા લેકિન ઝિયારત ન હુઈ. ફિર સચ મુચ આંખ ખુલ ગઈ.

નોટ : ઈસકે અલાવા બહોતસે ખ્વાબ હૈં જો અગલી જિલ્દોંમેં આતે રહેંગે ઈન્શા અલ્લાહ.

વાલિદ સાહબકી તદફીનસે પેહલે ખ્વાબ

તદફીનસે પેહલે દેહલીકે એક આલિમ સાહબને ખ્વાબ દેખા જો દેહલીકી કિસી મસ્જિદમેં ઈમામ હૈં. ફરમાયા કે કુછ નૂરાની લોગ જા રહે હૈં ઔર ઉનકે હાથોંમેં કોઈ અજીબસી ચીઝ હૈ તો દિલમેં ગુમાન હુવા કે ફરિશ્તે હી હૈં તો આવાઝ આઈ કે યે ફર્શ હૈ જો હમારે હાથમેં હૈ હમ જિસે હુઝૂરે અકરમ (સ.અ.વ.) કી કબરે

અતહરસે લે આએ હૈં ઔર હઝરત મૌલાના સાહબકી કબ્રમેં બિછાનેકે લિયે લે જા રહે હૈં. તો ઉનકો ખયાલ આયા કે ફિર હુઝૂર (સ.અ.વ.) કી કબ્રમેં ક્યા રહા? તો જવાબ મિલા કે આપકે લિયે જન્નતસે લાકર નયા ફર્શ બિછા દિયા ગયા હૈ. વાલિદ સાહબ (રહ.) કે ઈન્તિકાલકે બાદ મદીનાકે મશ્હૂર આલિમ અબ્દુલ મન્નાન સાહબને ખ્વાબ દેખા કે એક મજમા હૈ જિસમેં હુઝૂરે પાક (સ.અ.વ.) તશરીફ ફરમા હૈં ઔર વહાં તમામ સહાબએ કિરામ (રદિ.) મૌજૂદ હૈં. ઈતનેમેં દેખા ગયા કે હઝરત વાલિદ સાહબ (રહ.) નવ્વરલ્લાહુ મરકદહૂ પૈદલ ચલતે હુએ તશરીફ લા રહે થે. જબ કરીબ હુએ તો હુઝૂર (સ.અ.વ.) ને બહોત ઈકરામ કિયા ઔર એક જોડા ઉઠાયા ઔર જોડા પેશ કરતે હુએ ફરમાયા : તુમ ઈનકો પહેન લો ઔર ફરમાયા કે તુમ બહોત હી થકકર આએ હો, આરામ કરો ઔર આપકા બયાન મેરે સહાબાકો બહોત પસંદ હૈ. ફિર ખ્વાબ દેખનેવાલે કેહતે હૈં કે ઉસીકે ફૌરન બાદ હી શેખુલ હદીસ હઝરત મૌલાના ઝકરિયા સાહબ (રહ.) ભી તશરીફ લે આએ. હાય અફસોસ! આપકી મંઝિલતકો હમ ન પા સકે, આપકી ઝાત મજમએ કમાલાત ઔર બાઈસે ખૈરો બરકાત થી. આપકો અપની હયાતમેં હુઝૂર (સ.અ.વ.) કી ઝિયારતકા શર્ફ ખ્વાબમેં કઈ મરતબા નસીબ હુવા ઔર અજીબ વારદાતેં નસીબ હુઈ.

વાલિદ સાહબ (રહ.) ને ફરમાયા કે સન ઈસ્વી ૧૯૭૭ મેં મક્કા મુકર્રમામેં આપ (સ.અ.વ.) કી ઝિયારત હુઈ. આપ (સ.અ.વ.) ને ફરમાયા કે ઉમર અપના મુંહ ખોલો. આપને અપના લુઆબે દહન (થૂક મુબારક) ડાલના શુરૂ કિયા હત્તાકે મૌલાનાકે મુંહસે લુઆબ બાહિર આના શુરૂ હો ગયા. આપ (સ.અ.વ.) ને ફરમાયા કે ઉમર! તુમહારા પેટ ભર ગયા? વાલિદ સાહબને ફરમાયા : હાં પેટ ભર ગયા. એક મરતબા આપ બીમાર હો ગયે. ખ્વાબમેં આપ (સ.અ.વ.) કી ઝિયારત હુઈ ઉસ હાલમેં કે આપ ફરમા રહે હૈં કે ઉમર મદીનાસે ચલકર તુમહારી ઈયાદતકે લિયે આયા હૂં.

આપકી વફાતકે બાદ અતરાફે આલમસે બેશુમાર તા'ઝિયતકે ખુતૂત આએ જિસમેં અઝીમ હાદસેકા ઈઝહાર અફસોસકે સાથ ઉમ્મતે મુસ્લિમાકે લિયે પુર ન હોનેવાલા ખલા મહેસૂસ કિયા ગયા, પૂરે મુલ્કકે રસાઈલ ઔર જરાઈદ (પેપરોં) ને

આપકે ઔસાફે જમીલા ઔર ખિદમાતે મુકદ્દસાકા એ'તિરાફ કરતે હુએ બુલંદ વ બાલા અલ્ફાઝમેં મઝામીન શાએઅ ફરમાએ. રૂએ જમીન પર બસનેવાલા ઈન્સાન વલીયે કામિલ ઔર કુતુબે ઝમાંસે મહેરૂમ હો ગયા, વો યકતાએ ઝમાના ઔર યગાનએ રોઝગાર (યાની બેનઝીર) જિસસે તમામ દીનકે શો'બે રોનક પઝીર થે જિસ પર મદારિસે ઈસ્લામિયાકો ફખ્ર થા ઔર ઉલમાએ દીનકો નાઝ થા ઔર જિસકે ઈર્દગિર્દ આશિકાને રસૂલ ઔર ઉમ્મતે મુહમ્મદિયાકે લોગ જમા હોકર તઝકિરોં ઔર મશવરોંસે મજલિસ ગરમ કિયે રેહતે થે આજ અપની કબ્રમેં અબદી નીંદ સો રહા હૈ, વો પૈકરે સિદકો સફા ઔર કોહે અઝમ વ વફા ઔર હામીયે ઈમાન વ યકીન જન્નતકી ફિઝાઓંસે લુત્ફ અંદોઝ હો રહા હૈ, ઐસી ઉમ્મીદ હૈ. ખુદાએ પાક હમેં ઈસ ખસારએ અઝીમકા નેઅમુલ બદલ અતા ફરમાએ ઔર આપકે નક્શે કદમ પર ચલનેકી તૌફીક ઔર હિંમત ઈનાયત કરે.

ખુદા રહમત કુનદા ઈં આશિકાને પાક તીનત રા

અલ્લાહુમ્મ અકૂરિમ્ નુઝુલહૂ વ વસ્સિઅ્ મદ્ખલહૂ વ અબ્દિલ્હુ દારન્ ખૈરમ્ મિન્ દારિહિ વ અહ્લન્ ખૈરમ્ મિન અહ્લિહી વ નક્કિહિ અનિલ્ ખતાયા કમા યુનક્ક થ્થૌબુલ અબ્યઝુ મિનદનસિ વ બલ્લિગ્હુ દરજાતિલ ઉલા મિનલ જન્નાતિ. (આમીન)

હઝરત વાલિદ સાહબ (રહ.) કા પેહલા ચિલ્લા

હઝરત મૌલાના ઈલયાસ સાહબ (રહ.) કે બાદ સાહબઝાદએ મોહતરમ હઝરતજી મૌલાના મુહમ્મદ યૂસુફ સાહબ (રહ.) ને દઅવતે દીનકો અતરાફે આલમમેં સમઝાને ઔર ફૈલાનેકે લિયે બુલંદ અઝાઈમકે સાથ જદ્દો જહદ શુરૂ કર દી. સબસે પેહલે હિન્દુસ્તાનકી ચહાર જાનિબ બડે શહેરોંકે લિયે પૈદલ જમાઅતેં રવાના કીં. એક જમાઅત દેહલીસે કલકત્તા, દૂસરી દેહલીસે મુમ્બઈ, તીસરી દેહલીસે પેશાવર, ચોથી દેહલીસે કરાચી. ઉન પૈદલ જમાઅતોંને ખૂબ મુજાહિદોં ઔર મશક્કતોંકે સાથ જંગલ ઔર પહાડી રાસ્તોંકો પાર કરતે હુએ શહેર શહેર ઔર

ગાંવ ગાંવમેં દઅવતે દીનકી મહેનતેં કીં. ઉસસે હિન્દુસ્તાનકે ચહાર જાનિબ દઅવતે દીનકી સદા પહોંચી.

નીઝ ઈસ કામકે લિયે સબસે મુનાસિબ જગહ હિજાઝે મુકદ્દસ માલૂમ હુવા ઔર સન ઈસ્વી ૧૯૪૬ મેં સબસે પેહલી જમાઅત મૌલાના ઉબૈદુલ્લાહ સાહબ (રહ.) લેકર હિજાઝે મુકદ્દસ ગયે. સન ઈસ્વી ૧૯૪૭ મેં દૂસરી જમાઅત મૌલાના સઈદખાં સાહબ (રહ.) મઅ મુફતી ઝૈનુલ આબિદીન સાહબકી ગઈ. ઈન સબ હઝરાતને ખૂબ જમકર કામ કિયા. હુકૂમતકી જાનિબસે દુશ્વારિયોંકે બાવજૂદ મુશ્કિલાતકો બરદાશ્ત કરતે હુએ ખુફિયા તૌર પર હિકમતકે સાથ ઘરોંમેં ઔર ખુસૂસી જગહોંમેં કામ કરતે રહે. ઈસકે અલાવા મુમ્બઈસે હિન્દુસ્તાનકે હાજી હિજાઝે મુકદ્દસમેં પહોંચતે હૈં. ઈસ લિયે મુમ્બઈ હાજિયોંમેં યે કામ ભી જરૂરી માલૂમ હુવા. દેહલીસે એક જમાઅત સન ઈસ્વી ૧૯૪૮ મેં હાજિયોંમેં ઔર શહેરમેં કામ કરનેકે લિયે રવાના ફરમાઈ જિસમેં મુન્શી અનીસ ઔર મૌલવી મૂસા, મૌલવી હિકમતુલ્લાહ, કારી સુલેમાન નંગલવાલે, જનાબ ઈફતિખાર ફરીદી વગૈરહ હઝરાત થે. ઉનકી મહેનતસે મુમ્બઈમેં કામકી ઈબ્તિદા હુઈ. એક દિનકી જમાઅત કભી તીન દિનકી જમાઅત બની જો ડાભેલ તક ગઈ. ઉનમેં હાજી અલાઉદ્દીન, હાજી અબ્દુર્રહીમ જબ્બારી હોટલવાલે ઔર દૂસરે અહબાબ મુમ્બઈકે થે. યહાં તકકે હાજિયોંકી વાપસી હુઈ. ઉસ મૌકા પર ઘોઘારી મોહલ્લાકે જમાઅતખાનેમેં એક ઈજતિમાઅ હુવા જિસમેં મૌલાના ઉમરખાં સાહબકા બયાન હુવા ઔર એક ચિલ્લાકી જમાઅત તૈયાર હુઈ. યે પેહલી જમાઅત થી જો મુમ્બઈસે દેહલીકે લિયે રવાના હુઈ. ઉસ જમાઅતમેં હઝરત વાલિદ સાહબ (રહ.) થે. યે સન ઈસ્વી ૧૯૪૮ કા આખરી ઔર સન ઈસ્વી ૧૯૪૯ કા ઈબ્તિદાઈ ઝમાના થા. આપકે સાથ હાજી અલાઉદ્દીન, હાજી અબ્દુર્રહીમ જબ્બારી હોટલવાલે, હાજી હબીબ નસીરૂદ્દીન વગૈરહ થે. યે જમાઅત આનંદ ફિર અહમદાબાદ, સિધપુર, છાપી, પાલનપુર ઈન મકામાત પર એક દો દિન કામ કરતે હુએ દેહલી નિઝામુદ્દીન પહોંચી. ચંદ દિન દેહલીમેં કામ કરકે ઈસ જમાઅતકો કલકત્તા રવાના કર દિયા. હઝરત વાલિદ સાહબ (રહ.) સહારનપુરસે દેહલી મરકઝમેં વાપસ તશરીફ લાએ ચૂંકે આપને તીન ચિલ્લાકા ઈરાદા કર લિયા

થા. આપકો જમાઅતકે સાથ મેવાત ભેજા ગયા. કુછ અરસાકે બાદ ઉનહીં તીન ચિલ્લામેં આપકે દિમાગકો ખુશ્કીકા આરિઝા લાહિક હો ગયા. ઈસ લિયે આપકો અપને વતન ગઠામન વાપસ ભેજ દિયા ગયા. આપને પાલનપુરમેં માહિર હકીમ હઝરત મૌલાના મુહમ્મદ નઝીર સાહબ (રહ.) સે ચંદ દિન ઈલાજ કરવાયા ઔર ઠીક હો ગયા. આપ મુમ્બઈ પહોંચકર અપને તાલીમી શુગલમેં મસરૂફ હો ગયે. ઈસી સફરમેં હઝરતજી મૌલાના યૂસુફ સાહબ (રહ.) સે બૈઅત કર લી થી. ઉસકે બાદ તાલીમી શુગલકે સાથ કભી કભી ચિલ્લા બીસ દિનકે લિયે નિકલતે રહે યહાં તકકે એક જમાઅત સન ઈસ્વી ૧૯૫૫ મેં દેહલીસે મુમ્બઈ પહોંચી જિસને આપકી ચાર માહકી તશ્કીલ કી ઔર આપ તૈયાર હો ગયે. (ઉસી ચાર માહકે બારેમેં અપને બયાનમેં ફરમાતે થે કે મેરે ચાર માહ પૂરે નહીં હુએ ઔર ખુદા કરે ન હોં) જબ આપ નિઝામુદ્દીન પહોંચે ઔર વક્ત પૂરા હો રહા થા ઔર તાલીમકા એક સાલ બાકી થા. ઈસ લિયે હઝરતજીને તાલીમ મુકમ્મલ કર લેનેકા મશ્વરા દિયા. આપને દો બારહ દારૂલ ઉલૂમ દેવબંદમેં દાખલા લિયા ઔર સન ઈસ્વી ૧૯૫૬ મેં ફરાગત હાસિલ કરકે મરકઝ નિઝામુદ્દીન વાપસ પહોંચે.

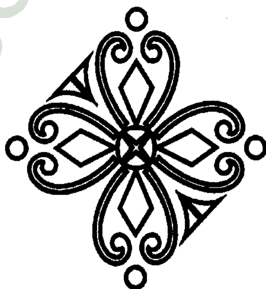
હઝરતજી મૌલાના મુહમ્મદ યૂસુફ સાહબ (રહ.) કી જદ્દો જહદ ઔર નીઝ ફિક્ર ઔર કુડનકે એ'તિબારસે ખુદાકી તરફસે ઈસ કામકો ફૈલાને, બઢ્હાને ઔર જમાનેકી નઈ નઈ રાહેં અતા કી જાતી થી. ઈસી એ'તિબારસે લોગ ભી ફરાહમ હો રહે થે. આપકો જિસ તરહ હિજાઝે મુકદસકી ફિક્ર થી ઉસી તરહ યુરોપકે મમાલિક જહાં અંગ્રેજી જાનનેવાલે હઝરાતકી જરૂરત થી. ઈસ લિયે આપને અલીગઢ યુનીવર્સિટીકે તલબા ઔર અસાતિઝાકો ઈસ કામકે લિયે મુનાસિબ સમઝા ઔર ઈસ જાનિબ મહેનતેં શુરૂ કર દીં ઔર ઈજતિમાઅ ભી તય કર દિયા. ઉનહી દિનોંમેં વાલિદ સાહબ (રહ.) ફરાગત હાસિલ કરકે પહોંચ ચુકે થે. આપકો સબસે પેહલે ખોરજા ઔર અલીગઢકી મહેનતકે લિયે રવાના કિયા. બારી તઆલાને ઈબ્તિદા હીસે ખુલૂસ, સાદગી ઔર ઈસ રાહકી મહેનત વ મશક્કતકા આદી બના દિયા થા. ઈસ એ'તિબારસે આપને ખૂબ જમકર કામ કિયા ઔર માહે રમઝાનકે અખીર અશરાકા એ'તિકાફ મરકઝકી મસ્જિદમેં પૂરા કિયા, દો બારહ ઉસી જાનિબ જમાઅત

લેકર મહેનતકે લિયે રવાના હુએ. વહાંકે ઈજતિમાઅ તક કામ કરતે રહે. ઈજતિમાઅસે ફરાગતકે બાદ વાપસીમેં દોનોં હઝરતજી સાહિબાન મૌલાના મુહમ્મદ યૂસુફ (રહ.) ઔર મૌલાના ઈન્આમુલ હસન સાહબ (રહ.) ને આપસમેં મશ્વરાસે આપકે લિયે હિજાઝે મુકદ્દસકી પૂરે એક સાલકી તશ્કીલ કી ઔર આપ તૈયાર હો ગયે. યે દઅવતે દીનકે લિયે બેરૂનકા (વિદેશકા) પેહલા સફર થા.

●●●

એક નસીહત

ઈન્તિકામ લેનેવાલા અપને દુશ્મનોં હીકી સતહ પર રેહતા હૈ
ઔર મઆફ કરનેવાલા ઉસસે બુલંદ હો જાતા હૈ.

નઝરાનએ અકીદત

અઝ સૈયદ મુહમ્મદ જામી

મૌલાના મુહમ્મદ ઉમર સાહબ પાલનપુરી (રહ.) કે ઈન્તેકાલકે મૌકા પર

માહે મુનીર વ મેહરે દરખ્શાં ચલા ગયા
કિન્દીલે ઈલ્મ વ હિકમત વ ઈરફાં ચલા ગયા

ઉમ્મતકે ગમમેં માહીયે બેતાબ થા જો દિલ
આતિશ બજાં વો સોખ્તા સામાન ચલા ગયા

રોતે હૈં જિનકો મિમ્બર વ મહેરાબ રાત દિન
વો સુન્નતે નબી (સ.અ.વ.) કા સના ખ્વાં ચલા ગયા

પૈગામે દીન જિસકા વઝીફા થા ઉમ્ર ભર
વો જાં નિસાર દઅવતે ઈમાન ચલા ગયા

કિતને હી ગમઝદા હૈં તડપતે હૈં આજ ભી
ઈન્સાનિયતકે દર્દકા દરમાં ચલા ગયા

બિખરે હૈં યૂં તો ઈલ્મકે મોતી ચહાર સૂ
લેકિન વો એક લઅલ બદખ્શાં ચલા ગયા

સરશાર જિનસે હોતે થે સબ તાલિબાને હક
વો સાગર નિશાતે ખમ્સિતાં ચલા ગયા

તીરહ શબીમેં ડૂબ ચુકી થી તમામ કૌમ
અપને લહૂસે કરકે ચરાગાં ચલા ગયા

તેરા વુજૂદ રૌનકે મરકઝ થા અય ઉમર
તૂ ક્યા ગયા કે દીદકા સામાન ચલા ગયા

આતે હૈં યાદ અબ ભી તેરે દિલ નશીં બયાન
લગતા હૈ ઈન્દલીબે ગુલિસ્તાં ચલા ગયા

ખિલતે હૈં યૂં તો આજ ભી ગુલહાએ રંગાનગ
યાદશ બખૈર વો ગુલે ખન્દાં ચલા ગયા

સીંચા થા જિસકો ખૂનસે અપને તમામ ઉમર
આજ ઉસ ચમનકો છોડકે વૈરાન ચલા ગયા

જાનેકો યૂં તો રોઝ હી જાતે હૈં સેંકડોં
તૂ ક્યા ગયા ઝમીંસે એક ઈન્સાં ચલા ગયા

રાતોંકો ઉઠકે રોતે હૈં પસ્માન્દગાં તેરે
ક્યૂં સબકો છોડ છાડકે ગિરયાં ચલા ગયા

ચશ્મે ફલક ભી ખૂન ચકીદહ થી ઉસ ઘડી
જિસ દમ તૂ સૂએ ગોરે ગરીબાં ચલા ગયા

જાદૂસે હિફાઝતકા બહોત હી મુજર્રબ નુસ્ખા

(૧) આગે પીછે ગ્યારહ મરતબા દુરૂદ શરીફ પઢ લીજિયે.

(૨) સૂરએ ફાતિહા તીન મરતબા

(૩) ચારોં કુલ તીન મરતબા

(૪) આયતુલ કુરસી તીન મરતબા

(૫) વલા યઊદુહૂ હિફ્ઝુહુમા વહુવલ અલિય્યુલ અઝીમ. નવ મરતબા

(૬) લકદ્ જાઅકુમ્ રસૂલુમ્ મિન અન્ફુસિકુમ્ અઝીઝુન્ અલૈહિ મા અનિત્તુમ હરીસુન અલૈકુમ્ બિલ મુઅ્મિનીન રઉફુર્રહીમ. ફઈન્ તવલ્લૌ ફકુલ્ હસ્બિયલ્લાહુ લા ઈલાહ ઈલ્લા હુવ અલૈહિ તવક્કલ્તુ વહુવ રબ્બુલ અર્શિલ અઝીમ. તીન મરતબા.

(૭) સલામુન કૌલમ્ મિર્રબ્બિ ર્રહીમ. સાત મરતબા

અપને બદન પર ઔર બચ્ચોંકે બદન પર દમ કર લીજિયે ઔર પાની પર દમ કરકે પી લીજિયે ઔર પિલા દીજિયે.

હર કિસમકી પરેશાનીસે છુટકારેકા તા'વીઝ લિખકર ગલેમેં ડાલ દીજિયે

બિસ્મિલ્લા હિર્રહ્‌મા નિર્રહીમ. બિસ્મિલ્લા હિલ્લઝી લા યઝુર્રુ મઅસ્મિહી શૈઉન્ ફીલ્ અર્ઝિ વલા ફીસ્સમાઈ વહુવસ્સમીઉલ અલીમ, અલ્લાહુમ્મ લા સહ્‌લ ઈલ્લા મા જઅલ્તહૂ સહ્‌લંવ્ વ અન્ત તજ્અલુલ્ હઝન સહ્‌લન્ ઈઝા શિઅ્‌ત યા હય્યુ હીન ફી દૈમૂમતિ મુલ્કિહી વ બકાઈહી યા હય્યુ યા હય્યુ યા હય્યુ અઊઝુબિલ્લાહિ મિનશ્શૈતા નિર્રજીમ. વ કુર્રબ્બિ અઊઝુબિક મિન હમઝાતિશ્શયાતીનિ વ અઊઝુબિક રબ્બિ અંય્યહ્‌ઝુરૂન, અઊઝુ બિકલિમા તિલ્લા હિત્તામ્માતિ મિન શર્રિમા ખલક મિન અકબિહી વ ઈકાબિહી વ શર્રિ ઈબાદિહી.

(બિખરે મોતી)

- ગીબત નેક આ'માલકો ખા જાતી હૈ.
- તૌબા ગુનાહોંકો ખા જાતી હૈ.
- ગમ ઉમરકો ખા જાતા હૈ.
- સબ્ર બલાઓંકો ખા જાતા હૈ.
- નેકી બદીકો ખા જાતી હૈ.
- ઝૂઠ રિઝકકો ખા જાતા હૈ.
- ગુસ્સા અકલકો ખા જાતા હૈ.
- તકબ્બુર ઈલ્મકો ખા જાતા હૈ.
- અદલ ઝુલ્મકો ખા જાતા હૈ.
- બહાદુર વો હૈ, જો મુસીબતકે વક્ત સબ્ર ઔર તહમ્મુલસે કામ લે ઔર આડે વક્તમેં બુરે પડોસીકી મદદ કરે.
- અલ્લાહ તઆલા બેહતરીન બદલા લેનેવાલા હૈ.

● વો શખ્સ સબસે બેહતર હૈ જો ઝિંદગી બસર કરતા હૈ, અપની ઝરૂરિયાતકે લિયે કિસી ગૈર પર ભરોસા નહીં રખતા.

● ખુદાકે કાનૂનકો તોડનેવાલા કભી સઝાસે મહેફૂઝ નહીં રેહ સકતા.

● દુનિયાકી થકન ઉતારનેકા સબસે અસર કરનેવાલા ઝરીઆ ઝિક્ર હૈ.

● એક સચ્ચા દોસ્ત કિસી હીરેસે કમ નહીં.

● મૌતકા તઅલ્લુક જિસ્મસે નહીં એહસાસસે હોતા હૈ.

● રિશ્તોંમેંસે સબસે અફઝલ રિશ્તા ઔર દરજા માં કા હૈ.

● સબસે બડા ગુનાહ કિસીકા દિલ દુખાના હૈ.

● દોસ્તી કરનેસે પેહલે સૂરતકો નહીં સીરતકો દેખો.

● કિસીકો હદસે ઝિયાદા ચાહો તો વો મગરૂર (ઘમંડી) હો જાતા હૈ.

● દુનિયામેં ઉસસે બડી મુસીબત કોઈ નહીં કે તુમહારા કોઈ દુશ્મન હો.

● ગુસ્સા ઐસા તૂફાન હૈ, જો દિમાગકા ચિરાગ બુઝા દેતા હૈ.

● તરક્કી નામ હૈ ગલતિયોંકી ઈસ્લાહકા.

● મુહબ્બત ઔર અદાવત કભી પોશીદા નહીં રેહતી.

● નઝર ન આનેવાલી ચીઝોં પર યકીન કરના ઈમાન કેહલાતા હૈ.

● ઝાલિમ લોગ ઐસી ઝંજીરેં અભી તક તલાશ નહીં કર સકે, જો દિમાગોંકો જકડ સકે.

● દુનિયાવાલે દુનિયાકે પીછે ભાગતે હૈં ઔર દુનિયા અલ્લાહવાલોંકે પીછે.

● ગમે આખિરત દિલકા નૂર હૈ.

● એક રાતકી નીંદમેં ઈન્સાન સાડે છ હજાર મરતબા સાંસ લેતા હૈ.

● ઈન્સાની જિસ્મમેં સાડે તીન કરોડ સૂરાખ હોતે હૈં જિનસે પસીના નિકલતા હૈ.

● જુનૂબી આફ્રિકામેં ઈસ તરહકી મકડી પાઈ જાતી હૈ જો પરિંદોંકા શિકાર કરતી હૈ.

● ચીલ (સમડી) સૂરજકી તરફ એક ઘંટે તક દેખ સકતી હૈ.

● ચીનમેં એક ઐસા ફૂલ હૈ જિસકા રંગ રાતમેં સફેદ હોતા હૈ ઔર સૂરજ

નિકલતે હી સુર્ખ (લાલ) હો જાતા હૈ.

● હઝરત અબૂબક્ર (રદિ.) કો ખલીફએ રસૂલ કહા ગયા ઔર અમીરૂલ મુઅમિનીન સબસે પેહલે હઝરત ઉમર (રદિ.) કો કહા ગયા હૈ.

● હઝરત મૌલાના મુહમ્મદ ઉમર સાહબ પાલનપુરી (રહ.) ફરમાતે થે કે આજકે ફકીરકા મતલબ હૈ કે ફા સે ફીરની, કૉફ સે કૂરમા, યા સે યખ્ની ઔર રા સે રોટી, ઔર પેહલે ઝમાનેકે ફકીરકા મતલબ ફા સે ફાકા, કૉફ સે કનાઅત, યા સે યાદે ઈલાહી ઔર રા સે રિયાઝત થી.

● હઝરતજી (રહ.) ફરમાતે થે કે અમીરકા મતલબ હમ સમઝતે હૈં કે તુમ આમિર બને, હાલાંકે અમીર તો વો હૈ જો ચોબીસ ઘંટા અલ્લાહકે અવામિરસે જુડા રહે ઔર સાથિયોંકો તરગીબ, શફકત ઔર ખૂશામદ કરકે અલ્લાહકે અવામિરસે જોડે રખ્ખે.

● દૌલત દિલકી તારીકી બઢાતી હૈ.

● અગર ગલત ફેહમિયોંકો દૂર ન કિયા જાએ, તો વો નફરતોંમેં બદલ જાતી હૈં.

● હમેશા સચ બોલો તાકે કસમ ખાનેકી જરૂરત ન પડે.

● મુરઝાએ હુએ ફૂલ બહારમેં તાઝા હો સકતે હૈં મગર ગુઝરે હુએ દિન કભી લૌટકર વાપસ નહીં આતે.

● ખુદાકો અગર દિલકી નઝરોંસે દેખોગે તો ખુદા તુમહેં શેહ રગસે કરીબ મિલેગા.

● અય અલ્લાહકે બંદે તૂ દુનિયામેં રેહનેકે સામાનોંમેં લગા હૈ ઔર દુનિયા તુઝે અપનેસે નિકાલનેમેં સરગરમ હૈ.

● અગર સુકૂનસે રેહના ચાહતે હો તો લોગોંસે વા'દે કમ કરો.

● ઈલ્મસે મુહબ્બત ઔર ઉસ્તાઝકી ઈઝ્ઝતકે બગૈર કુછ હાસિલ નહીં હોતા.

● કામ કરો ક્યૂંકે કામસે ગલતી, ગલતીસે તજુર્બા ઔર તજુર્બા હીસે અકલ આતી હૈ.

● ગુસ્સેમેં કોઈ ઐસી બાત ન કરો જિસસે બાદમેં નદામત હો.

● હર મુશ્કિલ ઔર પરેશાનીમેં જોશકે બજાએ હોશસે કામ લો.

● દૂસરોંમેં બુરાઈયાં તલાશ કરનેકે બજાએ અપની બુરાઈયાં દૂર કરનેકી કોશિશ કરો.

● અચ્છે દોસ્ત તલાશ કરો ઉસસે ઈન્સાનકી ઈઝ્ઝત બઢ જાતી હૈ.

● કભી ઐસી ચીઝકી ખ્વાહિશ ન કરો જો પૂરી ન હો.

● ઉસ મહેફિલમેં ન જાઓ જિસમેં રૂસ્વાઈકા અંદેશા હો.

● અપની હાર પર મત રોઓ ક્યૂંકે તુમહારી હાર કિસીકી જીતકા સબબ બનતી હૈ.

● જો શખ્સ અપને ખુલૂસકી કસ્મેં ખાએ ઉસ પર કભી એ'તિબાર ન કરો.

● જો લોગ આજકા કામ કલ પર છોડતે હૈં વો યે નહીં સોચતે કે આજ હમને ક્યા કિયા જો કલ કર લેંગે.

● આલિમ ઉસે કેહતે હૈં જો પરદાકે પીછે ખુદાસે ડરતા રહે ઔર ખુદાકી રઝામંદીકી રગબત કરે ઔર ઉસકી નારાઝગીકે કામોંસે નફરત કરે. હઝરત ઈબ્ને મસઊદ (રદિ.) ફરમાતે હૈં કે બાતોંકી ઝિયાદતીકા નામ ઈલ્મ નહીં, ઈલ્મ નામ હૈ બકસરત અલ્લાહસે ડરનેકા.

● જિસને મહેફિલમેં અપને આપકો બુરા કહા ઉસને અપની તારીફ કી ઔર યે રિયાકી અલામત હૈ. (હઝરત હસન બસરી રહ.)

● હઝરત થાનવી (રહ.) ને લિખ્ખા હૈ કે કુરઆનકી દો આયતેં હૈં ઉન દો આયતોંકો જિસને પઢ લિયા ઉસકે બાદ ઉસકો ઉજૂબ (ઘમંડ) નહીં આ સકતા. એક ઈલ્મકે બારેમેં, દૂસરે અમલકે બારેમેં, અલ્લાહ અપને મહેબૂબકો ફરમાતે હૈં (અગર હમ ચાહેં હમ સબ કુછ લે લેં જો કુછ હમને વહીકે ઝરીઆ આપકો અતા કિયા) પા. ૧૫ સૂ. ઈસરાઈલ આયત ૮૬) ઔર દૂસરી આયત ફરમાઈ અમલકે બારેમેં (અલ્લાહ તઆલા અપને મહેબૂબસે ફરમાતે હૈં અય મહેબૂબ અગર હમને આપકો સાબિત કદમ ન બનાયા હોતા તો આપ ઉનકી તરફ કુછ કુછ ઝુકનેકે કરીબ જા પહોંચતે. (પા. ૧૫, સૂ. ઈસરાઈલ, આયત ૭૪)

● ઈકમાલુશ શિયમ કિતાબમેં એક અજીબ બાત લિખ્ખી હૈ ફરમાતે હૈં,

એક દોસ્ત જિસને તેરી તારીફ કી ઉસને દર હકીકત તેરે પરવરદિગારકી સત્તારીકી તારીફ કી. ઔર વાકઈ ગુનાહોંમેં બૂ હોતી તો કઈ પરહેઝગાર જો પારસાઈ (બુઝુર્ગી) મેં મશહૂર હૈં ઉનકે જિસ્મોંસે ઐસી બૂ આતી કે કોઈ ઉનકી તરફ દેખના ભી ગવારા ન કરતા.

● અતા બિન રિબાહ (રહ.) ઈલ્હામી કલામ ફરમાયા કરતે થે અજીબ બાત કહી, ફરમાતે હૈં એક દફા રબ્બુલ ઈઝ્ઝતને ઈલ્હામ ફરમાયા. અતા! ઉન લોગોંસે કેહ દો અગર ઉનકો રિઝકકી છોટી મોટી તંગી ઔર પરેશાની આતી હૈ યે ફૌરન લોગોંકી મહેફિલમેં બૈઠકર મેરે શિકવે શુરૂ કર દેતે હૈં. જબ ઉનકે આ'માલનામા ગુનાહોંસે ભરે મેરે પાસ આતે હૈં મૈં ફરિશ્તોંકી મહેફિલમેં ઉનકી શિકાયતેં નહીં કરતા.

● હાફિઝ ઈબ્ને કય્યિમ (રહ.) ને એક અજીબ બાત લિખ્ખી હૈ ફરમાતે હૈં યે ન દેખના ગુનાહ છોટા હૈ યા બડા બલ્કે ઉસ ઝાતકી અઝમતકો દેખના જિસકી તૂ નાફરમાની કરતા હૈ.

વક્તકી કદર

● વક્ત કિસીકા મીરાસ નહીં.

● વક્ત કિસીકા ઈન્તિઝાર નહીં કરતા.

● લોગ કેહતે હૈં વક્ત ગુઝર જાતા હૈ..... જી નહીં હમ ગુઝર જાતે હૈં.

● વક્તકો ઈસ્તેમાલ કરનેકી આદત ડાલો.

● વક્તકી અપની ઝિંદગી હૈ.

મુન્તખબ અશ્આર

અપની પ્યાસકો લેકર કિસકે પાસ જાતા મૈં
જિનકે પાસ દરિયા થે ઉનસે હી લડાઈ થી

●●●

તેરી ગાલી મેરે કાનોં તક તો પહોંચી બાદમેં
પેહલે તેરે મુંહમેં રેહકર તુઝકો ગંદા કર ગઈ

●●●

ન જાને કિતને ચિરાગોંકો મિલ ગઈ શોહરત
એક આફતાબકે બેવક્ત ડૂબ જાનેસે

●●●

એક રોઝ ખુલ હી જાએગી તેરી મુનાફિકત
ખંજરકો આસ્તીનમેં કબ તક છુપાએગા

●●●

ન જી રહે હૈં ન મર રહે હૈં મગર બતાનેસે ડર રહે હૈં
કિસે પડી હૈ જો જા સુનાએ હમારી પીકો હમારી બત્તિયાં

●●●

ગઝલકે શઅરોં પે ઈસ બાર તાઝગી કમ હૈ
મેરે ખયાલસે આંખોંમેં કુછ નમી કમ હૈ

●●●

દિલોંમેં પેહલીસી ચાહત કહાં હૈ
કે અબ ઈન્સાનકી કીમત કહાં હૈ

●●●

સામના થા મુખાલિફ હવાકા મગર
મૈં ચિરાગે મુહબ્બત જાલાતા રહા

●●●

ફલે ફુલે કૈસે યે ગુંગી મુહબ્બત
ન વો બોલતે હૈં ન હમ બોલતે હૈં

●●●

મિલે ગૈરોંસે વો હંસકર ચલે દિલ પર મેરે નશ્તર
ખુદા હી જાનતા હૈ ઝખ્મ ખાએ કિસ કદર મૈંને

●●●

હમકો રોકો ન અફઝાઈશે નસલસે
હમકો મરના ભી તો હૈ ફસાદાતમેં

●●●

ઉનહેં ફેશનને નંગા કર દિયા હૈ
જિનહેં સાદા લુબાદે કાટતે હૈં

●●●

પરચા દવાકા ફાડકે બોલે હકીમજી
લહેકા થાન લીજિયે બીમારકે લિયે

●●●

હમારી તિશ્નગી મેઅયાર તક પહોંચી નહીં વરના
યે દરિયા ક્યા સમંદર ભી હમીંકો ઢૂંઢતા ફિરતા

●●●

બેનિયાઝીસે રખ્ખા હૈ મૈંને ગુરબતકા ભરમ
ફિર ભી મુઝકો દે દિયા લોગોંને બેગાનેકા નામ

●●●

બસ તુઝીસે માંગતા હૂં કામિયાબીકી દુઆ
અય ખુદા તેરે અલાવા સુર્ખરૂ કરતા હૈ કૌન

●●●

રોઝે રખકર સિર્ફ જો પાની પિયે ઈફતાર પર
કૈસે બચ્ચોંકો કરે ખૂશ ઈદકે તહેવાર પર

●●●

પૈદા હોનેસે હી પેહલે કત્લે દુખ્તર અલ અમાં
પિછલે વક્તોંસે ગયા ગુઝરા ઝમાના આ ગયા

●●●

હુકૂમતકી તરહ ગુરબતમેં માં ભી અપને બચ્ચોંકી
ઝિદોંકો, કરકે કલ પરસૂંકે વા'દે ટાલ દેતી હૈ

●●●

અકેલે પાર ઉતરકર બહોત હૈ રંજ મુઝે
મૈં ઉસકા બોઝ ઉઠાકર ભી તૈર સકતા થા

હમ ઈન્તિઝાર કરેંગે કિયામત તક
ખુદા કરે આજ કિયામત ન આએ

કાંટોંમેં જો ખિલતા હૈ શોઅલોંમેં જો પલતા હૈ
વો ફૂલ હી ગુલશનકી તારીખ બદલતા હૈ

સાહિલકે તમાશાઈ હર ડૂબનેવાલે પર
અફસોસ તો કરતે હૈં ઈમદાદ નહીં કરતે

પર દેખૂં તો પરવાઝકી જુરઅત નહીં હોતી
રહમત તેરી દેખૂં તો સરે અર્શ ખડા હૂં

અબકે હમ બિછડે તો શાયદ કભી ખ્વાબોંમેં મિલેં
જિસ તરહ સૂખે હુએ ફૂલ કિતાબોંમેં મિલેં
ઢૂંઢ ઉજડે હુએ લોગોંમેં વફાકે મોતી
યે ખઝાને તુઝે મુમકિન હૈ ખરાબોંમેં મિલેં
ગમે દુનિયા ભી ગમે યારમેં શામિલ કર લો
નશા બઢતા હૈ શરાબેં જો શરાબોંમેં મિલેં
તૂ ખુદા હૈ ન મેરા ઈશ્ક ફરિશ્તોં જૈસા
દોનોં ઈન્સાં હૈં તો ક્યૂં ઈતને હિજાબોંમેં મિલેં
આજ હમ દાર પે ખીંચે ગયે જિન બાતોં પર
ક્યા અજબ કલ વો ઝમાનેકો નિસાબોંમેં મિલેં

અબ ન વો મૈં, ન વો તૂ હૈ નં વો માઝી હૈ ફરાઝ
જૈસે દો શખ્સ તમન્નાકે સરાબોંમેં મિલેં

દોસ્ત બનકર ભી નહીં સાથ નિભાનેવાલા
વોહી અંદાઝ હૈ ઝાલિમકા ઝમાનેવાલા
અબ ઉસે લોગ સમઝતે હૈં ગિરિફતાર મિરા
સખ્ત નાદિમ હૈ મુઝે દામમેં લાનેવાલા
સુબહ દમ છોડ ગયા નિકહતે ગુલકી સૂરત
રાતકો ગુન્ચએ દિલમેં સિમટ આનેવાલા
ક્યા કહેં કિતને મરાસિમ થે હમારે ઉસસે
વો જો એક શખ્સ હૈ મુંહ ફેરકે જાનેવાલા
તેરે હોતે હુએ આ જાતી થી સારી દુનિયા
આજ તન્હા હૂં તો કોઈ નહીં આનેવાલા
મુન્તઝિર કિસકા હૂં ટૂટી હુઈ દેહલીઝ પે મૈં
કૌન આએગા યહાં કૌન હૈ આનેવાલા
ક્યા ખબર થી કૌન મેરી જાંમેં ઘુલા હૈ ઈતના
હૈ વોહી મુઝકો સરે દાર ભી લાનેવાલા
મૈંને દેખા હૈ બહારોંમેં ચમનકો જલતે
હૈ કોઈ ખ્વાબકી તા'બીર બતાનેવાલા
તુમ તકલ્લુફકો ભી ઈખ્લાસ સમઝતે હો ફરાઝ
દોસ્ત હોતા નહીં હર હાથ મિલાનેવાલા

યે રાત દિનકી આમદ
શામ વ સહરકા જાના

યે તેઝ ગામ દરિયા
યે સાફ સાફ ચશ્મે

પૈદા હુએ હૈં યૂંહી
હરગિઝ નહીં હૈ ઐસા
હૈ કોઈ એક બેશક
જિસને કિયા હૈ પૈદા
સોચો મેરે અઝીઝો!

યે નરમ નરમ સબ્ઝા
યે સબ્ઝ સબ્ઝ પત્તે
મોતીકે મિસ્લ શબનમ
હલ્કે લતીફ ઝોંકે

ખૂદ હો ગયે હૈં પૈદા
હરગિઝ નહીં હૈ ઐસા
સોચો મેરે અઝીઝો!

બાદે સહરકે ઝોંકે
યે ભીની ભીની ખૂશ્બૂ
યે મુસ્કુરાતી કલિયાં
યે ચેહચહાતી ચિડિયાં

પૈગામ દે રહી હૈં
જાગો સહર હૈ જાગો
લો નામ ઉસકા ઉઠકર
જિસને કિયા હૈ પૈદા
સોચો મેરે અઝીઝો!

તખ્લીકકી બુલંદી
અકલ વ દિમાગ રોશન
યે બોલનેકી તાકત
યે સોચનેકી કુવ્વત

હૈ કૌન ઉનકા ખાલિક
યે સબ ઉસીકી રાહમેં
કુરબાન ક્યૂં ન કર દેં
આ જાઓ અબ તો મિલકર
સબ ઉસકા ગીત ગાએં

●●●

લુત્ફ દુનિયાકે હૈં ચંદ દિનકે લિયે
ખો ન જન્નતકે મઝે ઉનકે લિયે
યે ક્યા અય દિલ તૂ સબ ફિર યૂં સમઝ
તૂને નાદાન ગુલ દિયે તિન્કેકે લિયે

●●●

હમેં તો આજ ભી સૂરજકા એ'તિબાર નહીં
હમારે ઘરમેં અભી તક ચિરાગ જલતા હૈ

●●●

૭૨ ચીઝેં કુર્બે કિયામતકી અલામત હૈં!

કસ્બા સલમાનપાક જિસે ઝમાનએ કદીમમેં મદાઈનકે નામસે યાદ કિયા જાતા થા ઔર જો આજ ભી ઈરાકમેં બદતરીન તબાહી ઔર બરબાદીકે બાવુજૂદ બગદાદસે તકરીબન ચાલીસ મીલકી દૂરી પર આબાદ હૈ એક હૈરતમંદ ઔર રૂહ પરવર વાકિઆ કે સબબ ઉમ્મતે મુસ્લિમાકો કિયામત તક અલ્લાહકી રોશન નિશાનીકા એહસાસ દિલાકર ઝન્ઝોડતા રહેગા. યે અલગ બાત હૈ કે હમ કાનોંકે બાવુજૂદ સુનનેસે મહેરૂમ, આંખોંકે બાવુજૂદ દેખનેસે ખાલી ઔર અકલકે બાવુજૂદ સોચનેસે ખાલી રહેં ઔર મુઝે ભી યે ઈમાન અફરોઝ વાકિઆ કિસી વજહસે લિખના પડ રહા હૈ વરના તો ઈસે લિખનેકે લિયે ઉન્ગલિયોંકા વુઝૂ, પઢનેકે લિયે આંખોંકી પાકીઝગી ઔર સુનનેકે લિયે પાકીઝા કાનોંકા હોના બહોત જરૂરી હૈ વજહ ક્યા

હૈ? યે અગલી સતરોંમેં માલૂમ હો જાએગા.

કસ્બએ સલમાન પાકકી એક પુર શિકવા ઈમારતમેં સહાબીએ રસૂલ હઝરત સલમાન ફારસી (રદિ.) કા મઝાર મુબારક હૈ ઔર અબ ઉસી મઝારકે ગુંબદસે લગકર સરકાર (સ.અ.વ.) કે દો જલીલુલ કદ્ર સહાબા (જિનસે મુતઅદ્દદ અહાદીસ રિવાયત કી ગઈ હૈં) હઝરત હુઝેફા બિન યમાન ઔર હઝરત જાબિર બિન અબ્દુલ્લાહ (રદિ.) કી કબરેં મૌજૂદ હૈં લેકિન યે પેહલે યહાં નહીં થીં બલ્કે સલમાન પાકસે તકરીબન તીન યા ચાર ફરલાંગકે ફાસલે પર એક ગૈર આબાદ જગહ પર મૌજૂદ થીં. જહાં જમીનકે નીચે પાનીકે આનેકે સબબ હઝરત હુઝેફા બિન યમાનને દો મરતબા શાહે ઈરાક (ફૈસલ અવ્વલ) કે ખ્વાબમેં આકર ઉસસે કહા કે મુઝે ઔર જાબિરકો યહાંસે મુન્તકિલ કર દો ક્યૂંકે દરિયાએ દજલાકા પાની કબ્રમેં રસ રહા હૈ. શાહે ઈરાકને મુસલસલ દો રાતોં તક યેહી ખ્વાબ દેખા મગર સમઝ નહીં પાયા, ફિર જબ તીસરી રાત હઝરત હુઝેફાને મુફતીએ આ'ઝમ ઈરાક નૂરી સઈદ પાશાકે ખ્વાબમેં આકર યેહી બાત દોહરાઈ ઔર જબ મુફતી સાહબને શાહે ઈરાકસે ઈસકા ઝિક્ર કિયા તો ઉસને ફૌરન હી ઉનસે અર્ઝ કી કે આપ મઝારાતસે જિસ્મે મુબારકા મુન્તકિલ કરનેકા ફતવા જારી કર દીજિયે મૈં બગૈર કિસી તરદ્દુદ અમલ કરૂંગા. ફતવા ઔર શાહી ફરમાન ઈરાકકે તમામ અખ્બારાતમેં શાએઅ હુવા ઔર બાઝ ખબરરસાંદારોંને ઈસ તારીખી ખબરકો પૂરી દુનિયામેં ફૈલા દિયા. મુકર્રરહ દિન ઔર વક્ત યાની ૨૪ ઝીલ હિજ્જહ પીરકે દિન (સન ઈસ્વી ૧૯૩૨) લાખોં ઈન્સાનોંકી મૌજૂદગીમેં યે મઝારાત ખોલે ગયે તો માલૂમ હુવા હઝરત હુઝેફા બિન યમાનકે કબ્ર મુબારકમેં પાની આ ચુકા થા ઔર હઝરત જાબિર બિન અબ્દુલ્લાહકે મઝારમેં નમી પૈદા હો ચુકી થી. હાલાંકે દરિયાએ દજલા વહાંસે કમ અઝ કમ ૪ ફરલાંગ દૂર થા. તમામ મમાલિકકે સફીર ઔર ઈરાકકે અરાકીને હુકૂમત, મઝહબી રેહનુમાઓં ઔર શાહે ઈરાકકી મૌજૂદગીમેં પેહલે હઝરત હુઝેફાકે જિસમ મુબારકકો ક્રેનકે ઝરીઆ જમીનસે ઈસ તરહ ઉપર ઉઠાયા ગયા કે મુકદ્દસ નઅશ ક્રેનકે સાથ રખ્ખે હુએ સ્ટ્રેચર પર ખૂદ બખૂદ આ ગઈ ઔર ફિર ક્રેનસે સ્ટ્રેચરકો અલાહિદા કરકે શાહ ફેસલ, મુફતીએ આ'ઝમ ઈરાક, વઝીરે મુખ્તાર જમ્હૂરિયા તુર્કી ઔર

વલી અહદ મિસર શેહઝાદા ફારૂકને કાંધા દિયા ઔર યે જિસમ મુબારક બડે એહતિરામસે શીશેકે તાબૂતમેં રખ દિયા ગયા, ફિર ઈસી તરહ હઝરત જાબિર બિન અબ્દુલ્લાહકે જિસમ મુબારકકો કબ્રસે નિકાલા ગયા, હદીસ લિખનેવાલે ઈન અઝીમુલ મરતબત સહાબએ કિરામકે ચહેરોં, કફન ઔર દાઢી મુબારક દેખકર લગતા થા કે જૈસે ઉનહેં વફાત પાએ ૧૪૦૦ બરસ નહીં બસ ચંદ ઘંટે હી ગુઝરે હૈં. સબસે હૈરત અંગેઝ બાત યે થી કે દોનોં સહાબએ કિરામ (રદિ.) કી આંખેં ખુલી હુઈ થીં ઔર ઉનમેં ઈતની ચમક થી કે બહોતસે લોગોંને ચાહા કે ઉન આંખોંકો અપની આંખસે દેખ લેં મગર વો ઈસ તરહ ચોંધ્યા જાતીં કે હર શખ્સ દૂર હટ જાતા, ઔર યકીનન વો દેખ ભી કૈસે સકતે થે કે ઉન મુબારક આંખોંને મુસ્તફા (સ.અ.વ.) કો દેખા ઔર ઉનકી શબીહકો મહેફૂઝ કર રખ્ખા થા. અબ જો ઉન આંખોંકો દેખતા તો મેરે સરકારકો દેખતા ઔર ઉનહેં દેખનેકે લિયે આંખકી નહીં પાકીઝા નઝરકી જરૂરત હૈ. યેહી હઝરત હુઝેફા બિન યમાન બતાતે હૈં કે મુઝસે મેરે આકા વ મૌલા (સ.અ.વ.) ને ફરમાયા કે ૭૨ ચીઝેં કુર્બે કયામતકી અલામત હૈં. જબ તુમ દેખો કે લોગ નમાઝેં ગારત કરને લગેં. અમાનત ઝાએઅ કરને લગેં. સૂદ ખાને લગેં. ઝૂઠકો હલાલ સમઝને લગેં, મામૂલી બાતોં પર ખૂનરેઝી કરને લગેં, ઔર ઊંચી ઊંચી ઈમારત બનાને લગેં.

દીન બેચકર દુનિયા સમેટને લગેં. કતઅ રહમી (યાની કરીબી રિશ્તેદારોંસે બદ સુલૂકી) હોને લગે. ઈન્સાફ કમઝોર હો જાએ. ઝૂઠ સચ બન જાએ. લિબાસ રેશમકા હો જાએ. ઝુલ્મ, તલાક ઔર અચાનકકી મૌત આમ હો જાએ. ખયાનતકારકો અમીન ઔર અમાનતદારકો ખાઈન સમઝા જાએ. ઝૂઠેકો સચ્ચા ઔર સચ્ચાકો ઝૂઠા કહા જાએ. તોહમત તરાશી આમ હો જાએ. બારિશકે બાવજૂદ ગરમી હો. ઔલાદ ગમ ઔર ગુસ્સેકા મૂજિબ હો. કમીનોંકે ઠાઠ હોં ઔર શરીફોંકા નાકમેં દમ આ જાએ. અમીર ઔર વઝીર ઝૂઠકે આદી બન જાએં. અમીન ખયાનત કરને લગેં. કૌમકે સરદાર ઝાલિમ હોં. આલિમ ઔર કારી બદકાર હોં. ઔર જબ લોગ ભેડકી ખાલેં યાની પોસ્તીન પહેનને લગેં. ઉનકે દિલ મુરદારસે ઝિયાદા બદબૂદાર ઔર એલ્વસે ઝિયાદા કડવે હોં, ઉસ વક્ત ઉનહેં અલ્લાહ

તઆલા ઐસે ફિત્નેમેં ડાલ દેગા જિસમેં યહૂદી ઝાલિમોંકી તરહ ભટકતે ફિરેંગે. ઔર જબ સોના આમ હો જાએગા. ચાંદીકી માંગ હોગી. ગુનાહ ઝિયાદા હો જાએંગે, અમન કમ હો જાએગા. મસહફ (યાની કુરઆન) કો આરાસ્તા કિયા જાએગા. મસાજિદમેં નકશો નિગાર બનાએ જાએંગે. ઊંચે ઊંચે મીનાર બનાએ જાએંગે, દિલ વૈરાન હોંગે, શરાબેં પી જાએંગી, શરઈ સઝાઓંકો મુઅત્તલ (બેકાર) કર દિયા જાએગા, લોન્ડી અપને આકાકો જનેગી, જો લોગ કિસી ઝમાનેમેં નંગે પૈર ઔર નંગે બદન રહા કરતે થે વો બાદશાહ બન બૈઠેંગે, ઝિંદગીકી દૌડ ઔર તિજારતમેં ઔરત મર્દકે સાથ શરીક હો જાએગી, મર્દ ઔરતોંકી નક્કાલી પર ફખ્ર કરેંગે ઔર ઔરતેં મરદોંકી મુશાબહત આઝાદાના ઈખ્તિયાર કરેંગી, ગૈરુલ્લાહકી કસ્મેં ખાઈ જાએંગી, ગૈર દીન (ગૈર મુસ્લિમ) કે લિયે શરઈ કાનૂન પળ્હા જાએગા, આખિરતકે અમલસે દુનિયા કમાઈ જાએગી, ગનીમતકો દૌલત, અમાનતકો ગનીમતકા માલ ઔર ઝકાતકો તાવાન (દંડ) કરાર દિયા જાએગા, સબસે રઝીલ (નીચ) આદમી કૌમકા રેહનુમા બન બૈઠેગા. આદમી અપને બાપકા નાફરમાન હોગા માંસે બદ સુલૂકી કરેગા, દોસ્તકો નુકસાન પહોંચાનેસે ગુરેઝ ન કરેગા ઔર બીવીકી ઈતાઅત કરેગા, બદકારોંકી આવાઝેં મસાજિદોંમેં બુલંદ હોને લગેંગી, ગાનેવાલી ઔરતેં દાશ્તા (બગૈર નિકાહવાલી ઔરત) રખ્ખી જાએંગી ઔર ગાનેકા સામાન ફખ્રિયા રખ્ખા જાએગા. સરે રાહ (ખુલેઆમ) શરાબેં પી જાએંગી, ઝુલ્મકો ફખ્ર સમઝા જાએગા, ઈન્સાફ બિકને લગેગા, દરિંદોંકી ખાલકે મોઝે બનાએ જાએંગે ઔર ઉમ્મતકા પિછલા હિસ્સા પેહલે લોગોંકો લઅન તઅન કરને લગેગા. ઉસ વક્ત સુર્ખ આંધી, જમીનમેં ધંસ જાને, શકલેં બિગડ જાને ઔર આસમાનસે પત્થર બરસને જૈસે અઝાબોંકા ઈન્તિઝાર કિયા જાએગા. અહાદીસે મુબારકા પર અપની અધૂરી અકલસે એ'તિરાઝાતકી લકીરેં ખીંચનેવાલે રોશન ખયાલ, એ'તિદાલ પસંદ મુતજદ્દિદીન પેહલે હઝરત હુઝેફાકી કબ્રકા વાકિઆ ગૌરસે પળ્હ લેં તાકે ઉનહેં યકીન હો જાએ કે ઉસ સહાબીએ રસૂલ પર શક કરના અપને રહે સહે ઈમાનકો ગારત કરનેકે બરાબર હૈ ઔર ફિર ઝરા સોચિયે!

અપને બચ્ચોંકે નામોંકે સાથ દાઈ ઈલલ ખૈર ભી લગાયા કરો

સવાલ : મૌલાના સાહબ આપસે એક સવાલ કરના ચાહતી હૂં. સુના હૈ કે નામોંકે અસરાત ઈન્સાનકી ઝિંદગીમેં પડતે હૈં ઔર મેરે બચ્ચે બહોત આવારા હૈં ઔર નાફરમાન હૈં તો ક્યા મૈં ઉનકે નામ બદલ દૂં યા નામ લિખકર આપકો ભેજૂં યા ક્યા તદબીર ઈખ્તિયાર કરૂં?.

જવાબ : હમ મુસલમાન હૈં. હમારે હર કામમેં દીનકા જઝબા ગાલિબ હોના ચાહિયે. મસલન તિજારત્ત ભી કરેં તો ઐસી કે ઉસમેં દીનકા ફાઈદા હો. ઈસી તરહ નામ ભી ઐસે રખ્ખેં કે ઉસમેં દીનકી ઈશાઅતકા જઝબા હો. મસલન અપને બચ્ચોંકે નામોંકે સાથ દાઈ ઈલલ ખૈર (ખૈરકી તરફ દઅવત દેનેવાલા) લગાયા કરો કે ઉસ નામકી બરકતસે વો બહોતસે ગુનાહોંસે બચ જાએંગે. મસલન મિકદાદ દાઈ ઈલલ ખૈર, નાફિલ દાઈ ઈલલ ખૈર વગૈરહ, કે નામકી બરકતસે ગુનાહોંસે બચના આસાન હો જાતા હૈ. હમારે વાલિદ સાહબ (રહ.) ને હઝરતજી મૌલાના ઈન્આમુલ હસન સાહબ (રહ.) સે ફરમાયા કે મેરે બચ્ચે ધ્યાનસે પઢતે નહીં હૈં તો ઉનહેં પઢાઉં યા પઢાઈ બંદ કરા દૂં? તો હઝરતજી (રહ.) ને ઈરશાદ ફરમાયા કે કમ અઝ કમ નામકે ભી મૌલવી બના દો કે ઉસ નામસે ભી બહોતસે ગુનાહોંસે બચ જાએંગે.

દૂસરી તદબીર યે હૈ કે અપને બચ્ચોંકે લિયે દુઆ કરો. ક્યૂંકે માં-બાપકી દુઆ અપને બચ્ચોંકે લિયે કુબૂલ હોતી હૈ. તીસરી તદબીર યે હૈ કે બચ્ચે અગર છોટે ઔર ઝિદ્દી હૈં તો ઉનકે દોનોં કાનોંમેં પૂરી પૂરી સૂરએ સફ પઢ લિયા કરો ઔર બંદાકી કિતાબ બિખરે મોતી જિલ્દ દૌમ (૨) ઔર સૌમ (૩) મેં ઔર ભી બહોતસે રૂહાની નુસ્ખે લિખ્ખે હૈં ઉસકા મુતાલઆ કરેં. ઈન્શા અલ્લાહ ફાઈદા હોગા.

ફક્ત વસ્સલામ

પાની મુંહમેં રખ લેના, ઔર બૈઠ જાના પાની નિગલના ભી નહીં ઔર બાહિર નિકાલના ભી નહીં

દો મિયાં બીવીમેં આપસમેં ઈખ્તિલાફ થા ઔર બિલકુલ તલાકકી નૌબત આનેકે લિયે તૈયાર, વો બીવી એક બુઝુર્ગકિ પાસ ગઈ ઔર પૂરા વાકિઆ બયાન કિયા, કે હઝરતજી મુઝે સુબહ વ શામમેં તલાક હોનેવાલી હૈ, બુઝુર્ગને કહા કે અચ્છા, એક તદબીર બતાઈ કે તૂ બોતલમેં પાની લેકર આ, મૈં પઢકર દૂંગા. વો પાની લેકર આઈ બુઝુર્ગને પઢકર દિયા ઔર ઉસસે કહા કે જબ તેરા શૌહર ઘરમેં આએ ઔર લડાઈ કરે, ઝગડા કરે, પાની મુંહમેં રખ લેના ઔર બૈઠ જાના. પાની નિગલના ભી નહીં ઔર બાહિર નિકાલના ભી નહીં, જબ તક શૌહરકા ગુસ્સા ખતમ ન હો જાએ, પાની મુંહમેં લિયે રેહના, ચુનાંચે ઉસને હઝરત જીકી બાત પર અમલ કિયા. આદતકે મુતાબિક લડાઈ શુરૂ કી ઝગડા શુરૂ કિયા, યે જલ્દીસે ઉઠી ઔર બોતલસે પાની મુંહમેં લિયા ઔર બૈઠ ગઈ, હુકમ થા નિગલના ભી નહીં ઔર બાહિર ભી નહીં નિકાલના, અબ જવાબ દેગી તો પાની નિકલ જાએગા, તો ઈસ લિયે વો અબ નહીં બોલતી બિલકુલ ખામોશ બૈઠી હુઈ હૈ, પાંચ મિનિટ હુએ દસ મિનિટ હુએ, આખિર શૌહર ગાલી દેતે હુએ બુરા ભલા કેહતે હુએ આજિઝ આ ગયા, ઔર સોચા કે યે તો કોઈ જવાબ નહીં દેતી, અબ ઉસે ફિર શરમિંદગી હુઈ કે યે જવાબ નહીં દેતી, ઔર મૈં ઉસે બરાબર ગાલિયાં દે રહા હૂં, અબ ઉસે ઝરા નદામત (શરમિંદગી) હુઈ, લેકિન ફિર સોચા મુમકિન હૈ, ઈત્તિફાકસે આજ ઐસા હો વરના યે ઐસી નહીં થી, યે તો બડી ઝબાન ચલાતી થી, અબ મૈં દૂસરે વક્તમેં ફિર દેખૂંગા કે ઝબાન ચલાતી હૈ કે નહીં, ફિર દૂસરે વક્તમેં આયા ઔર ફિર ઉસી તરહ ગાલિયાં દેના શુરૂ કીં, ઔર બુરા ભલા કેહના શુરૂ કિયા, યે ફિર જલ્દીસે ઉઠી ઔર જલ્દીસે પાની લેકર મુંહમેં રખકર ફિર બૈઠ ગઈ, શૌહર આજિઝ આ ગયા થક

ગયા, ઉસને કહા ભાઈ યે બીવી તો વાકઈ પેહલે જૈસી બીવી નહીં રહી, જવાબ હી નહીં દેતી અબ ઉસે ઔર ઝિયાદા શરમિંદગી હુઈ, લેકિન ઉસને સોચા અભી તો દો મરતબા હી હુવા હૈ, હો સકતા હૈ યે ઈત્તિફાક હો. ફિર તીસરી મરતબા દેખા, ચોથી મરતબા દેખા ઔર વો કોઈ જવાબ નહીં દેતી, જલ્દીસે પાની મુંહમેં લેકર બૈઠ જાતી, જવાબ હી નહીં દેતી, અબ શૌહરને સોચ લિયા કે વાકઈ અબ તો યે બીવી પેહલે જૈસી નહીં હૈ, અબ તો યે બરદાશ્ત કરનેવાલી બન ગઈ, સબ્ર કરનેવાલી બન ગઈ, મેરી બાતકા જવાબ તક નહીં દેતી, મૈં ભી અબ ઉસે કુછ નહીં કહૂંગા, ઈસ લિયે અબ ઉસને ભી તૌબા કર લી, ઔર અબ ઉલ્ટા બીવીસે મઆફી માંગતા હૈ, મૈં તુઝસે મઆફી માંગતા હૂં મૈંને તુઝે બહોત સતાયા હૈ તેરી કોઈ ગલતી નહીં, તૂ તો બહોત અચ્છી બીવી હૈ ગલતી મેરી હૈ, શોહર અલગસે મઆફી માંગ રહા હૈ, બીવી અલગસે મઆફી માંગ રહી હૈ, યા તો વો તલાકકી નૌબત થી ઔર ઘર બરબાદ હોનેકો થા, ઔર અબ આપસમેં મઆફી તલાફી હોકર એક ઝરાસી તદબીર કરનેકી વજહસે ઔર સબ્ર કરનેકી વજહસે ઘર બરબાદ હોનેસે બચ ગયા.

અલ્લાહ તઆલાકી એક બહોત બડી નિશાની "હવા"

વ તસ્રીફિ રિંયાહિ વસ્સહાબિલ મુસખ્ખરિ બૈન સ્સમાઈ વલ અર્ઝિ લઆયાતિલ લિકૌમિંય્ યઅ્કિલૂન.

ઔર હવાઓંકે બદલનેમેં ઔર અબ્રમેં જો ઝમીન ઔર આસમાનકે દરમિયાન મુકય્યદ રેહતા હૈ, દલાઈલ હૈં ઉન લોગોંકે લિયે જો અકલ રખતે હૈં.

(બયાનુલ કુરઆન)

અલ્લાહ તઆલાકી કુદરતકી નિશાનિયાં બેશુમાર હૈં. હર ચીઝમેં દલીલ ઉસકી તૌહીદ વ યક્તાઈયતકી પાઈ જાતી હૈ, જૈસે એક શાઈરને યૂં કહા હૈ **"ફી કુલ્લિ શૈઈન લહૂ આયતુન તદુલ્લુ અલા અન્નહુ વાહિદ"** ઉસકી તમામ નિશાનિયોંમેંસે એક નિશાની હવાઓંકા ઈખ્તિલાફ ઔર ઈન્કિલાબ હૈ, કે હવા કભી ઠંડી હોતી હૈ, તો

કભી ગરમ. કભી સખ્ત હોતી હૈ, કભી નરમ, કભી તેઝ હોતી હૈ કભી આહિસ્તા, કભી પુરવા ચલતી હૈ, કભી પછવા, કભી શિમાલી ચલતી હૈ કભી જુનૂબી, કભી રહમતકી બશારત દેતી હૈ તો કભી અઝાબ લેકર આતી હૈ, ગર્ઝ યે કે હવાઓંકા યે બદલાવ ઔર ઈન્કિલાબ કુદરતે ખુદાવંદી ઔર ઉસકી વહદાનિયતકી દલીલ હૈ, કાઝી શુરૈહ ફરમાતે હૈં કે હવા યા તો બીમારકો સિહ્‌હત ઔર તંદુરૂસ્તી બખ્શતી હૈ, યા તંદુરૂસ્તકો બીમાર કરતી હૈ, ચુનાંચે હોતા ભી ઐસા હૈ, કે હવા કિસીકે લિયે સિહ્‌હત ઔર શિફાકા સબબ બનતી હૈ, તો કિસીકે લિયે બીમારી ઔર કમઝોરીકા સબબ બનતી હૈ, ઉલમાને લિખ્ખા કે હવાઓંકી આઠ કિસ્મેં હૈં, જિનકા તઝકિરા કુરઆને કરીમમેં હૈ, જીનમેં ચાર કિસમકી હવાએં રહમત ઔર ખુદાવંદી ઈનાયતકી પેશગોઈ કરતી હૈ, ઔર ચાર કિસમકી હવાએં અઝાબ ઔર ખુદાકી પકડકો લાતી હૈં, ઉન રહમતોંકી હવાઓંમેં દો કા તઅલ્લુક ખુશ્કીસે હૈ, ઔર દોકા તઅલ્લુક દરિયાઓંસે, ઈસી તરહ અઝાબવાલી હવાઓંમેં ભી દો કા તઅલ્લુક ખુશ્કીસે ઔર દોકા તઅલ્લુક સમંદર ઔર તરીસે હૈ, રહમતકી હવા જિસકા તઅલ્લુક ખુશ્કીસે હૈ ઉનકો મુબશ્શરાત કહા જાતા હૈ, ઔર દૂસરીકો રિખાઅ કહા ગયા હૈ, ઔર જીનકા તઅલ્લુક સમંદરોંસે હૈ ઉનમેં એકકો નાશિરાત ઔર દૂસરીકો મુરસલાત કેહતે હૈં, ઈસી તરહ અઝાબવાલી હવા જો ખુશ્કી પર ચલતી હૈ ઉનમેં એકકો અકીમ ઔર દૂસરીકો સરસર કેહતે હૈં ઔર દરિયાઈ ઔર સમંદરોંકી જો અઝાબવાલી હવા ચલતી હૈ ઉનમેંસે એકકો આસિફ ઔર કાસિફ કેહતે હૈં.

યે હુવા અલ્લાહ તઆલાકે બેશુમાર લશ્કરોંમેં એક અઝીમ લશ્કર હૈ, જિસકે ઝરીઆ દીનકે દુશ્મનોંકો સઝા દી ગઈ હૈ, હઝરત ઈબ્ને અબ્બાસ (રદિ.) સે મન્કૂલ હૈ ફરમાતે હૈં કે અલ્લાહ તઆલાકે લશ્કરોંમેં સબસે બડા લશ્કર હવા ઔર પાની હૈં, ચુનાંચે ઉસ હવાકે ઝરીઆ બડે બડે તાકતવર લોગોંકો હલાક ઔર બરબાદ કિયા ગયા, ઔર અલ્લાહ તઆલાને ઉસકે ઝરીઆ અપને નેક બંદોં ઔર રસૂલોંકી મદદ ઔર નુસરત ફરમાઈ હૈં, કુરઆને કરીમમેં અલ્લાહ તઆલાને કૌમે આદ જિસકી તરફ હઝરત હૂદ (અલૈ.) કો નબી બનાકર મબઊસ કિયા થા, ઔર ઉસને હૂદ (અલૈ.) કો ઝુઠલા દિયા ઔર ઉનકો અઝિય્યત ઔર તકલીફ દી, તો અલ્લાહ તઆલાને ઉન પર પછવા હવાકો મુસલ્લત કર દિયા ઔર ઉસકે ઝરીઆ ઉનકો

બરબાદ કર દિયા, કુરઆને કરીમમેં કઈ જગહોં પર ઉસકા ઝિક્ર કિયા હૈ, જિસકી મુખ્તસર તૌઝીહ કુરઆનકી આયત ઔર હસ્બે તફસીર યે હૈ.

કૌમે આદ જિસે અલ્લાહ તઆલાને આદે ઊલાકે નામસે તા'બીર કિયા થા, જિસકા શુમાર કદીમ તરીન કૌમોંમેં હોતા હૈ, બાઝ હઝરાતને ઉનકો દો ઢાઈ હજાર સાલ મસીહસે પેહલે માના હૈ, સામી નસલ કૌમોંમેં ઉસકો સબસે પેહલી મુકતદિર ઔર હુકમરાં કૌમ માના હૈ, ઉનકી આબાદી ઉમ્માનસે હઝરમૌત ઔર યમન તક ફૈલી હુઈ થી, બડી તાકતવર ઔર મુતમદ્દિન (મુહઝઝબ) કૌમ થી, અલ્લાહ તઆલાને ઉનકો તમદ્દુન ઔર રોઝગારકે ઐસે નાદિર વસાઈલ ઔર બેશ કીમત ઝરાએઅ અતા ફરમાએ થે કે દૂસરી કિસી કૌમકો વૈસે વસાઈલ હાસિલ નહીં થે, દુનિયામેં કોઈ કૌમ ઉસ જૈસી તાકત ઔર જુસ્સાવાલી નહીં થી, ઔર પત્થર તરાશી ઔર નક્કશીમેં બડી મહારત રખતી થી, અલ્લાહ તઆલા ફરમાતે હૈં **"અતબ્નૂન બિકુલ્લિ રીઈન્ આયતન્ તઅ્બષૂન"** દૂસરી જગહ ઈરશાદ હૈ **"અલ્લતી લમ્ યુખ્લક્ મિષ્લુહા ફીલ બિલાદ"** ઉનકો અપની કુવ્વત ઔર તાકત પર બડા ગુરૂર થા, ઔર અપને મુકાબલેકે લિયે **"મન અશદ્દુ મિન્ના કુવ્વહ"** કા ના'રા લગાતે થે, ઉનકે એક એક ફદકે બારેમેં મુફસ્સિરીનને લિખ્ખા હૈ કે ઐસા તાકતવર થા કે પહાડકી ચટાનકો ઉઠાકર દુશ્મનોંકે કબાઈલકે ઉપર દે મારતા થા, એક એક આદમી ઉનકા બારહ બારહ ગઝ લંબા થા, ગર્ઝ કે બડે બે ડેલડોલકે માલિક થે, ઉનકી તરફ અલ્લાહ તઆલાને હઝરત હૂદ (અલૈ.) કો નબી બનાકર ભેજા, ઔર ઉનહોંને ઉનકો કુફ્રો શિર્કસે રોકા, ઔર બુત પરસ્તીસે હટાકર તૌહીદે ઈલાહીકી તરફ બુલાયા મગર કૌમ નહીં માની ઔર પૈગંબરકો ઝુઠલાયા ઔર હિદાયત કુબૂલ કરનેસે ઈન્કાર કર દિયા, હઝરત હૂદ (અલૈ.) ને ઉનહેં નાફરમાનીકી સૂરતમેં અઝાબે ઈલાહીસે ડરાયા, બજાએ ઉસકે કે ઉનમેં ખૌફ ઔર દેહશત પૈદા હોતી ઉલ્ટા અઝાબકી જલ્દીકા મુતાલબા (માંગ) કરને લગે, અલ્લાહ તઆલાને ઈરશાદ ફરમાયા **"ફઅ્તિના બિમા તઈદુના (અલ આયહ)"** જબ કૌમે આદ કિસી તરહ ન માની ઔર ઈન્તિહાઈ જુરઅતકે સાથ અઝાબમેં જલ્દી મચાને લગી, તબ અલ્લાહ તઆલાકી તરફસે ઉનકી હલાકતકા યે સામાના હુવા, કે એક બાદલકો ભેજા ગયા જિસે દેખકર કૌમે આદને કહા કે યે બાદલ હમ પર પાની

બરસાએગા, અલ્લાહ તઆલાને ઉનકી ઈસ ખૂશ ફહમીકો રદ કરતે હુએ ફરમાયા કે યે તો વો અઝાબ હૈ જિસકી તુમને જલ્દી મચા રખ્ખી થી, વો બાદલ અપને અંદર એક તબાહકુન હવાઈ તૂફાનકો લિયે હુએ થા, ચુનાંચે સખ્ત સરદીમેં સાત રાત ઔર આઠ દિન તક મુસલસલ યે હવાઈ તૂફાન ઉન પર ચલતા રહા, ઐસી તેઝ આંધી ચલતી કે ઉન દેવસૂરત લોગોંકો તિન્કેકી તરહ ઉપર ઉઠાતી ઔર જમીન પર પટખ દેતી જિસસે ઉનકે સર ચિકનાચુર હો જાતે, ઉનકે પેટ ફટ જાતે, આંતેં બાહિર નિકલકર ફૈલ જાતીં, ઈસી તરહ ઉનકે જાનવરોંકો ઉઠાકર પટખ દેતી, પછવાઈ હવાઈ તૂફાનને ઉનહેં ઐસા તબાહ કિયા કે ગોયા ખજૂરકે ખોખલે બેજાન તને હૈં, જિનકે સર ઉપરસે કાટ દિયે ગયે હૈં, ઔર ઉનકા ગુરૂર (ઘમંડ) અપની એક મખ્લૂક "હવા" કે ઝરીઆ નિકાલ દિયા, યે હવા ઉનકે મકાનોંકે અંદર દાખિલ હોતી ઔર ઉનકી છતોંકો ઉઠાકર પલટ દેતી, મકાન, દરખ્ત, જાનવર કોઈ ચીઝ નહીં છોડી સબકો હલાક ઔર બરબાદ કર દિયા.

કુરઆને કરીમમેં મુતઅદદ જગહ પર ઉસકા તઝકિરા હૈ, એક જગહ હૈ **"વ અમ્મા આદુન્ ફઉહ્લિકૂ બિરીહિન સર્સરિન્ આતિયહ. સખ્ખરહા અલૈહિમ સબ્અ લયાલિંવ્ વ ષમાનિયત અય્યામિન હુસૂમન્ ફતરલ કૌમ ફીહા સર્આ કઅન્નહુમ અઅ્જાઝુ નખ્લિન્ ખાવિયહ. ફહલ્ તરા લહુમ્ મિમ્ બાકિયહ."**

સન હિજરી ૫ માહે શવ્વાલમેં અબૂ સુફયાન અરબકે અકસર કબીલોંકો લેકર મદીના મુનવ્વર ચળ્હ આયા ઔર વો સબ લોગ મુત્તફિક ઔર મુત્તહિદ મુસલમાનોંકો નેસ્તો નાબૂદ ઔર ઉનકા બિલકુલ નામો નિશાન મિટાનેકે લિયે ઔર સબકો ફનાકી ઘાટ ઉતારનેકે લિયે જમા હો ગયે થે, ઔર અબ અબૂ સુફયાનકે પરચમ તલે ઈખટ્ઠા હો ગયે થે, જિનકી તા'દાદ દસ હજારસે ઝિયાદા થી, આપ (સ.અ.વ.) કો ઈસકા ઈલ્મ હુવા, તો આપ (સ.અ.વ.) ને સહાબએ કિરામ (રદિ.) સે ઔર બિલખુસૂસ સલમાન ફારસી (રદિ.) સે મશ્વરાકે બાદ મદીના તય્યિબાકી હિફાઝતકે લિયે એક ખંદક જો તકરીબન સાડે તીન મીલકી થી, ખુદવાઈ ઔર હર દસ સહાબા (રદિ.) કી એક જમઅત બનાકર ચાલીસ ચાલીસ હાથ ખંદક ખોદનેકી ઉનહેં ઝિમ્મેદારી દે દી ઔર ખૂદ ભી બ નફસે નફીસ ઉસકે ખુદવાનેમેં શરીક રહે, ઈસ ખંદકકો કુફ્ફારને

દેખા તો હૈરાન રેહ ગયે, ઈસ લિયે કે અરબમેં ઈસ તરહ ખંદક ખોદનેકા કોઈ દસ્તૂર (રિવાજ) હી નહીં થા, ઈસ લિયે કેહને લગે **"ઈન્ન હાઝિહી મકીદહ"** (બગવી) ઈસ ખંદકકી વજહસે કુફ્ફાર મદીના પર ચડાઈ ન કર સકે, ઔર મુસલમાનોંસે બડી લડાઈ ભી ન હુઈ, અલબત્તા એક મહીના તક પૂરે ઝોરો શોરકે સાથ મદીનાકા મુહાસરા (ઘેરાવ) કિયે રખ્ખા, ઔર હર તરફસે પૂરી શિદ્દતકે સાથ નઝર રખ્ખી ગઈ, ઈસ મુદ્દતમેં આપસમેં કુછ મામૂલીસી ઝડપેં હુઈ ઔર મુસલમાનોંકો બહોત ખૌફ ઔર દેહશત ઔર પરેશાનીકા સામના કરના પડા, ઉસી દરમિયાન કે સખ્ત સરદીકા મૌસમ થા, એક રોઝ બહોત તેઝ તૂફાન, પુરવા હવાકા ચલા જિસને ઉનકે ખૈમે ડેરે ઉખાડ ફેંકે ઔર ઉનકી હાન્ડિયાં ચૂલ્હોંસે ઊંધી કર દીં, ઔર બરતન ભાંડે બિખેર દિયે, ઉસ તેઝ હવામેં સંગરેઝે (કંકરિયાં) ઔર મિટ્ટીને ઉનકે ચેહરોં પર માર લગાઈ, ઔર ઉનકે દિલોંમેં ઐસા રોબ તારી હુવા કે વો બિલકુલ પરેશાન હો ગયે ઔર કમ હિંમત ઔર શિકસ્ત ખુરદા મદહોશ હોકર ભાગ ખડે હુએ ઔર ઈસ તરહ અલ્લાહ તઆલાને દુશ્મનોંકે ઈસ જમઘટેકો ઉસ પુરવા હવાકે ઝરીઆ મુન્તશિર કર દિયા, જો દર હકીકત અહલે ઈસ્લામકે લિયે રહમતકા સબબ બની ઔર રસૂલે કરીમ (સ.અ.વ.) કા એક અઝીમ મોઅજિઝા હુવા, સૂરએ અહઝાબમેં ઈસ વાકિઆકો બયાન કિયા ગયા હૈ, અલ્લાહ તઆલા ફરમાતે હૈં, **"યા અય્યુહલ્લઝીન આમનૂઝ્ કુરૂ નિઅ્મતલ્લાહિ અલૈકુમ ઈઝ્ જાઅત્કુમ્ જુનૂદુન્ ફઅર્સલ્ના અલૈહિમ રીહંવ્ વજુનૂદલ્ લમ્ તરૌહા.** (અલ આયહ)" હદીસ શરીફમેં જનાબે રસૂલુલ્લાહ (સ.અ.વ.) ને ઈરશાદ ફરમાયા હૈ કે **"નુસિર્તુ બિસ્સબા વ ઉહ્લિકત્ આદુન બિદ્દબૂર."** મેરી પુરવા હવાકે ઝરીએ મદદ કી ગઈ હૈ, ઔર કૌમે આદકો પછવા હવાકે ઝરીઆ હલાક કિયા ગયા થા.

રસૂલુલ્લાહ (સ.અ.વ.) કી ઘભરાહટ

યૂં તો હર વક્ત હી રસૂલુલ્લાહ (સ.અ.વ.) કા દિલ ખૌફ ઔર દેહશતે ઈલાહીસે મા'મૂર રેહતા થા, કિસી વક્ત ભી ઉસસે ખાલી નહીં રેહતા થા, ઔર બેફિક્રી કભી પૈદા નહીં હોતી થી, લેકિન તેઝ હવા ચલતી યા આસમાન પર ગેહરી

ઘટા છા જાતી ઔર સિયાહ બાદલ મુંડલાને લગતે, તો આપ (સ.અ.વ.) ઈન્તિહાઈ ફિક્રમંદ હો જાતે, ઔર ઉસ ફિક્રકા અસર આપ (સ.અ.વ.) કે ચેહરે પર ઝાહિર હો જાતા થા, જિસકી વજહ યેહી થી કે કહીં યે હવા ઔર બાદલ મખ્લૂકકે લિયે મુસીબત ઔર પરેશાનીકા સબબ ન બન જાએ, ઔર ઉસકે ઝરીઆ કૌમોંકો હલાક ઔર બરબાદ ન કર દિયા જાએ, ચુનાંચે ઉમ્મુલ મુઅમિનીન હઝરત આઈશા (રદિ.) ફરમાતી હૈં કે મૈંને રસૂલુલ્લાહ (સ.અ.વ.) કો કભી ઈસ તરહ હંસતે હુએ નહીં દેખા કે આપકે હલકકા કવ્વા નઝર આયા હો, આપ (સ.અ.વ.) તો સિર્ફ મુસ્કુરાતે થે ઔર જબ આપ (સ.અ.વ.) બાદલ યા હવાકો દેખતે તો ચેહરએ અનવર પર બદલાવ સાફ ઝાહિર હોતા થા.

ઔર ઈસ ઘભરાહટકી વજહસે કભી આપ ઘરમેં દાખિલ હોતે કભી બાહિર નિકલતે, કભી આગેકો હોતે, કભી પીછેકો હોતે, હઝરત આઈશા (રદિ.) ને ઉસકી વજહ દરિયાફત કી તો ફરમાયા અય આઈશા (રદિ.)! આસમાન પર છાએ હુએ ઉસ બાદલસે ખૌફ ઔર પરેશાનીકા સબબ યે હૈ કે કહીં યે બાદલ ઈસી તરહકા ન હો જિસકે મુતઅલ્લિક કૌમે આદને કહા થા **"હાઝા આરિઝુમ્ મુમતિરુના"** ફિર જંબ કૌમે આદને ઉસ બાદલકો દેખા જો ઉનકી વાદિયોંકે સામને આયા તો ઉનહોંને કહા કે યે બાદલ હૈ જો હમ પર બરસેગા.

તેઝ હવા ચલે તો યે દુઆ પળ્હે

જબ તેઝ હવા ચલતી તો રસૂલુલ્લાહ (સ.અ.વ.) યે દુઆ પળ્હતે થે **"અલ્લાહુમ્મ ઈન્ની અસ્અલુક ખૈરહા વ ખૈર મા ફીહા વ ખૈર મા ઉર્સિલત્ બિહી વ અઊઝુબિક મિન શર્રિહા વ શર્રિ મા ફીહા વ શર્રિ મા ઉર્સિલત્ બિહી"** અય અલ્લાહ મૈં તુઝસે માંગતા હૂં વો ભલાઈ (જો તિબ્બી તૌર પર) ઉસમેં તૂને રખ્ખી હૈ, ઔર વો ભલાઈ જો ઉસમેં પોશીદા હૈં, યાની મનાફેઅ, ઔર અય અલ્લાહ મૈં તેરી પનાહ માંગતા હૂં ઉસકી બુરાઈસે ઔર ઉસ ચીઝકી બુરાઈસે જો ઉસમેં રખ્ખી ગઈ હૈ, ઔર ઉસ ચીઝકી બુરાઈસે જિસકે લિયે ઉસકો ભેજા ગયા હૈ. (મિશ્કાત મઝાહરી)

હવાકો બુરા મત કહો

હવાકો બુરા ભલા કેહના ઔર ઉસકો લઅન તઅન કરના મના હૈ, જનાબ રસૂલુલ્લાહ (સ.અ.વ.) ને ઈસસે મના કિયા હૈ, ચુનાંચે ઈબ્ને અબ્બાસ (રદિ.) સે રિવાયત હૈ કે એક શખ્સને આપ (સ.અ.વ.) કી મૌજૂદગીમેં હવાકો બુરા કહા ઔર લાનત ભેજી. આપ (સ.અ.વ.) ને ફરમાયા કે ઉસકો બુરા મત કહો ઉસ પર લાનત મત ભેજો, ઈસ લિયે કે યે અલ્લાહ તઆલાકી તરફસે મામૂર હૈ, ઔર હુકમે ઈલાહીકી બિના પર ચલ રહી હૈ. જિસ ચીઝ પર લાનત કી જાએ ઔર વો ઉસકી મુસ્તહિક ન હો તો વો લાનત કરનેવાલે પર લૌટ આતી હૈ. (તિરમિઝી શરીફ)

નીઝ એક રિવાયતમેં હૈ જબકે એક ઔરતને જબ આપ (સ.અ.વ.) કે કાફલાકે સાથ અપની ઊંટનીકો બુરા ભલા કહા, આપ (સ.અ.વ.) ને ઉસકો અપને લશ્કરસે અલગ કર દિયા, ઔર ફરમાયા કે **"લા યમ્બગી મઅનલ મલ્ઊનહ"** લાનત કી હુઈ ચીઝ હમારે સાથ નહીં રહેગી. (હાશિયા તિરમિઝી શરીફ, સાવી, દુર્રે મન્સૂર, બગવી, બયાનુલ કુરઆન)

કુરઆની મા'લૂમાત

સવાલ નંબર (૧) : વો કિતને અંબિયા હૈં જિનકે નામ ઉનકી પૈદાઈશસે પેહલે રખ્ખે ગયે?

જવાબ : કુરઆને કરીમમેં પાંચ અંબિયાકા ઝિક્ર હૈ જિનકે નામ ઉનકી પૈદાઈશસે પેહલે રખ્ખે ગયે હૈં. (૧) હઝરત ઈસ્હાક (અલૈ.) (૨) હઝરત યાકૂબ (અલૈ.) ઈરશાદે બારી હૈ **"ફબશ્શર્નાહા બિઈસ્હાક વ મિંવ્ વરાઈ ઈસ્હાક યઅ્કૂબ"** સો હમને ઉનકો બશારત દી ઈસ્હાકકી ઔર ઈસ્હાકસે પીછે યાકૂબ કી (૩) હઝરત યહયા (અલૈ.), અલ્લાહ તઆલાને ફરમાયા **"ઈન્ના નુબશ્શિરુક બિગુલામિ નિસ્મુહૂ યહ્યા"** હમ તુમકો એક ફરઝંદકી ખૂશખબરી દેતે હૈં જિસકા નામ યહયા હોગા (૪) હઝરત ઈસા (અલૈ.) ચુનાંચે હઝરત

મરયમકો ખિતાબ કિયા ગયા હૈ **"ઈન્નલ્લાહ યુબશ્શિરુક બિકલિમતિમ્ મિન્હુ સ્મુહૂલ્ મસીહુ ઈસબ્નુ મરયમ"** અય મરયમ બેશક અલ્લાહ તઆલા તુમકો બશારત દેતે હૈં એક કલિમહકી જો મિન જાનિબિલ્લાહ હોગા ઉસકા નામ (લકબ) મસીહ ઈસા ઈબ્ને મરયમ હોગા (૫) હઝરત નબીએ કરીમ (સ.અ.વ.), ચુનાંચે ઈરશાદ હૈ **"વ મુબશ્શિરમ્ બિરસૂલિંય્ યઅ્તી મિમ્ બઅ્દીસ્મુહૂ અહમદ"** ઔર મેરે બાદ જો એક રસૂલ અનેવાલે હૈં જિનકા નામ અહમદ હોગા, ઉનકી બશારત દેનેવાલા હૂં.

સવાલ નંબર (૨) :- કુરઆને કરીમમેં કિતને ફરિશ્તોંકે નામ મઝકૂર હૈં ઔર ક્યા ક્યા હૈં?

જવાબ :- કુરઆન શરીફમેં મુતઅદદ ફરિશ્તોંકે નામ ઝિક્ર કિયે ગયે હૈં, જો નીચે લિખ્ખે જાતે હૈં :- (૧) જિબ્રઈલ (અલૈ.) (૨) મીકાઈલ (અલૈ.) (૩) હારૂત (૪) મારૂત (૫) રઅદ (૬) બરક (૭) માલિક (૮) સજલ (૯) કઈદ

સવાલ નંબર (૩) :- જિબ્રઈલ ઔર મીકાઈલકે મા'ના ક્યા હૈં?

જવાબ :- હઝરત ઈબ્ને અબ્બાસસે મન્કૂલ હૈ કે હર વો નામ જિસમેં 'ઈલ' કા લફઝ હો ઉસકે મા'ના અબ્દુલ્લાહકે હોંગે જૈસે ઈસરાફીલ ઉસકે મા'ના અબ્દુલ્લાહ, ઈસરાઈલ (હઝરત યાકૂબ (અલૈ.) કા લકબ) ઉસકે મા'ના અબ્દુલ્લાહ, જિબ્રઈલ ઉસકે મા'ના અબ્દુલ્લાહ ઔર મીકાઈલ ઉસકે મા'ના અબ્દુલ્લાહ.

દરબારે ખુદાવંદીકા ઈન્એકાદ

હદીસમેં ફરમાયા ગયા હૈ કે હર હફતામેં..... વહાં હફતે તો નહીં હોંગે મગર એક હફતેકી જિતની મસાફત ઔર મિકદાર હોતી હૈ..... ઉસમેં દરબારે ખુદાવંદી હોગા. ઉપર નીચે સો જન્નતેં હૈં ઔર હર જન્નત આસમાનોં ઔર જમીનોંસે બડી હૈ ઉન સો (૧૦૦) કે ઉપર ફિર કુરસી હૈ, ઉસકે ઉપર સમંદર હૈ. ઉસકે ઉપર ફિર અર્શે ખુદાવંદી હૈ. તો કુરસી ગોયા જન્નતિયોંકી છતકે ઉપર હૈ. ઉસમેં દરબાર હોગા.

(૧) આખિરતમેં ખુદાકે દીદારકા મકામ

વો દરબાર કહાં હોગા.....?

તો હદીસમેં ઉસકી શરહ યે ફરમાઈ ગઈ કે હઝરત જિબ્રઈલ (અલૈ.) એક દફા હાઝિર હુએ તો એક આઈના ઉનકે હાથમેં થા. આઈનેકે બીચમેં એક નુકતા થા. આપ (સ.અ.વ.) ને ફરમાયા યે નુકતા કૈસા હૈ.....?

અર્ઝ કિયા કે ઉસકા નામ મઝીદ હૈ.

ફરમાયા "મઝીદ" ક્યા ચીઝ હૈ?

અર્ઝ કિયા યા રસૂલલ્લાહ! જન્નતમેં એક મૈદાન હૈ જિસકા નામ મઝીદ હૈ. ઔર વો ઈતના બડા હૈ કે લાખોં બરસસે મૈં ઘૂમ રહા હૂં ઔર અબ તક મુઝે ઉસકે કિનારોંકા પતા નહીં ચલા કે કહાં હૈં. ઉસકી હર ચીઝ સફેદ હૈ. જમીન સફેદ હૈ. કંકરિયાં સફેદ હૈં. ઘાસ ભી સફેદ. ગર્ઝ હર ચીઝ સફેદ હૈ. તો જબ જુમ્આકા દિન આએગા ઉસ વક્ત ઉસ દરબારકે લિયે તૈયારી કી જાએગી. ઉસકે તમામ મૈદાનમેં બીચોં બીચ તો અલ્લાહ તઆલાકી કુરસી બિછાઈ જાએગી, જિસકા ઝિક્ર કુરઆને કરીમમેં હૈ.

વસિઅ કુરૂસિય્યુહુસ્સમાવાતિ વલ અર્ઝ, વલા યઊદુહૂ હિફ્ઝુહુમા.

આસમાનોં ઔર જમીનોંસે કહીં ઝિયાદા કુરસી બડી હૈ. લેકિન ઉસ મૈદાનમેં જબ કુરસી બિછેગી તો વો ઐસી માલૂમ હોગી જૈસે એક બડે મૈદાનમેં એક છોટાસા છલ્લા (અંગૂઠી) ડાલ દિયા જાએ. વો બીચોં બીચ બિછાઈ જાએગી..... ઉસકે ઈર્દ ગિર્દ અંબિયા (અલૈ.) કે મિમ્બર હોંગે. વો નૂરકે મિમ્બર હોંગે. હર મિમ્બરકે પીછે ઉમ્મતોંકી કુરસિયાં હોંગી. ફિર જો અમલમેં અંબિયાસે ઝિયાદા કરીબ હૈં ઉનકી કુરસિયાં મિમ્બરકે કરીબ, ઔર જો અમલમેં દૂર થે કોતાહ અમલ થે ઉનસે ઉનકી દૂર. દરજા બદરજા.

(૨) દરબારે ખુદાવંદીમેં અહલે જન્નતકી શિરકત

જબ યે દરબારકા દિન આએગા તો તમામ અહલે જન્નત દરબારકી શિરકતકે લિયે ચલેંગે. અબ યે લાખોં મીલકા ફાસલા હોગા મગર સવારિયોં પર જાએંગે, તખ્ત હવાઓંકે હોંગે વહાં કોઈ મશીન નહીં હૈ. જેટ તૈયારે નહીં હોંગે કે ઉનકી મરમ્મત (રિપેરીંગ) કી જરૂરત પેશ આએ. બલ્કે ખયાલકે તાબેઅ હોંગે તખ્ત પર બૈઠકર આપને ઈરાદા કિયા કે ચલે. અબ વો તખ્ત ચલના શુરૂ હુવા. ઔર લાખોં મીલકા ફાસલા વહાંકી સવારિયાં પલ ભરમેં તય કરેંગી, કોઈ બુરાક પર સવાર હૈ કોઈ હવાકે તખ્ત પર સવાર હૈ. દરજા બદરજા મુખ્તલિફ સવારિયાં હોંગી, ઉસ મૈદાનમેં આકર બૈઠેંગે. જહાં કુરસિયાં હોંગી.

ફિર કુરસિયોંમેં યે નહીં કે વહાં નઝમ કરનેવાલે ખડે હોં કે ભઈ! યે કુરસી તુમહારી હૈ. યે સીટ તુમહારી હૈ. વહાં ન બૈઠ જાના. યે નહીં હોગા, હર શખ્સ અપની દિલી શહાદતસે અપને મકામકો પહેચાનેગા. ઠીક ઉસી કુરસી પર જાકર બૈઠેગા જો ઉસકે નામકી હૈ. યે નહીં હોગા કે દૂસરી કુરસી પર બૈઠ જાએ. તો તમામ લોગ જમા હો જાએંગે ઔર મૈદાન ભર જાએગા. ઉસમેં જો બિલકુલ અવામ હોંગે, જિનમેં અમલી કોતાહિયાં ઝિયાદા થીં, તો કુરસિયોંકે પીછે ચબૂતરે હોંગે, ઉન પર મુશ્ક ઔર અંબરકે ગાલીચે હોંગે, વો ઉસ પર બૈઠે હુએ હોંગે. અબ યે પૂરા દરબાર શુરૂ હોગા. જૈસે અહાદીસમેં ફરમાયા ગયા હૈ યે મહેસૂસ હોગા કે જબ અલ્લાહ તઆલાકી તજલ્લિયાત ઉતરેંગી તો કુરસી ઈસ તરહ ચિડચિડાએગી જૈસે અબ ટૂટકે દી. અબ ટૂટકે દી. વહાં બોઝ બદનકા નહીં હોગા. હક તઆલા બદનસે પાક હૈં વો બદનકે ભી ખાલિક હૈં ઔર રૂહકે ભી હૈં. વો અઝમતકા બોઝ હોગા જિસકો રૂહેં મહેસૂસ કરેંગી વો હિસ્સી ઔર જિસ્માની બોઝ નહીં હોગા તો કુરસી ગોયા ઐસે ચિડચિડાએગી જૈસે બરદાશ્તકી તાકત નહીં હૈ.

અબ ગોયા તજલ્લિયાત ઉતર ચુકી હૈં. હક તઆલા શાનુહૂ મૌજૂદ હૈં અંબિયા (અલૈ.) ઈર્દ ગિર્દ નૂરાની મિમ્બરોં પર હૈં ઔર ઉનકે પીછે ઉમ્મતેં અરબોં ખરબોં અવ્વલીન વ આખિરીન જમા હૈં.

(૩) દરબારે ખુદાવંદીમેં શરાબે તહૂરકા દૌર

હદીસમેં હૈ કે હક તઆલા ફરિશ્તોંકો ફરમાએંગે કે વો જો હમને કુરઆને કરીમમેં વા'દા કિયા થા વ સકાહુમ રબ્બુહુમ્ શરાબન્ તહૂરા.

એક પાક કિસમકા શરબત હમ પિલાએંગે, વો ઉન બંદોંકો તકસીમ કરો. ફરિશ્તે તકસીમ શુરૂ કરેંગે. ગોયા શાહી દરબારકી તરફસે એક ઝિયાફત (મહેમાની) હોગી. ઉસકો પીએંગે ઉસસે ઐસા સુરૂર પૈદા હોગા, ઉસકો નશા તો નહીં કેહ સકતે રૂહાની નશા જરૂર હોગા, યાની દુનિયાકી શરાબમેં તો યે નશા હૈ કે અકલ જાતી રેહતી હૈ. આદમી મજનૂન (પાગલ) હો જાતા હૈ, ખિબ્તી (દીવાના) બન જાતા હૈ.

ઉસ શરાબકે પીનેસે અકલમેં ઔર તેઝી પૈદા હોગી. ઔર મઆરિફે ઈલાહિયા ઔર ઉલૂમે રબ્બાનિયા ઔર ઝિયાદા ખુલને શુરૂ હો જાએંગે, અનવાર ઔર બરકાત બઢ જાએંગે. તો યે શરાબે તહૂર તકસીમ હોગી.

(૪) હઝરત દાઉદ (અલૈ.) કી તિલાવત ઔર મુનાજાત

ઉસકે બાદ હઝરત દાઉદ (અલૈ.), જિનકો આવાઝકા મોઅજિઝા દિયા ગયા થા ઈતની પાકીઝા. પાક ઔર ખૂશનુમા આવાઝ થી કે જબ વો હમ્દો સનાકી મુનાજાતેં પઢતે થે તો ચરિંદ વ પરિંદ સબ ઉનકે ઈર્દ ગિર્દ જમા હોકર સર ધુન્તે થે ઔર મસ્ત હો જાતે થે.

હક તઆલા ફરમાએંગે કે

અય દાઉદ! ઈન અહલે દરબારકો વો મુનાજાતેં સુનાઓ જો તુમ દુનિયામેં પઢતે થે. ઔર ઉસી એ'જાઝી આવાઝસે સુનાઓ.

દાઉદ (અલૈ.) હમ્દો સનાકી વો મુનાજાતેં પઢના શુરૂ કરેંગે, તો

આવાઝ તો મોઅજિઝા થી હી ઔર વહાં મૈદાનમેં સારે અલ્લાહવાલે જમા હૈં સારે અંબિયા (અલૈ.) જમા હૈં, અરબોં ખરબોં ફરિશ્તે જમા હૈં ઔર ખૂદ હક તઆલા શાનુહૂ મૌજૂદ તો ઉસકી તાસીરકી ક્યા ઈન્તિહા હોગી. જબ વો મુનાજાતેં પઢી જાએંગી તો અજીબ કિસમકે આસાર નુમાયાં હોંગે, સબ બંદે ઉસકે અંદર મહ્વ હો જાએંગે.

(૫) જમાલે ખુદાવંદીકે દીદારકા સવાલ

ઉસકે બાદ હક તઆલ ફરમાએંગે કે સલૂની મા શિઅ્તુમ જિસકા જી ચાહે હમસે માંગે. ઔર હમસે સવાલ કરે. બંદે અર્ઝ કરેંગે કૌનસી નેઅમત હૈ જો આપને હમેં અતા નહીં કી, જન્નત સારી નેઅમતોંકા મજમૂઆ હૈ, વહાં નકશકા નિશાન નહીં હર ચીઝમેં કમાલ હૈ. જબ આપને હમેં સબ કુછ દે દિયા તો અબ હમ ક્યા માંગેં હમારે તો ખયાલસે ભી ઝિયાદા બુલંદ ચીઝેં હમેં મિલ ચુકી હૈં. અબ ક્યા માંગેં હમારા ખયાલ ભી નહીં જા સકતા.

ઈરશાદ હોગા નહીં! માંગો. જબ કિસીકે સમઝમેં નહીં આએગા તો સબ મિલકર ઉલમાકી તરફ રૂજૂઅ કરેંગે કે તુમ ફતવા દો ઔર મશવરા દો કે ક્યા માંગેં હમેં તો સબ મિલ ચુકા હૈ. તો મૈં અર્ઝ કરતા હૂં કે લોગ દુનિયામેં ઉલમાસે કિનારા કશી (દૂરી) ચાહતે હૈં કે છોડ દેં યે વહાં ભી પીછા નહીં છોડેંગે. વહાં ભી ફતવેકી જરૂરત પડેગી વહાં ભી ઉલમાકી હાજત પડેગી. ઈલ્મે ખુદાવંદીકે બગૈર ન દુનિયામેં કામ ચલ સકતા હૈ ન આખિરતમેં કામ ચલ સકતા હૈ.

ઉલમા ફતવા દેંગે કે એક ચીઝ નહીં મિલી, વો માંગો, બેશક સારી નેઅમતેં મિલ ગઈ મગર એક ચીઝ અભી તક નહીં મિલી, ઔર વો યે કે જમાલે ખુદાવંદીકા દીદાર અભી તક નહીં હુવા. વો તલબ કરો ઉસ વક્ત બંદે અર્ઝ કરેંગે કે

"અય અલ્લાહ! અપના જમાલે મુબારક દિખલા દીજિયે" આપને સબ નેઅમતેં દીં મગર યે નેઅમત અભી તક બાકી હૈ. યે દરખ્વાસ્ત મંઝૂર કી જાએગી.

(૬) નેઅમતે મઝીદ

ઔર હક તઆલા ફરમાએંગે. અન્ કમા અન્તુમ હર ચીઝ અપની અપની જગહ પર ઠેહરી રહે. અગર યે ન ફરમા દેં તો લઅહ્રક સુબ્હાતુ વજ્હિહી મા બૈન યદૈહ ઉસકે ચેહરેકી પાકીઝગિયાં હર ચીઝકો જલાકર ખાક કર દેં. ખૂદ ફરમા દેંગે કે હર ચીઝ થમી રહે.

ઉસકે બાદ હિજાબાત ઉઠને શુરૂ હો જાએંગે હિજાબાત ઉઠકર એક હિજાબ કિબ્રિયાઈકા બાકી રેહ જાએગા.

ઉસ વક્ત બંદોંકી યે હાલત હોગી કે એક તો શરાબે તહૂરસે રૂહાની નશા ચળ્હા થા. દાઉદ (અલૈ.) કે મઝમૂનોંસે મઅરિફતકા નશા બળ્હા. હક તઆલાકા જમાલ દેખકર ઈતને મહ્વ હોંગે કે એક દૂસરેકી ખબર નહીં રહેગી. યે સમઝેંગે કે કોઈ નેઅમત હી હમેં અબ તક નહીં મિલી થી. આજ હમેં નેઅમત મિલી હૈ. ઉસ નેઅમતકા નામ શરીઅતકી ઈસ્તિલાહમેં "મઝીદ" હૈ.

જિબ્રઈલ (અલૈ.) ને કહા કે યે વો મૈદાને મઝીદ હૈ. ઉસમેં વો નેઅમત મિલેગી જો સબકે ઉપર મઝીદ હૈ, જિસકો કુરઆને કરીમમેં ફરમાયા ગયા વલદૈના મઝીદ હમ ઝાબ્તેકા અજર તો સબકો દેંગે, ઔર કુછ મઝીદ ભી હૈ જો હમ બાદમેં કરેંગે વો મઝીદ નેઅમત હોગી.

અમારત કુબૂલ કરનેસે ઈન્કાર કરના

હઝરત અનસ (રદિ.) ફરમાતે હૈં કે એક મરતબા હુઝૂરે અકદસ (સ.અ.વ.) ને હઝરત મિકદાદ બિન અસ્વદકો ઘોડે સવારોંકી એક જમાઅતકા અમીર બનાયા જબ વો વાપસ આએ તો હુઝૂર (સ.અ.વ.) ને ઉનસે પૂછા કે તુમને અમારતકો કૈસા પાયા? ઉનહોંને કહા યે લોગ મુઝે ઉઠાતે ઔર બિઠાતે થે યાની મેરા ખૂબ ઈકરામ કરતે થે જિસસે અબ મુઝે યૂં લગ રહા હૈ કે વો પેહલે જૈસા મિકદાદ નહીં રહા (મેરી તવાઝોઅ વાલી કૈફિયતમેં કમી આ ગઈ હૈ) હુઝૂર (સ.અ.વ.) ને

ફરમાયા વાકઈ અમારત ઐસી હી ચીઝ હૈ.

હઝરત મિકદાદને કહા ઉસ ઝાતકી કસમ જિસને આપકો હક દેકર ભેજા હૈ! આઈન્દા મૈં કભી કિસી કામકા ઝિમ્મેદાર નહીં બનૂંગા. ચુનાંચે ઉસકે બાદ ઉનસે લોગ કહા કરતે થે કે આપ આગે તશરીફ લાકર હમેં નમાઝ પઢા દેં તો યે સાફ ઈન્કાર કર દેતે થે. (ક્યૂંકે નમાઝમેં ઈમામ બનના અમારતે સુગરા હૈ) ઔર એક રિવાયતમેં હૈ કે હઝરત મિકદાદને કહા મુઝે સવારી પર બિઠાયા જાતા ઔર સવારીસે ઉતારા જાતા જિસસે મુઝે યૂં નઝર આને લગા કે મુઝે ઉન લોગોં પર ફઝીલત હાસિલ હૈ. હુઝૂર (સ.અ.વ.) ને ફરમાયા અમારત તો ઐસી હી ચીઝ હૈ (અબ તુમહેં ઈખ્તિયાર હૈ) ચાહે ઉસે આઈન્દા કુબૂલ કરો યા છોડ દો. હઝરત મિકદાદને કહા ઉસ ઝાતકી કસમ જિસને આપકો હક દેકર ભેજા હૈ! આઈન્દા મૈં કભી દો આદમિયોંકા ભી અમીર નહીં બનૂંગા.

હઝરત મિકદાદ બિન અસ્વદ (રદિ.) ફરમાતે હૈં કે હુઝૂર (સ.અ.વ.) ને એક મરતબા મુઝે કિસી જગહ (અમીર બનાકર) ભેજા, જબ મૈં વાપસ આયા તો આપને મુઝસે ફરમાયા તુમ અપને આપકો કૈસા પાતે હો? મૈંને કહા આહિસ્તા આહિસ્તા મેરી હાલત યે હો ગઈ હૈ કે મુઝે અપને તમામ સાથી અપને ખાદિમ નઝર આને લગે ઔર અલ્લાહકી કસમ! ઉસકે બાદ મૈં કભી ભી દો આદમિયોંકા અમીર ભી નહીં બનૂંગા.

એક સાહબ બયાન કરતે હૈં કે હુઝૂરે અકદસ (સ.અ.વ.) ને એક આદમીકો એક જમાઅતકા અમીર બનાયા. વો કામ કરકે વાપસ આએ તો હુઝૂર (સ.અ.વ.) ને ઉનસે પૂછા તુમને અમારતકો કૈસા પાયા? ઉનહોંને કહા મૈં જમાઅતકે બાઝ લોગોંકી તરહ થા જબ મૈં સવાર હોતા તો સાથી ભી સવાર હો જાતે ઔર જબ મૈં સવારીસે ઉતરતા તો વો ભી ઉતર જાતે. હુઝૂર (સ.અ.વ.) ને ફરમાયા આમ તૌર પર હર મુસલમાન ઐસે (ઝાલિમાના) કામ કરતા હૈ જિસસે વો અલ્લાહકી નારાઝગીકે દરવાઝે પર પહોંચ જાતા હૈ. મગર જિસ સુલતાનકો અલ્લાહ તઆલા અપની રહમતમેં લે લેં વો ઉસસે બચ જાતા હૈ (બલ્કે વો તો અલ્લાહકે અર્શકા સાયા પાતા હૈ) ઉસ આદમીને કહા અલ્લાહકી કસમ! અબ મૈં ન આપકી તરફ ઔર ન કિસી ઔર કી તરફસે અમીર બનૂંગા. ઉસ પર આપ ઈતના મુસ્કરાએ કે આપકે દન્દાને (દાંત) મુબારક નઝર આને લગ ગયે.

હઝરત રાફેઅ તાઈ કેહતે હૈં કે મૈં એક ગઝવહમેં હઝરત અબૂબક્ર (રદિ.) કે

સાથ થા જબ હમ વાપસ આને લગે તો મૈંને કહા અય અબૂબક્ર! મુઝે કુછ વસિય્યત ફરમા દીજિયે. ઉનહોંને ફરમાયા ફર્ઝ નમાઝ અપને વક્ત પર પળ્હા કરો, અપને માલકી ઝકાત ખૂશી ખૂશી અદા કિયા કરો, રમઝાનકે રોઝે રખ્ખા કરો, અલ્લાહકા હજ અદા કિયા કરો, ઔર ઈસ બાતકા યકીન રખ્ખો કે ઈસ્લામમેં હિજરત બહોત અચ્છા અમલ હૈ ઔર હિજરતમેં જિહાદ બહોત અચ્છા અમલ હૈ ઔર તુમ અમીર ન બનના. ફિર ફરમાયા કે યે અમારત જો આજ તુમહેં ઠંડી ઔર મઝેદાર નઝર આ રહી હૈ. અન્કરીબ યે ફૈલકર ઈતની બળ્હેગી કે ના અહલ લોગ ભી ઉસે હાસિલ કર લેંગે (ઔર યે યાદ રહે કે જો અમીર બનેગા, ઉસકા હિસાબ સબ લોગોંસે ઝિયાદા લંબા હોગા ઔર ઉસ પર અઝાબ સબસે ઝિયાદા સખ્ત હોગા, ઔર જો અમીર નહીં બનેગા ઉસકા હિસાબ સબસે ઝિયાદા આસાન હોગા ઔર ઉસકા અઝાબ સબસે હલ્કા હોગા. ક્યૂંકે અમીરોંકો મુસલમાનોં પર ઝુલ્મ કરનેકે ઝિયાદા મૌકે મિલતે હૈં. ઔર જો મુસલમાનોં પર ઝુલ્મ કરતા હૈ વો અલ્લાહકે અહદકો તોડતા હૈ ઈસ લિયે કે યે મુસલમાન અલ્લાહકે પડોસી ઔર અલ્લાહકે બંદે હૈં. અલ્લાહકી કસમ! તુમમેંસે કિસીકે પડોસીકી બકરી યા ઊંટ પર કોઈ મુસીબત આતી હૈ (વો બકરી યા ઊંટ ચોરી હો જાતા હૈ યા કોઈ ઉસે માર દે યા સતાએ તો ઉસ પડોસીકી હમદર્દી ઔર હિમાયતમેં) ગુસ્સાકી વજહસે સારી રાત ઉસકે પઠ્ઠે ફૂલે રેહતે હૈં ઔર કેહતા રેહતા હૈ મેરે પડોસીકી બકરી યા ઊંટ પર ફલાં મુસીબત આઈ હૈ (જબ ઈન્સાન અપને પડોસીકી વજહસે ઈતના ગુસ્સામેં આતા હૈ) તો અલ્લાહ તઆલા અપને પડોસીકી ખાતિર ગુસ્સામેં આનેકા ઝિયાદા હકદાર હૈ. (હયાતુસ્સહાબા)

આપકી કિતાબ "મોમિનકા હથિયાર" હૈઝકી હાલતમેં પળ્હ સકતી હૂં યા નહીં

સવાલ (૧) :- હૈઝ (માહવારી) કી હાલતમેં દુઆઓંકી ઐસી કિતાબ પળ્હના (જિસમેં કુરઆન પાકકી આયતેં હોં યા સૂરતેં હોં) જાઈઝ હૈ યા નહીં?

મસલન "મોમિનકા હથિયાર" યા "મુનાજાતે મકબૂલ" યા "હિઝબુલ આઝમ" યા "મંઝિલ" ઈન કિતાબોંમેં આયતુલ કુરસી, સૂરએ ફાતિહા, ચાર કુલ,

વગૈરહ બહોતસી કુરઆની દુઆએં હોતી હૈં, ક્યા ઉનકો ઔરતેં હૈઝકી હાલતમેં પળ્હ સકતી હૈં યા નહીં પળ્હ સકતી?

અલ જવાબ. હામિદંવ્ વ મુસલ્લિયંવ્ વ મુસ્લિમા :-

જવાબ (૧) :- દુઆકી નિય્યતસે ઉન આયાત ઔર સૂરતોંકો હૈઝકી હાલતમેં પળ્હના જાઈઝ હૈ, કિસી કિસમકી કરાહત (બુરાઈ) નહીં હૈ, તિલાવતે કુરઆનકી નિય્યતસે ઉનકો પળ્હના જાઈઝ નહીં હૈ, ઔર ઝાહિર હૈ કે ઈન કિતાબોંકો વઝાઈફ વ ઔરાદકે તૌર પર હી પળ્હા જાતા હૈ. તિલાવતે કુરઆનકે તૌર પર નહીં પળ્હા જાતા હૈ, હાં છબ્બીસ સૂરતેં બતૌરે તિલાવત પળ્હી જાતી હૈં ઈસ લિયે ઉનકો હૈઝકી હાલતમેં પળ્હના જાઈઝ નહીં હૈ.

(મુસ્તફાદ અઝ ઈમદાદુલ ફતાવા ૧/૯૩, અહસનુલ ફતાવા ૨/૭૧)

સવાલ (૨) :- દુઆઓંકી ઈન કિતાબોંકો બગૈર વુઝૂકે યા હૈઝકી હાલતમેં પકડના જાઈઝ હૈ યા નહીં?

જવાબ (૨) :- ઈન કિતાબોંકો બગૈર વુઝૂકે યા હૈઝકી હાલતમેં પકડના જાઈઝ હૈ, અલબત્તા ખાસ ઉસ જગહ જહાં કુરઆનકી આયત હો હાથ લગાના જાઈઝ નહીં હૈ, બાકી દૂસરે હિસ્સોંકો હાથ લગાના જાઈઝ હૈ.

(ઈમદાદુલ ફતાવા ૧/૯૩)

ફક્ત વસ્સલામ વલ્લાહુ આ'લમ (મુફતી) આદમ સાહબ પાલનપુરી ૬ શવ્વાલ સન હિજરી ૧૪૩૦

નોટ :- મઝકૂરા ફતવા સહીહ હૈ, મૈં ઉસકી તસ્દીક કરતા હૂં.

અલ્લાહકી રઝાકા તાલિબ : મુહમ્મદ યૂનુસ પાલનપુરી

બેઅકલી ભી નેઅમત હૈ

ઉન મનાફેઅ ઔર જાનવરોંકે પૈદાઈશી મકસદ પર ગૌર કરો. તો ઉનકે લિયે સમઝ ઔર અકલકી જરૂરત ન થી. બલ્કે અકલ ઉનમેં હારિજ હોતી ક્યૂંકે અગર ઉનમેં અકલ હોતી તો જબ ઈન્સાન ઉન પર સવાર હોતા ઝીન રખતા હૈ બોઝ લાદતા

તો અકલમંદ જાનવર કેહતા કે ઝરા ઠહેરિયે પેહલેસે સાબિત કીજિયે કે આપકો મુઝ પર સવારી કરને યા બોઝ લાદનેકા હક હૈ યા નહીં? અબ આપ દલાઈલ બયાન કરતે વો અપની અકલકે મુતાબિક આપસે બહસ કરતા, તો સવારી ઔર બોઝ તો રેહ જાતા બહસ છિડ જાતી. ઔર અગર કહીં બહસમેં જાનવર ગાલિબ આ જાતા તો આપ ખડે મુંહ તિકતે રેહ જાતે. બલ્કે મુમકિન હો જાતા કે વોહી આપ પર સવારી કરતા. ઝાહિર હૈ યે બડી મુશ્કિલ બાત હોતી. હર જાનવરસે કામ લેતે વક્ત યેહી મુનાઝરાબાઝીકા બાઝાર ગરમ રેહતા, ન બેલ ખેત જોત સકતા. ન ઘોડે સવારી લે જા સકતે, ન હલાલ જાનવરકા ગોશ્ત ખાયા જા સકતા. સારે કામ તિજારત વગૈરહકે મુઅત્તલ (બેકાર) હો જાતે ઔર ઈન્સાનકો ઉન જાનવરોંકે મુનાઝરોંસે કભી ભી ફુરસત ન મિલતી ઔર યે સારી ખરાબી જાનવરોંકો અકલ ઔર સમઝ મિલનેસે હોતી, ફિર આપકી તાલીમગાહોંમેં ભી જો ઈલ્મ હાસિલ કરને જમા હોતે ઔર એક હી કલાસમેં ઘોડે ગધે કુત્તે સબ જમા રેહતે બલ્કે જંગલોંસે શેર, ભેડિયે, રીંછ, ગીદડ ભી જમા હોતે તો આપકો ઈલ્મ હાસિલ કરના વબાલે જાન બન જાતા. ગર્ઝ ઈલ્મી ઔર અમલી કારખાને સબકે સબ દરહમ બરહમ હો જાતે. ઈસ લિયે શુક્ર કીજિયે કે અલ્લાહને ઉનહેં અકલ ઔર સમઝ નહીં દિયા. જિનસે આપકે કામકાજ ચલ રહે હૈં.

ઈસસે માલૂમ હુવા કે જિસ તરહ અકલ નેઅમત હૈ. ઈસી તરહ બેઅકલી ભી નેઅમત હૈ. જાનવરોંકી બેઅકલી હીસે ઈન્સાન ફાઈદા ઉઠા રહા હૈ. હત્તાકે જો ઈન્સાન બેઅકલ ઔર બેવકૂફ હૈ વો અકલમંદોંકે મહકૂમ હૈં. જિસસે લીડરોંકી હુકમરાની ચલ રહી હૈ, બેવકૂફ ન હોતે તો લીડરોંકો ગિઝા ન મિલતી. અગર બેસમઝ ન હોતે તો લીડરીકી દુકાન ન ચલ સકતી. પસ કહીં અકલ નેઅમત હૈ તો કહીં બેઅકલી નેઅમત હૈ. ઈસ લિયે જાનવરોંમેં અકલકા માદ્દા ન હોના હી નેઅમત હૈ જિસસે ઉનસે મુખ્તલિફ કિસમકે કામ બગૈર લડાઈ ઝગડાકે નિકાલ લિયે જાતે હૈં વરના અગર ઉનમેં અકલ હોતી તો યે તમામ મનાફેઅ જો ઈન્સાન ઉનસે લેતા હૈ. પામાલ હો જાતે, હાસિલ યે નિકલા કે જાનવરકી પૈદાઈશસે જો મકાસિદ મુતઅલ્લિક હૈં ઉનમેં અકલકી જરૂરત ન થી ઈસ લિયે ઉનકો ઉનકે ફરાઈઝકી વજહસે બેસમઝ રખ્ખા ગયા, તાકે વો ઈન્સાનકી ઈતાઅતસે મુંહ ન મોડેં. ઔર જબ અકલ ઔર સમઝ ઉનકો નહીં દિયા ગયા તો ઉનસે

ખિતાબ કરનેકી ભી જરૂરત ન થી. કે ઉનકે લિયે કોઈ શરઈ કાનૂન ઉતારા જાતા, ઔર વો મુખાતબ ઔર મુકલ્લફ બનાએ જાતે. પસ ઉનકે લિયે ન અમ્ર હૈ ન નહી, ન શરીઅત આઈ ન કોઈ તશરીઈ કાનૂન સિર્ફ લાઠી ઔર ડંડા હૈ, જિસસે વો કામ પર લગે રેહતે હૈં ઔર દિન-રાત મશ્ગૂલ ઔર મુન્હમિક રેહતે હૈં.

દુનિયાકી બેહતરીન નેઅમત, નેક ઔર દીનદાર બીવી હૈ

તારીખે ઈન્સાનીમેં મોહસિને ઈન્સાનિયત હઝરત મુહમ્મદ મુસ્તફા (સ.અ.વ.) કી ઝાતે અકદસ હી વો અકેલી ઝાત હૈ જિસને અપની તાલીમાત ઔર અહકામકે ઝરીએ ઔરતકો ઝિલ્લત ઔર નકબત (બદહાલી) કે ગેહરે ગારસે નિકાલકર ઈઝ્ઝત વ અઝમતકે બુલંદ મકામ પર પહોંચાયા ઔર ઈન્સાની મઆશરેમેં ઔરતકો વકાર વ એહતિરામકા વો દરજા અતા કિયા જો ફિતરત ઔર ઈન્સાનિયતકા મુતકાઝી થા. ઈસ્લામસે પેહલે ઔરતકી તારીખ મઝલૂમિયત વ મહકૂમિયત પર મુશ્તમિલ થી. ઔરતકો સારી કૌમોં ઔર મિલ્લતોંમેં કમતર ઔર નીચ મખ્લૂક સમઝા જાતા થા. ઉસકા ન કોઈ મુસ્તકિલ મકામ થા ઔર ન ઉસકો કોઈ ઝિંદા રેહનેકા હક દેનેકો તૈયાર થા. દીને ઈસ્લામ ઉનકે લિયે રહમતકી બારિશ બનકર આયા ઔર ઉસને ઔરતકો મહકૂમિયત ઔર મઝલૂમિયતકે ખિલાફ ઈસ કદર ઝોરસે સદાએ એહતિજાજ બુલંદ કી કે સારી દુનિયા લરઝા ઉઠી. ઈરશાદે બારી તઆલા હૈ "અય લોગો! અપને પરવરદિગારસે ડરો જિસને તુમહેં એક જાનસે પૈદા કિયા ઔર ઉસીસે ઉસકી બીવીકો પૈદા કરકે ઉન દોનોંસે બહોતસે મર્દ ઔર ઔરતેં ફૈલા દીં" (સૂ. નિસાઅ ૧) દૂસરી જગહ ઈરશાદ હૈ "ઉન ઔરતોંકે સાથ હુસ્ન વ ખૂબીસે ગુઝર બસર કરો. અગર વો તુમકો નાપસંદ હોં તો મુમકિન હૈ કે એક ચીઝ તુમકો નાપસંદ હૈ ઔર અલ્લાહ તઆલા ઉસમેં કોઈ બડી ભલાઈ રખ દે." (સૂ. નિસાઅ ૧૯)

ઈસ્લામને ઉસે દામને આફિયતકે સાયેમેં જગહ દી. ઔરતોંકી ઈઝ્ઝતકી કીમતકો ઉજાગર કિયા. બદકારી વ બેહયાઈ ઔર બેઆબરૂઈકે જિતને સર ચશ્મે થે

એક એક કરકે સબકો બંદ કિયા ઔર ઈસ તરહ ઈન્સાની તેહઝીબ વ તમદ્દુનકી તરક્કી ઔર ઈસ્તિહકામકે લિયે એક ઐસી પાએદાર, મઝબૂત ઔર ઠોસ બુન્યાદ કાઈમ કર દી જિસકે બગૈર એક સાલેહ મુઆશરેકા વુજૂદ નામુમકિન હૈ. અબ ઉસે મીરાસ વ જાઈદાદમેં શરીક કિયા જાને લગા. વો મુઆશરેમેં ઈઝ્ઝત વ એહતિરામકી નિગાહસે દેખી જાને લગી બલ્કે ઉસે ઈમાનકી તકમીલ કરાર દિયા જાને લગા. કુરઆને મજીદને ઔરતોંકો મરદોંકા ઔર મરદોંકો ઔરતોંકા લિબાસ કરાર દિયા "વો તુમહારે લિયે લિબાસ હૈં ઔર તુમ ઉનકે લિયે" (અલ બકરહ ૧૮૭) ઉસકા મતલબ યે હૈ કે ઈન્સાન જિસ તરહ લિબાસ પહેનકર સરદી ગરમીકે બુરે અસરાતસે મહેફૂઝ રેહતા હૈ ઔર ઝેબો ઝીનત ઈખ્તિયાર કરતા હૈ ઉસી તરહ મર્દ જાઈઝ તરીકેસે ઈઝદિવાજી તઅલ્લુકાત કાઈમ કરકે હર કિસમકી બુરાઈયોં ઔર બેહયાઈયોંસે મહેફૂઝ હો જાતા હૈ. ઔરત મર્દકી રફીકે હયાત ભી હૈ ઔર દિલો દિમાગકે લિયે રાહત વ સુકૂનકા ઝરીઆ ભી. ઉસકે વુજૂદકે બગૈર મર્દકી ઝિંદગી બેકાર ઔર બેસુરૂર હૈ. વોહી મર્દકી વૈરાન ઝિંદગીમેં ખૂશિયાં બિખેરતી હૈ ઔર ઉસકે ગુલિસ્તાને હયાતકો તરહ તરહકે હસીન વ ખૂબસૂરત ફૂલોંસે લાલાઝાર બનાતી હૈ. ઈરશાદે બારી તઆલા હૈ "ઉસકી નિશાનિયોંમેંસે એક યે ભી હૈ કે ઉસને તુમહારે લિયે તુમમેંસે જોડે પૈદા કિયે તાકે તુમ ઉનસે રાહત વ સુકૂન હાસિલ કરો ઔર ઉસને તુમહારે દરમિયાન મુહબ્બત રહમત પૈદા કર દી. બિલાશુબહ ઉસમેં ગૌરો ફિક્ર કરનેવાલોંકે લિયે નિશાનિયાં મૌજૂદ હૈં. (સૂ. રૂમ ૨૧)

બહોતસે મુઆશરેમેં ઔરતોંકો ખુલઅકા હક હાસિલ નહીં થા. ઈસ્લામને ઔરતોંકો ખુલઅકા હક દિયા. ઉન મુઆશરોંમેં શૌહરકી વફાતકે બાદ બેવા શાદી નહીં કર સકતી થી ઔર પૂરી ઝિંદગી સોગ ઔર રંજ વ મલાલકી હાલતમેં ગુઝાર દેતી થી. તલાકવાલી ઔરતકા દૂસરી મરતબા નિકાહ કરના સખ્ત ઐબ સમઝા જાતા થા લેકિન ઈસ્લામને ઉન સબ બાતિલ અફકાર ઔર ખયાલાત પર સખ્ત ચોટ લગાઈ ઔર કહા કે મૌત વ હયાતકા માલિક અલ્લાહકી ઝાત હૈ. વો જિસકો ચાહતા હૈ મારતા હૈ ઔર જિસકો ચાહતા હૈ ઝિંદા રખતા હૈ. શૌહરકી વફાતસે ઔરત હમેશાકે લિયે મસર્રત ઔર ખૂશીસે મહેરૂમ નહીં કી જાતી બલ્કે વો ભી મખ્સૂસ ઈદ્દતકે દિન ગુઝારનેકે બાદ નિકાહ કર સકતી હૈ ઔર કિસી મર્દકે ગુલશને હયાતકી

ખૂશ્બૂદાર કલી બન સકતી હૈ. ઈરશાદે બારી તઆલા હૈ "ઔર અપનેમેંસે બેવા ઔરતોંકા નિકાહ કરો." (સૂ. નૂર ૩૨)

ઈસ્લામને ઉસકો મઆશી તમદ્દુની ઔર તાલીમી હુકૂક દિયે. ઉસને મર્દ ઔર ઔરતકે દરમિયાન ફર્ક વ ઈમ્તિયાઝકો ખતમ કિયા ઔર બુઝુર્ગીકા મેઅયાર તકવા ઔર ખશિય્યતે ઈલાહીકો કરાર દિયા. ઈસ્લામમેં દૂસરે મઝાહિબકી તરહ બુઝુર્ગી ઔર કમતરીકા મેઅયાર જિન્સકો કરાર નહીં દિયા બલ્કે યહાં ઈઝ્ઝત વ શરાફત ઔર બડાઈકા મેઅયાર ઈમાન વ આમાલકી દુરૂસ્તગી, ફિક્રકી સલામતી, ખુદા તર્સી, ખૂશ અખ્લાકી, ખુલૂસ ઔર હુસ્ને સીરત હૈ. જો આદમી ખ્વાહ વો મર્દ હો યા ઔરત જિતના ઝિયાદા વો ખુદાતર્સ ઔર ખુદા શનાસ હોગા, અહકામે ઈલાહી પર અમલ પૈરા હોગા ઔર સુન્નતકે મુતાબિક ઝિંદગી ગુઝારેગા વો અલ્લાહકે યહાં ઉતના હી ઝિયાદા ઈઝ્ઝતવાલા ઔર મોહતરમ ઔર બરગુઝીદા સમઝા જાએગા. ચુનાંચે ઈસ્લામકે ઈસ અસાસી દસ્તૂરકો યૂં વાઝેહ કિયા ગયા હૈ "અલ્લાહકે યહાં તુમમેંસે બુઝુર્ગ તરીન શખ્સ વો હૈ જો તુમમેં સબસે ઝિયાદા અલ્લાહસે ડરનેવાલા હૈ" (સૂ. હુજુરાત ૧૩) સાફ ઝાહિર હોતા હૈ કે ઈસ્લામને ઔરતોંકો બરાબરી કરાર દિયા હૈ ઔર બતાયા કે એક ઔરત અલ્લાહ તઆલાકી રઝા વ ખુશ્નૂદી ઔર તકર્રુબકો ઉનહી શરાઈતકી પાબંદી કરકે હાસિલ કર સકતી હૈ જો મરદોંકે લિયે મુકર્રર હૈ. મર્દકો અગર અચ્છે આ'માલકી બદૌલત જન્નત મિલેગી તો ઔરત ભી અપની નેકિયોંકે બદલે જન્નતકી મુસ્તહિક હોગી.

ઈસ્લામને ઝિંદગીકી તા'મીર ઔર તરક્કીકા જો તસવ્વુર પેશ કિયા હૈ ઉસકા તઅલ્લુક તાઆત ઔર ઈબાદાતસે હો યા આપસકે મઆમલાત ઔર લેન દેનસે હો. ખાનદાની ઈન્તિઝામ ઔર બન્દોબસ્તસે હો યા મુઆશરતી આદાબ વ અકદારસે હો. ઉસને હર શોબએ ઝિંદગીમેં ઔરતકા સહીહ મન્સબ વ મકામ મુતઅય્યન કિયા ઔર ઉસકા ઝિક્ર ખૈર ઔર તારીફકે સાથ કિયા ઔર ઉસે મુઆશરે ઔર સોસાયટીકે લિયે મૂજિબે નંગ ઔર આર નહીં સમઝા બલ્કે ઉસકે લિયે લાઝમી જુઝ કરાર દિયા.

ઈસ્લામને ઔરતકો બજાએ લા'નત વ મલામત કરનેકે ઉસે રહમત વ સકીનતકા મઝહર ઠહેરાયા. મોહસિને ઈન્સાનિયત (સ.અ.વ.) ને ઔરતોંકે

મુતઅલ્લિક મરદોંકો દિલોંમેં નફરત ન રખને ઔર પ્યાર વ મુહબ્બત ઔર શફકત વ હમદર્દીકા જઝબા પૈદા કરનેકી મુતઅદદ હદીસોંમેં નસીહત ફરમાઈ હૈ. નીચે ચંદ હદીસોંકા ઝિક્ર હૈ.

હુઝૂર રહમતે આલમ (સ.અ.વ.) ને ઈરશાદ ફરમાયા "દુનિયાકી ચીઝોંમેં મુઝકો સબસે ઝિયાદા મહેબૂબ ઔરત ઔર ખૂશ્બૂ હૈ ઔર મેરી આંખોંકી ઠંડક નમાઝ હૈ." (નસાઈ)

"તુમમેં સબસે ઝિયાદા કામિલ ઈમાનવાલા વો હૈ જિસકે અખ્લાક અચ્છે હોં ઔર અપની બીવીકે સાથ અચ્છે બરતાવસે પેશ આતા હો." (તિરમિઝી)

"તુમમેંસે બેહતરીન વો હૈ જો અપની બીવીકે લિયે બેહતરીન સાબિત હો ઔર ખૂદ મૈં અપને અહલો અયાલકે લિયે તુમ સબસે બેહતર હૂં". (મિશ્કાત)

"નેક ઔર દીનદાર બીવી દુનિયામેં સબસે બડી નેઅમત હૈ. દુનિયાકી નેઅમતોંમેં કોઈ ચીઝ નેક બીવીસે બેહતરીન નહીં." (ઈબ્ને માજા)

"દુનિયાકી નેઅમતોંમેં બેહતરીન નેઅમત નેક બીવી હૈ." (નસાઈ)

હકીકતે હુસ્ન

ખુદાસે હુસ્નને એક રોઝ યે સવાલ કિયા
જહાંમેં ક્યૂં ન મુઝે તૂને લાઝવાલ કિયા
મિલા જવાબ કે તસ્વીર ખાના હૈ દુનિયા
શબ દરાઝે અદમકા ફસાના હૈ દુનિયા

હુઈ હૈ રંગે તગય્યુરસે જબ નમૂદ ઉસકી
વોહી હસીં હૈ હકીકત ઝવાલ હૈ જિસકી
કહીં કરીબ થા, યે ગુફતગૂ કમરને સુની
ફલક પે આમ હુઈ, અખ્તર સહરને સુની

સહરને તારેસે સુનકર સુનાઈ શબનમકો
ફલકકી બાત બતા દી ઝમીંકે મહરમકો

ફિર આએ ફૂલકે આંસૂ પયામે શબનમસે
કલીકા નન્હાસા દિલ ખૂન હો ગયા ગમસે

ચમનસે રોતા હુવા મોસમે બહાર ગયા
શબાબ સૈરકો આયા થા, સોગવાર ગયા

હઝરત કતાદાકા ફલ્સફિયાના મકૂલા હૈ કે ઝિંદગીકા સામાન ઈતના હી અચ્છા હૈ જિતનેમેં સરકશી, લા ઉબાલીપન (બે-ફિક્રી) ન આએ.

દિલકા ઝંગ દૂર કરનેકા નબવી નુસ્ખા

હઝરત અબ્દુલ્લાહ ઈબ્ને ઉમર (રદિ.) સે રિવાયત હૈ કે રસૂલુલ્લાહ (સ.અ.વ.) ને ફરમાયા. બની આદમકે દિલ પર ઈસી તરહ ઝંગ ચળ્હ જાતા હૈ જિસ તરહ પાની લગ જાનેસે લોહે પર ઝંગ આ જાતા હૈ. અર્ઝ કિયા ગયા કે : હુઝૂર (સ.અ.વ.) દિલોંકે ઉસ ઝંગકો દૂર કરનેકા ઝરીઆ ક્યા હૈ? આપ (સ.અ.વ.) ને ઈરશાદ ફરમાયા કે : મૌતકો ઝિયાદા યાદ કરના, ઔર કુરઆન મજીદકી તિલાવત.

(શઅબુલ ઈમાન લિલ બૈહકી)

દૂસરોંકી ઔલાદકો બુરા કેહના ભી ગુનાહ હૈ!

ઈસ્માઈલ સાહબ અગરચે આલિમ નહીં થે લેકિન ઈન્તિહાઈ દીનદાર ઔર તહજ્જુદ ગુઝાર, નમાઝ બાજમાઅત તકબીરે ઊલા તકકે પાબંદ થે. ઉનકે કુલ છ બચ્ચે થે, ઈન્તિકાલસે પેહલે વો જિસ અઝિય્યતનાક મુસીબતમેં થે વો બચ્ચોંકે બારેમેં ફિક્રમંદી થી. ઉનકે તીન બચ્ચિયોંકી શાદી હો ચુકી થી લેકિન લડકે અભી ગૈર શાદી શુદા થે ઔર ઉનમેંસે દો છોટે ફરઝંદ, ઉનકે લિયે બદનામીકા સબબ બન ગયે થે. વો આવારા હો ગયે થે ઔર પૂરે મોહલ્લે ઔર ગાંવકે લોગ ઉનસે તંગ આ ગયે થે. દૂસરા બચ્ચા બદનામ તરીન શખ્સ બન ગયા થા.

ઉન બચ્ચોંકે વાલિદ આખિર તક રો રોકર કેહતે રહે કે અય અલ્લાહ મુઝે

યાદ નહીં કે મૈંને ઝિંદગીમેં કૌનસા ઐસા ગુનાહ કિયા, જિસકી વજહસે મુઝે આજ યે દિન દેખના પડ રહા હૈ. ઉનકે હમ ઉમ્ર ભી યે કેહતે થે કે વો બચપન હીસે નેક ઔર સાલેહ થે. હરામ વ હલાલકી હમેશા તમીઝ રહી, કભી શરાબ વ ઝિના વ જુવેકે કરીબ ભી નહીં ગયા. એક તરફસે ઉનકે યે અચ્છે હાલાત થે તો દૂસરી તરફ ઉનકી ઔલાદકે બુરે હાલાત, મુશ્કિલ સુલઝ નહીં રહી થી. કઈ લોગોંને ઉસ પર બહોત ગૌર કિયા. ઈસ સિલસિલેમેં એક હમ ઝમાના બુઝુર્ગને મદદ કી ઔર બાત જલ્દ હી સમઝમેં આ ગઈ. ઉનકે બુઝુર્ગ સાથીકા કેહના થા કે જવાનીમેં મસ્જિદમેં જાતે હુએ રાસ્તેમેં જબ શરીર લડકોંસે ઈસ્માઈલ સાહબકા સામના હોતા થા તો ઉનકો વો તા'ના દેતે થે કે તુમહેં કિસ બદમઆશ બાપને જના હૈ? ક્યા તુમહારા બાપ હરામ કમાતા હૈ ઔર વોહી ખિલાતા હૈ, જિસકી વજહસે તુમ લોગોંકી યે હાલત હો ગઈ હૈ?

કિસીકે મુતઅલ્લિક કોઈ મન્ફી, નાપસંદીદા ઔર નાકાબિલે યકીન બાત સુનનેમેં આતી તો વો સબકે સામને તબ્સિરા કરતે કે કમીનોંકી ઔલાદ ભી કમીની હોતી હૈ. ઉન બચ્ચોંકે વાલિદને ભી અપની જવાનીમેં ઈસ તરહકી હરકત કી હોગી, તભી તો ઉનકી ઔલાદકી યે હાલત હો ગઈ હૈ.

ગર્ઝ યે કે કિસી તા'ના દેને ઔર કિસીકે ગુનાહ પર આર દિલાનેમેં ઉનકા કોઈ સાની નહીં થા. યે સુનકર અલ્લાહકે રસૂલ (સ.અ.વ.) કી હદીસ યાદ આતી હૈ કે કોઈ શખ્સ કિસીકો કિસી ગુનાહ પર આર દિલાતા હૈ તો મરનેસે પેહલે ખૂદ ઉસ ગુનાહમેં મુબ્તલા હો જાતા હૈ. નબીએ કરીમ (સ.અ.વ.) ને ફરમાયા કે કિસીકી મુસીબત પર ખૂશ ન હો જાઓ અલ્લાહ તઆલા ઉસકા ઐબ છુપાએગા.

હમેં યે સમઝ લેના ચાહિયે કે ઔલાદકા યે બુરા અંજામ જવાનીમેં ઉનકી ઉસ બદ ઝબાની ઔર દૂસરોંકો આર દિલાનેકા નતીજા હો સકતા હૈ. ઉનકે ઉસી બુઝુર્ગ દોસ્તને યે ભી કહા કે અપની ઔલાદકે સિલસિલેમેં વો બહોત સૈખ્ત વાકેઅ થે. ઉનકે કિસી નાઝેબા કામકો કભી બરદાશ્ત નહીં કરતે થે, ડાંટતે, મારતે ઔર કભી ગુસ્સામેં ઉનકો શયતાન, ઈબ્લીસ ઔર મલઊન ઔર મરદૂદ ભી કેહ દેતે થે. હો સકતા હૈ વો કુબૂલિયતકી ઘડી હો, તભી તો અલ્લાહને ઉનકી ઔલાદોંકો શયતાન સિફત બના દિયા, ઈસ લિયે કે જિસ તરહ ઔલાદકે હકમેં વાલિદૈનકી દુઆ જલ્દ

કુબૂલ હો જાતી હૈ ઈસી તરહ બદ દુઆ ભી વાલિદૈનકી અપની ઔલાદોંકે હકમેં જલ્દ અપના અસર કર દિખાતી હૈ. ઈસ લિયે કભી ભૂલકર ગલતીસે ભી, ગુસ્સા વ જોશમેં ભી અપની ઔલાદકો ડાંટનેમેં ગલત નામોંસે નહીં પુકારના ચાહિયે, મબાદા કુબૂલિયતકા વક્ત હો ઔર ઉસકા અસર ઝાહિર હો. ઉનહોંને અપની ઔલાદકે હકમેં પાબંદીસે અલ્લાહ તઆલાકે બતાએ હુએ ઉસૂલોં ઔર દુઆઓંસે અપને બચ્ચોંકી તરબિયત કી હોતી ઔર કિસી દૂસરેકે બચ્ચોંકો બુરા ન કહા હોતા તો શાયદ ઉનહેં યે દિન દેખના ન પડતા. અલ્લાહ તઆલાસે હમેં દુઆ કરના ચાહિયે કે "અય અલ્લાહ હમેં ઐસી બીવિયાં ઔર બચ્ચે અતા ફરમા જો હમારે લિયે આંખોંકી ઠંડકકા સબબ બનેં ઔર હમેં તકવાવાલોંકા ઈમામ બના.

હુઝૂરે અકરમ (સ.અ.વ.) કી મુબારક મજલિસકા એક વાકિઆ

એક મરતબા નબીએ કરીમ (સ.અ.વ.) ઔર હઝરત અબૂબક્ર સિદ્દીક, હઝરત ઉમર ફારૂક ઔર હઝરત ઉસમાન ગની (રદિ.) યે બુઝુર્ગ હઝરાતે સહાબા હઝરત અલી (રદિ.) કે મકાનમેં તશરીફ લે ગયે તો ઉસ મુબારક મજલિસમેં સરવરે કૌનેન હુઝૂરે અકદસ (સ.અ.વ.) ઔર ચારોં ખુલફાએ રાશિદીન મૌજૂદ હૈં, હઝરત અલી ઔર ઉનકી ઝૌજએ મોહતરમા (બીવી) હઝરત ફાતિમા ઝોહરા (રદિ.) ને ઉન મુઅઝ્ઝઝ મહેમાનોંકી ખાતિર તવાઝોઅ કરનેકે લિયે ઉનકે પાસ જો સબસે બેહતરીન ચીઝ થી વો પેશ કી. એક શહદકા પ્યાલા વો ખૂબસૂરત ઔર ચમકદાર પ્યાલા ઈત્તિફાકસે શહદકે પ્યાલામેં એક બાલ ગિર ગયા. હુઝૂરે અકરમ (સ.અ.વ.) કે દસ્તે મુબારક જબ વો પ્યાલા આયા તો આપને ઉન હઝરાતકે સામને વો પ્યાલા પેશ ફરમાયા ઔર ઈરશાદ ફરમાયા દેખો ખૂબસૂરત પ્યાલા. ઉસમેં શીરીં શહદ હૈ. ઉસમેં એક બાલ પડા હુવા હૈ. હર એક અપની અપની તબીઅત પર ઝોર ડાલકર અપને અપને ઝૌકકે મુતાબિક ઈસ પ્યાલા ઔર બાલકે મુતઅલ્લિક અપની રાય પેશ કરે (૧) હઝરત અબૂબક્ર

સિદ્દીક (રદિ.) ને ફરમાયા અલ્લાહકે રસૂલ (સ.અ.વ.)! મેરે નઝદીક મોમિનકા દિલ તશ્તસે ઝિયાદા રોશન ઔર ચમકદાર હૈ ઔર ઉસકે દિલમેં જો ઈમાન હૈ વો શહદસે ઝિયાદા શીરીં હૈ લેકિન ઈમાનકો મૌત તક હિફાઝત કરકે લે જાના બાલસે ઝિયાદા બારીક હૈ (૨) હઝરત ઉમર ફારૂક (રદિ.) કે સામને જબ યે પ્યાલા આયા તો હઝરત ઉમર (રદિ.) ને ફરમાયા યા રસૂલલ્લાહ (સ.અ.વ.)! હુકૂમત ઈસ તશ્તસે ઝિયાદા ચમકદાર ઔર રોશન હૈ, હુકમરાની કરના યે શહદસે ઝિયાદા શીરીં હૈ લેકિન હુકૂમતમેં અદલ ઔર ઈન્સાફ કરના બાલસે ઝિયાદા બારીક હૈ. (૩) હઝરત ઉસમાન ગની (રદિ.) ને ફરમાયા યા રસૂલલ્લાહ (સ.અ.વ.)! મેરે નઝદીક ઈલ્મે દીન તશ્તસે ઝિયાદા રોશન હૈ ઔર ઈલ્મે દીન સીખના શહદસે ઝિયાદા શીરીં હૈ લેકિન ઉસ પર અમલ કરના બાલસે ઝિયાદા બારીક હૈ. (૪) હઝરત અલી (રદિ.) ને ફરમાયા યા રસૂલલ્લાહ (સ.અ.વ.)! મેરે નઝદીક મુઅઝ્ઝઝ મહેમાન તશ્તસે ઝિયાદા રોશન હૈ ઔર ઉનકી મહેમાન નવાઝી શહદસે ઝિયાદા શીરીં હૈ ઔર ઉનકો ખૂશ કરના બાલસે ઝિયાદા બારીક હૈ. (૫) હઝરત ફાતિમા (રદિ.) ફરમાતી હૈં ઔરતકે હકમેં હયા ઈસ તશ્તસે ઝિયાદા રોશન ઔર ચમકદાર હૈ ઔર ઉસકે ચેહરે પર પરદા ઉસ શહદસે ઝિયાદા શીરીં હૈ ઔર એક ગૈર મર્દ પર નિગાહ ન પડે ઔર ગૈર મર્દકી ઉસ પર નિગાહ ન પડે યે બાલસે ભી ઝિયાદા બારીક હૈ (૬) હુઝૂરે અકદસ (સ.અ.વ.) ને ફરમાયા અલ્લાહકી મઅરિફત તશ્તસે ઝિયાદા રોશન હૈ, ઉસકે બાદ ફરમાયા મઅરિફતે ઈલાહીસે આગાહ હો જાના ઔર મઅરિફતે ઈલાહી હાસિલ હો જાના ઈસ શહદસે ઝીયાદા શીરીં હૈ ઔર અલ્લાહકી મઅરિફતકે બાદ ઉસ પર અમલ કરના યે બાલસે ઝિયાદા બારીક હૈ. (૭) હઝરત જિબ્રઈલ (અલૈ.) ને ફરમાયા મેરે નઝદીક રાહે ખુદા યાની અલ્લાહકી રાહ તશ્તસે ઝિયાદા રોશન હૈ ઔર અલ્લાહકી રાહમેં અપની જાન વ માલ કુરબાનં કરના, જિહાદ કરના શહદસે ઝિયાદા શીરીં હૈ ઔર ઉસકે બાદ ફરમાયા ઉસ પર ઈસ્તિકામત યાની મૌત તક રાહે ખુદામેં ચલતે રેહના બાલસે ઝિયાદા બારીક હૈ (૮) અલ્લાહ તઆલા ફરમાતે હૈં જન્નત ઈસ તશ્તસે ઝિયાદા રોશન હૈ ઔર જન્નતકી નેઅમતેં ઈસ શહદસે ઝિયાદા શીરીં હૈં લેકિન જન્નત તક પહોંચનેકે લિયે પુલ સિરાતસે ગુઝરના બાલસે ઝિયાદા બારીક હૈ.

દીને ફિતરત ઔર હમારી ઝિંદગી

પૂરે આલમમેં ઈસ વક્ત ઉમ્મતે મુસ્લિમાકે લોગ એક બડી તા'દાદમેં મૌજૂદ હૈં બયાન કિયા જાતા હૈ કે વો દુનિયાકી પૂરી આબાદીકા એક બટે છ હિસ્સા હૈં ઈસ તરહ મુસલમાન દૂસરે મઝહબ ઔર તેહઝીબોંકે માનનેવાલોંકે મુકાબલેમેં એક અઝીમ કૌમ શુમાર કિયે જાતે હૈં ઔર બરાબર ઉસમેં ઈઝાફા હો રહા હૈ. સિર્ફ અમેરીકામેં તકરીબન એક કરોડ મુસલમાન મૌજૂદ હૈં ઔર ઉનકી તાદાદ ભી બળ્હતી જા રહી હૈ ઈસ તરહ યુરોપકે તમામ મમાલિક ઔર દુનિયાકે મશરિકી હિસ્સેમેં ભી ઈસ્લામ કુબૂલ કરનેવાલોંકી તા'દાદમેં નિહાયત તેઝીસે ઈઝાફા હો રહા હૈ ઉસકી વજહ ગાલિબન યે હૈ કે માદ્દી તેહઝીબોંકે સાયેમેં જિન લોગોંને વક્ત ગુઝારે ઔર ઐશ વ ઈશરતસે પૂરી તરહ ફાઈદા ઉઠાયા, વો સબ કુછ હાસિલ કરનેકે બાવજૂદ જૌહરે નાયાબસે મહેરૂમ રહે ઔર ઉસકો દૂર કરનેકે લિયે ઉનહોંને તમામ ફોરમૂલોંકો આઝમાકર દેખ લિયા લેકિન ઉનકો વો સુકૂન નહીં મિલ સકા જિસકે બગૈર ઝિંદગીમેં કોઈ લઝ્ઝત યા ઉસકી કોઈ કીમત બાકી રહે, આખિરકાર ઉનકો ઈસ્લામકા મુતાલઆ કરને ઔર ઉસકે બનાએ હુએ નિઝામે ઝિંદગીકો ગૌરસે દેખનેકી તૌફીક હુઈ ઔર ઉનકો વો મતાએ ગુમશુદા મિલ ગઈ જિસસે ઉનકી ઝિંદગીકા રૂખ બદલ ગયા, ઉનકો ખાલિકે કાઈનાતકા યકીન હાસિલ હુવા ઔર ઉસકે બનાએ હુએ ઉસૂલે ઝિંદગીકો ઉનહોંને આઝમાયા તો અચાનક ઉનકે અંદર એક ઈન્કિલાબ બરપા હુવા. યે ઈસ્લામકે દીને ફિતરત હોને ઔર નિશાની મિઝાજસે મુકમ્મલ તૌર પર હમ આહંગ હોનેકી દલીલ હૈ. અલ્લાહ તઆલા ઈસ હકીકતકી વઝાહત ફરમાતે હૈં કે "પસ સીધા રખ અપના રૂખ દીનકે લિયે યકસૂ હોકર. વોહી અલ્લાહકી ફિતરત હૈ જિસ પર લોગોંકો પૈદા કિયા, અલ્લાહકે દીનમેં કોઈ તબ્દીલી નહીં હૈ. યેહી સીધા દીન હૈ. લેકિન અકસર લોગ ઉસકે સમઝનેસે કાસિર હૈં." (સૂ. રૂમ ૩૦) અલબત્તા જિન લોગોં પર યે હકીકત ખુલ ગઈ વો ઉસકો અપનાને ઔર ઉસકો અપની ઝિંદગીકા રેહનુમા બનાને પર મુત્તફિક હો ગયે ઔર દુનિયાકી અઝીમસે અઝીમતર મતાઅ

ઉનકી નઝરોંમેં બેકીમત બનકર રેહ ગઈ, વો ઈસ દરિયાફ્ત પર ન સિર્ફ યે કે બેહદ ખૂશ ઔર મુત્મઈન હૈં બલ્કે ઉસકો અલ્લાહ તઆલાકા ખાસ ફઝલો ઈન્આમ સમઝકર ઉસ પર નાઝાં હૈં ઔર ઉસે અપની ઝિંદગીકા અસલ સરમાયા સમઝતે હૈં. એક નૌમુસ્લિમને ઈસ્લામ કુબૂલ કરનેકે બાદ જબ ઈન્તિહાઈ ખૂશીકા ઈઝહાર કિયા તો મુસલમાન રેહનુમાને ઉસકો મુબારકબાદ દી. ઉસ વક્ત ઉસને જવાબ દિયા કે મુબારકબાદ કિસ બાત કી? મૈંને અલ્લાહ તઆલાકે ફઝલસે ફિતરતકો પા લિયા. જિસ પર અલ્લાહ તઆલાને ઔલાદે આદમકો પૈદા કિયા ઔર વો ફિતરત ઈસ્લામ હૈ. લિહાઝા મૈંને ગોયા અપને આપકો દરિયાફ્ત કિયા હૈ ઔર ઈસસે પેહલે મૈં ગુમરાહીમેં મુબ્તલા થા ઔર ખૂદ અપની ઝાતસે નાઆશના થા.

તસ્વીરકા દૂસરા રૂખ યે હૈ કે હમ મુસલમાનોંને અપની ફિતરતકે ખિલાફ ઝિંદગીકી ગાડી ચલા રખ્ખી હૈ. યેહી સબબ હૈ કે હમકો કદમ કદમ પર મુશ્કિલાતકા સામના કરના પડતા હૈ ઔર હમકો મિટાનેકી કોશિશ તેઝ રફતારીકે સાથ જારી હૈ ઔર કામિયાબીસે હમ કિનાર હો રહે હૈં. રસૂલે અકરમ (સ.અ.વ.) સારે જહાંકે લિયે રહમત બનકર તશરીફ લાએ. ઉસ સરાપા રહમતકા નમૂના આપકી સીરતે તય્યિબામેં માજૂદ હોતે હુએ ભી હમ ઉસસે બડી હદ તક મુસ્તગ્ની (બેપરવા) હો ગયે હૈં ઔર હમ તેહઝીબોંકી બેરહમાના બંદિશોંમેં અપને આપકો મુકય્યદ કરનેમેં કોઈ આર નહીં મહેસૂસ કરતે. મશરિક વ મગરિબમેં હર જગહ હમ યે તઅસ્સુર દેનેકી કોશિશ કર રહે હૈં કે અબ ઈસ્લામી નિઝામ અદલ વ મુસાવાત ઔર આલમી ભાઈચારગીકા તસવ્વુર એક ખ્વાબ બનકર રેહ ગયા હૈ ઔર માદ્દહ પરસ્ત નિઝામે ઝિંદગીમેં ઉસકી કોઈ ગુંજાઈશ નહીં હૈ. ઔરતોંકો ઉસને એક તવીલ ગુલામી ઔર બેરહમાના ઝિંદગીસે નજાત દિલાકર ઈઝ્ઝત વ અઝમતકા બુલંદ મરતબા અતા કિયા ઔર ઈસ્લામી મુઆશરેકી તા'મીરમેં ઉનકે કિરદારોંકો દુન્યાવી અહમિયત દી. આજ હમ અપને સિરાતે મુસ્તકીમસે હટકર દૂસરી કૌમોંકી તરહ બેસિમ્ત માદ્દા પરસ્તીકે અલમ બરદાર બનકર રેહ ગયે હૈં ઔર યહૂદ ઔર નસારાકે મન્સૂબોંકો અમલી જામા પહેનાનેમેં કોઈ શરમ મહેસૂસ નહીં કરતે. યે ઐસા સંગીન ખતરા હૈ કે હમ ઉસકા મુકાબલા સંજીદગીકે સાથ

ઉસ વક્ત કર સકતે હૈં જબ હમ મુકમ્મલ તૌર પર ઈસ્લામી તેહઝીબકી નુમાઈન્દગી કર સકેં. યેહી તેહઝીબ ઝિંદા વ જાવેદ હૈ ઔર હર ઝમાન વ મકાનમેં ઉસકી કિયાદત ઈન્સાનકી અઝમતકો તસ્લીમ કરાનેમેં મશ્અલે રાહ હૈ. રહમતુલ લિલ આલમીનકી ઉમ્મત આજ દો રાહે પર ખડી હૈ ઔર અપને કિરદારકો રહમતકે આઈનેમેં પેશ કરનેસે દૂર હૈ.

એક આંસૂકા મકામ

હઝરત રસૂલુલ્લાહ (સ.અ.વ.) સે રિવાયત કી ગઈ હૈ. આપ (સ.અ.વ.) ને ઈરશાદ ફરમાયા "જિસ બંદેકી આંખેં ખૌફે ખુદાસે ભર જાએં અલ્લાહ તઆલા ઉસકે જિસ્મકો જહન્નમ પર હરામ કર દેતે હૈં. ફિર અગર વો ઉસકે રૂખ્સાર પર બેહ પડે તો ઉસકે ચેહરેકો ન કોઈ તકલીફ પહોંચેગી ઔર ન ઝિલ્લત.

ઔર અગર કોઈ બંદા જમાઅતોંમેંસે કિસી જમાઅતમેં રો પડે તો અલ્લાહ તઆલા ઉસ બંદેકે રોનેકે ખાતિર ઉસે જહન્નમસે નજાત દે દેંગે હર અમલકા વઝન ઔર સવાબ હૈ લેકિન આંસૂકે સવાબકા કોઈ ભી હિસાબ નહીં યે તો જહન્નમકે આગકે પહાડોંકો બુઝાકર રખ દેતા હૈ. (ઈબ્ને અબીદુન્યા)

વાલિદૈનકે સાથ મૈદાને હશ્રમેં સુલૂક કરનેવાલેકા અજીબ કિસ્સા

હદીસમેં હૈ કે એક શખ્સકે મીઝાને અમલકે દોનોં પલડે બરાબર હો જાએંગે અલ્લાહ તઆલા ફરમાએંગે તુમ જન્નતવાલોંમેંસે નહીં ઔર ન હી દોઝખ વાલોંમેંસે હો, તો ઉસ વક્ત એક ફરિશ્તા એક કાગઝ લેકર આએગા ઔર ઉસકો તરાઝૂકે એક પલડેમેં રખ્ખેગા, ઉસ કાગઝમેં "ઉફ" લિખ્ખી હોગી તો યે ટુકડા નેકિયોં પર ભારી હો જાએગા ક્યૂંકે યે વાલિદૈનકી નાફરમાનીકા ઐસા કલિમહ હૈ જો દુનિયાકે પહાડોંસે ભી ભારી હો જાએગા. ચુનાંચે ઉસે દોઝખમેં લે જાનેકા હુકમ કિયા જાએગા. કેહતે

હૈં વો શખ્સ મુતાલબા કરેગા કે ઉસકો અલ્લાહ તઆલાકે પાસ વાપસ લે ચલેં તો અલ્લાહ તઆલા ફરમાએંગે ઉસે લૌટા લાઓ. ફિર અલ્લાહ તઆલા ઉસસે પૂછેંગે અય નાફરમાન બંદે કિસ વજહસે તુમ મેરે પાસ વાપસ આનેકા મુતાલબા કર રહે થે? વો કહેગા ઈલાહી આપને દેખ લિયા મૈં દોઝખકી તરફ જા રહા હૂં ઔર મુઝે કોઈ ભાગનેકા રાસ્તા નહીં, મૈં અપને વાલિદૈનકા નાફરમાન થા હાલાંકે વો ભી મેરી તરહ દોઝખમેં જા રહે હૈં આપ ઉસકી વજહસે મેરે અઝાબકો બઢા દેં ઔર ઉનકો દોઝખસે નજાત દે દેં.

ફરમાતે હૈં અલ્લાહ તઆલા હંસ પડેંગે ઔર ફરમાએંગે તૂને દુનિયામેં તો ઉનકી નાફરમાની કી ઔર આખિરતમેં ઉનકે સાથ નેક સુલૂક કિયા, જા અપને બાપકા હાથ પકડ ઔર દોનોં જન્નતમેં ચલે જાઓ. (જન્નતકે હસીન મનાઝિર)

અલ્લાહકી રહમત પર યકીન રખનેવાલા નૌજવાન

હઝરત અબૂ ગાલિબ (રહ.) ફરમાતે હૈં કે મૈં હઝરત અબૂ ઉમામહ (રદિ.) કી ખિદમતમેં મુલ્કે શામમેં આતા જાતા રેહતા થા. એક દિન મૈં હઝરત અબૂ ઉમામહ (રદિ.) કે પડોસી નૌજવાનકે પાસ ગયા જો બીમાર હો રહા થા, ઉસકે પાસ ઉસકા ચચા ભી મૌજૂદ થા વો ઉસ નૌજવાનસે કેહ રહા થા અય ખુદાકે દુશ્મન, મૈંને તુમહેં યે કામ કરનેકો નહીં કહા થા, મૈંને તુઝે ઈસ કામસે નહીં રોકા થા? તો ઉસ નૌજવાન લડકેને કહા અય ચચા જાન! અગર અલ્લાહ તઆલા મુઝે મેરી માં કે સુપુર્દ કર દેં તો વો મેરે સાથ ક્યા મઆમલા કરેંગી? ચચાને કહા વો તુઝે જન્નતમેં દાખિલ કર દેગી, તો લડકેને કહા, અલ્લાહ તઆલા મેરી માંસે ઝિયાદા શફીક હૈ. ઉસસે ઝિયાદા મુઝ પર મહેરબાન હૈ. બસ યેહી બાત કહી ઉસકી જાન નિકલ ગઈ. તબ ઉસકે ચચાને ઉસકે કફન દફનકા ઈન્તિઝામ કિયા ઔર ઉસ પર નમાઝે જનાઝા પઢ લી ઔર ઈરાદા કિયા કે ઉસકો કબ્રમેં ઉતારે તો મૈં ભી ઉસકે ચચાકે સાથ કબ્રમેં ઉતરા

જબ ઉસને લહદકો દુરૂસ્ત કિયા તો ઉસકી ચીંખ નિકલ ગઈ ઔર ઘભરા ગયા. મૈંને ઉસસે પૂછા તુમહેં ક્યા હુવા? ઉસને બતાયા કે ઉસકી કબ્ર બહોત વસીઅ હો ગઈ ઔર નૂરસે ભર ગઈ હૈ મૈં ઉસીસે દેહશતઝદા હો ગયા. (જન્નતકે હસીન મનાઝિર)

એક મુલ્ક ઐસા ભી હૈ જો વૈરાન ન હો ઔર ન ઉસકા માલિક મરે

ગુઝિશ્તા ઝમાનેમેં એક બાદશાહને એક શહેર બસાયા ઔર નિહાયત ખૂબસૂરત બનવાયા, ઔર ઉસકી ઝેબાઈશ ઔર ઝીનતમેં બહોતસા માલ ખર્ચ કિયા ફિર ઉસને ખાના પકવાકર લોગોંકી દઅવત કી ઔર કુછ આદમી દરવાઝે પર બિઠલાએ કે જો નિકલે ઉસસે પૂછા જાએ કે ઈસ મકાનમેં કોઈ ઐબ તો નહીં હૈ. ચુનાંચે સબને જવાબ દિયા કોઈ ઐબ નહીં હૈ, આખિરમેં કુછ લોગ કમ્બલ પોશ (દુરવેશ) આએ ઉનસે ભી સવાલ કિયા ગયા કે તુમને ઈસમેં કોઈ ઐબ દેખા? કહા દો ઐબ હૈં, પાસબાનોંને (ચોકીદારોંને) ઉસે રોક લિયા ઔર બાદશાહકો ખબર દી. બાદશાહને કહા મૈં એક ઐબ પર ભી રાઝી નહીં હૂં ઉનહેં હાઝિર કરો. પાસબાનોંને ઉન કમ્બલ પોશોંકો બાદશાહકે સામને હાઝિર કિયા. બાદશાહને દરિયાફ્ત કિયા કે વો દો ઐબ ક્યા હૈં? કેહને લગે કે યે મકાન ઉજડ જાએગા ઔર ઉસકા માલિક મર જાએગા. બાદશાહને સવાલ કિયા કે ઐસા ભી કોઈ મકાન હૈ કે કભી વૈરાન ન હો ઔર ન ઉસકા માલિક મરે? ઉનહોંને કહા હાં હૈ. ઔર ઉનહોંને જન્નત ઔર ઉસકી નેઅમતોંકો ઝિક્ર કિયા ઔર શૌક દિલાયા ઔર દોઝખ ઔર ઉસકે અઝાબસે ડરાયા. ઔર હક તઆલાકી ઈબાદતકી રગબત દિલાઈ. ઉસને ઉનકી દઅવત કુબૂલ કી ઔર અપના મુલ્ક છોડકર ભાગ ગયા ઔર અલ્લાહ તઆલાસે તૌબા કી.

બેતકલ્લુફ હોનેકે બાવજૂદ ભી ઈજાઝત જરૂરી

હઝરત જાબિર (રદિ.) સે રિવાયત હૈ કે રસૂલુલ્લાહ (સ.અ.વ.) ઔર

આપકે ચંદ અસ્હાબ સાથિયોંકા ગુઝર એક ખાતૂનકી તરફ હુવા તો ઉસને એક બકરી ઝબહ કી ઔર ખાના તૈયાર કિયા. આપ (સ.અ.વ.) ને ઉસમેંસે એક લુકમા લિયા મગર ઉસકો આપ (સ.અ.વ.) હલકસે ઉતાર નહીં સકે, તો આપ (સ.અ.વ.) ને ઈરશાદ ફરમાયા કે યે બકરી અસલ માલિકકી ઈજાઝતકે બગૈર ઝબહ કર લી ગઈ હૈ. ઉસ ખાતૂનને અર્ઝ કિયા કે હમ લોગ મઆઝ (અપને પડોસી) કે ઘરવાલોંસે કોઈ તકલ્લુફ નહીં કરતે હમ ઉનકી ચીઝ લે લેતે હૈં ઈસી તરહ વો હમારી ચીઝ લે લેતે હૈં. (મુસ્નદે અહમદ)

ઈસ વાકિઆમેં યે બાત ખાસ કાબિલે ગૌર હૈ કે બકરી ન ચુરાઈ ગઈ થી ન છીની ગઈ થી બલ્કે આપસકે તઅલ્લુકાત ઔર રિવાજ ઔર ચલનકી વજહસે ઈજાઝત લેનેકી જરૂરત નહીં સમઝી ગઈ ઔર ઝબહ કર લી ગઈ. ઉસકે બાવજૂદ ઉસમેં ઐસી ખબાસત ઔર ખરાબી પૈદા હો ગઈ.

ઈલ્મકી અહમિયત

ઈબ્ને જૌઝી (રહ.) ફરમાતે હૈં કે સબસે બડા દરવાઝા જિસસે ઈબ્લીસ લોગોંકે પાસ આતા હૈ વો જહાલતકા દરવાઝા હૈ. પસ ઈબ્લીસ જાહિલોંકે યહાં બે-ખટકે દાખિલ હોતા હૈ ઔર આલિમકે યહાં સિવાએ ચોરીકે કિસી તરહ નહીં આ સકતા.

અબ્દુલ્લાહ બિન અમ્ર બિન આસ (રદિ.) ને ફરમાયા કે આં હઝરત (સ.અ.વ.) કા ગુઝર હઝરત સઅદ (રદિ.) કી તરફ ઈસ હાલમેં હુવા કે વો વુઝૂ કર રહે થે. ફરમાયા અય સઅદ યે ક્યા ફુઝૂલખર્ચી હૈ? સઅદ (રદિ.) ને અર્ઝ કિયા કે ક્યા વુઝૂમેં ભી પાનીકી ફુઝૂલખર્ચી મોઅતબર હૈ? આપ (સ.અ.વ.) ને ફરમાયા અગરચે તૂ બેહતે દરિયાસે વુઝૂ કરે. હુઝૂર (સ.અ.વ.) ને ફરમાયા વુઝૂમેં વસાવિસકે વાસ્તે એક શયતાન મુકર્રર હૈ ઉસકા નામ વલહાન હૈ તુમ ઉસસે બચો વો વુઝૂમેં લોગોંસે મુઝહિકહ (મઝાક) કરતા હૈ.

આખરી મુગલ તાજદાર બહાદુરશાહ ઝફરકી એક "મઝલૂમ" ગઝલ

ન કિસીકી આંખકા નૂર હૂં, ન કિસીકે દિલકા કરાર હૂં
જો કિસીકે કામ ન આ સકે મૈં વો એક મુશ્તે ગુબાર હૂં
મેરા રંગ વ રૂપ બિગડ ગયા, મેરા યાર મુઝસે બિછડ ગયા
જો ચમન ખિઝાંસે ઉજડ ગયા, મૈં ઉસકી ફસલે બહાર હૂં
ન તો મૈં કિસીકા હબીબ હૂં, ન તો મૈં કિસીકા રકીબ હૂં
જો બિગડ ગયા વો નસીબ હૂં, જો ઉજડ ગયા વો દયાર હૂં
પએ ફાતિહા કોઈ આએ ક્યૂં, કોઈ ચાર ફૂલ ચળ્હાએ ક્યૂં
કોઈ આકે શમઅ જલાએ ક્યૂં, મૈં વો બેકસીકા મઝાર હૂં
મૈં નહીં હૂં નગ્મા જાંફઝા, મુઝે સુનકે કોઈ કરેગા ક્યા
મૈં બડે બિરોગકી હૂં સદા, મૈં બડે દુખીકી પુકાર હૂં

રહમતકી ઘટા ઉઠી ઔર અબ્રે કરમ છાયા

પળ્હતા મહેશરમેં જબ સલ્લિ અલા આયા
રહમતકી ઘટા ઉઠી ઔર અબ્રે કરમ છાયા
જબ વક્ત પડા નાઝુક અપને હુએ બેગાને
હાં કામ અગર આયા તો નામ તેરા આયા
પુરસિશ થી ગુનાહોંકી ઔર પાસકા થા આલમ
બેકસકી ખબર લેને મહેબૂબે (સ.) ખુદા આયા
યે નામ મુબારક થા યા હકકી તજલ્લી થી
દમ ભરમેં હુવા ફાસિક અબ્દાલકા હમ પાયા
ચરચે હૈં ફરિશ્તોંમેં ઔર રશ્ક હૈ ઝાહિદકો
ઈસ શાનસે જન્નતમેં શૈદાએ નબી (સ.) આયા

ક્યૂં નઝઅકી દુશ્વારી આસાન ન હો જાતી
થા નામ તેરા લબ પર ઔર સંર પે તેરા સાયા
હિકમતકા સબક છોડા ઈઝ્ઝતકી તલબ છોડી
દુનિયાસે નઝર ફેરી સબ ખોકે તુઝે પાયા
સમઝે થે સિયાહકારી અપની હૈ ફઝોં હદસે
દેખા તો કરમ તેરા ઈસસે ભી સિવા પાયા

ઝિંદગી જિસ જગહ ભી ગુઝરે યાદે ખુદામેં ગુઝરની ચાહિયે

જેલખાનેકે ચંદ મહીનોં પેહલે હઝરત મુજદ્દિદ સાહબ (રહ.) અપને અસ્હાબસે ફરમાયા કરતે થે કે મેરે ઉપર એક બલા નાઝિલ હોગી, જો મેરે લિયે મકામાત ઔર વિલાયતકી તરક્કિયાતકા ઝરીઆ હોગી, ઉસ બલાકે બગૈર ઉન તરક્કિયાતકા હાસિલ કરના મુમકિન નહીં, હઝરત મુજદ્દિદ સાહબ (રહ.) ને ઝમાનએ કૈદમેં ભી કભી બાદશાહકો બદ દુઆ નહીં કી, બલ્કે ફરમાયા કરતે થે કે બાદશાહ અગર મુઝકો જેલખાનેમેં ન ભેજતે તો ઈતને હજાર લોગોંકો દીની ફવાઈદ કૈસે મિલતે, ઔર હમારે મરાતિબકી તરક્કી જો ઈસી મુસીબતકે નુઝૂલ પર મુન્હસિર થી કૈસે હાસિલ હોતી, આપકે સાથી યે ચાહતે થે કે આપ બદ દુઆ કરકે બાદશાહકો નુકસાન પહોંચાએં, ઉનકો આપ મના ફરમાતે રેહતે, ચૂંકે આપ જહાં તક હો સકે અંબિયાએ કિરામકી સુન્નતકો નહીં છોડતે થે તો તકદીરે ઈલાહીકા તકાઝા હુવા કે જેલખાનેકે ઝરીએસે હઝરત યૂસુફ (અલૈ.) કી સુન્નતકો ભી અદા કરાયા જાએ.

આપને જેલખાનેસે અપને ફરઝંદ ખ્વાજા મા'સૂમ સાહબકો લિખ્ખા કે આઝમાઈશ અગરચે તલ્ખ ઔર બેમઝા હૈ અગર તૌફીક હો તો બસા ગનીમત હૈ આજકલ આપકો ફુરસત હાસિલ હૈ ખુદાકા શુક્ર અદા કરતે હુએ અપને કામમેં મશ્ગૂલ રહો એક લમ્હા ભી ઝાએઅ ન હો.

તીન ચીઝેં, પેહલા તિલાવતે કુરઆન, દૂસરા લંબી કિરાઅતકે સાથ અદાએ નમાઝ, તીસરા કલિમએ લા ઈલાહ ઈલ્લલ્લાહ કા વિર્દ, ઈનમેંસે કિસી એકકા વિર્દ હર વક્ત રખ્ખો. કલિમએ લા સે નફસકે મા'બૂદોંકી નફી કરો, અપને મકાસિદ ઔર મુરાદોંકો દફા કરો, અપની મુરાદ માંગના યેહી અપની મઅબૂદિયતકા દા'વા હૈ, સીનેમેં અપની કોઈ મુરાદ ઔર ખયાલમેં ભી અપની કોઈ હવસ બાકી ન રહે, બંદાકી શાન ઉસ વક્ત ઝાહિર હોતી હૈ, અપની મુરાદ માંગનેમેં અપને મૌલાકી મુરાદકી તરદીદ હોતી હૈ ઔર અપને મૌલાકે ઈરાદેકા મુકાબલા હૈ. ગોયા અપને આકાકે હુકમકો રદ કરકે ખૂદકો આકા કરાર દિયા જા રહા હૈ ઉસકી બુરાઈકો અચ્છી તરહ ઝહન નશીન કરકે નફસાની માબૂદકો દા'વાએ મઅબૂદિયતકી તરદીદ કરે, ઉસકો ઈબ્તિલા ઔર આઝમાઈશકે દૌરમેં ઉમ્મીદ હૈ કે અલ્લાહ તઆલાકી ઈનાયતસે યે બાત પૂરી તરહ હાસિલ હો જાએગી. ઝમાનએ ઈબ્તિલાકે સિવા દૂસરે ઔકાતમેં અપની મુરાદેં ઔર ખ્વાહિશાત સદ્દે સિકંદરી બની રહી હૈં, ખુદા ખૈરિયત રખ્ખે મુલાકાત હો યા ન હો હમારી નસીહત યે હૈ કે અપની મુરાદ યા હવસ બાકી ન રહે, જો કુછ હો રઝાએ ઈલાહી ઔર ઈરાદએ ખુદાવંદી હો, હત્તાકે મેરી રિહાઈ જો આજકલ તુમહારા બહોત બડા મકસદ બના હુવા હૈ, વો ભી મકસૂદ ઔર મુરાદ ન હો ઔર ખુદા તઆલાકી મુકર્રર ફરમૂદા તકદીર પર ઉસકે ઈરાદે ઔર ઉસકી મરઝી પર પૂરી તરહ રાઝી હો જાઓ.

હવેલી કુંવાં બાગ ઔર કિતાબોંકા ગમ બહોત મામૂલી બાત હૈ અગર હમ મર જાતે તબ ભી જાતી રેહતી, અબ ઝિંદગીમેં જાતી રહી તો કોઈ ફિક્રકી બાત નહીં હૈ, ઔલિયા અલ્લાહ ઈન ચીઝોંકો ખૂદ છોડ દેતે હૈં અબ શુક્ર અદા કરો કે ખુદા તઆલાને અપને ઈખ્તિયારસે ઈન ચીઝોંકો છોડ દિયા, ચંદ રોઝ ઝિંદગી હૈ જહાં બૈઠે હો ઉસકો વતન ખયાલ કરો, ઝિંદગી જિસ જગહ ભી ગુઝરે યાદે ખુદામેં ગુઝરની ચાહિયે, દુનિયાકા મઆમલા આસાન હૈ આખિરતકી તરફ મુતવજ્જેહ રહો, અપની વાલિદાકો તસલ્લી દેતે રહો, અગર અલ્લાહ તઆલાને ચાહા તો હમારી મુલાકાત હોગી વરના હુકમે ખુદા પર રાઝી રહો ઔર દુઆ કરો કે અલ્લાહ તઆલા જન્નતમેં એક જગહ રખ્ખે ઔર દુનિયાકી મુલાકાતકી તલાફી કરે.

વફાએ મહેબૂબસે જફાએ મહેબૂબ ઝિયાદા લઝ્ઝત બખ્શ હુવા કરતી હૈ

એક દૂસરા ખત હઝરત મુજદ્દિદ સાહબકા શેખ બદરૂદ્દીન સાહબકે નામ હૈ લિખતે હૈં : તુમહારે ખતમેં મખ્લૂકકે ઝુલ્મકી શિકાયત તેહરીર થી, યે ચીઝેં દર હકીકત જમાઅતે ઔલિયાકા જમાલ હૈ, ઔર ઉનકે ઝંગકે લિયે સૈકલ (યાની સફાઈ) લિહાઝા તંગદિલી ઔર કદૂરત (રંજ) કા સબબ ક્યૂં હો, અવ્વલ જબ યે ફકીર ઈસ કિલ્આમેં પહોંચા તો યે મહેસૂસ હોતા થા કે લોગોંકી મલામતકે નૂર શહેર ઔર દેહાતોંસે બુલંદ હોકર નૂરાની બાદલોંકી સૂરતમેં મેરે પાસ પૈ દર પૈ પહોંચ રહે હૈં. ઔર મેરે મઆમલેકો પસ્તીસે બુલંદી પર પહોંચા રહે હૈં.

તરબિયતે જમાલીસે સાલહા ઈસ મસાફતકો તય કિયા હૈ અબ તરબિયતે જલાલીસે ઉન મરાહિલકો તય કિયા જા રહા હૈ, સબ્રો રઝાકે મકામમેં રહો, જમાલી ઔર જલાલીકો મુસાવી સમઝો, તેહરીર ફરમાયા થા કે ઝુહૂરે ફિત્નાસે ન ઝૌક રહા હૈ ન હાલ, હાલાંકે ચાહિયે તો યે થા કે ઝૌક ઔર હાલમેં ઔર ઝિયાદતી હો ક્યૂંકે વફાએ મહેબૂબસે જફાએ મહેબૂબ ઝિયાદા લઝ્ઝત બખ્શ હુવા કરતી હૈ, ક્યા હો ગયા હૈ અવામકી તરહ બાત કરતે હો ઔર મુહબ્બતે ઝાતિયાસે બહોત દૂર હો ગયે હો, બહરહાલ ગુઝિશ્તાકે ખિલાફ આઈન્દા જલાલકો જમાલસે બહ્તર હુવા સમઝો ઔર ઈન્આમકે મુકાબલેમેં તકલીફકો બેહતર ખયાલ કરો, ક્યૂંકે જમાલ ઔર ઈન્આમમેં મહેબૂબકી મુરાદકે સાથ અપની મુરાદકી ભી આમેઝિશ (મિલાવટ) હૈ, ઔર જલાલ વ તકલીફમેં સિર્ફ મહેબૂબકી મુરાદ સામને હૈ ઔર અપની મુરાદકી મુખાલિફત હૈ.

મહેબૂબકી હર અદા મહેબૂબ હી હૈ

એક દૂસરે ખતમેં મીર લુકમાન સાહબકો લિખતે હૈં, માલૂમ હુવા કે મેરી રિહાઈકે મુતઅલ્લિક ખૈરઅંદેશ (ખૈરખ્વાહ) અહબાબકી જદ્દો જહદ કામિયાબ નહીં

હુઈ **અલ ખૈર ફીમા સનઅલ્લાહુ તઆલા** ઈન્સાન હોનેકી વજહસે કિસી કદર અફસોસ જરૂર હુવા મગર થોડી દેરકે બાદ ખુદાવંદે આલમકે ફઝલો કરમસે વો તમામ હુઝન, અફસોસ ખૂશીમેં બદલ ગયા ઔર ખાસ તૌર પર ઉસકા યકીન હો ગયા કે યે જમાઅત જો હમારી ઈઝા રસાનીકે દરપે હૈં, ઉસકી મુરાદ જબકે ખુદાકે ઈરાદેકે મુતાબિક હૈ, તો તંગદિલી ઔર હુઝનો મલાલ બેમા'ના ઔર દા'વાએ મુહબ્બતકે સરાસર મુખાલિફ, મહેબૂબકી હર અદા મહેબૂબ હી હૈ આશિક જિસ તરહ ઈન્આમસે ખૂશ હોતા હૈ ઉસી તરહ તકલીફસે ભી લઝ્ઝત હાસિલ કરતા હૈ બલ્કે તકલીફમેં લઝ્ઝત ઝિયાદા હોતી હૈ અપની ખ્વાહિશ વ મુરાદકે શાઈબેસે ભી પાક હૈ, હઝરતે હક જલ્લ સુલ્તાનુહૂ જમીલ મુતલક હૈ ઈસ બંદએ નાચીઝકી આઝાર વ પરેશાની મંઝૂર હૈ ઉનકી ઈનાયતસે યે બંદએ નાચીઝ ખૂશ હૈ, બલ્કે લઝ્ઝત મહેસૂસ કર રહા હૈ લિહાઝા ઉસ શખ્સકી બુરાઈ ચાહના ઔર ઉસકી બુરાઈકે દરપે રેહના મુહબ્બતકે મુનાફી હૈ, યે શખ્સ ક્યા ઔર ઉસકી હકીકત ક્યા વો સિર્ફ ફેઅલે મહેબૂબકા આઈનએ દાર હૈ, જો લોગ દરપે આઝાર હૈં તમામ મખ્લૂકમેં સબસે ઝિયાદા પ્યારે માલૂમ હોતે હૈં અહબાબસે ફરમાએ કે તંગીએ દિલ દૂર કરેં ઔર ઉસ જમાઅતકી તકલીફ દહીકા ખયાલ ભી છોડ દેં બલ્કે ચાહિયે કે ઉનકે અફઆલસે લઝ્ઝત અંદોઝ હોં, હાં ચૂંકે દુઆકે લિયે મામૂર હૈ લિહાઝા હઝરત હક જલ્લ સુલ્તાનુહૂસે આજિઝી ઔર તઝર્રુઅકે સાથ બલાકે દૂર હોનેકી દુઆ કરેં, યે હુકમ દુઆકી તામીલ હી હૈં, આરઝૂએ દિલ નહીં, ક્યૂંકે તમન્નાએ દિલ તો વો હૈ જો મુરાદે મહેબૂબ હૈ.

યે યાદ રખ્ખો ગઝબે હકીકી, દુશ્મનાને ખુદાકા હિસ્સા હૈ. ઔર આશિકાને ખુદાકે લિયે તો સિર્ફ સૂરતે ગઝબ હૈ જો હકીકતમેં આઈનએ રહમત હૈ. ઔર ઈસ કદર મનાફેઅકે હામિલ હૈં કે ઉસકી તફસીલ નામુમકિન હૈ. નીઝ ઈસ સૂરતે ગઝબમેં મુન્કિરોંકી ખરાબી પોશીદા હૈ. ઔર ઉનકી ઈબ્તિલાકા બાઈસ વ સબબ.

ખતમ શુદ

